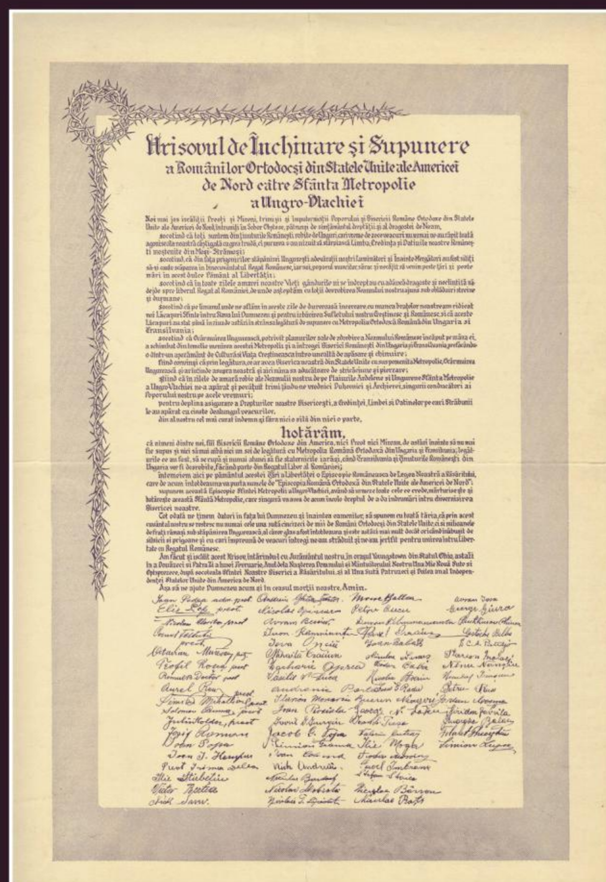
GABRIEL-VIOREL GÂRDAN

ROMÂNII ORTODOCŞI DIN AMERICA

DOCUMENTE

VOL. II

Hrisovul de Închinare și Supunere
a Românilor Ortodocși din Statele Unite ale Americei
de Nord către Sfânta Metropolie
a Ungro-Vlachiei

hotărâm,

Așa să ne ajute Dumnezeu acum și în ceasul morții noastre, Amin.

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

GABRIEL-VIOREL GÂRDAN

ROMÂNII ORTODOCȘI DIN AMERICA

Documente

Vol. II

Volum publicat cu sprijinul financiar al Consiliului Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS) prin proiectul ID_2422, intitulat *Diaspora ortodoxă românească din America de Nord. Izvoare narative și epistolare*, și cu sprijinul financiar al Universității „Babeș Bolyai" prin proiectul GTG_34040/2013, tema de cercetare: *Diaspora ortodoxă. Identitate confesională și conștiință etnică.* Director de proiecte: pr. conf. univ. dr. Gabriel-Viorel Gârdan.

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
INSTITUTUL DE ISTORIE ECLEZIASTICĂ
COLECȚIA „DOCUMENTA ECCLESIASTICA”

GABRIEL-VIOREL GÂRDAN

ROMÂNII ORTODOCȘI DIN AMERICA

DOCUMENTE
Vol. II

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ
2020

Referenţi ştiinţifici:

Pr. prof. univ. dr. Ioan-Vasile Leb
Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă

ISBN general: 978-973-610-696-5
ISBN specific: 978-606-37-0968-5

Universitatea Babeş-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruţa Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@editura.ubbcluj.ro
http://www.editura.ubbcluj.ro/

Transformări identitare și cristalizarea opțiunilor administrative. Avatarurile consolidării vieții bisericești a românilor ortodocși din Statele Unite ale Americii[1]

I. Transformări identitare

Perioada din istoria comunităților de români emigrați peste Ocean pe care documentele din acest volum o ilustrează stă, din punct de vedere social, sub semnul unor transformări identitare evidente. Comunitatea românilor a cunoscut un proces accentuat de americanizare[2]. Pentru a putea înțelege evoluția istoriei ecleziale a grupului românilor-americani consider că este necesar să facem o periodizare a evoluției identitare a acestui grup, întrucât „fiecare val de imigranți români a avut trăsături distincte și mentalități proprii”[3], iar

[1] Informațiile care stau la baza redactării acestui studiu introductiv se regăsesc și în lucrarea noastră: Gabriel-Viorel Gârdan, *Episcopia Ortodoxă română din America – parte a ortodoxiei americane,* Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2007, pp. 77-229.

[2] Teoretizări lămuritoare pe marginea procesului de americanizare găsim la: James Henry, *The American Scene*, Bloomington, Indiana University Press, 1968; R.E. Park, E. Burges, *Introduction to the Science of Sociology*, Chicago, University of Chicago Press, 1969; C. Hirschman, *America's Melting Pot Policy Reconsidered*, în *Annual Review of Sociology*, 9, 1983, pp. 397-423; E.R. Barkan, *Race, religion and nationality in American society: A model of ethnicity - From contact to assimilation*, în *Journal of American Ethnic History*, 14, 1995, pp. 38-101; R. Kazal, *Revisiting Assimilation: The Rise, Fall and Reappraisal of a Concept in American Ethnic History*, în *American Historical Review*, 10, 1995, pp. 437-472; Richars Alba, V. Nee, *Rethinking Assimilation Theory for a New Era of Immigration*, în *International Migration Review*, vol. 31, no. 4, (winter) 1997, pp. 826-874.

[3] Alexandru Nemoianu, *Cuvinte despre românii-americani*, vol. I, Editura Clusium, Cluj-Napoca, 1997, p. 139.

acestea au influențat în mod hotărâtor evoluția vieții și instituțiilor bisericești. Istoria românilor-americani a cunoscut mai multe etape de referință: generația „mia și drumul" (1895-1924), etapa devenirii întru români-americani (1924-1948), etapa exilului anticomunist (1948-1989) și etapa cantitativă (1989 – până în prezent)[4]. Primele două perioade merită în contextul publicării acestor documente câteva precizări suplimentare.

I.1. Generația „Mia și Drumul"(~1895-1924)

Această primă etapă a debutat odată cu emigrările masive spre America de la sfârșitul secolului al XIX-lea și s-a întins până după primul război mondial. Ea se încheie practic odată cu promulgarea *legilor Johnson* (1921 și 1924) care au pus capăt intrării și așezării libere în Statele Unite, impunând cote de emigrare pentru fiecare națiune. Datorită faptului că au fost luate ca bază pentru stabilirea cotei de emigrație datele statistice oferite de recensămintele de la sfârșitul secolului al XIX-lea, date care înregistrau un număr redus de emigranți români, cota alocată pentru români a fost una extrem de redusă. Legea din 1921 fixa cota anuală pentru români la 10.211 persoane, iar legea din 1924 va reduce cota la 603 imigranți. Această cotă a rămas în vigoare până în 1 iulie 1929 când a fost redusă din nou, ajungându-se la infima cifră de 295 de persoane. Numărul acesta s-a menținut și în următorii ani, până în 1935. În anul 1936 cota anuală a fost stabilită la 282 persoane, iar în 1937 la 371[5].

Există dificultăți reale cu privire la stabilirea numărului românilor care au emigrat în perioada anterioară primului război mondial peste Ocean. Acest fapt îl constata încă din anul 1913, Ioan Iosif

[4] În realizarea acestei periodizări ne-au fost de mare ajutor, pe lângă considerațiile lui Alexandru Nemoianu, și observațiile făcute de Charles M. Carlton în articolul *Romanians,* din *Dicionary of American Immigration History,* edited by Francesco Cordasco, The Scarecrow Press, Inc. Metuchen, N.J.& London, 1990, pp. 632-633 ș. u. , Samuel Beck, *The Study of Romanian Americans,* în Paul D. Quinlan (ed.), *The United States and Romania. American-Romanians Relations in the Twentieth Century,* American-Romanian Academy of Arts and Sciences, Woodland Hills, California, 1988, pp. 35-36, Gheorghe I. Florescu, *Românii în Statele Unite și Canada,* în *Politică externă comunistă și exil anticomunist. Anuarul Institutului Român de Istorie Recentă,* vol. II, Editura Polirom, Iași, 2003, pp. 347-354.

[5] Pentru detalii vezi Radu Toma, *Românii din cele două Americi: o experiență etnică și istorică,* Editura Globus, București, 1998, pp. 110-111.

Șchiopu. El recunoaște imposibilitatea stabilirii cu exactitate a numărului românilor emigrați în America, motivul principal fiind acela că nu s-au făcut încercări serioase, temeinice, de culegere de date statistice în această direcție[6]. Din această cauză sunt explicabile diferențele care apar între diferite cifre avansate în presa vremii (de la 50.000 la 200.000), cu atât mai mult cu cât ele erau „rezultatul unor socoteli și combinații care, în cele mai multe cazuri, n-au nici un temei”[7].

Dintre cauzele care fac imposibilă stabilirea unui număr cât mai exact al emigranților de origine română din Statele Unite, Ioan Iosif Șchiopu amintește: a) migrația continuă a muncitorilor dintr-un oraș în altul, determinată de piața forței de muncă; b) stadiul incipient al organizării vieții socio-culturale și religioase a emigranților nu permite alcătuirea unei statistici exacte, cu atât mai mult cu cât cele 80 de societăți culturale abia reușiseră să înregistreze un număr de 2000 de membri și cam tot atâția făceau parte, în anul 1913, din cele 12 parohii ortodoxe și greco-catolice; c) stabilirea majorității românilor în mari centre industriale, cu sute de mii de locuitori făcea ca „orice încercare de numărătoare românească să întâmpine greutăți de neînvins”; d) sursa cea mai sigură pentru alcătuirea unei statistici o constituie rapoartele Biroului Central de Emigrare al Statelor Unite. Însă nici aceste date nu sunt absolut exacte din mai multe motive: 1. registrele vapoarelor au fost alcătuite pe baza declarațiilor scrise sau verbale ale călătorilor; 2. autoritățile maghiare care emiteau documentele de călătorie pentru majoritatea românilor aveau tendința de a maghiariza numele emigranților[8].

În rapoartele statistice americane, datorită numărului mic, emigranții români apar ca o subdiviziune specială abia din anul 1899. Pornind de la datele oficiale, Ioan Iosif Șchiopu susține că în anul 1899 au intrat în SUA 96 de emigranți români, în 1900 – 398, 1901 – 761, 1902 – 2033, 1903 – 4740, 1904 – 4364. Până în anul 1903 rapoartele nu menționează țara de proveniență a emigranților români.

---

[6] Aceeași realitate o ilustrează datele din Arhiva Mitropoliei de la Sibiu unde se păstrează o bună parte din corespondența ecleziastică din această perioadă. Vezi și Gabriel-Viorel Gârdan, *Românii ortodocși din America. Documente,* vol. I, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2010.

[7] Ioan Iosif Șchiopu, *Românii din America. O călătorie de studii în Statele Unite,* Sibiu, 1913, p. 7.

[8] Ioan Iosif Șchiopu, *Românii din America*, pp. 7-9.

Raportul din 1903 precizează că din cei 4740 de emigranți români 4173 erau din Austro-Ungaria, 514 din România și 53 din alte țări.

Începând cu anul 1905 numărul emigranților români crește constant și, în consecință, rapoartele statistice oficiale încep să dea o mai mare importanță elementului românesc, înregistrând nu numai țara de origine, ci și sexul, ocupația sau gradul de cultură[9].

Potrivit datele avute la îndemână în intervalul 1899-1920 un număr de 137.682 emigranți români au fost admiși pe teritoriul Statelor Unite. Dintre aceștia, în același interval, 49.206 (35,73 %) au revenit în țară. Recensământul efectuat în SUA în anul 1920 consemnează, de asemenea, un număr de 29.347 persoane născute în SUA care aveau ca limbă maternă limba română[10]. În anul 1920 în Statele Unite erau un număr de 102.823 persoane născute în teritoriul României reconfigurat după primul război mondial[11].

Christine Avghi Galitzi[12] estima că dintre românii ajunși în America 4,9% erau din România, 86,9% din Transilvania, Bucovina și Banat iar 8,2% din Macedonia, Grecia, Bulgaria, Serbia și din alte zone[13].

Principalele caracteristici ale acestei perioade au fost: majoritatea emigranților erau țărani din provinciile românești aflate, la acea vreme, sub ocupație străină, Ardeal, Banat și Bucovina, oameni cu puțină educație formală, dar având mentalitatea de oameni liberi și dorința de a-și păstra identitatea; acei oameni plănuiau să stea un timp limitat în lumea nouă, suficient să își adune o mie de dolari și costul călătoriei înapoi acasă; caracterul emigrației acestei generații a fost unul economic, celelalte aspecte fiind subsidiare.

În vremea acestei generații s-au alcătuit instituțiile românești din America, atât cele fraternale cât și cele de religioase, care au făcut

[9] Ioan Iosif Șchiopu, *Românii din America*, p. 10.

[10] Date complexe găsim în *Forteen Census of the United States, 1920,* vol. II – *Population,* Washington, Government Printing Office, 1922.

[11] *Forteen Census of the United States, 1920,* vol. II – *Population,* p. 694.

[12] Christine Avghi Galitzi, *A Study of Assimilation Amoung the Roumanians of United States*, Columbia U. Press, New York, 1929. Este o lucrare documentată, bazată în special pe studii de sociologie efectuate de autoare la fața locului, în special în colonia românească din Chicago.

[13] Christine Avghi Galitzi, *A Study of Assimilation Amoung the Roumanians of United States*, p. 25. Datele sunt confirmate de statisticile americane. Vezi *Abstract of Reports of Immigration Commission,* Washington, Government Printing Office, vol. 1, 1911, pp. 349-350.

cu putință păstrarea identității specifice și a modelului existențial românesc[14].

La sfârșitul primului război mondial un mare număr de români (până spre 50%) s-au întors „acasă"[15]. Unii dintre aceștia au revenit după scurt timp asupra deciziei și s-au întors în America hotărâți să se stabilească definitiv, prefigurând evoluția ulterioară a grupului. Lor li s-au adăugat rudeniile care au emigrat pentru întregirea familiilor.

Legislația americană privitoare la imigrări, începând cu anul 1921, a cunoscut unele discriminări, în funcție de naționalitatea celor care solicitau intrarea în SUA. În timp ce imigrarea cetățenilor proveniți din țările anglo-saxone, germanice și scandinave era larg admisă, pentru altă țări, s-au stabilit, așa cum am văzut și în cazul românilor, un număr limită de vize de intrare pe teritoriul SUA. Potrivit unui document din Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, datele statistice arată că aceste cote au fost depășite. Astfel, din România au emigrat în SUA în anul 1920 – 1890 de persoane, între 1921-1924 – 59.193 de persoane (dintre acestea 8412 erau români și 38.030 erau evrei), iar între 1925-1928 au emigrat 5020 (965 români și 2666 evrei). Potrivit aceleiași surse, depășirea se explică prin faptul că în cota-limită nu erau socotite următoarele categorii de persoane: părinții, soții și copiii minori ai unor cetățeni americani; persoanele care mai avuseseră domiciliul pe teritoriul Statelor Unite și reveneau; studenții străini. Pe lângă aceasta, în cota-limită de imigrare din România nu era cuprinsă cota rezervată celor proveniți din Basarabia. Aceasta a continuat să fie inclusă, până în anul 1931, în cota imigranților din Rusia, ca urmare a nerecunoașterii de către guvernul american a realipirii Basarabiei la România.

Oricum, dacă exceptăm pe cei care reveneau în SUA, emigrarea românilor se reduce considerabil ca urmare a acestor măsuri restrictive. Consecințele în plan identitar nu au întârziat să apară. Comunitatea românească era compusă preponderent din cei care au emigrat înaintea primului război mondial, din descendenții lor și din unele rude care au emigrat pentru întregirea familiilor. Numărul emigranților

[14] Alexandru Nemoianu, *Tărâmuri, între Banat și America,* Editura Limes, Cluj-Napoca, 2003, p. 80.

[15] Cauzele și consecințele revenirii acasă sunt analizate de Christine Avghi Galitzi, *A Study of Assimilation Amoung the Roumanians of United States,* pp. 27-28. Vezi și Radu Toma, *Românii în cele două Americi,* pp. 102-103.

a scăzut continuu. Dacă în anul 1929 s-au eliberat 380 de pașapoarte românilor care intenționau să emigreze în SUA, numărul lor scade după această dată la sub 100 anual. În plus, și numărul celor care vor reveni în țară de peste Ocean a cunoscut o scădere continuă. În anul 1929 sunt înregistrate 757 de astfel de persoane, ulterior scăderea fiind mult accentuată[16].

I.2. Etapa devenirii întru români-americani (~1924-1948)

Sfârșitul primului război mondial a marcat începutul unei noi etape în evoluția identitară și socială a românilor emigrați peste Ocean, care s-a întins până în ultimii ani ai deceniului al patrulea din secolul XX. Această a doua etapă a avut o importanță decisivă asupra evoluției identitare a grupului.

Cei care au rămas în America după terminarea războiului și cei care au revenit după puțin timp din țară au devenit oameni ai locului, planul întoarcerii definitive „acasă" fiind, în cel mai bun caz, tot mai mult amânat, „devenind în fapt un vis nebulos și, mai ales, un suport psihologic"[17]. Ei s-au adaptat și integrat în structurile mentale americane[18], au învățat limba, iar „țara veche" a devenit o realitate nebuloasă, atârnând între lumea reală și cea de vis[19]. Dovada incontestabilă a acestui fapt este dată de numărul foarte mare de români care au devenit cetățeni americani în această perioadă. Astfel, recensământul SUA din 1920 înregistrează un progres evident al procesului de asimilare. Acest fapt este demonstrat de tendința accentuată spre naturalizare. Din 102.823 de imigranți de origine română, 41,14 % (42.225) erau deja cetățeni americani, iar 12.694 (13.6%) depuseseră formele de naturalizare. În același timp, 43 % (43.952) dintre ei mai păstrau cetățenia română[20]. Este evident, în

[16] Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, *Problema 15: Școli și biserici românești în străinătate, Privire istorică,* ff. 10-13.

[17] Alexandru Nemoianu, *Cuvinte despre românii-americani,* I, p. 21.

[18] Aspectele acestui proces de adaptare sunt analizate de Alexandru Nemoianu în studiul *Aspects Regarding the Romanian-Americans' Process of Adaptation after WW I,* în *R.A.H.C.I.B.,* IX, 1992, nr. 5, pp. 22-23.

[19] Alexandru Nemoianu, *Tărâmuri, între Banat și America,* Editura Limes, Cluj-Napoca, 2003, p. 81.

[20] *Forteen Census of the United States, 1920,* vol. II – *Population,* Washington, Government Printing Office, 1922, p. 694. Radu Toma, *Românii în cele două Americi,* pp. 107-108.

acest condiții că românii au început să-și cumpere proprietăți, copii lor au urmat cursurile școlilor americane, iar visul revenirii în țară a fost dat uitării. De asemenea, și-au organizat viața socială și religioasă, și s-au identificat cu idealurile de libertate și democrație a noii lor țări. Din acest moment procesul de asimilare[21] a devenit, pentru cei mai mulți, ireversibil.

Tineretul român-american s-a *americanizat* și a devenit promotor al modelului de viață american în comunitățile lor. Noua generație a stabilit noi contacte și a obligat comunitatea în ansamblul său să se deschidă, să iasă din carapacea sa și să se înscrie în tendințele generale ale societății[22].

Instituțiile românilor-americani s-au consolidat mult în această perioadă și au contribuit decisiv la păstrarea identității românilor-americani. Oricum, ceea ce trebuie reținut este faptul că în acei ani comunitatea românilor-americani s-a consolidat economic, social, cultural și religios, s-a transformat din punct de vedere al identității, chiar dacă fără să conștientizeze întru totul, trecând de la starea de români în America la cea de români-americani[23]. Achizițiile acestei perioade se vor confirma și accentua în perioada de după sfârșitul celui de al doilea război mondial.

II. Cristalizarea opțiunilor administrative

Organizarea vieții administrativ bisericești a comunităților ortodoxe ale emigranților români de peste Ocean a fost un proces de durată. El a început odată cu înființarea primelor parohii, a înregistrat un prim progres prin gruparea acestor parohii într-un protopopiat, a cunoscut un moment plin de speranță în anul 1918, odată cu proclamarea înființării unei episcopii și s-a desăvârșit abia în 1935 prin instalarea episcopului Policarp Morușca în scaunul episcopal. Din punct de vedere practic, lucrurile au fost mult mai anevoioase

---

[21] O prezentare a procesului de americanizare și a pricipalelor teorii privind acest proces poate fi urmărită la Gabriel-Viorel Gârdan, Marius Eppel, *The Romanian Emigration to the United States up Until the First World War. Revisiting Opportunities and Vulnerabilities,* în *Journal for the Study of Religions and Ideologies*, vol. 11, nr. 32, (Summer 2012), pp. 256-287.

[22] Alexandru Nemoianu, *The Interest in the Young Romanian-American Generation in 1928,* în *R.A.H.C.I.B.,* X, 1993, nr. 2, pp. 20-21.

[23] Alexandru Nemoianu, *Tărâmuri,* p. 82.

și, adesea, mult prea confuze. Perioada în care s-au cristalizat opțiunile administrative, atât din perspectiva preoților și a credincioșilor de peste Ocean, cât și din perspectiva autorităților ecleziale din țară, este ilustrată de documentele reunite în acest volum. Până la cristalizarea acestor opțiuni s-au profilat câteva provocări majore: criza de autoritate, conflictul dintre preoții hirotoniți de episcopii din America și cei hirotoniți în țară, conflictele dintre laici și preoți. Transformările identitare produse în fibra românilor-americani au influențat decisiv evoluția vieții bisericești, pe de o parte, iar pe de altă parte dificultățile pe care le-au întâmpinat autoritățile bisericești din țară în perceperea și asumarea acestor transformări au dat naștere la multe ezitări.

Organizarea vieții bisericești a avut implicații de o parte și de alta a Oceanului. Fie că a fost vorba de criteriile de selecție și de numire în parohii a preoților, fie că a fost vorba de stabilirea raporturilor de subordonare jurisdicțională, fiecare pas a fost precedat de dezbateri intense. Însă tocmai în aceasta a constat succesul consolidării vieții bisericești: problemele au fost identificate cu precizie, soluțiile au fost dezbătute îndelung, iar când a fost identificat contextul prielnic s-au asumat soluții care și-au dovedit eficiența în timp.

II.1. Protopopul Ioan Podea și criza de autoritate

Inițiativa organizării parohiilor din America într-un protopopiat i-a aparținut, se pare, preotului Ioan Podea. Acesta, la 14 martie 1912, înaintează un memoriu Consistoriului arhidiecezan de la Sibiu prin care se arată gata ca, în anumite condiții, să accepte sarcina de a organiza parohiile, preoții și credincioșii din America. În esență, preotul Podea solicita din partea Consistoriului: emiterea unor documente care să-i confere autoritatea necesară în vederea organizării unitare a parohiilor ortodoxe române din Statele Unite, aprobarea unei strategii care urma să asigure stabilitatea financiară unui astfel de demers, susținerea în acțiunile de stopare a calomniatorilor și acordarea unui sprijin financiar[24].

La acest lung memoriu, Consistoriul din Sibiu a răspuns[25] extrem de favorabil, îndeplinind, cu mici corecții, toate solicitările preotului

[24] AAS, Dosar III, 322-912, act 3290.

[25] AAS, Dosar III, 322-912, act 3290 bis, 10 aprilie 1912.

Ioan Podea. Argumentele invocate și strategia prezentată a fost cum nu se poate mai convingătoare și mai dătătoare de speranță pentru soarta comunităților religioase de peste Ocean.

După ce au fost rezolvate toate problemele legate de sumele de bani solicitate de Ioan Podea ca ajutor pentru drum și de obiectele și veșmintele liturgice[26], mitropolitul Ioan Mețianu a emis gramata de numire a protopopului Ioan Podea care menționa drepturile de care urma să se bucure protopopul Podea și principalele sale îndatoriri[27].

Înarmat cu aceste acte și însuflețit de vise mărețe a revenit preotul Ioan Podea în America. Avea acum autoritatea necesară și dorită, avea o strategie „miraculoasă" pentru a aduna fonduri, avea susținerea pentru îngenuncherea calomniatorilor și avea garantată și recompensa materială pentru eforturile sale.

După sosirea în America, protopopul Ioan Podea începe cu mult elan activitatea de centralizare a organizării bisericești. La scurt timp el trimite în țară, spre aprobare, *Statutele Bisericei Române Gr. Ort. din Statele Unite ale Americii.* Aceste statute, aprobate de Consistoriul din Sibiu la 4 septembrie 1912, definesc protopopiatul în următorii termeni: „Protopresbiteriatul greco ortodox român din America este titlul oficios sub care e înregistrată biserica greco ortodoxă română din Statele Unite. În acest sens se înțelege sub protopresbiteriat întrunirea tuturor acelor parohii sau comune bisericești din Statele Unite ale Americei, cari mărturisesc credința bisericei ortodoxe, au în fruntea lor un protopresbiter sau administrator protopresbiteral și stau sub jurisdicția Arhiepiscopului greco ortodox român din Sibiu" (Cap II, paragraf 34). Potrivit lui Ioan Podea, aceste statute sunt „numai un extras din Statutul organic cu puține schimbări și adause necesare"[28]. La 29 iulie 1913 protopopiatul este înregistrat la tribunalul din Youngstown, Ohio, ca asociație non-profit, primind recunoașterea juridică în conformitate cu legile statului Ohio[29].

Protopopiatul condus de Ioan Podea cuprindea parohiile întemeiate până la acea dată în Statele Unite, parohii păstorite de preoții: Ioan Podea, Moise Balea, Simion Mihălțan, Ilie Pop și Oc-

[26] AAS, Dosar III, 322-912, act 4945, 1 aprilie 1912, 4281, 11 aprilie 1912.

[27] AAS, Dosar III, 322-912, act 4282 bis.

[28] Scrisoarea nr. 22/1912, din 4 august 1912, p. 3; AAS, Dosar III 585-912.

[29] Conform antetului de pe scrisoarea de demisie a preotului Ioan Podea din postul de paroh din Youngstown și din cel de administrator protopopesc; AAS, Dosar III 704-904 act nr. 6360, 21 iulie 1921.

tavian Petra[30]. Fiecare dintre ei răspundeau nevoilor spirituale ale credincioșilor constituiți în mai multe parohii. Din acest protopopiat nu făceau parte parohiile întemeiate în Canada din două motive: ele erau sub jurisdicția Mitropoliei Moldovei și se aflau la distanțe foarte mari unele de altele și față de cele de pe teritoriul Statelor Unite.

Așteptările lui Ioan Podea și ale Consistoriului sibian au fost date peste cap de reacția majorității parohiilor care au refuzat să recunoască și să se supună autorității noului administrator protopopesc. Șederea lui Ioan Podea în țară nu a făcut uitate în mintea liderilor laici ai comunităților luările sale de poziție anterioare plecării acasă și nici cele din presa din țară. Preotul Ioan Podea făcuse imprudența să se amestece în lupta dintre „semidocți" și „intelectuali", luând partea celor din urmă, iar acum venise vremea răzbunării. N-a fost uitat și nici iertat de cârciumarii ale căror localuri murdare au fost închise la insistențele preotului din Cleveland în perioada prohibiției. Din cauza antipatiilor create, misiunea sa de coagulare a vieții bisericești nu s-a bucurat nici pe departe de succesul scontat.

Primii care au reacționat au fost un grup de credincioși care controlau parohia din Indiana Harbor. Aceștia nu au putut fi împiedicați de preotul Simion Mihălțan, care nu le împărtășea ideile și care s-a disociat de acțiunile lor, să adreseze un memoriu de protest Consistoriului din Sibiu prin care se pronunțau vehement împotriva numirii ca administrator protopopesc a lui Ioan Podea. Mai mult, ei proclamau independența parohiei lor față de orice autoritate bisericească[31].

Alarmată de veștile de peste Ocean și îngrijorată de reticența manifestată de majoritatea parohiilor, în 1913 Mitropolia din Sibiu a trimis în sprijinul preotului Ioan Podea pe preotul Constantin Proca. Emisarul Sibiului nu a putut rezolva însă situația. Mai mult, „el nu a înțeles natura parohiilor și nevoile lor. El nu a priceput că încă de atunci caracterul aparte al parohiilor, caracterul român-american, nu se potrivea cu o abordare strict autoritară"[32] și din această cauză misiunea sa a fost un eșec lamentabil. Consecința fiind înăsprirea

---

[30] Cf. Gerald J. Bobango, *The Romanian Ortodox Episcopate of America: The first half century 1929-1979*, Published by The Romanian-American Heritage Center, Jackson, Michigan, 1979, p. 24.

[31] AAS, Dosar III, 322-912, act 6941.

[32] Alexandru Nemoianu, *Cuvinte despre românii-americani*, vol. I, p. 97.

conflictului dintre autoritatea bisericească și reprezentanții credincioșilor.

În aceste condiții „protopopiatul funcționa virtualmente nominal, căci hotărârile erau cel mai adesea total ignorate"[33].

Una dintre cauzele care au făcut ca protopopiatul înființat în anul 1912 să existe mai mult nominal a fost lipsa de autoritate a preotului Ioan Podea. Această lipsă de autoritate s-a datorat implicării sale tot mai active în mișcările muncitorești de stânga[34]. Pe de altă parte, el și-a atras de această dată și dușmănia preoților pe care îi acuza că încurajează și chiar promovează înclinațiile spre superstiții ale credincioșilor, din dorința de a câștiga mai mulți bani[35]. El le mai reproșa preoților faptul că aceștia nu și-au însușit limba engleză și nu pot preda tineretului, care nu prea mai știe limba română, „lecțiuni de scris și citit românesc, de literatură, istorie și cultură românească"[36], adică nu se implică în păstrarea identității etnice și culturale a comunităților românești. În plus, Podea se arăta foarte nemulțumit de lipsa de reacție a Mitropoliei de la Sibiu față de starea de indisciplină generalizată[37] și considera că mulți dintre preoții care își desfășurau activitatea în America sunt foarte slab pregătiți

---

33 Alexandru Nemoianu, *Cuvinte despre românii-americani,* vol. I, pp. 97-98.

34 Un adevărat rechizitoriu al acestei implicări este făcut de I. Jivi-Bănățeanul, secretarul Ligii Naționale Române din Cleveland, în memorial intitulat *Bolșevismul în biserica română din America*. Arhiva Bibliotecii Mitropoliei de la Sibiu (ABMS), fondul Bălan, act 1874, 15 p.

35 Gerald J. Bobango, *The Romanian Ortodox Episcopate of America*, p. 33.

36 Ioan Podea , *Un memoriu*, în *America*, XXXII nr. 53, marți 4 mai, 1937, Cleveland, p. 1.

37 Această nemulțumire este exprimată în mod explicit aproape imediat după numirea în funcția de protopop, într-o scrisoare particulară adresată, în 20 august 1913, profesorului Nicolae Bălan, viitorul mitropolit. Printre altele protopopul Ioan Podea afirma: „Astfeliu a făcut Preaveneratul Consistoiu din biserica din America, pentru care eu mi-am pus și-mi pun tot sufletul, un azil al preoților scăpătați, învrăjbiți cu soartea și cu Dumnezeu, care ajunși aicea poartă grijă de toate, numai de biserică nu. Iar eu am ajuns aicea ca șef al acestor preoți să plâng de mila bisericei noastre și de mila credincioșilor buni care au ajuns pe mâna astorfeliu de preoți, pe care nu-i pot ținea în frâu, iar Preaveneratul Consistoriu le trece cu vederea și le iartă și cele mai grele păcate și fărădelegi. Atâta neorânduială câtă în biserica noastră de aicea, n-a mai fost în feliul de organizație omenească de la începutul lumii. Cauza sunt numai preoții care, bag seamă, înțeleși cu Preaveneratul Consistoriu, fără pic de jenă și fără nici o temere de pedeapsă săvârșesc astfeliu de lucruri pe care o minte normală nici închipui nu le poate". ABMS, fond Bălan, act 307.

și „au fost trimiși de preaveneratul consistor ca să scape de ei și să mă amărască pe mine”[38].

Cu toate acestea, în anul 1918, protopopul Ioan Podea a obținut un succes remarcabil. Înainte ca războiul să se fi sfârșit, într-un timp în care diplomația maghiară desfășura în Statele Unite o intensă propagandă menită să influențeze opinia publică și cercurile politice americane în favoarea punctului de vedere al guvernului de la Budapesta privind Transilvania, preoții și ceilalți fruntași ai comunităților românești din Statele Unite s-au întrunit la 22-24 februarie 1918 în localitatea Youngstown din statul Ohio. La această întrunire, care a avut caracter de adunare națională și în același timp de Congres bisericesc al românilor americani, au participat reprezentanți ai Legației României la Washington, inclusiv ministrul plenipotențiar de aici, dr. Constantin Angelescu[39], senatorul american I. G. Cooper și alți reprezentanți ai autorităților locale americane[40].

Cei treisprezece preoți și cincizeci și șapte de delegați laici, în frunte cu protopopul Ioan Podea, au redactat și aprobat în unanimitate un act solemn intitulat *Hrisovul de închinare și supunere a Românilor ortodocși din Statele Unite ale Americii de Nord către Sfânta Mitropolie a Ungrovlahiei.*

Prin acest act semnatarii lui, în numele tuturor românilor ortodocși din America, au declarat că nu mai pot rămâne legați de Biserica din Transilvania robită, lipsită de drepturi și umilită și se supun, firesc, Bisericii din țara mamă. Pe atunci era Mitropolit la Sibiu *un om care,* în opinia românilor-americani*, dusese compromisul cu autoritatea maghiară prea departe* și care amăra sufletele tuturor românilor, și ale celor din Transilvania și ale celor plecați, dar rămași legați de întâmplările de acasă[41]. Deși nu se pomenește numele acelui personaj, din textul hrisovului rezultă cu claritate că este vorba de Mitropolitul Vasile

[38] Cf. demisiei Preotului Ioan Podea din postul de administrator protopopesc, AAS, Dosar III, 708-904, act 6360.

[39] Conform memoriului adresat de Ioan Podea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în 1937, memoriu publicat de ziarul *America*, XXXII, nr. 33, joi 18 martie, 1937, Cleveland, p. 3.

[40] Ioan Nicoară*, Brașovenii în fruntea luptei românilor din SUA pentru desăvârșirea procesului de unitate națională și politica de la 1 decembrie 1918*, extras din *CVMIDAVA- Muzeul Județean Brașov*, 1974-1975, p. 173.

[41] Antonie Plămădeală, *Românii din America anticipează unirea din 1918*, în *B.O.R.*, CXVI, 1978, 11-12. p. 1302.

Mangra care, datorită implicării autorităților maghiare în alegerea sa, era perceput de românii de peste Ocean ca un trădător, dușman al neamului și al Bisericii[42].

Această hotărâre reprezintă un act fundamental și pentru organizarea bisericească a românilor ortodocși din America, întrucât el ar fi trebuit să constituie actul de naștere al Episcopiei Ortodoxe Române din America[43].

Așadar, hrisovul acesta consfințește dorința românilor ortodocși emigrați în America și organizați în comunități bisericești aflate sub jurisdicția canonică a Mitropoliei din Sibiu de a ieși de sub oblăduirea și ascultarea canonică a acesteia și de a se organiza într-o Episcopie care să fie sub jurisdicția Mitropoliei de la București.

Motivația acestui gest era simplă. Românii americani considerau că păstrând legătura cu Mitropolia de la Sibiu ocârmuirea ungurească și-ar întinde asupra lor și în America mâna sa aducătoare de stricăciune și chinuri, iar credința, limba și datinile lor s-ar afla în pericol. Astfel stăpânirea vremelnică, regimul politic care își exercită influența asupra autorităților bisericești, este invocat ca pretext pentru a renunța la jurisdicția Sibiului.

---

[42] Personalitatea controversatului mitropolit este pusă într-o lumină nouă de cercetările efectuate în ultimii ani de dr. Marius Eppel, care a reușit să-l reabiliteze din punct de vedere istoriografic. O parte dintre rezultatele investigațiilor arhivistice şi bibliografice au fost publicate deja: *Vasile Mangra (1850-1918). Contribuții la cunoașterea vieții* şi *activității lui,* Editura Mirador, Arad, 2000; *Vasile Mangra. Activitatea politică 1875-1918,* Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2004; *Vasile Mangra* şi *noul activism politic,* în *Revista Bistriței,* XVII, 2003, pp. 241-246; *Stat și Biserică în Transilvania în timpul mitropolitului ortodox Vasile Mangra (1916-1918)* în *Anuarul institutului italo-român de studii istorice,* vol. I, Cluj-Napoca, 2001, pp. 128-140; *Reconstituirea unui adevăr controversat: ultimele clipe ale vieții mitropolitului Vasile Mangra,* în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxa,* XLVIII, 2003, nr. 1-2, pp. 274-280 ş.a.; altele au fost puse în circuitul istoriografic prin susținerea tezei de doctorat *Mitropolia Ortodoxă Română din Transilvania în timpul păstoririi lui Vasile Mangra,* Cluj-Napoca, 2005 şi publicarea ei sub titlul *Un mitropolit și epoca sa. Vasile Mangra (1850-1918),* Editura Presa Universitară Clujeană, 2006. Vezi și studiul nostru Gabriel-Viorel Gârdan, *Un ierarh controversat din epoca Marii Uniri: mitropolitul Vasile Mangra, între reabilitatea istoriografică și cea ecleziastică,* în Victor Spinei, Gheorghe Iacob, Ionuț Nistor, *Istorii ale Marelui Război și ale Unirii de la 1918,* Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2019, pp. 217-230.

[43] ABMS, Fond Varia, act 1626.

Hotărârea înființării unei Episcopii și a stabilirii de noi raporturi jurisdicționale a fost și expresia mentalității congregaționaliste care s-a dezvoltat în timp și potrivit căreia comunitatea era îndreptățită să decidă soarta ei din punct de vedere al structurii organizatorice și ierarhice. Această mentalitate nu a fost înțeleasă multă vreme de autoritățile bisericești din țară, obișnuite ca inițiativa în problemele vieții bisericești să le aparțină totdeauna, iar acest fapt va face ca abordările autoritare din partea lor să fie receptate în mod negativ de credincioșii de peste Ocean.

Pe baza hotărârii de la Youngstown, preotul Ioan Podea, în 22 august 1918, a făcut demersurile juridice necesare pe lângă secretarul de stat din Columbus, Ohio, pentru recunoașterea de către autoritățile americane a Episcopiei nou înființate. Ca urmare a acestor demersuri, în ziua de 27 august 1918, noul organism eclezial a primit recunoașterea oficială a autorităților americane[44].

În urma implicării preotului Ioan Podea în organizarea grevelor muncitorești din 1919[45], Legația română din Washington a primit mai multe plângeri împotriva preotului activist. Pe baza acestor plângeri care îl acuzau pe Podea de bolșevism, Legația a întocmit un raport către Ministerul Afacerilor Externe din România solicitând chemarea lui Ioan Podea în țară pentru cercetări[46]. Lucrurile nu au rămas doar în acest registru. În 5 iulie 1921 la București se primește o plângere a unui grup de credincioși din Cleveland în care preotul Ioan Podea este acuzat de acte eretice[47]. Mitropolitul primat a transmis mitropolitului de la Sibiu aceste memorii cu recomandarea de a lua măsurile pe care le crede de cuviință[48].

[44] Rev. Elie Pop, *Reorganizarea Bisericii Ortodoxe*, în *America,* XXII, nr. 70, vineri, 23 martie 1928, Cleveland, p. 1 și 3.

[45] Implicarea sa este demonstrată pe baza documentelor emise de comisia Congresului american instituită pentru a ancheta evenimentele generate de grevele muncitorilor din industria metalurgică, de către I. Jivi-Bănățeanu în memoriul *Bolșevismul în biserica română din America,* adresat mitropolitului Nicolae Bălan. ABMS, fondul Bălan, act 1874.

[46] Arhiva Ministerului Afacerilor Externe (AMAE), *Problema 15: Școli și biserici românești în străinătate,* vol. 24, f. 13; AAS, Dosar III, 708-904, act 5847 din 29 iulie 1921.

[47] Principalii acuzatori din rândul credincioșilor au fost Dumitru Iridon și Ștefan Preda. AAS, Dosar III, 708-904, act 4301 din 18 mai 1921; act 4550 din 5 iunie 1921; act 4825 din 14 iunie 1921.

[48] AAS, Dosar III, 708-904, act 4550.

Așadar, Ioan Podea, în ciuda faptului că era un om inteligent și întreprinzător, a fost prins în mrejele propagandei comuniste și s-a lăsat influențat de confesiunile protestante cu care experiența americană îl adusese în contact nemijlocit și astfel a început a recomanda „reformarea" cultului și chiar revizuirea dogmelor[49], fapt sesizat cu multă promptitudine de credincioșii săi și sancționat ca atare[50]. Atitudinea sa a născut reacțiile adverse amintite anterior. Într-un raport înaintat la data de 14 iulie 1921 de către preotul Simion Mihălțan mitropolitului Nicolae Bălan, situația preotului Ioan Podea era descrisă în următorii termeni: „Părintele Podea nu se bucură de nici o trecere înaintea poporului. Nu are nici o legătură cu parohiile. Deoarece Frăția Sa s-a ocupat mult cu gazetăria și s-a amestecat în toate certele partidelor, este urât și nebăgat în seamă de nimeni. Părintele Podea este astăzi în o mare greșeală. A deviat cu totul de la religia noastră. Spune în gura mare că religia noastră nu mai este bună. Trebuie reformată. Scrie în continu prin ziare și calendare articole contra diferitelor rugăciuni din molitfelnic, contra hainelor bisericești, contra icoanelor din biserică, contra Maslului și chiar contra Spovedaniei. Merge și ține adunări însoțit de socialiști români, care-i sunt acum discipoli. Foile socialiste îl preamăresc ca pe adevăratul preot, nu ca ceilalți care vreau să țină poporul în întuneric.[…] Din cauza Frăției sale, biserica noastră suferă astăzi foarte mult și dacă lucrul acesta se va continua nu știu unde vom ajunge"[51].

În aceste condiții, la 21 iulie 1921, preotul Ioan Podea, spre surprinderea multora, își înaintează demisia din postul de paroh din Youngstown și din cel de protopop. Acest fapt a fost privit, în cir-

[49] Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, *Aspecte din istoria vieții bisericești a românilor din Statele Unite și Canada, ,* în volumul *Autocefalie, Patriarhie, Slujire Sfântă,* București, 1995, p. 308.

[50] Dumitru Iridon, unul dintre cei mai mari contestatari a lui Ioan Podea, surprindea foarte bine transformarea acestuia. „Părintele Podea a fost cel mai bun preot din câți am avut și avem în America, dânsul a fost odinioară cel mai mare apărător al religiei, credinței și [al] Bisericii. Iară în timpul de față, Părintele Podea este cel mai mare eretic din tot poporul nostru românesc, el e cel mai mare dușman și elementul cel mai periculos al credinței, religiei și al Bisericii noastre. Părintele Podea scria și predica odinioară, spunând că credința, religia și Biserica noastră e cea mai bună de pe pământ. Acum scrie și predică că în credința, religia și Biserica noastră sunt forme goale, super[s]tiții și credință deșartă etc." Vezi AAS, Dosar III, 708-904, act 4304.

[51] AAS, Dosar III, 708-904, act f.n., 14 iulie 1921.

cumstanțele date, atât de preoții și credincioșii de peste Ocean, cât și de autoritățile bisericești din țară, ca o binecuvântare[52].

Abia în 15 februarie 1922 mitropolitul Nicolae Bălan trimite o scrisoare lui Ioan Podea, la Brașov, unde se afla la acea dată așteptând cu resemnare să fie judecat de consistoriu, prin care îl înștiințează că i se accepta demisia din postul de paroh din Youngstown și de la conducerea protopopiatului din America[53].

Astfel se încheia cariera de protopop al lui Ioan Podea. Cazul său a fost introdus în dezbaterea Consistoriului prin actul 7834 din 1922, însă hotărârea definitivă de înlăturare din cler va fi luată abia în august 1927[54]. Totuși el va reveni în America în 1923, în ciuda demersurilor făcute de Nicolae Bălan, mitropolitul de la Sibiu, pe lângă autoritățile de la București de a nu-i permite să se întoarcă. Din anul 1924 va sluji din nou în parohia din Youngstown, cu toate că mitropolitul Nicolae Bălan a ordonat consiliului parohial să-l demită[55]. Reprezentanța diplomatică a României la Washington nu a văzut cu ochi buni revenirea lui Ioan Podea în America. Într-un raport diplomatic a transmis Ministerului Afacerilor Străine că activitatea în America a preotului Ioan Podea este nefastă și consideră că „ar fi în interesul păcii sufletești a românilor de acolo ca să i se ridice darul preoțesc”[56].

Perioada dintre 1924-1926 a fost cea mai productivă pentru Podea în Youngstown. În ciuda faptului că a fost marginalizat de ceilalți preoți din Statele Unite și a dispărut din prim planul vieții administrativ bisericești, el a continuat să-și desfășoare misiunea în parohia sa. Despre activitatea desfășurată în această perioadă el raporta Sfântului Sinod în 1937 următoarele: „Am fost cel dintâi care în vara anului 1924 am deschis curs de limbă și istorie românească în biserică, înscriind aproape 200 de elevi și eleve de diferite vârste, dintre cari 150-160 cercetau regulat cursurile zilnice din lunile de vară, unii înainte de amiazi, alți după amiazi. Tot atunci am organizat după sistem american și «Școala de Duminecă» - curs de catechizație pe care-l țineam Dumineca de la ora 8 până la ora 10, când începem

[52] AAS, Dosar III 708-904 act. 6360.

[53] AAS, Dosar III, 708-904, act 6360 bis.

[54] Actele legate de cercetarea canonică a cazului Podea se regăsesc în AAS, Dosar III, 376/1922.

[55] Gerald J. Bobango, *The Romanian Ortodox Episcopate of America*, p. 35.

[56] ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff.190 v-192.

serviciul divin. Și la acest curs avem un număr de elevi care îmi umpleau biserica. Cursurile le ținem în limba română și engleză, ceia ce făcea pe elevi să le înțeleagă mai ușor și să prindă plăcere de ele. În cele patru veri ale anilor 1924, 1925, 1926 și 1927 mi-a succes să dau coloniei românești din Youngstown o generație tânără cu cunoștințe frumoase de scris și citit românesc și de istorie românească, iar în școala de Dumineca să-i fac o educație religios-morală în spiritul bisericei noastre”[57]. Credincioșii săi apreciindu-i ostenelile au început să-i apere reputația. De altfel, nici preoții trimiși în America după 1921 nu au avut nimic de spus împotriva sa.

În ceea ce privește acuzația de bolșevism, potrivit informațiilor publicate de presa vremii, se pare că o anchetă întreprinsă în 1926 de FBI a demonstrat și rolul pozitiv jucat de Podea în timpul grevelor din 1919[58], în sensul că el a contribuit la evitarea ciocnirilor dintre muncitorii americani și emigranți[59]. Cu toate acestea, Podea nu a abandonat convingerile sale politice, fapt care îi va atrage numeroase neplăceri în continuare. El va fi caterisit în august 1927 de mitropolitul Nicolae Bălan. Pentru o vreme el va ocupa funcția de secretar general al Prefecturii județului Brașov[60]. Ulterior autoritățile comuniste din România îi vor recompensa zelul și activitatea socialistă numindu-l redactor-șef al unui ziar brașovean și director al Muzeului din Brașov. Va ocupa această funcție până la trecerea la Domnul în anul 1968[61].

Este ușor de înțeles faptul că oscilațiile preotului Ioan Podea au complicat foarte mult procesul de recunoaștere a unei autorități bisericești, precum și activitatea de organizare a parohiilor ortodoxe din America. Pe de o parte, intențiile și activitatea sa organizatorică au fost meritorii. El era convins de necesitatea unor structuri eclezi-

---

[57] Ioan Podea, *Un memoriu*, în *America,* XXXII, nr. 34, sâmbătă, 20 martie 1937, Cleveland, p. 1.

[58] Pentru detalii privind grevele impresionante care au afectat multiple ramuri ale economiei și chiar ale serviciilor publice americane și conflictele generate de acestea în anii 1919-1920 se poate vedea și Philip Jenkis, *O istorie a Statelor Unite,* traducere de Mihai Stoica, Editura Artemis, București, 2002, pp.186-189.

[59] Gerald J. Bobango, *The Romanian Ortodox Episcopate of America*, p. 35.

[60] AAS, Dosar III, 322/1912, act 10361 din 10 noiembrie 1930; act 10461 din 2 decembrie 1930; act 7445 din 1 august 1935; act 8060 din 28 august 1935; act 10209 din 19 iunie 1941.

[61] Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, *Aspecte din istoria vieții bisericești a românilor din Statele Unite și Canada*, p. 308.

ale bine definite și coerent organizate. Pleda pentru ordine, pentru ascultare, pentru acțiuni bine coordonate și asumate fără rezerve. Viziunii sale, autoritățile din țară nu i-au acordat atenția necesară. Imperativele adresate confraților din America și critica neîncetată cu privire la maniera în care ei se raportau la exigențele misiunii lor nu au fost pe placul acestora. Pe de altă parte, relațiile interpersonale contondente și opțiunile ideologice au afectat pentru mult timp climatul eclezial românesc din Statele Unite ale Americii.

II.2. „Preoții de nevoie"

Din punctul de vedere al vieții ecleziale, în perioada primului război mondial, parohiile ortodoxe române s-au confruntat cu o mare lipsă de preoți. Multe dintre parohii, atât dintre cele vechi, cât și dintre cele nou înființate au rămas fără preoți. Era deja o realitate consacrată faptul că numărul preoților a fost întotdeauna mai mic decât cel al comunităților parohiale. Preoții din țară nu au mai putut veni peste Ocean. În America nu exista nici o școală teologică ortodoxă unde să poată fi pregătiți preoți pentru parohiile românești. În astfel de condiții, în lipsa unor conducători pricepuți și devotați Bisericii, multe parohii au decăzut. Lipsa de preoți combinată cu lipsa unei autorități centrale și a disciplinei au dus la crearea unei situații haotice[62]. Aceste cauze au dus la apariția așa numiților „preoți de nevoie", hirotoniți din rândul credincioșilor, în cel mai fericit caz dintre cântăreți bisericești, fără o pregătire teologică pe măsura înaltei chemări preoțești.

„Preoții de nevoie" au fost acei preoți hirotoniți dintre simplii creștini sau dintre cântăreții bisericești, „cărora nu le lipseau minimele aptitudini preoțești sau, cel puțin, ceremoniale"[63], de către episcopii ruși din New York, Pittsburg în SUA și din Winnepeg și Edmonton în Canada, la recomandarea fostului profesor al Academiei teologice din Cernăuți, preotul Lazăr Gherman.

Lipsa mare de preoți apărută în urma schimbărilor din timpul primului război mondial și imposibilitatea venirii preoților din țară au dus la apariția acestei categorii de preoți. Pregătirea lor teologică

[62] Gerald J. Bobango, *The Romanian Ortodox Episcopate of America*, p. 27.

[63] Prot. Dr. I. Casian, *Românii din America și viața lor religioasă*, în *B.O.R.*, LXVIII, 1950, nr. 11-12, p. 594.

lăsa mult de dorit. După o perioadă scurtă de pregătire sub îndrumarea lui Lazăr Gherman, ei erau hirotoniți, urmând o perioadă de practică pe lângă Episcopia Rusă din New York[64]. Se pare că singura condiție era să-și dorească să fie hirotoniți și să aibă câteva sute de dolari, banii necesari cu care să plătească serviciile oferite de diferiți episcopi ruși[65]. Uneori comunitatea alegea din sânul ei un credincios care urma să devină preotul ei. Se întâmpla adesea ca această alegere să nu fie agreată de toți credincioșii, ceea ce conducea în mod inevitabil la scindarea parohiei și înființarea uneia noi[66].

Cine erau episcopii care îi hirotoneau? Până la revoluția bolșevică din 1917 guvernul țarist al Rusiei aloca anual 40.000 de dolari pentru a susține Biserica Ortodoxă Rusă din New York. Când regimul comunist a tăiat această finanțare, suma respectivă a trebuit obținută din alte surse. Noul episcop Ștefan Dzubay[67], succesorul său, episcopul Adam Filipowski[68], și sufraganii lor erau bucuroși să primească cereri pentru hirotonie și oricine putea plăti o taxă care varia între 300, 500 sau 700 de dolari era, în general, acceptat. În Canada, episcopul Arsenie de Winnepeg, Manitoba, oferea aceleași servicii[69]. În afară de acești episcopi, cam în aceeași perioadă, au mai hirotonit *„preoți de nevoie"* Villatti, un mitropolit al Bisericii vechi-catolice din America[70],

---

[64] Gerald J. Bobango, *The Romanian Ortodox Episcopate of America*, p. 29.

[65] Gerald J. Bobango, *The Romanian Ortodox Episcopate of America*, p. 29.

[66] Vezi episodul legat de înființarea parohiei *Pogorârea Sfântului Duh* din Detroit. Traian Lascu, *The History of St. George Catedral,* în *R.A.H.C.I.B.,* X, 1993, nr. 2, pp. 12-13.

[67] Episcopul Ștefan Dzubay a fost hirotonit episcop în 1916 de către arhiepiscopul Evdochimov, reprezentantul Mitropoliei Ruse din America, pe seama ucrainienilor originari din Ucraina subcarpatică, ce își ziceau carpato-ruși și care reveniseră de la greco-catolicism la ortodoxie. Ei erau organizați independent, după ce inițial se aflaseră sub jurisdicția Mitropoliei Ruse, sediul avându-l la Pittsburg. În 1925 episcopul Ștefan Dzubay revine la uniație. Cf. Aurel Jivi, *Din istoria uniatismului și a revenirilor la ortodoxie*, în *R.T.*, I, (serie nouă), 1991, nr. 3, pp. 12-20.

[68] Episcopul Adam Filipowski este succesorul lui Ștefan Dzubay. În 1935, mitropolitul rus din America, Platon, declară necanonică hirotonirea episcopului Adam. În același an episcopul Adam reintră sub jurisdicția Mitropoliei Ruse împreună cu 40 de parohii carpato-ruse și devine arhiepiscop de Philadelphia. In 1943 arhiepiscopul Adam și parohiile aflate sub jurisdicția sa se alătură Exarhatului Patriarhiei Moscovei în America, iar în 1947 devine locțiitor de exarh. Cf. Aurel Jivi, *Din istoria uniatismului și a revenirilor la ortodoxie*, pp. 12-20.

[69] Gerald J. Bobango, *The Romanian Ortodox Episcopate of America*, p. 29

[70] Prot. Dr. I. Casian, *Românii din America și viața lor religioasă*, p. 594

episcopii John Kedrowsky[71], Ștefan de Pittsburg, Ioasaff de Edmonton, Alexander de New York, Evdochim de New York, Apolinarie de Winnipeg[72].

Referitor la hirotoniile săvârșite de acești episcopi, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a constatat în ședința din 15 iunie 1922 că niciun ierarh ortodox din America nu are, în lipsa unei împuterniciri speciale din partea „înaltelor foruri bisericești din România, respectiv a Sfântului nostru Sinod”, dreptul de a săvârși astfel de hirotonii, orice act de acest gen fiind „cu totul necanonic”[73].

Astfel au fost hirotoniți un număr cuprins între 20 și 45 de preoți, în rândurile lor strecurându-se și câțiva care prezentau impedimente grave la hirotonie[74]. Printre cei hirotoniți s-au găsit și preoți cu dragoste față de Biserică și cu entuziasm în activitate, a căror păstorire a fost benefică pentru comunitățile unde au slujit.

În anul 1976, în calendarul almanah Solia a fost publicat un studiu preliminar cu privire la preoții ortodocși care au activat în parohiile românești din America de Nord. Este prima, și după știrea noastră singura, întreprindere de acest fel[75]. Lista, așa cum recunoaște redacția publicației nu este completă, informațiile care au stat la baza redactării ei sunt fragmentare, iar uneori datele sunt contradictorii. Din acest material documentar am selectat și noi informațiile referitoare la preoții hirotoniți de către episcopi ortodocși în America până în anul 1935.

Preotul Teodor Andrica

Este menționat la 14 iunie 1922 în parohia Sfântul Gheorghe din Buffalo, New York. Hirotonia sa în preoție este certificată de episcopul rus Ștefan de Pittsburgh, Pennsylvania. După o scurtă

---

[71] Rev. Fr. Vasile Hațegan, *The Romanians of New York City*, în *R.A.H.C.I.B.*, IX, 1992, nr. 5, p. 17.

[72] *Romanian Orthodox Priest in America. A preliminary study on the sources of priesthood for the Romanian Orthodox parishes in America*, în Calendarul-almanah *Solia*, 1976, pp. 71-78.

[73] ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f. 39-40.

[74] Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, *Aspecte din istoria vieții bisericești a românilor din Statele Unite și Canada*, în volumul omagial *Autocefalie, Patriarhie, Slujire sfântă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1995, p. 308.

[75] *Romanian Orthodox Priest in America*, pp. 63-106.

perioadă de preoție activă, Teodor Andrica a găsit o oportunitate pentru a-și urma idealul vieții sale, acela de a scrie, și de a deveni jurnalist. În consecință, el s-a retras din preoția activă și și-a început noua carieră de jurnalist mai întâi în Canton, Ohio, apoi în Cleveland, Ohio. A fost unul dintre cei mai cunoscuți jurnaliști români din America. Nu a reluat până la sfârșitul vieții slujirea preoțească.

Preotul Bălănescu

S-a născut în Piatra Neamț, în 14 septembrie 1876. A ajuns în Statele Unite în anul 1920 și a lucrat ca funcționar la bancă în Warren, Ohio. A fost hirotonit preot în 10 martie 1923 de către episcopul rus Ștefan de New York. În anul 1933 este menționat în parohia din Cincinnati, Ohio.

Preotul Mihai Baleca

S-a născut la 7 septembrie 1886, în Samascan, Orhei, Basarabia. A fost hirotonit preot în 1919 de episcopul rus Ștefan și a slujit până în anul 1948 sub jurisdicția ortodoxă rusească. Prezența sa este semnalată și în comunitățile românești din Shell Valley, Manitoba și Windsor, Ontario, Canada.

Preotul Miron Benchea

A fost hirotonit preot în 13 martie 1918, de către Arhiepiscopul rus Alexander de New-York. După hirotonie și-a început pastorația în Buffalo, New York, și mai târziu a slujit în Omaha, Nebraska, și Erie, Pennsylvania, până când și-a stabilit rezidența în Weirton, West Virginia, păstorind parohia din Martins Ferry, Ohio, și comunitatea din Weirton, West Virginia. A trecut la cele veșnice la data de 1 mai 1952.

Preotul Traian Birău

S-a născut la 2 februarie 1888, în Bârsa, Arad. A fost hirotonit preot în 15 august 1918, de către episcopul rus Ștefan de New York. Între anii 1918 și 1930 a slujit în Buffalo, New York; Philadelphia, Pennsylvania; South St. Paul, Minnesota; Ellwood City și Erie, Pennsylvania, precum și în Dearborn, Michigan.

Preotul Alexandru Bogioacă

Născut în 18 noiembrie 1886, în Checea Română, Banat, a emigrat în Statele Unite în anul 1913. A fost hirotonit întru preot la data de 18 septembrie 1918, de către episcopul rus Alexander de New York. De la hirotonia sa și până la moarte, în anul 1964, a slujit, pentru scurte perioade, în cincisprezece parohii.

Preotul George Brănuțiu

S-a născut în 27 august 1887, în Timișoara și a ajuns în Statele Unite în august 1911. A fost hirotonit ca preot în 6 octombrie 1921, de către episcopul rus Ștefan de New York.

Pentru șase ani a slujit parohia *Pogorârea Sfântului Duh* din Detroit, Michigan, apoi s-a mutat în Cincinnati, Ohio, pentru doi ani. După anul 1930 a slujit în mai multe parohii independente. A trecut la cele veșnice în anul 1953.

Preotul Ioan Ciuclea

Născut în Tămașda, Bihor, a fost hirotonit întru preot la 9 mai 1928, de către episcopul rus Adam de New York. După hirotonie a slujit mai întâi în parohia *Sfânul Ioan* din Harrisburg, Pennsylvania, iar apoi la parohia independentă din Roebling, New Jersey, până la sfârșitul anilor '70.

Preotul Vasile Cohan

Născut la data de 24 decembrie 1897 în Volaca, Cernăuți, Bucovina, a fost hirotonit preot în 19 noiembrie 1924, de episcopul rus Apolinarie de Winnipeg, Manitoba, Canada. Și-a început pastorația în Boian, Alberta, Canada. Până în 1942 a slujit parohiile canadiene, inclusiv la parohiile *Sfântul Gheorghe* din Regina, Sask. și *Sfânta Cruce* din Hamilton, Ontario. În 1942 s-a mutat în Statele Unite unde a slujit intermitent douăsprezece parohii. A murit în Detroit, Michigan, în 2 februarie 1972.

Preotul Grigoriu Coste

S-a născut la 25 iulie 1895, în Zarand, Arad. A fost hirotonit preot în 3 februarie 1919, de către episcopul rus Ștefan de New York. Părintele Coste și-a început păstorirea la parohia *Sfântul Ioan Botezătorul*,

în Thorpe, West Virginia, dar în scurt timp după aceea s-a mutat în Buffalo, New York, apoi la parohia *Sfântul Pavel*, Minnesota. A mai păstorit parohiile din Terre Haute, Indiana; Boian, Alberta, Canada și Erie, Pennsylvania.

În 1948 s-a mutat în California unde a ajutat la înființarea parohiei *Sfânta Treime* pe care a și păstorit-o până la moartea sa petrecută la 26 iulie 1957.

Preotul Paul Crăciun, Sr.

Născut în 27 septembrie 1872, în Șapartoc, Târnava Mare, a ajuns pentru prima dată în Statele Unite în anul 1904. S-a reîntors în România în 1921 și a revenit în Statele Unite în 1924. În 2 martie 1917 a fost hirotonit preot de către episcopul rus Evdochim de New York. A păstorit intermitent douăsprezece parohii. Între 1940 și 1949 a servit ca administrator pentru *Vatra Românească*, de unde s-a retras în 1957. A trecut la cele veșnice la 14 martie 1962 și este înmormântat în *Cimitirul Vatra*.

Preotul Dumitru Erina

Născut în Bucovina, în 1882. A imigrat în Canada în anul 1902. A fost hirotonit preot la data de 18 decembrie 1932, de către episcopul rus Arsenie de Winnipeg, Manitoba, Canada. A slujit parohiile din Wood Mountain și Elm Springs, Sask, și Shell Valley, Minitoba, Canada. A trecut la Domnul 20 în februarie 1974.

Preotul Elie Genie

S-a născut în la data de 8 iunie 1882, în Rod, județul Sibiu. A ajuns în Statele Unite în anul 1907. Preot a fost hirotonit în 24 octombrie 1921, de către episcopul rus Ștefan de New York. A slujit parohiile Martins Ferry, Ohio; Erie și Ellwood City, Pennsylvania. Moare la Aliquippa, Pennsylvania, în 19 iulie 1964.

Preotul Dumitru Al. Iastremschi

S-a născut în 6 octombrie 1868, în Tureni, Cernăuți-Bucovina. Episcopul rus Evdochim de New York l-a hirotonit preot în 16 iulie 1916. A slujit prima dată parohia *Sfântul Nicolae* din Regina, Sask.. După război se duce în România, unde hirotonia sa a fost recunoscută

de episcopul Iacov al Hușilor. Se întoarce în Canada în anul 1928 și slujește la parohia din Windsor, Ontario. Pentru o perioadă scurtă va sluji la parohiile Pogorârea Sfântului Duh din Detroit, Michigan și Sfinții Petru și Pavel din Deaborn, Michigan. În anul 1931 se reîntoarce în Canada.

Preotul Coriolan Isacu

S-a născut la 15 aprilie 1897, în Nerău, Timiș și a ajuns în Statele Unite în anul 1926. A fost hirotonit preot la 14 februarie 1928, de către episcopul rus Adam de New York. Și-a început pastorația în Buffalo, New York, unde a slujit un an, apoi s-a mutat în Terre Haute, Indiana. Aici a rămas până în anul 1946. În timpul pastorației sale în Terre Haute a ajutat și la organizarea parohiei *Sfântul Toma*, în St. Louis, Missouri, unde s-a și mutat și a slujit vreme de 21 de ani. Din anul 1967, părintele Isacu, a continuat să ajute cu administrarea parohiile din Terre Haute, Indiana; Los Angeles, California și Gary, Indiana. În anii '70 este menționat și la parohia *Sfânta Maria* în St. Paul, Minnesota.

Preotul George Lupu

S-a născut la 23 aprilie 1901, în Firiteaz, județul Timiș. A emigrat în Statele Unite în anul 1914. A fost hirotonit ca preot în 2 decembrie 1929, de către episcopul rus John Kerrovsky de New York. Hirotonia sa a fost recunoscută în anul 1935 de noul episcop Policarp Morușca. La început a păstorit parohia din Dearborn, Michigan și pentru 17 ani *Pogorârea Sfântului Duh* din Detroit, Michigan. După o întrerupere de cinci ani a slujit ca preot secund la catedrala *Sfântul Gheorghe*, Detroit, Michigan și apoi, între 1955 și 1962, a fost preot paroh la biserica *Sfântul Simeon* din Detroit, Michigan. A trecut la cele veșnice în 11 decembrie 1962.

Preotul Ilie Moise

S-a născut în Hășmaș, județul Bihor. A fost hirotonit la 22 mai 1921, de către episcopul rus Ștefan de New York. Între anii 1921 și 1928 a slujit în parohiile din Roebling, New Jersey; Cincinnati, Ohio; Buffalo, New York; Omaha, Nebraska și Ellwood City, Pennsylvania. În iulie 1928 s-a reîntors în România.

Preotul Ilarion Moloci

S-a născut la 4 iunie 1872, în Grănicești, Bucovina. A ajuns în Statele Unite în iunie 1909 și a fost hirotonit preot la 30 noiembrie 1915, de episcopul rus Evdochim de New York. Hirotonia sa a fost validată de Arhiepiscopia Bucovinei în anul 1924. A slujit prima dată în parohia din Woonsocket, Rhode Island, apoi pentru o perioadă de timp în Deaborn, Michigan și apoi parohia *Sfânta Treime* din Detroit, Michigan.

Preotul Mihai Nechifor

S-a născut la data de 9 martie 1878, în Porumbacul de Sus, Făgăraș. A fost hirotonit preot în 9 martie 1923, de către episcopul rus Ștefan de New York. A slujit în parohiile din Whitman, West Virginia; Terre Haute, Indiana; Newark, Ohio; Mount Union, Pennsylvania; și Omaha, Nebraska.

Preotul Ambrosie Neder

S-a născut la 22 martie 1876, în județul Târnava Mare. A ajuns în Statele Unite în anul 1906. Preot a fost hirotonit în 14 iulie 1931, de către episcopul rus John Kedrovsky de New York. După înființarea parohiei *Sfântul Dumitru* din New York a secondat pe preotul paroh de aici și, ocazional, a înlocuit preoții din alte parohii. A trecut la cele veșnice în 13 iunie 1969, la vârsta de 93 de ani.

Preotul Pavel Negovan

S-a născut la 2 februarie 1865, în Racașdia, județul Severin. A emigrat în Statele Unite în anul 1906. Episcopul rus Alexander de New York l-a hirotonit preot în 8 octombrie 1918. A fost rânduit să păstorească nou-înființata parohie din Watertown, New York, dar s-a mutat la St. Paul, Minnesota pentru a sluji parohia *Sf. Maria*. Între 1920 și 1935 a slujit șase parohii, iar în anul 1935 s-a mutat în parohia independentă *Sfinții Trei Ierarhi* din Indiana Harbor, Indiana. A murit în Gary, Indiana în anul 1958.

Preotul Ioan Pescari

S-a născut la 11 iulie 1881, în Cenadul Mare, județul Timiș. Episcopul rus Adam de New York l-a hirotonit în preoție la 11 ianuarie 1929.

A slujit în total nouă parohii atât în Statele Unite, cât și în Canada. S-a retras din preoție în anul 1956.

Preotul Ioan Petrovici

S-a născut la data de 5 septembrie 1881, în Timișoara și a emigrat în Statele Unite în anul 1907. A fost hirotonit preot în 20 iulie 1916, de către episcopul rus Evdochim de New York. S-a întors în România pentru a urma cursurile de teologie la Seminarul Teologic din Caransebeș, România, iar hirotonia sa a fost validată de Mitropolitul Nicolae Bălan al Sibiului. A slujit inițial în parohiile Cincinnati, Ohio, și *Sf. Maria* din Chicago, Illinois. După reîntoarcerea din România a slujit în Windsor, Ontario, Canada; Martins Ferry, Ohio; Omaha, Nebraska; și South-Bridge, Massachusetts.

Preotul Ioan Popescu

S-a născut la 3 iunie 1886, la Pleasna, în Albania, într-o comunitatea macedo-română. A ajuns în Statele Unite în anul 1912. A fost hirotonit preot la 4 martie 1928, de către episcopul rus John Kedrovsky de New York. A slujit în primul an după hirotonie în parohia *Sfântul Dimitrie* din Bridgeport, Connecticut, apoi între anii 1929 și 1965 a fost preot paroh la biserica *Sfântul Ioan Botezătorul* din Woonsocket, Rhode Island.

Preotul Ioan Popovici

S-a născut la 26 octombrie 1890 și a emigrat în Statele Unite în anul 1907. A fost hirotonit preot în 23 februarie 1923, de către episcopul rus Ștefan de New York pentru parohia *Sf. Ioan Botezătorul* din Erie, Pennsylvania. Hirotonia sa a fost recunoscută de Mitropolitul Nicolae Bălan al Sibiului. În anul 1929 s-a mutat din Erie în parohia din Philadeplhia, Pennsylvania, pe care a slujit-o vreme de 39 de ani fără întrerupere. În anul 1936 a fost mandatat cu funcția de protopop. A trecut la Domnul în Philadelphia la 28 februarie 1973.

Preotul Marin R. Postelnic

S-a născut la 17 octombrie 1896, în Rodovanu, județul Ilfov. A imigrat în Canada în septembrie 1913. A fost hirotonit în preoție la 25 martie 1925, de episcopul rus Apolinarie. După ce a slujit timp

de opt ani în Regina și Elm Springs, Saskatchewan, precum și în Hamilton, Ontario, Canada, s-a mutat la parohia *Sfântul Gheorghe* din Windsor, Ontario, pe care a slujit-o ca preot paroh timp de 15 ani. În anul 1948 s-a stabilit în Statele Unite și a slujit parohia din Warren, Ohio, până în anul 1964. În anul 1969 s-a stabilit în Florida și a slujit până în februarie 1974 la parohia *Sfânta Treime* din Miami, Florida.

Preotul Trandafir Rabigea

S-a născut la 11 mai 1891, în Berzovia, județul Severin. A emigrat în Canada în anul 1926. A fost hirotonit preot în 7 august 1933, de către episcopul rus Arsenie de Winnipeg.

A slujit pentru trei ani parohia din Elm Springs, Sask., apoi s-a mutat în Statele Unite slujind parohia din Buffalo, New York, iar mai apoi parohia din Worcester, Mass. După pensionare, s-a întors în România și a murit în satul natal în aprilie 1970.

Preotul Ioan Spăriosu

S-a născut la 22 noiembrie 1899, în Uzdin, Iugoslavia. A fost hirotonit preot la data de 31 mai 1932, de către episcopul rus Ioasaff. A slujit în anul 1933 la parohia românească din Montreal, Quebec, Canada, și apoi biserica rusă din Montreal, Canada. În anul 1934 s-a mutat în Hamilton, Ontario, Canada. Vreme îndelungată a păstorit parohia *Sfânta Cruce* din Omaha, Nebraska.

Preotul Hrista Vasilescu

S-a născut la 3 noiembrie 1884, în Coritza, o comunitatea macedo-română din Albania. A ajuns în Statele Unite în 1913. A fost hirotonit preot în 21 octombrie 1929, de către episcopul rus John Kedrovsky de New York. Imediat după hirotonie a devenit preot la biserica *Sfântul Dimitrie*, Bridgeport, Connecticut, unde a slujit timp de 31 de ani, până în 1960 când s-a retras. Părintele Vasilescu a murit în Bridgeport, Connecticut, în 12 februarie 1963.

Preotul George Vingan

S-a născut la 18 septembrie 1874, în Cenadul Mare, Timiș-Torontal. A ajuns în Statele Unite în anul 1912. Episcopul rus John Kedrovsky de

New York l-a hirotonit preot în 29 martie, 1930. A slujit comunitatea din Hammond, Indiana, dar niciodată nu a avut o numire parohială.

În plus față de cei de mai sus, au existat și alte persoane menționate în diferite contexte ca făcând parte din categoria preoților hirotoniți în America. Mulți dintre ei s-au întors în România imediat după hirotonie, în timp ce alții, negăsind o parohie, s-au decis să se angajeze în alte domenii. Printre cei menționați în această categorie se regăsesc și următorii: Pr. Ioan Aldea, Pr. Nicolae Barbura, Pr. Nicolae Ciuca, Pr. Dimitrie Feica, Pr. Pandele Gucea, Pr. Ilie Jida, Pr. Eroftei Langa, Pr. Crăciun Mechea[76], Pr. Ioan Oancea, Pr. Ioan Savu, Pr. Iliea Sicoe, Pr. Alexandru Stoichița și Pr. Roman Țăran[77].

Preoții emigrați din țară, cu pregătire teologică și hirotonie canonică, s-au raportat critic la această categorie de slujitori care peregrinau prin parohiile românești din SUA. Astfel, preotul Simion Mihălțan, într-un raport adresat mitropolitului Nicolae Bălan, la 14 iulie 1921, descrierea problemele generate de aceștia în termeni foarte duri: „O mare dezordine în parohiile din America au produs așa-zișii preoți – fabricați în New York. Aceștia sunt: Pavel Crăciun, Canton, O.; P[avel] Negovan, Gary, Ind.; Miron Benchea, Erie, PA; N. Bojoacă, Akron, O.; Traian Birău, Martins Ferry, O.; Irimie Delea, El[l]wood City, PA. Afară de aceștia mai sunt încă vreo trei și tot atâți călugări fără de niciun rost, cari cutreieră parohiile întocmai ca țiganii. Toți fără de nicio pregătire și cu de la sine putere. O adevărată rușine a Bisericii noastre. Culmea a făcut-o preotul Miron Benchea, care după ce a fost sfințit la New York, făcea întâi pe preotul catolic, apoi episcopal și mai pe urmă s-a reîntors la o[r]todoxism.

Acest om a avut avut atâta obraz și lipsă de cunoștință, că după ce a fost sfințit a plecat la însurat, un lucru nemaipomenit în istoria noastră.

Excelența Voastră își poate închipui ce demoralizare aduc acești preoți în sânul Bisericii noastre! Ce zic străinii despre Biserica noastră, dacă în fruntea ei stau astfel de elemente nepregătite și imorale?!

Toți aceștia s-au hirotonit la intervenția prof[esorului] Lazăr Gherman prin episcopul rusesc Alexandru, din New York, pentru suma de 400-600 dolari"[78].

[76] Apare menționat într-o adresă a Ministerului Cultelor și Artelor către Președintele Sfântului Sinod din 12 aprilie 1922. ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f. 38-40.

[77] *Romanian Orthodox Priest in America.* pp. 70-78.

[78] AAS, Dosar III 708-904, act 972.

Simion Mihălțan a formulat și câteva propuneri atât pentru încetarea hirotonirilor considerate „clandestine”, cât și pentru limitarea influenței acestor preoți în comunitățile parohiale. Astfel, mitropolitului și Consistoriului de la Sibiu i se sugera o intervenție prin intermediul Ministerului de Externe și a Legației României de la Washington. Prin intermediul misiunii diplomatice, Simion Mihălțan considera posibilă atât determinarea episcopilor ruși să înceteze practica acestor hirotonii, cât și anularea oricăror documente emise de preoții din această categorie care anterior se bucurau de recunoaștere consulară. Pe de altă parte, Consitoriul ar trebui să-și asume o misiune de informare a credincioșilor din parohiile americane referitoare la statutul acestor preoți și la atitudinea pe care să o dezvolte în relația cu ei.

Sfântul Sinod a fost informat cu privire la situația preoților hirotoniți în America și de către arhimandritul Calinic Pop Șerboianu. Acesta în perioada în care a slujit în America a cunoscut bine realitățile de acolo și, într-un amplu memoriu, le-a împărtășit mitropolitului primat Miron Cristea. Preoților hirotoniți la New-York le-a dedicate o secțiune specială în acest memoriu. El prezintă problema generată de aceștia în următorii termeni: „Depărtarea atât de mare a Americii de România; scumpetea excesivă a drumului, lipsa de preoți până și în patria veche; neîndrăzneala românului de a se avânta în „străinătăți” cum și izbucnirea războiului mondial, au făcut ca românii americani să aibă totdeauna nevoie de preoți. În neputința de a-i căpăta din patria veche și ca o reacțiune împotriva preoților răi și necinstiți și probabil, și din îndemnul unor persoane oarecare, românii au născocit hirotonia preoților la episcopul rus ori grec din New-York și cu elemente alese dintre ei.

Din punct de vedere canonic și al tradiției bisericești, nu am avea nimic de zis, dacă în adevăr oamenii s-ar fi conformat acestor norme. Greșeala însă cea mare este că nimic nu s-a respectat. Oamenii nu au făcut alegeri și anumite persoane, mai ales din aceia pe care îi repudiază canoanele și simțul sufletesc al omului (foști cârciumari ce jecmăneau pe oameni în pivnițe – cazul preotului Petrovici – întreținători de bordeluri, condamnați, însurați după hirotonie, bigami, divorțați și țigani – cazul preotului Bran din Detroit a se vedea anexa No. 2) au dat cu miile de dolari episcopilor străini și s-au înapoiat apoi preoți din New-York.

Românii i-au primit și sunt mulțumiți de ei în lipsa altora mai buni.

Înalt Preasfințitul Mitropolit al Sibiului, în adresa No. 5812 Bis. către fostul administrator protopopesc Podea, între altele, întreabă pe acesta: „Cine i-a dat episcopului rus autorizație canonică spre a hirotoni preoții români” și „Ce atitudine iau autoritățile Statului și cum s-ar putea împiedica acest abuz?”

La acestea voi răspunde eu, care am stat de vorbă cu acest episcop (Alexandru), care este episcop în regulă încă de pe vremea țarismului și ajuns în lipsă, acum, sub stăpânirea bolșevică.

„– Am hirotonit preoți români – spune Preasfinția Sa – absolut în mod canonic. Trăind în America, unde aproapte toate slujbele se capătă prin alegerea făcută de mulțime, eu m-am conformat legilor americane, care, în acelați timp, se potrivesc de minune – în ceea ce ne privește pe noi Clerul cu tradiția bisericească de odinioară, când creștinii își recrutau prin alegere persoanele clericale.

Mi s-a adus hârtia cerută de legile civile și i-am hirotonit după ce am constatat și prin spovedanie, că oamenii sunt vrednici de a primi hirotonia. Că m-au mințit ori nu, știți dumneavoastră, ca români, și Dumnezeu Cel de sus. Cât despre autorizația canonică, de care mă întrebați, că cine mi-a dat-o vă răspund, că mi-o dau legile țărilor în care trăiesc și pe care le respect întotdeauna, cum și conștiința mea că am făcut un lucru bun, nelăsând pe frații dumneavoastră să se sălbăticească. Atâta timp cât nu există aici un episcopat al Domniei Voastre, oricine va putea face hirotoniri, fără teama de a fi tras la răspundere de cineva”.

Cu aceasta a luat sfârșit discuția noastră și eu am rămas cu convingerea, pe care o am și astăzi, că „episcopul rus nu a făcut nimic anti-legal și anti-canonic”.

Autoritățile statului în America nu au niciun fel de amestec în chestiile religioase, afară numai de cazul când în joc se află siguranța Statului ori moralitatea publică. Cineva poate ajunge în America, absolut în mod legal chiar și Mitropolit, dacă se conformă legilor respective, cum e cazul Arhimandritului albanez Panolli – mi se pare – care a luat titulatura de Mitropolit al Albaniei, ales fiind de albanezii americani.

După episcopul rus s-a ivit cel grec care a hirotonit preot – cu autoritatea însă a Sfintei Mitropolii de Sibiu – pe tânărul seminarist Damian din Farrel, Pa., și pe alții, apoi un fals episcop ungur și încă un altul grec la Chichago etc. Astăzi America și Canada numără peste 20 de preoți sfințiți la New-York, al căror rol nu este mărginit numai

la specula ce o fac pe spinarea credincioșilor, dar și la anihilarea oricărei idei de autoritate și a ruperii oricărei legături între Biserica din America și cea din Regat”[79].

Problematica „preoților de nevoie” se regăsește și în cuprinsul unui memoriu înaintat de preoții Ilie Pop, Moise Balea, Octavian Mureșan, Simion Mihălțan, Traian Damian și Gregoriu Băloiu către Sfântul Sinod. Semnatarii acestui document datând din 26 aprilie 1922 aduc la cunoștința membrilor Sfântului Sinod următoarele aspecte: „Episcopul rusesc din New York, Alexandru, dară mai cu seamă episcopul Ștefan, fost mai întâi greco-catolic, apoi greco-ortodox, azi are titula de episcop al Ungariei [sic], călcând toate canoanele și dispozițiile Bisericei Ortodoxe, au început a sfinți întru preoți pe o sumedenie de oameni de aici, cari nu aveau altă pregătire decât cele 500-800 dolari, pe care îi plăteau pentru sfințirea lor întru preoți, așa că azi avem în parohiile noastre de aici astfel de oameni, fără nicio chemare și calificație preoțească, cari funcționează ca preoți. Așa în parohia din Buffallo funcționează unul Benchea, în cea de la Ellwood City un Jida, în Cincinnati un Petroviciu, în Martins Ferry un Ghenie, în Philadelphia un Birău, în Akron un Bogioacă, în Indianapolis un Crăciun, în Gary un Negovan, în Erie un Andrica, în Detroit un Nan și alții mulți, chiar și în Canada s-au așezat mai mulți dintre ei. Aceștia mai zilele trecute s-au adunat laolaltă și au pus bazele unei organizații a lor, prin care nu urmăresc altceva decât ruperea totală a Bisericilor noastre de aici de sub orice legătură cu cei de acasă, declarându-se de autonomă, și cercând a aduce în fruntea lor pe un anumit Gherman, fost pe timpuri profesor la Facultatea de Teologie din Cernăuți, azi mâna dreaptă a episcopului Ștefan din New York. Ca să vă puteți face o închipuire despre cine sunt acești preoți (?) înșirați mai sus și cei de teapa lor amintim numai două cazuri: Benchea, care funcționează în prezent în Buffallo, a fost un simplu muncitor de fabrică puțin timp, apoi a bătut orașele din această țară. În decursul războiului a fost și el înrolat în armată și cerând un concediu în decursul instrucțiunei în lagărul din Camp Sheridan, a plecat la New York de unde s-a reîntors ca preot. Superiorii lui militari nu au luat însă aceasta în considerare și drept pedeapsă a fost pus la lucru la lucrurile cele mai murdare din lagăr. Ulterior prin niște apucături între cari și declarația lui, că nu voiește să lupte în contra fraților de pe frontul francez, se vorbea că s-ar fi adus pe acel front trupe din

[79] ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff. 51-65.

Transivlania, regimente române, a fost trimis acasă. La câteva luni numai ce se aude, că se însoară, după ce era sfințit deja, cu fata unui alt preot sfințit la New York, cununându-l chiar socrul său, care încă era sfințit întru preot de către episcopul din New York. Alt caz: Crăciun, care funcționează ca preot în Indianapolis, Indiana, a fost un simplu muncitor, care nu știe nici azi scrie cum se cade. A învățat cântările bisericești și s-a dus la sfințire la New York. Aici i s-a spus că, deoarece nevasta sa fugise cu alt muncitor de aici, că trebuie să se despartă mai întâi și apoi să meargă din nou acolo, a venit înapoi s-a despărțit de soție, a fost apoi sfințit de preot și azi funcționează ca preot în acel oraș.

Toți sunt de acest fel și cu astfel de preoți (?) la ce ne putem aștepta?

Oameni fără pregătire citesc azi, cari citesc, cărți pe cari nu le înțeleg și pe cari apoi le explică greșit, încât oamenii noștri de aici nu mai știu nici ei ce să mai crează. La obiecțiunile noastre ni se răspunde: „Păcatul lor, ei vor da seamă de păcatele acestea”.

Unii dintre ei lucrează în solda Bisericei baptiste în ascuns și așa contribuie și mai mult la demoralizarea Bisericii în serviciul căreia s-au pus.

Oamenii noștri, din lipsa de preoți de acasă, în lipsa de preoți calificați, i-au primit, dară i-ar da imediat afară din biserică, dacă ar putea avea un preot calificat în locul lor[80].

Ceea ce a început ca o măsură de urgență s-a transformat rapid într-o sursă de mari neînțelegeri. Preoții din țară, cu o pregătire superioară, îi dispreţuiau pe *„preoții de nevoie”*, hirotoniți în grabă și într-un număr care depășea necesitățile parohiilor. Aceștia călătoreau din parohie în parohie, oriunde puteau obține un salariu mai mare, însă pretutindeni creau discordie și neînțelegeri în rândul credincioșilor. Protopopiatul condus de Ioan Podea nu a putut exercita nici un control asupra lor[81], aceștia ignorând practic orice dispoziție. Mai mult, unii dintre ei au creat probleme și în țară. Revenind acasă ei au solicitat recunoașterea hirotoniei și numirea lor în parohii[82]. Față de acești preoți autoritățile bisericești au manifestat o maximă rezervă întrucât „cei care au primit hirotonire acolo n-au nici o pregătire teologică, iar Episcopul care i-a hirotonit n-a obținut permisia, nici

[80] ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff. 127-153.

[81] Gerald J. Bobango, *The Romanian Ortodox Episcopate of America*, p. 29.

[82] AAS, Dosar III, 1/1927, actele 356, 6767; Dosar III, 678/1921, actele 3332, 8567.

delegația ori însărcinarea vreunui ierarh al Bisericii noastre de a hirotoni preoți pe seama credincioșilor noștri din America; nu stă cu noi în nici o legătură și n-a dat seamă până azi de hirotoniile săvârșite"[83].

Au existat și cazuri în care, datorită referințelor favorabile și atitudinii pozitive manifestate de acești preoți, mitropolitul Nicolae Bălan a recomandat episcopilor sufragani recunoașterea validității hirotoniei lor, numirea în parohii și atenta supraveghere a vieții și activității lor pastorale. Cu toate acestea, punctul de vedere a mitropolitului Bălan referitor la această categorie de preoți a rămas neschimbat: „preoți de pripas, cari nu corespund misiunii religioase și bisericești"[84].

La începutul anului 1922, Lazăr Gherman care din 1918 era profesor și director al unui seminar teologic ucrainean din Canada, a renunțat la acest post și a ocupat postul de preot în parohia Roebling, New Jersey, din Statele Unite. Bucurându-se de mare autoritate atât în rândurile preoților ortodocși români, cât și în fața celorlalte culte, fiindcă *era și un predicator cum puțini se găsesc*[85], Lazăr Gherman, profitând de vidul organizatoric produs de problemele protopopului Podea, de demisia și revenirea lui în țară, a avut inițiativa organizării parohiilor și a clerului, iar mai apoi chiar și a organizării canonice a unei Episcopii ortodoxe române în America,.

În acest scop s-au ținut mai multe adunări. La o primă adunare a *„preoților de nevoie"* ținută în martie 1922 în Detroit, Michigan s-a hotărât editarea unei reviste lunare *Lumina*. La o a doua adunare desfășurată în iunie 1922 tot la Detroit, Lazăr Gherman a fost ales protopop al grupului *„preoților de nevoie"*. S-a hotărât, de asemenea, și organizarea după rânduială a parohiilor precum și înființarea de școli parohiale românești[86].

Lazăr Gherman a încercat să apropie cele două tabere, cea a *„preoților cu școală"* și cea a *„preoților de nevoie"*. Acțiunea sa a avut ca rezultat întrunirea acestora într-un *sobor preoțesc*, la 7-8 februarie 1923, în Cleveland, Ohio. Aici s-a hotărât ținerea unei *conferințe preoțești,* între 21-22 februarie 1923, la Pittsburg, Pa.. Conferința a fost prezidată de către Lazăr Gherman și l-a avut ca secretar pe preotul Octavian Mureșan din grupul preoților hirotoniți în țară. În acest

[83] AAS, Dosar III, 678/1921, act 8567, 21 noiembrie 1922.

[84] AAS Dosar III, 1/927, 9598.

[85] Prot. Dr. I. Casian, *Românii din America și viața lor religioasă*, p. 594.

[86] Prot. Dr. I. Casian, *Românii din America și viața lor religioasă*, p. 594.

cadru a fost adoptată o declarație semnată de 10 preoți hirotoniți în țară și 12 preoți hirotoniți în America. Prin acest act se prevedea: organizarea parohiilor pe baza Statutului Șagunian; înființarea unei Episcopii; publicarea unei reviste; înființarea *Asociației preoților români din America*; și convocarea unui *Congres bisericesc mixt*, la Cleveland-Ohio, în aprilie 1923[87].

Potrivit unui raport trimis Ministerului Afacerilor Străine de la București de către Legația României la Washington și apoi redirecționat către Sfântul Sinod, „obiectul principal al congresului[88] a fost o împăcare a preoților veniți din țară, cu acei care au fost hirotonisiți aci, de episcopul rus din New York. Această împăcare s-a făcut și s-a admis cu toții să formeze un corp preoțesc ortodox, preoții hirotonisiți în America, urmând să obțină și consacrare Mitropoliilor din țară.

Un alt punct de discuțiune a fost chestiunea conducerii Bisericii de aci și înființarea unui episcopat independent de autoritățile bisericești din țară, motivându-se aceasta prin dificultățile ce se ivesc în menținerea legăturilor și înțelegerea situațiunei speciale din Statele Unite, de către cei din România.

Al treilea punct însemnat a fost sugestiunea de a se lucra în armonie cu Biseria episcopală americană sub protecția morală și materială a cărei s-ar pune Biserica independentă Română Ortodoxă de aci. Congresul a căzut de acord asupra acestor trei puncte cari vor fi prezentate coloniei la o adunare de aici și preoți, care se va ține în aprilie, când se va vota pentru a se avea și consacrarea acestor deciziuni, de către colonie"[89].

Același document atrăgea atenția asupra trei aspect: complexitatea problemei organizării vieții bisericești a românilor emigrați în America generată de prevederile statutare din documentele de înființare și de recunoaștere juridică a acestor parohii de către autoritățile americane; tendința de americanizare care face ca intervențiile din

[87] A. Jivi, *Ortodoxia în America și problemele ei*, teză de doctorat, manuscris dactilografiat, Sibiu, 1980, p. 74.

[88] În documentul diplomatic există o confuzie terminologică. Această conferință a preoților este numită congres. Au existat trei tipuri de adunări ale preoților desfășurate pe parcursul anului 1923 în încercarea de reconsiliere a celor două grupuri: adunarea sau soborul preoțesc din 7-8 februarie, conferința preoților din 21-22 februarie (la acest eveniment face referire documentul) și congresul bisericesc mixt întrunit în 18-19 aprilie, la care au participat clerici și laici, reprezentanți ai ambelor tabere.

[89] ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff.164-165.

partea Bisericii din țară să nu fie privite cu ochi buni; și absența de la această conferință a celui care preluase atribuțiile protopopului Podea, respectiv preotul Ioan Radu. Această absență a fost receptată negativ și a fost considerată ca un gest de ostilitate a autorității bisericești de la Sibiu față de eforturile împăciuitoare ale preoților din America[90].

În zilele de 18-19 aprilie 1923 s-au desfășurat lucrările congresului anunțat la Cleveland, Ohio. Cu acest prilej s-a hotărât de către reprezentanții parohiilor, laici și clerici, înființarea unei Episcopii. S-a ales și un consistoriu (consiliu eparhial) avându-l în frunte pe Lazăr Gherman[91]. Ascensiunea acestuia fusese posibilă și datorită faptului că protopopul Ioan Podea plecase din America, iar protopopiatul și cei aflați sub jurisdicția sa, preoții hirotoniți în țară, erau fără conducător. De asemenea, s-a pus în discuție strângerea legăturilor cu Biserica episcopală din Statele Unite și acceptarea unui soi de protectorat din partea acesteia.

Organizatorii acestui Congres și-au dorit ca întrunirea acestuia să reprezinte „o puternică încercare de a curma odată starea de plâns în care se află Biserica Ortodoxă Română din Statele Unite. Să înceteze odată frământările cari seacă de puteri și parohiile și preoții noștri. Să se așeze odată pacea și buna rânduială în locul certelor și turburărilor!”[92].

Ministrul Anton Bibescu, conducătorul Legație Române de la Washington, urmărind cu atenție atât desfășurarea Congresului, cât și reacțiile imediate, a atras însă atenția, autorităților laice și bisericești din România, asupra faptului că „Problema bisericească de aci va continua să fie un element de agitare a coloniei românești, cu atât mai mult cu cât nu i se poate da o soluție faborabilă. Intervenția și protectoratul Bisericii românești din țară, asupra acelei de aci, ar fi privită de americani ca de nedorit din punctul lor de vedere național, „americanizarea”, care deși nu tinde să deznaționalizeze, consideră că legăturile prea strânse cu patria mumă sunt dăunătoare adaptării imigranților la viața americană”[93].

Congresului i-a urmat o puternică opoziție, manifestată de un număr însemnat de mireni și noi tensiuni între preoții hirotoniți în

[90] ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f. 165.

[91] Prot. Dr. I. Casian, *Românii din America și viața lor religioasă*, p. 594.

[92] ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f. 171.

[93] ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff. 168-171.

țară și *„preoții de nevoie”*. Preoții hirotoniți în țară așteptau noi măsuri organizatorice din partea autorităților ecleziastice din România, ca răspuns la un memorandum redactat de ei[94] și înaintat acestora. Ca urmare a acestui memorandum[95], Mitropolia din Sibiu a trimis în America un grup de preoți[96], printre care se afla și viitorul episcop Andrei Moldovan, alături de viitorii săi oponenți, preoții Ioan Truția și Ioan Stănilă.

Apropierea dintre grupul preoților hirotoniți în țară și grupul *„preoților de nevoie”* întârzia să se realizeze sub forme mai concrete, ea nedepășind etapa declarativă înregistrată în anul 1923.

Dimpotrivă, în căutarea unui statut canonic, Lazăr Gherman a convocat pe data de 7 octombrie 1924 la Pittsburg, Pa. o *conferință a preoților ortodocși români, hirotoniți în America de către Episcopii ruși*. Conferința s-a ținut sub președinția episcopului rus din New York, Adam Filipowski, și a formulat următoarele hotărâri:

1. *Până la dobândirea unui Episcop român propriu preoții ortodocși români să fie* în afaceri spirituale sub jurisdicția Episcopului Adam *din New York*.
2. *Biserica Ortodoxă Română din Statele Unite ale Americii de Nord se organizează și se înregistrează în forma unei filiale autonome a Bisericii Autocefale din România, în frunte cu un Episcop român ales de românii de aici, față cu carele Mitropolitul primat din București să aibă toate drepturile de onoare, dar carele de altfel să-și aibă în afacerile spirituale și dogmatice, autoritatea nemijlocită suprapusă, aici, în Statele Unite, în Sinodul tuturor Episcopilor ortodocși americani*.

[94] Memorandumul a fost redactat la 25 aprilie 1922 cu ocazia unei conferințe preoțești desfășurate la Youngstown. El a fost semnat de preoții Ilie Pop, Moise Balea, Grigore Băloiu, Octavian Mureșan, Simion Mihălțan și Traian Demian. ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff. 127-153.

[95] A. Jivi, *Ortodoxia în America și problemele ei*, p. 74.

[96] Potrivit lui I. Casian, *Românii din America și viața lor religioasă*, p. 594, au fost trimiși 11 preoți misionari; Gerald J. Bobango, *The Romanian Ortodox Episcopate of America,* p. 36, dă cifra de 8 preoți misionari, fără însă să precizeze numele lor. Dintr-o adresă trimisă de mitropolitul Nicolae Bălan ministrului I.G. Duca la 29 octombrie 1922 cu scopul facilitării de către acesta a obținerii vizei de intrare în SUA aflăm numele celor opt preoți Romul Doctor, Iuliu Holder, Andrei Moldovan, Victor Mureșan, Ștefan Atanasie Opreanu, Ioan Stănilă, Ioan Radu, Ioan Truția. AAS, III, 678-921, 6996 (concep).

3. Se alege *consistoriul provizoriu (consiliu eparhial) al Episcopiei Ortodoxe Române Autonome din Statele Unite* președinte fiind ales Lazăr Gherman.
4. Va fi convocat un congres bisericesc mixt, care să aleagă pe Episcop și restul conducerii eparhiale.
5. Fiecare preot va cotiza lunar cu 5 dolari pentru fondul Episcopiei.
6. Va reapare revista *Lumina.*
7. Se va participa prin delegați la *„adunarea"* convocată de administratorul protopopesc trimis de Sibiu, Victor Mureșan.
8. Episcopul Adam se obligă a trata cu Mitropolitul Sibiului, recunoașterea preoților ortodocși români hirotoniți în America.
9. Se invită fiecare preot ortodox român din America să adere la nouă organizație[97].

Hotărârile acestea au făcut ca unii să-l privească pe Lazăr Gherman ca fiind „ctitorul spiritual al organizației Episcopiei autonome a românilor ortodocși din America"[98], însă ele au separat definitiv cele două tabere.

Cu siguranță hotărârile amintite n-au fost pe placul autorităților bisericești de la București și Sibiu, iar acest fapt a determinat luarea unor măsuri mai ferme pentru soluționarea problemei organizatorice a parohiilor ortodoxe române din America și activarea unei Episcopii peste Ocean[99].

II.3. Episcopia virtuală

În urma demisiei din postul de protopop a lui Ioan Podea, Mitropolia din Sibiu a numit ca protopop de preotul Ioan Radu. Acesta a condus protopopiatul și a slujit în Youngstown din luna mai până în octombrie 1923. Pretutindeni însă era primit cu neîncredere și refuz[100]. Îmbolnăvind-se, el revine în țară în luna mai a anului 1924[101].

---

[97] Prot. Dr. I. Casian, *Românii din America și viața lor religioasă*, p. 593.

[98] Prot. Dr. I. Casian, *Românii din America și viața lor religioasă*, p. 593.

[99] Vezi hotărârea Sfântului Sinod din 9 iulie 1923. ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f. 172.

[100] Rev. Simion Mihălțan, *Un răspuns în chestia organizării și consolidării Bisericilor noastre*, în *America,* XXIII, nr. 65, sâmbătă, 17 martie 1928, p. 1.

[101] Gerald J. Bobango, *The Romanian Ortodox Episcopate of America,* p. 36.

În locul său este investit în funcția de protopop preotul Victor Mureșan[102]. Acesta îl înlocuise în noiembrie 1921 pe preotul Ioan Podea la conducerea parohiei din Youngstown[103]. El păstorește aici din noiembrie 1921 până în mai 1923 când se mută la parohia *Sfânta Cruce* din Farell[104].

Sub conducerea preoților Ioan Radu și Victor Mureșan, protopopiatul a primit în slujba sa pe grupul de preoți noi sosiți din țară, grup din care făceau parte și patru preoți tineri care vor deveni figuri centrale în istoria Episcopiei Ortodoxe Române din America: Ioan Truția, Ioan Stănilă[105], Ștefan Atanasie Opreanu și Andrei Moldovan[106]. Sub conducerea celor doi urmași ai protopopului Podea s-au înregistrat progrese în ceea ce privește activitatea protopopiatului. Chiar dacă nu s-a reușit ca el să devină extrem de eficient, totuși sub cei doi noi conducători, în sfârșit, s-a reușit să se exercite un minim de control asupra preoților și parohiilor aflate sub jurisdicția protopopiatului, control care înainte era inexistent.

Atât peste Ocean, cât și în țară exista o anumită confuzie cu privire la nivelul de organizare (protopopiat sau episcopiei) și cu privire la modalitatea concretă de realizare a acestui proces. Românii de pe teritoriul nord american se aflau cel puțin sub trei jurisdicții bisericești din țară (Mitropolia Ardealului, Mitropolia Moldovei, Mitropolia Ungro-Vlahiei) și a unor episcopi ruși din Statele Unite și Canada. Pe de altă parte, un număr important de parohii aveau statut independent, fiind administrate de laici, în baza prevederilor statutare prin care au obținut recunoașterea din partea autorităților americane. Exista din februarie 1918 o decizie de rupere a legăturilor canonice cu Mitropolia Ardealului și de supunere față de Mitropolia Ungro-Vlahiei, însă după înfăptuirea Unirii nu era clar dacă decizia respectivă mai producea efecte sau nu. Autoritățile bisericești din țară erau la fel de confuze. Nu știau ce își doresc românii din America în privința jurisdicției bisericești, nu aveau date foarte clare cu privire

[102] Consistoriul a confirmat numirea pr. Victor Mureșan ca protopop peste Ocean în 5 februarie 1924.

[103] A fost numit paroh în Youngstown pe baza cererii adresate Consistoriului arhidiecezan în 7 august 1921, act aflat în AAS, Dosar III, 587/1904.

[104] Gerald J. Bobango, *The Romanian Ortodox Episcopate of America,* p. 34.

[105] Cererea sa și actul de numire în AAS, Dosar III, 678/1921, act 9766 din 12 noiembrie 1921 și act 3597 din 17 mai 1922.

[106] AAS, Dosar III, 678/1921, act 9796 din 29 noiembrie 1921.

la parohii și la preoți, erau dependenți de conținutul rapoartelor de peste Ocean, fie că veneau pe linie bisericească, fie că erau transmise pe cale diplomatică de către Legația României din Washington. Noul mitropolit primat și apoi patriarh, Miron Cristea și noul mitropolit al Ardealului, Nicolae Bălan, se simțeau legați de comunitățile ortodoxe din America. Primul pentru că, în calitatea de asesor consistorial, a contribuit mult la organizarea inițială a parohiilor, cel de-al doilea pentru că fusese profesorul unora dintre preoții care activau în America și, mai ales, datorită faptului că majoritatea celor stabiliți în America erau transilvăneni, iar Sibiul a exercitat de la început jurisdicția bisericească peste Ocean.

Este lesne de înțeles, în aceste condiții, că succesul oricărei acțiuni care viza reorganizarea structurilor bisericești ortodoxe de pe continentul nord american depindea de clarificarea pozițiilor și asumarea unor responsabilități bine definite. Acesta a fost un proces de durată care se va încheia abia în anul 1935 cu întronizarea lui Policarp Morușca, primul episcop al românilor ortodocși din America. Ca un element constant pe care documentele îl evidențiază reținem creșterea gradului de conștientizare a stării nefirești de dezorganizare în care se găseau comunitățile ortodoxe din America, dublat de o dorință crescândă de a depăși neajunsurile pricinuite de delăsarea preoților, de indiferența credincioșilor și de neputința de a acționa a autorităților bisericești din țară.

Pe de altă parte, pentru autoritățile bisericești de la București și de la Sibiu era clar că românii ortodocși din America trebuie organizați din punct de vedere bisericesc și legați de Biserica Ortodoxă Română. În vederea acestui fapt era considerată necesară clarificarea apartenenței jurisdicționale, trimiterea unui arhiereu într-o misiune de studiu peste Ocean astfel încât să fie cunoscute direct realitățile din acele comunități și să se găsească nivelul potrivit de organizare și să se verifice nevoia instituirii unui episcop titular. Nu în ultimul rând, trebuiau identificate resursele financiare pentru susținerea activității episcopului și a personalului bisericesc peste Ocean[107].

Semnificativ pentru starea de spirit a celor care doreau o organizare temeinică a vieții bisericești din America este un memoriu înaintat de preotul Moise Balea. Printre altele el afirma: „Avem cam 30 de

[107] Vezi referatul adresat Sfântului Sinod nr. 2332 din 24 iunie 1921. ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff. 14-15.

biserici și parohii ortodoxe (în USA) care sunt fără legătură între ele, fără viață, fără vreo țintă mai înaltă și fără ca să-și poată îndeplini datorința! […] Sunt cu trup și suflet pentru Episcopie și consider că e singura cale, prin care după atâtea greșeli ce s-au făcut, s-ar putea să se îndrepteze starea parohiilor, să fie disciplină între preoțime și mulțumire între popor. E lipsă de un cap pe care să-l ascultăm cu toții și să-l venerăm cu toții!"[108].

Pentru realizarea acestui scop s-a încercat și cooperarea cu grupul *„preoților de nevoie"*. Această colaborare, în ciuda multor rezerve pe deplin îndreptățite din partea preoților hirotoniți în țară, a atins punctul culminant, după cum am văzut mai sus, la Congresul bisericesc ținut la Cleveland în aprilie 1923, când s-a hotărât din nou înființarea unei Episcopii. Din păcate însă, colaborarea a încetat după conferința de la Pittsburg din octombrie, 1924, când *„preoții de nevoie"* au recunoscut, deși cu titlu de provizorat, jurisdicția spirituală, asupra lor și asupra credincioșilor lor, a episcopului rus Adam Filipowski[109].

În această perioadă s-au înmulțit rapoartele și memoriile adresate atât Mitropoliei din Sibiu, cât și Sfântului Sinod în vederea reglementării problemei Episcopiei din America. La 14 iulie 1921, preotul Simion Mihălțan, slujitor din anul 1908 în parohia Indiana Harbor, Ind., aflat într-o scurtă vizită în țară, a prezentat mitropolitului Bălan un raport detaliat despre situația bisericească de peste Ocean. Referitor la aspectele organizatorice, experimentatul preot atrăgea atenția asupra următoarele aspecte: nu este momentul oportun pentru înființarea unui Episcopat în special datorită mijloacelor financiare de susținere a unei astfel de instituții; înființarea acestuia ar fi posibilă doar dacă ar exista sprijinul financiar al statului român. În altă ordine de idei, Simion Mihălțan îl încredința pe mitropolitul Ardealului de faptul că hotărârea din 1918 de trecere sub jurisdicția Mitropoliei de la București nu a fost un act îndreptat împotriva Mitropoliei mamă de la Sibiu, ci personal împotriva mitropolitului Vasile Mangra. Nu în ultimul rând, semnatarul insista asupra nevoii de a fi trimis în fruntea parohiilor din America a unui „bărbat distins, care să fie conducător priceput, atât pe teren bisericesc, cât și pe teren național. [...] Un protoprezbiter sau eventual un arhimandrit ar fi de ajuns"[110].

---

[108] ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff. 178-179.

[109] Gerald J. Bobango, *The Romanian Ortodox Episcopate of America,* p. 38.

[110] AAS, Dosar III, 708-904, 972.

Bazându-se pe astfel de informații, mitropolitul Nicolae Bălan și-a revendicat dreptul de a organiza în continuare viața bisericească a românilor ortodocși de peste Ocean. Astfel, la 7 septembrie 1921, în numele Consistoriului arhidiecezan de la Sibiu, îi scria mitropolitului primat Miron Cristea: „cu frățească dragoste aducem la cunoștința Î[nalt] P[rea]sfinției Voastre că am început lucrarea de organizare a parohiilor noastre din America, pe care noi niciun moment nu le-am considerat ieșite de sub jurisdicția Noastră”[111].

Chiar dacă, în urma consultării cu Sfântul Sinod, mitropolitul primat a continuat să colaboreze cu mitropolitul de la Sibiu în problema regularizării vieții bisericești, Miron Cristea a păstrat viu interesul pentru problemele comunităților de peste Ocean. Dovada cea mai bună o constituie circulara adresată acestora la 25 octombrie 1922[112] și misiunea pe care o încredințează arhimandritului Calinic Pop Șerboianu, slujitor în Alliance, Ohio, să redacteze un memoriu către Sfântul Sinod cu privire la situația bisericească din America.

Textul memoriului redactat de arhimandritul Șerboianu reușește să surprindă foarte multe nuanțe ale existenței românești în lumea nouă. Nu ne oprim aici decât asupra a două aspecte: caracterizarea pe care o face românilor din America și soluțiile concrete pe care le propune pentru „îndreptarea răului”. Portretul românilor-americani este zugrăvit în următoarele culori: „Românul oriunde merge, își duce cu sine – cu multă mândrie – sacul său plin de virtuți și de vicii, moștenite din patria veche. Este același țăran: muncitor, cinstit, încrezător în toate haimanalele care se bat cu pumnii în piept de dragul lui, care-l înșeală în numele lui Dumnezeu și al patriei; care trăiește pentru un ideal pe care nimeni nu i l-a cultivat vreodată, dar pe care-l posedă prin bunul lui simț și printr-un atavism pronunțat; care se jertfește pentru cauze străine de multe ori și fără să se întrebe, de ce; care-și cristalizează în versuri duioase și nemeșteșugite bucuriile și necazurile vieții; care-și slăvește trecutul prin farmecul atâtor datini și moravuri; care-și plânge și chiamă morții lui dragi prin puterea tradițiilor religioase și care nu uită pe cei vii, dându-și obolul, ori de câte ori i se cere.

Lângă acestea se adaugă și defectele: neprevăzător; lipsit de inițiativă, nu-și păstrează întotdeauna cuvântul dat; îi place prea des să-și

[111] ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f. 31.

[112] ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff. 43-44.

spele amarul și bucuria vieții în rachiul lui și al negustorului șiret, care-l stoarece de ultimul ban; îi place a-i cânta lăutarii în urmă, iar el să meargă înainte împleticindu-se; își lasă copiii și nevasta și fuge după alta străină; femeile fac la fel; își părăsesc foarte ușor credința strămoșească, sunt ademeniți ușor de diferiți sectanți politici și nu au năzuința să dea copiilor lor o cultură mai mare, de cum au avut ei"[113].

Soluțiile propuse Sfântului Sinod la problemele identificate în viața comunităților ortodoxe din America au fost:

1. „Având în vedere că colonia română din ambele Americi și Canada este în afară de țara noastră, că este o populație românească din toate provinciile României Mari, ca un semnal de atenție pentru acești îndepărtați – să se pună Bierica lor sub supravegherea Sfântului Sinod al României întregite, reprezentat efectiv, prin Președintele său, prin Înalt Preasfințitul Mitropolit Primat.
2. Să piară nuanța regionalistă în trimiterea preoților și acolo să fie trimiși cei mai distinși și cinstiți preoți.
3. De îndată ce Sfântul Sinod ia sub a sa priveghere Biserica românească din America și se interesează de trimiterea preoților, nu mai este nevoie de crearea unui episcopat, care ar face ca românii să se stabilească pe veci acolo, ci de un vicariat cu atribuții limitate și care la fiecare sesiune a Sfântului Sinod să-și trimită dări de seamă despre situația Bisericii și credincioșilor din America.
4. Acest vicariat nu poate lua ființă, decât în urma supunerii de bunăvoie a Bisericii Române de acolo către Sfântul Sinod, prin acte în regulă, căci altfel ar risca să existe vicariat, fără biserică și credincioși.
5. Pentru intensificarea culturii, întreținerea bisericilor și școalelor românești, să se înființeze un Comitet Central, în frunte cu acel vicar (ce poate fi chiar un simplu preot) și acest Comitet să organizeze subcomitete în toate părțile locuite de români.
6. Sfântul Sinod să aibă spre știință, că în America, autoritățile Statului nu au niciun fel de amestec în chestiile religioase și ca atare acolo, nu se poate lucra decât prin cuvânt și convingere, iar nu prin intervenții, de la un guvern la altul.

---

[113] ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, *Dos. Arhim. Calinic Șerboianu, preot, America, 1922*, ff. 51-65.

7. Din punct de vedere politic, Sfântul Sinod poate avea altă autoritate, decât o mitropolie izolată, iar credincioșii mai mult simț de supunere”[114].

Chiar dacă în radiografiile vieții bisericești a românilor-americani realizate de autorii memoriilor trimise în țară există numeroase elemente comune în special cu privire la cauzele care au influențat negativ viața bisericească a comunităților („preoții de nevoie”, greșelile preoților, regionalismul, implicarea excesivă a laicilor în problemele bisericești, sectele, socialiștii, presa de limba română sau lipsa de interes și implicare a Bisericii mame), soluțiile nu sunt de fiecare dată aceleași. Am văzut care au fost propunerile arhimandritului Șerboianu. Soluțiile pe care le întrevedeau alți clericii din America sunt însă altele, cel puțin în ceea ce privește nivelul de organizare și implicit statutul noului lider bisericesc. Astfel, într-un memoriu, redactat în ziua de 25 aprilie 1922 la Youngstown și semnat de șase preoți[115] se menționau printre „remediile de îndreptare” cel puțin patru: înființarea unei episcopii și numirea unui episcop; limitarea sferei de influență a „preoților de nevoie”, numirea de preoți din țară pentru posturile rămase vacante în America și trecerea tuturor românilor ortodocși din America sub jurisdicția directă a Sfântului Sinod.

Referitor la înființarea unei structuri episcopale și la desemnarea unui episcop opțiunile, argumentele și mijloacele concrete pentru realizarea acestui deziderat sunt exprimate fără echivoc: „În Sinodul tuturor parohiilor din anul 1918 s-a decis înființarea unui *Episcopat* pentru America, în fruntea lui natural cu un *episcop*.

Împrejurările de azi recer *absolut* împlinirea acestei deciziuni și în scopul acesta cu cea mai mare insistență Vă rugăm a decide și din partea Sf[ântului] Sinod ca organul cel mai înalt al Bisericei Ortodoxe Române înființarea unui Episcopat în America, cu sediul în Statele Unite, sub jurisdicțiunea căruia să depindă toate bisericile ortodoxe din America de Nord și și cele puține din America de Sud. Acestui episcop să i se dea titula de *episcop* al *Americii*.

Având *episcop* aici, ni-ar fi foarte ușor să putem reorganiza Biserica noastră de aici pe baze solide, cu ajutorul episcopului am putea alun-

[114] ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, *Dos. Arhim. Calinic Șerboianu, preot, America, 1922*, ff. 51-65.

[115] Ilie Pop, Moise Balea, Grigorie Băloiu, Octavian Mureșan, Simeon Mihălțan și Traian Demian.

ga din parohii pe preoții sfințiți la New York; reorganizând Biserica și punând-o pe temelii trainice nu ne-ar mai fi teamă de loviturile și atacurile fie ele venite din orice parte.

Biserica Greco-Catolică Română a înțeles acest lucru și în zilele trecut a cerut de la Mitropolia lor de la Blaj, care e capul Bisericei Greco-Catolice Române, trimiterea unui episcop greco-catolic. După informațiile ce le avem, acest lucru se va și îndeplini.

Oare ce pot ei, cari sunt mai puțini, nu vom putea face *noi*? Noi cari suntem mai numeroși și mai bine situați; ei mai bine organizați, pentru că Consistoriul lor se îngrijește de ei, i-a pus sub jurisdicțiunea episcopilor catolici, în dieceza cărora se află, iară noi mai rău organizați, fără stăpân, fără îndrumător, fără de niciun sprijin, lăsați la voia și discreția unora și a altora?

Episcopul acuma la început să fie salariat de către Statul român, care poate face acest lucru ușor, pe lângă toate greutățile ce le are azi, pentru că dacă Statul român are și a avut sute de mii de lei și de franci la dispoziție pentru câte și mai câte misiuni și alte lucruri, cari Statului ca atare nu i-au adus niciun folos, banii pe cari îi va cheltui cu salarizarea episcopului de America, îi vor aduce un folos real, pentru că majoritatea românilor de pe aici se reîntorc cu timpul acasă și e în interesul bine priceput al Statului, ca cei reîntorși să fie folositori Statului și aceștia vor și fi folositori în cazul când aici bine îngrijiți moralicește și sufletește, se vor reîntoarce acasă oameni morali, credincioși buni ai Bisericii, fii buni ai neamului românesc, plus cunoștințele ce și le vor însuși în timpul cât au stat aici.

Aceasta însă nu se poate face numai astfel, că având aici o Biserică bine organizată din toate punctele de vedere.

După ce va veni episcopul aici și vom fi reorganizat Biserica Ortodoxă, salariul episcopului se poate asigura de la parohiile de aici și din alte venituri laterale, așa că Statul român nu va avea sarcina aceasta mult timp.

Afară de aceasta, alta va fi vaza Bisericei noastre când vom avea aci un episcop, care însă va trebui să fie o persoană corespunzătoare din toate punctele de vedere.

Numai un om cu cultură teologică înaltă, un om cu cunoștințe frumoase și mai presus de toate, un om care să cunoască adânc sentimentele ardelenilor cari formează 98 percente din numărul românilor de aici, un om care să fie mai presus de orice fel de învinuire, numai un astfel de om să se trimită aici ca episcop.

Dacă ni se va trimite un om mai puțin corăspunzător, nu am făcut nimic, iar dacă se va putea, să se caute un transilvănean, pentru că sunt destui acolo, să ni se dea și nouă unul.

Departe de noi gândul de regionalism, dară acuma la început avem lipsă de un astfel de om, nici nu voim a ne ingeri în această chestie, care depinde numai și numai de Î[nalt] P[rea]s[finția] Voastră și de Sf[ântul] Sinod, dară ne ținem de datorință a vă aduce lucrurile, așa cum sunt ele, la cunoștință.

De protopop noi nu avem lipsă, aceasta o putem face și noi aici alegându-ne pe unul dintre noi, care are calificația recerută și care pe lângă aceasta mai cunoaște și împrejurările de aici, așa că aceasta nu ar fi folositor"[116].

Clarificarea dependenței jurisdicționale este, în opinia semnatarilor aceluiași document, de asemenea foarte importantă: „Hotărârea adusă cu unanimitate și mare însuflețire în *sinodul* tuturor parohiilor de aici, prin care s-a decis alipirea Bisericii române din America la Mitropolia din București, rugăm să se *aprobe*, mai cu seamă că, după ce acuma s-a făcut unificarea Bisericei Ortodoxe Române din România și fiindcă aici credincioșii noștri sunt cei mai mulți din părțile Transilvaniei, ale Banatului, Bucovinei, ale Maramureșului etc. ... și ca să nu mai dăm șansă la discuții înfocate, care episcop să fie capul românilor din America, după cum bănățenii vreau se fie sub episcopul de la Arad sau Caransebeș, alții sub Sibiu, alții iară sub Cluj, sau Oradea mare, sau Cernăuți, sau București, sau Iași etc. ... credem și suntem chiar convinși că de iure și chiar logic este, ca Biserica de aici din America, având episcopul ei, să fie încadrată ca oricare altă episcopie din România, stând sub jurisdicțiunea directă a capului și organului principal al Bisericei Române Ortodoxe din România.

Chestiunea aceasta s-ar putea eventual, dacă împrejurările actuale nu vor permite aceasta, lăsa și până la venirea episcopului aici, dară nu credem, că Sf[ântul] Sinod nu ar putea decide în cauză, mai cu seamă că actul de închinare cu documentele recerute se află în București la Metropoliei, așa că ar fi foarte ușor a se rezolvi și această afacere spre mulțămirea tuturora, cari atuncea când s-a adus aceasta hotărâre, nu au cruțat nici timp, nici bani, nici osteneală, ci au alergat din depărtări de sute de kilometri spre a-și da consimțământul la acest lucru. Au trecut 4 ani de atuncea și nu s-a mai făcut nimica în această chestie, sau dacă s-a făcut, aici nu a venit nicio știre sau

[116] ASS, Dosar 155/ 1920-1926, ff. 127-135.

informaţiune, aşa, că să nu ne mirăm nici noi, nici alţii, când auzim azi pe foarte mulţi spunând: „Suntem ca ţiganul din poveste: de Sibiu ne-am rupt, Bucureştii nu ne-au primit, ai cui suntem?"

Ai *cui*?

Ai *nimănui* ... Pentru că nimenea nu ne-a avut nicio grijă, nimenea nu ne-a stat într-ajutor, nimenea nici nu s-a îngrijit de o alinare a valurilor potrivnice, cari au săpat la temelia Bisericii noastre de aici"[117].

Ca urmare a acestor memorii, episcopul Vartolomeu al Râmnicului, în calitate de preşedinte al Comisiei Canonice a Sfântului Sinod a pregătit un referat în care se pronunţa în favoarea adoptării recomandărilor din memoriu. Episcopul Vartolomeu aducea argumentele canonice şi propunea măsurile practice care trebuiau luate pentru a pune capăt acestei probleme: „Dreptul de a Vi se adresa Înalt Preasfinţiei Voastre ca Mitropolit al Ungrovlahiei, numiţii preoţi îl recunosc românilor ortodocşi din America pe baza votului dat în 1918 de toate parohiile române ortodoxe din America de a se dezlipi bisericeşte de Mitropolia din Sibiu şi de a se pune sub jurisdicţia Mitropoliei Ungrovlahiei. Pe baza acestui vot, care a fost deja înaintat Mitropoliei din Bucureşti şi adus la cunoştinţa Sf[ântului] Sinod, numiţii preoţi se socotesc împreună cu toţi românii ortodocşi din America intraţi deja sub jurisdicţiunea canonică a Înalt Preasfinţiei Voastre şi deci cu dreptul legal de a Vă adresa plângerile lor.

Examinând acţiunea cu toată luarea aminte, suntem de părere, Înalt Preasfinţite Stăpâne, că e de cel mai mare interes şi pentru sufletul acestor români şi pentru neamul nostru, care nu trebuie să rămână lipsit de raza lui ori pe unde s-ar afla, să li se acorde americanilor noştri cât mai neîntârziat toate cele trei sprijiniri pomenite mai sus.

Ca acordarea aceasta însă să se facă fără pierderi şi fără contestări, Sf[ântul] Sinod trebuie să se pronunţe în primul rând asupra alipirii acestor români la Mitropolia Ungrovlahiei, recunoscându-Vă pe Înalt Preasfinţia Voastră de Mitropolit al lor pentru următoarele motive:

1. După canonul 17 al Sinodului ecumenic de la Calcedon, Sf[ântul] nostru Sinod are dreptul să se pronunţe asupra litigiului de faţă şi n-ar mai avea dreptul decât numai dacă dependenţa canonică a ortodocşilor din America de Mitropolia din Sibiu s-ar fi continuat fără nicio întrerupere timp de 30 de ani împliniţi.

[117] ASS, Dosar 155/ 1920-1926, ff. 127-135.

Într-un astfel de caz s-ar aplica prescripția în favorul Mitropoliei de Sibiu, fără niciun drept de plângere sau de opunere din partea cuiva. Pentru cazul de față însă nu poate fi vorba de vreo dependență canonică de 30 de ani împliniți, întrucât raporturile jurisdicționale bisericești între Sibiu și America nu datează decât de vreo 15 ani după cum ni se spune în memoriul numiților preoți.

2. În America nu sunt numai români din Ardeal, ci sunt și din Moldova, din Bucovina, din Basarabia și chiar și din Muntenia și deci e vorba și acolo de un fel de România întregită, care bisericește se cuvine să fie sau sub autoritatea directă a Sf[ântului] Sinod, ceea ce nu reglementează canoanele, sau sub autoritatea Mitropolitului Primat al țării care este totodată și Mitropolit al Ungrovlahiei și primat al României întregite.
3. Parohiile din America s-au condus și se conduc după statutul șagunist cum se afirmă de numiții preoți în memoriul cucernniciilor lor, statut de care se conduce și Mitropolia din Sibiu.

După acest statut, care este absolut democratic, poporul decide pe cine să-și aibă căpetenie religioasă, după cum se face de pildă în parohii, unde enoriașii își aleg preotul lor, în protopopiate unde, de asemenea, se alege persoana protopopului, de către cei ce au să i se supună.

Pe baza deci a acestor stări și de drept și de fapt, suntem de părere ca Sf[ântul] Sinod, care după canonul 17 al Sinodului din Calcedon e suveran în continuare, să aprobe trecerea românilor ortodocși din America sub jurisdicțiunea Mitropoliei Ungrovlahiei.

În unire apoi cu Onoratul Guvern să creeze printr-o lege un vicariat în America cu un arhiereu în frunte, hirotonit și trimis din țară, care în unire cu reprezentantul Statului nostru din America să țină alipiți la rasa lor și ca credință, și ca neam pe românii trecători sau statorniciți în America.

Arhiereul nostru va funcționa în America cu titlul de Episcop in partibus și va avea toate drepturile unui episcop, cu singura deosebire că va fi călăuzit și controlat de Înalt Preasfinția Voastră, așa cum se pretează să fie călăuzit și controlat de un ierarh suprapus numai un episcop in partibus.

Sf[ântul] Sinod ar putea de altfel să se servească de un astfel de arhiereu, chiar și fără intervenirea unei legi speciale, deoarece el

poate crea cu de la sine putere peste tot locul unde își va întinde autoritatea misiuni cu scopuri administrative și pastorale. O lege de stat însă îi va da unui astfel de demnitar bisericesc un prestigiu mult mai mare și va interesa și statul nostru la opera lui.

Într-un fel sau altul, Sf[ântul] Sinod trebuie să creeze pentru America acest Episcopat in partibus, deoarece Biserica Unită din Ardeal e pe cale să facă aceasta cât de curând pentru românii uniți din America, după cum ni se arată în memoriul numiților preoți.

Odată întărit, episcopul nostru in partibus va înlătura clericii hirotoniți la New York, ca necanonici, își va recruta clerul trebuitor fie din țară, fie chiar din localitate după o anumită rânduială aprobată de șeful său ierahic sau de Sf[ântul] Sinod și va lua toate măsurile necesare pentru instalare și educarea în legea noastră strămoșească a păstoriților săi americani, referind Sf[ântul] Sinod, prin ierarhul său canonic, asupra situației bisericești locale, din an în an sau și mai de vreme"[118].

Din motive pe care nu am reușit să le probăm documentar, mitropolitul primat Miron Cristea în ședința Sfântului Sinod din 7 decembrie 1922, a hotărât ca întreaga discuție să fie amânată pentru o ședință ulterioară a celui mai important for bisericesc din țară.

Membrii Sfântului Sinod erau la curent cu problemele din America, iar unii dintre ei chiar s-au pronunțat explicit pentru înființarea unei episcopii peste Ocean. Este și cazul episcopului Roman Ciorogariu de la Oradea care, la 16 mai 1923, îi scria mitropolitului primat Miron Cristea: „Relativ la Biserica Ortodoxă Română din America dați-mi voie să-mi exprim părerea, că e timpul suprem ca să se instituie în America o episcopie ortodoxă română care să ocârmuiască biserica răzleață din America. În lipsa acestei eparhii, credincioșii noștri vor rămânea pradă de o parte sectarilor, de altă parte episcopiei anticanonice ruse care se înstăpânește asupra credincioșilor noștri din America"[119].

Problema numirii unui ierarh care să gestioneze aspectele vieții bisericești a românilor ortodocși din America s-a numărat printre subiectele abordate și în corespondența diplomatică. Într-o comunicare transmisă Sfântului Sinod de Ministerul de Externe prin intermediul Ministerului Cultelor și Artelor se precizează: „Totodată socotesc de a mea datorie să atrag binevoitoarea D[omniei] Voastre atențiune

[118] ASS, Dosar 155/ 1920-1926, ff. 154-155.

[119] ASS, Dosar 155/ 1920-1926, f. 167.

asupra urgenței numirii unui asemenea arhiereu în Statele-Unite, deoarece lipsa oricărei căpetenii bisericești are ca consecință necontenite certuri și desbinări între credincioșii români de acolo, cari cu toate că dezbinați asupra tuturor celorlalte puncte, sunt însă de acord numai asupra unuia singur: acela de a acuza patria mumă că nu se îngrijește de ei. Urmarea firească a acestei situațiuni este o neîncetată slăbire a legăturilor sufletești cari îi unesc de patrie"[120].

Sfântul Sinod a dezbătut problema organizării vieții bisericești a românilor ortodocși din America în ședința din 9 iunie 1923. Potrivit extrasului din sumarul acestei ședințe, la solicitarea mitropolitului primat Miron Cristea, mitropolitul Ardealului și cel al Moldovei și Sucevei au informat membrii Sfântului Sinod cu privire la situația din Statele Unite și Canada. În cadrul aceleași ședințe, mitropolitul Moldovei și Sucevei a renunțat la jurisdicția asupra parohiilor înființate în Canada. Mitropolitului Bălan i s-a recunoscut jurisdicția asupra tuturor parohiilor de pe continentul American. Acesta a susținut ideea că înființarea unui episcopat nu este necesară, fiind suficientă trimiterea unui arhiereu care să viziteze comunitățile și să informeze autoritățile despre starea de fapt de acolo. Mitropolitul primat Miron Cristea a împărtășit și a susținut acest punct de vedere, motiv pentru care l-a îndatorat pe mitropolitul de la Sibiu să facă demersurile necesare pentru ducerea la îndeplinire a acestei hotărâri[121].

Pe de altă parte, atitudinea Mitropoliei de la Sibiu a continuat să fie ambiguă. În lunile ce au urmat numirii preotului Victor Mureșan ca protopop Mitropolia de la Sibiu a luat o serie de măsuri care, în aparență, arătau dorința de a rezolva situația din America[122]. Astfel, s-au făcut demersurile necesare către Ministerul Cultelor, din București pentru a se obține fonduri de la bugetul de stat pentru salarizarea preoților aflați în America, însă aici nu s-au găsit însă resursele necesare.

Apoi, printr-o circulară adresată preoților hirotoniți în America de Episcopii ruși, li se cerea acestora să-și trimită cărțile canonice la Sibiu pentru cercetarea și eventual validarea hirotoniei lor[123]. Sibiul își exprima interesul și îngrijorarea părintească privind unele evenimente din parohiile din America și în același timp își exprima

120 ASS, Dosar 155/ 1920-1926, ff. 157-163.

121 ASS, Dosar 155/ 1920-1926, ff. 172-174.

122 Gerald J. Bobango, *The Romanian Ortodox Episcopate of America,* p. 43.

123 Gerald J. Bobango, *The Romanian Ortodox Episcopate of America,* p. 43.

bucuria și transmitea felicitări pentru realizările din parohiile de peste Ocean. Pe de altă parte, Sibiul invoca autoritatea sa în continuu, într-o manieră ce da dovadă de neglijență în cunoașterea realităților americane privind autonomia parohiilor și spiritul lor de independență[124]. Părea că se dă o atenție excesivă problemelor financiare, mergând până la excluderea din corespondență a subiectelor religioase. În cele din urmă impresia greu de evitat era că: mitropolitul Nicolae Bălan vedea în credincioșii americani o sursă rodnică de bani și donații pentru orice cauză în beneficiul intereselor Sibiului. În astfel de condiții, pentru Bălan, teritoriul american devenise un fel de regiune colonială ce putea fi exploatată în favoarea, în beneficiul, țării sau a Bisericii mame, după cum era cazul[125]. Pentru cei de peste Ocean era din ce în ce mai evident că mitropolitul de la Sibiu nu dorea o Episcopie în America[126]. Dovada acestui fapt este oferită de faptul că spre sfârșitul anului 1924 mitropolitul Nicolae Bălan îi sugera protopopului Victor Mureșan că *ar trebui să abandonăm ideea de a avea o Episcopie in America*[127]*.* Pentru mitropolitul Bălan, o bună organizare la nivel de protopopiat era suficientă pentru America, în aparență, pentru totdeauna. Mitropolitul gândea în termenii administrației bisericești din țară, unde un protopopiat includea sute de parohii iar o Episcopie era compusă din mai multe protopopiate. Pentru el părea o prostie să organizezi la nivel de Episcopie o mână de parohii împrăștiate[128].

---

[124] O analiză pertinentă a acestui spirit care a caracterizat viața comunităților bisericești de peste Ocean poate fi urmărită la Pr. Remus Grama, *Despre unitatea bisericească a românilor-americani,* în Calendarul-almanah *Solia,* 2004, pp. 224-226.

[125] Consistoriul trimitea regulat circulare prin care solicita fonduri pentru diferite proiecte: construcția orfelinatului Ecaterina Varga din Sibiu (la acest proiect contribuția parohiilor a fost generoasă), reconstrucția Mănăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, cărți de teologie sau un pian pentru Institutul din Sibiu. Toate aceste solicitări se loveau de datoriile pe care le aveau parohiile din America, datorii acumulate în timpul construirii bisericilor, caselor parohiale, etc. și de aceea nu întotdeauna răspunsul a fost pe măsura așteptărilor Consistoriului. Vezi AAS, Dosar III, 1/1927, act 35, din 3 ianuarie 1927; act 6744 din 21 iunie 1927; act 8766, din 23 august 1927.

[126] Gerald J. Bobango, *The Romanian Ortodox Episcopate of America*, p. 43.

[127] Gerald J. Bobango, *The Romanian Ortodox Episcopate of America*, p. 46. Gerald J. Bobango face referire la o scrisoare trimisă de mitropolitul Nicolae Bălan protopopului Victor Mureșan, act nr. 10895 din 30 decembrie 1924.

[128] Gerald J. Bobango, *The Romanian Ortodox Episcopate of America*, p. 46.

În alt registru, mitropolitul Bălan îl informa pe mitropolitul primat Miron Cristea care solicitase lămuriri cu privire la o situație particulară din parohia Cleveland: „Această parohie, ca și celelalte parohii ort[odoxe] din Statele Unite sunt pe cale a se organiza într-un protopopiat, potrivit normelor administrative, cuprinse în Statutul Organic și în cadrele Mitropoliei noastre.

Trebuie păstrate normele canonice și suntem hotărâți a exercita și mai departe drepturile noastre jurisdicționale peste coloniile din Statele Unite, înființate de credincioșii din mitropolia noastră și cu ajutorul nostru. Noi le-am trimis preoți, antimise, cărți sfinte și am luat în mână chestia organizării protopopiatului. Am trecut peste greutățile începutului. Preoții își trimit rapoartele despre activitatea pastorală și situația parohiilor și s-au instituit organele de îndrumare: scaunul protopopesc, comitetul și sinodul protopopesc. Pe preoții fără gramată validă îi vor înlătura cu ajutorul sinoadelor parohiale și al preoților, cunoscători de disciplină canonică”[129]. Comunicări de felul acesta lăsau impresia că situația este sub control și este doar o chestiune de timp până când lucrurile se vor îmbunătăți în mod vizibil.

Ar fi greșit să credem că numai mitropolitul Nicolae Bălan credea că este inoportună existența unei organizări la nivel de Episcopie pentru românii ortodocși din America. Convingerile sale erau împărtășite și alimentate și de unii preoți din America. Am amintit anterior raportul preotul Simion Mihălțian din parohia Indiana Harbor din data de 14 iulie 1921 unde el afirma răspicat că nu este momentul oportun pentru înființarea unui episcopat, iar prezența unui protopop destoinic ar fi suficientă pentru a duce lucrurile pe un făgaș nou[130].

În ciuda faptului că Simeon Mihălțan s-a numărat și printre semnatarii memoriilor trimise autorităților bisericești din țară pentru rezolvarea problemelor care grevau asupra vieții bisericești din America el își va menține și reafirma opinia exprimată în raportul menționat. Astfel, într-un articol apărut în 1928 el declara: „Fără de un cap conducător nu putem reorganiza nimic. Nu vrem însă Episcop, fiindcă nu suntem în stare să-l susținem, ci vrem un protopop, bărbat integru și bine-meritat, care să fie ridicat la treapta de Archimandrit, cu reședința în unul din orașele mai principale”[131].

---

[129] ASS, Dosar 155/ 1920-1926, ff. 180-181.

[130] AAS, Dosar III, 708-904, act f. n., p. 3.

[131] Rev. Simion Mihălțan, *Un răspuns în chestia organizării și consolidării Bisericilor noastre*, în *America*, XXIII, nr. 65, sâmbătă, 17 martie 1928, Cleveland, p. 3.

Opinia aceasta era împărtășită și de protopopul Victor Mureșan. Astfel în raportul despre situația vieții bisericești a românilor din SUA înaintat mitropolitului Nicolae Bălan odată cu demisia din postul de protopop el afirma: „Pentru normalizarea vieții bisericești, unii dintre enoriași ar dori înființarea unui Episcopat și trimiterea acolo a unui Episcop, ceea ce s-a și decis în Sfântul Sinod, fără a fi ținut cont de voința acelora care susțin Bisericile de acolo. Acest Episcopat nu se va putea susține din contribuțiunile enoriașilor, care foarte cu greu contribuie și pentru susținerea preoților, care sunt trimiși pentru ei, abstrăgând de la scopul național, de primă esență, de-a readuce elementul românesc de acolo în patrie. Înființarea și susținerea unui Episcopat cu bani românești s-ar putea înlocui prin trimiterea de preoți cât mai selecți, cărora să li se plătească competințele la care sunt îndreptățiți după anii lor de serviciu, ca un adaos la salarul destul de mic, care-l primesc de la parohiile din SUA. Acest mod de procedură ar strânge legăturile de supunere între preoți, mireni și autoritatea bisericească din patrie, astfel încât abuzurile provocate astăzi de preoți și de mireni, ar deveni cel puțin mai rare dacă nu ar dispare cu totul. De asemenea, preoții ar avea un mai mare stimul pentru îndeplinirea înaltei lor misiuni, știindu-se mai puțin pendenți de dota ce o primesc azi numai de la credincioșii din parohii, iar credincioșii știindu-se ajutați în susținerea Bisericii s-ar simți mai îndatorați a respecta ordinele și a urma îndrumările autorității superioare. Cel mai bun efect l-ar avea însă, atât asupra preoților cât și asupra credincioșilor trimiterea a cel puțin 2 pastorale, de Crăciun și Paști, anume întocmite pentru viața și împrejurările de acolo"[132]. Așadar, o organizare bine articulată, având în centru un episcop nu era necesară și nici de dorit, din punctul de vedere al protopopului Victor Mureșan întrucât ea ar face ca resursele financiare, și așa insuficiente, să fie dispersate și să nu se mai poată atinge scopul urmărit: readucerea în patrie a românilor (sic!). Mult mai eficientă ar fi trimiterea de preoți foarte bine pregătiți care să fie susținuți financiar din țară, asociată cu trimiterea de pastorale arhierești.

Existau și preoți care respingeau ideea unei organizări temeinice din motive subiective. „Fără îndoială, nota I. N. Barbu, redactorul șef al ziarului America din Cleveland, sunt și preoți ortodocși aici cărora le convine să pescuiască în ape tulbure și de aceea sunt mulțumiți cu

[132] AAS, Dosar III, 1/1927, act 7237 din 22 iulie 1927.

situația prezentă în biserică. Ei s-ar revolta contra introducerii oricărui sistem, a oricărei bune rânduieli în biserică"[133]. Peste numai câțiva ani se va dovedi ca aceste cuvinte fuseseră, din nefericire, profetice.

Prin urmare cererile repetate pentru o Episcopie în America au rămas, cel puțin pentru o vreme, neauzite.

Speranțele preoților și credincioșilor din America au renăscut odată cu ridicarea Bisericii mame la rangul de Patriarhie în 1925. Ei credeau că noul Patriarh, Miron Cristea (1925-1939) care își asumase autoritatea ierarhică asupra întregii Biserici Ortodoxe Române va rezolva problema Episcopiei din America. Pentru moment însă, apariția Patriarhiei a însemnat doar că mitropolitul Bălan trebuia acum să lupte din greu pentru a-i păstra pe românii-americani sub jurisdicția sa[134].

În toată această perioadă protopopul Victor Mureșan se confrunta cu probleme grave și în protopopiat. Din actele protopopiatului din acești ani și din presa vremii se poate observa o serie fără sfârșit de preoți care se mutau dintr-o parohie în alta, o altă serie de lupte interne între diferite părți ale parohiilor și o altă serie nesfârșită de nerăspunderi la ordinele, întrebările și admonestările venite din partea protopopiatului[135]. Cu puțin timp înainte de a-și da demisia din postul de protopop Victor Mureșan caracteriza astfel situația: „Am constat că nimeni nu arată interes față de problemele generale ale bisericii de aici, lipsa de răspuns la solicitări din partea preoților și a parohiilor, unii preoți arătând nesupunere și față de ordinele consistoriului" [136].

În 22 iulie 1927 preotul Victor Mureșan, revenit în țară, își înaintează demisia din postul de administrator protopopesc, fiind înlocuit, la propunerea sa, de un *preot foarte destoinic, dar prea ambițios*[137] și anume Ioan Truția. După preluarea conducerii protopopiatului de către acesta s-au înregistrat unele progrese, iar drumul spre Episcopie a continuat, dacă nu rapid, cel puțin constant. Au apărut parohii noi: mănăstirea înființată în 1925 de călugărul Alexandru Nanu în

---

[133] I.N. Barbu, În chestia Bisericei Română Ortodoxă din America, în *America*, XX, nr. 93, luni, 20 aprilie 1925, Cleveland, p. 1.

[134] Gerald J. Bobango, *The Romanian Ortodox Episcopate of America*, p. 47. Conflictul acesta de interese este surprins și de pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, *Aspecte din istoria vieții bisericești a românilor din Statele Unite și Canada*, p. 311.

[135] Gerald J. Bobango, *The Romanian Ortodox Episcopate of America*, p. 47.

[136] AAS, Dosar III, 1/1927, act 7237.

[137] Prot. Dr. I. Casian, *Românii din America și viața lor religioasă*, p. 596.

Dearbon, s-a transformat în parohia Sfinții Apostoli Petru și Pavel; au apărut parohiile: Sfântul Nicolae în New Duluth, Minesotta, apoi parohia din Mt. Union, Pa.; Holden, West Virginia; MacDonald și Lorraine, Ohio[138]. În vechile parohii, cu mici excepții s-au restabilit bunele relații între preoți și credincioși, aceasta contribuind mult la importantele schimbări care au survenit în anul 1928 și, mai ales, în 1929.

Problema înființării unei Episcopii pentru românii ortodocși din America a continuat să se afle pe agenda Sfântului Sinod, ea fiind dezbătută în legătură cu memoriile și scrisorile primite din partea preoților, a parohiilor sau a unor personalități ale comunității românești din America[139] și din țară.

În 1925 prințesa Alexandrina Cantacuzino, președinta Societății Femeilor Ortodoxe din România a făcut o vizită în America în timpul căreia s-a interesat mai de aproape de soarta Bisericii Ortodoxe Române de aici. Având încredințarea, în urma celor văzute, că trebuie să existe un episcop ortodox român în America, după revenirea în țară, a adresat câte o scrisoare fiecărui membru al Sfântului Sinod și a publicat o serie de articole în ziarul Universul pledând pentru această cauză[140].

Ca urmare a acestor demersuri insistente, Sfântul Sinod își dă acordul pentru a se trimite românilor din America un episcop, în ședințele din 16 decembrie 1925 și din 6 – 8 martie 1926.

Referatul care a stat la baza deciziei sinodale a fost redactat în numele Comisiei misiunilor externe de către episcopul Visarion al Hotinului. Ierarhul raportor punea pe seama intervențiilor mitropolitului Nicolae Bălan tergiversarea luarea unor măsuri în ceea ce privește înființarea unui episcopat peste Ocean. Textul preciza: „Sunt cinci ani de când o populație de peste 200.000 locuitori români, duși și statorniciți în America, unii împrăștiați prin felurite sate, alții alcătu-

---

[138] Gerald J. Bobango, *The Romanian Ortodox Episcopate of America*, p. 49.

[139] Acest lucru a fost cerut: de către 6 preoți ortodocși români din America printru-un memoriu trimis Sfântului Sinod în 1922 (ASS, Dosar 155/1920-1926, f. 127-135); de către Societatea ortodoxă națională a femeilor române, la 20 august 1925 (ASS, Dosar 155/1920-1926, ff. 199-200), de către prof. Dragomir Demetrescu (ASS, Dosar 155/1920-1926, f. 197), de către Ioan Jivi–Bănățeanu, directorul ziarului *America,* din Cleveland, ș.a..

[140] Rev. Elie Pop, *Reorganizarea Bisericilor Ortodoxe,* în *America*, XXIII, nr. 70, vineri 23 martie 1928, Cleveland, p. 3.

ind sate compacte româneşti, aşteaptă de la patria-mamă şi îndeosebi de la cârmuirea centrală bisericească, un cârmuitor superior pentru clerul de acolo, recrutat până acum din elemente întâmplătoare şi nu totdeauna cu pregătirea trebuitoare unei misiuni preoţeşti, ca aceea ce le trebuie peste Ocean, adică în stare a sprijini în sufletele românilor de acolo, în bună măsură, şi ideea de naţionalitate, dar mai ales ortodoxia foarte mult primejduită în acel continent de mulţimea sectelor religioase de acolo.

Din cercetarea corespondenţelor şi actelor cuprinse în dosarul acestei chestiuni, se văd o mulţime de cereri făcute de fraţii români de peste Ocean, în care dânşii, îşi arată dorinţa de a avea pentru Bisericile şi clerul lor, un arhiereu, respective un episcop. Găsind de asemenea stăruitoare adrese primite de la Legaţiunea română din Washington şi tot aşa din partea Ministerului nostru de Externe, cum şi referate prezentate de diferiţi referenţi, ai Sf[ântului] nostru Sinod. De altă parte vedem din partea Î[nalt] P[rea]s[finţitului] Preşedinte al Sf[ântului] Sinod, tot felul de încercări făcute pentru împlinirea acestei dorinţi.

Cu toate acestea, un episcopat pentru românii din cele două Americi, căci sunt foarte mulţi şi în America de Sud, îndeosebi în Argentina, nu a luat fiinţă.

Nu cunoaştem adevărata pricină. Una singură mai însemnată, găsită în actele dosarului acestei chestiuni, am dorit să dispară cât mai curând, căci ea provine dintr-o intervenire a Î[nalt] P[rea]s[finţitului] Mitropolit al Ardealului Nicolae care şi-a luat angajamentul că va pune rânduială în clerul de acolo, ba încă va întemeia şi un vicariat pentru că ar aparţine unei populaţii româneşti, în majoritate dusă din părţile ardelene, dar care rânduială nu s-a făcut nici astăzi.

Comisiunea, socotind această chestiune foarte însemnată pentru neamul şi credinţa locuitorilor români împrăştiaţi în America ori de unde ar fi duşi ei acolo.

Considerând că o întârziere mai îndelungată ar dăuna şi prestigiului ţării noastre şi autorităţii centrale bisericeşti care e Sf[ântul] Sinod din Bucureşti, singurul în drept a soluţia asemenea însemnnată chestiune.

Considerând că cererile pentru întemeierea unui episcopat român pentru credincioşii ortodocşi din America se înmulţesc mereu şi e cerută chiar de Ministerul de Externe.

Pentru toate acestea și pentru toate considerațiile cari pledează puternic și limpede în această chestiune, comisiunea roagă Sf[ântul] Sinod și pe Î[nalt] P[rea]s[fințitul] Președinte, să binevoiască a hotărî înființarea unui asemenea episcopat chiar în sesiunea aceasta, rămânând ca celelalte modalități de realizare în înțelegere ca Înaltul Guvern să se facă ulterior, dar fără întârziere, încât pe de o parte să se împlinească cât mai curând această dorință sfântă a fraților români de peste hotare, iar bucuria înființării episcopatului român să devină acum, a doua zi după înființarea Patriarhiei românești, - știut fiind că, asemenea act ar adăuga mult și prestigiului țării noastre, dar și prestigiului și întăririi sfintei noastre Biserici românești”[141].

Propunerea aceasta a fost aprobată de către Sfântul Sinod cu unanimitate de voturi. Totodată s-au făcut demersurile necesare pentru a obține acordul autorităților române pentru o astfel de numire și implicit sprijinul financiar necesar[142]. Acordul a fost obținut, însă autoritățile guvernamentale nu au găsit fondurile necesare pentru susținerea financiară a misiunii episcopului.

Intenția Bisericii Ortodoxe a Greciei de a obține din partea guvernului de la Washington recunoaștere oficială și drept de jurisdicție asupra tuturor ortodocșilor din Statele Unite, intenție devoalată pe căi diplomatice de către Legația României la Atena[143], va determina administrația bisericească de la București să insiste pe lângă guvern pentru identificarea resurselor financiare și pentru protejarea în raport cu autoritățile americane a drepturilor și intereselor comunității ortodoxe românești[144].

Așadar, având în vedere hotărârea Congresului bisericesc din 24 februarie 1918 de la Youngstown, Ohio privind înființarea unei Episcopii, recunoașterea acestei Episcopii de către autoritățile de stat americane la 27 august 1918 și hotărârea Sfântului Sinod din 16 decembrie 1925, putem spune că acum Episcopia Ortodoxă Română din Statele Unite ale Americii exista. Ea exista din momentul în care fusese înființată și respectiv aprobată de cei doi factori competenți: de poporul drept credincios din Statele Unite reprezentat la congresul de la Youngstown și de forul suprem și competent, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Din nefericire exista doar virtual, întrucât

[141] ASS, Dosar 155/1920-1926, f. 204.
[142] ASS, Dosar 155/1920-1926, f. 205.
[143] ASS, Dosar 155/1920-1926, f. 206.
[144] ASS, Dosar 155/1920-1926, ff. 207-224.

în spatele justificării că guvernul nu alocă fondurile necesare pentru organizarea ei, autoritățile bisericești nu au mai întreprins pași concreți pentru activarea ei, pentru alegerea și numirea unui episcop.

Începutul anului 1928 părea să anunțe importantele evenimente care se vor desfășura în acel an și mai ales în 1929. Astfel, pentru a doua oară le era adresată românilor din America o scrisoare pastorală, cu ocazia Anului Nou de această dată[145]. Această scrisoare pastorală a fost publicată în ziarul America din Cleveland în numărul din 5 ianuarie 1928 și anunța că în scurtă vreme va fi trimis un arhiereu în America[146].

Vestea nu era tocmai nouă. În august 1927, Trandafir Scorobeț făcea cunoscut faptul că în vara anului 1928 mitropolitul Nicolae Bălan va efectua o vizită canonică în America „spre a se convinge față către față despre situația credincioșilor români"[147]. Mitropolitul Bălan a făcut demersuri în vederea obținerii finanțării de la guvern pentru această călătorie misionară în America[148]. Dacă analizăm corespondența mitropolitului Bălan cu preoții și credincioșii din America și cu diferite ministere ale guvernului României rezultă cu precizie faptul că acesta se considera în continuare responsabil de situația vieții bisericești de peste Ocean.

Pe parcursul anului 1928 s-a creat un curent de opinie potrivit căruia reorganizarea vieții religioase a comunităților ortodoxe românești nu mai suporta amânare. Condusă de protopopul Ioan Truția și de preotul Ioan Stănilă din Youngstown mișcarea s-a dezvoltat rapid, suportul lui Ioan Bănățeanu, editor la ziarul America, fiind vital în acest sens. Acesta a deschis coloanele ziarului său tuturor acelora care erau interesați și, în același timp, îngrijorați de problema reorganizării Bisericii Ortodoxe Române din America. Mai mult decât atât, ziarul său a dat tonul acestei ofensive mediatice prin articolul *Reorganizarea și Consolidarea Bisericilor noastre* apărut în 10 martie 1928[149]. Acest articol face o radiografie a situației Bisericii ortodoxe românești din America. Autorul articolului constată că „starea, și materială și morală, e în declin. Lipsește, în sânul ei, spiritul de coo-

---

[145] Pr. Octavian Mureșan, *Reorganizarea Bisericei Ortodoxe Române,* în *America,* XXIII, nr. 73, marți, 27 martie 1928, p. 1.

[146] *America,* XXIII, nr. 3, joi 5 ianuarie 1928, p. 1.

[147] AAS, Dosar III, 1-927, 7603.

[148] AAS, Dosar III, 1-927, 9598.

[149] *America*, XXIII, nr. 59, sâmbătă , 10 martie 1928, p. 1.

perație și disciplină. Fiecare preot, în sinea lui, e un pașă: face ce vrea și cum îl taie capul. Nu ascultă de nimeni; și n-are pe nimenea să-l supravegheze. Între preoți lipsește acea înțelegere atât de necesară propășirei bisericii ortodoxe; lipsește spiritul acela de a conlucra unii cu alții! Ba în unele cazuri, preot pe preot se sapă, se vorbesc de rău, își fac partide și contribuie la dezlănțuirea certelor și urilor între credincioșii aceleiași biserici". În final concluzia era tristă: „situația este gravă și se impune o urgentă remediere a ei". La 15 martie 1928, apare în același ziar, un editorial semnat de Ioan Bănățeanu care invită la exprimarea opiniei în legătură cu problemele bisericii și chema la acțiune: „A sosit timpul să ne gândim serios cum să scoatem Biserica din impasul în care se găsește"[150]. În zilele și săptămânile următoare au apărut numeroase articole semnate de protopopul Ioan Truția[151], de preoții: Simion Mihălțan[152], Octavian Mureșan[153], Ilie Pop[154], Ioan Popovici[155], Iuliu Holder[156], Ioan Stănilă[157], Traian Birău[158] ș.a. și de laicii: profesor Nicolae Benchea[159] și editorialistul Julian Denny[160] ș.a.. Toate aceste articole subliniau nevoia de a se rezolva problemele legate de organizarea Bisericii Ortodoxe Române din America, chiar dacă soluțiile propuse erau diferite.

Ceea ce a surprins plăcut în timpul acestei campanii mediatice a fost atmosfera de împăcare și iertare care se degaja din articole,

[150] *America*, XXIII, nr. 63, joi, 15 martie 1928, p. 1.

[151] Pr. Ioan Truția, *Reorganizarea bisericii,* în *America*, XXIII, nr. 64 , vineri, 16 martie, 1928, p. 1.

[152] Rev. Simion Mihălțan, *Un răspuns în chestia organizării și consolidării Bisericilor noastre,* p. 1 și 3.

[153] Pr. Octavian Mureșan, *Reorganizarea Bisericii Ortodoxe Române,* în *America*, XXII, nr. 73, marți, 27 martie 1928, p. 1 și 3.

[154] Rev. Ilie Pop, *Reorganizarea Bisericii Ortodoxe Române,* în *America*, XXII, nr. 70, vineri, 23 martie 1928, p. 1 și 3.

[155] Pr. Ioan Popovici, *Reorganizarea Bisericii Ortodoxe Române din America*, în *America*, XXII, nr. 75, joi 29 martie 1928, p. 1 și 3.

[156] Pr. Iuliu Holder, *Reorganizarea și consolidarea bisericilor noastre*, în *America,* XXII, nr. 68, miercuri, 21 martie, 1928, p. 1.

[157] Ioan Stănilă, *Organizarea Bisericii Ortodoxe Române din America*, în *America,* XXII, nr. 80, miercuri, 4 aprilie 1928, p. 1 și 3.

[158] Pr. Traian Birău, *Reorganizarea Bisericii Ortodoxe Române din America*, în *America*, XXII, nr. 87, joi 12 aprilie 1928, p. 1 și 2.

[159] Nicolae Benchea, *Reorganizarea Bisericii Ortodoxe Române din America*, în *America*, XXII, nr. 81, joi 5 aprilie 1928, p. 1 și 4.

[160] Gerald J. Bobango, *The Romanian Ortodox Episcopate of America*, p. 51.

recunoașterea greșelilor și preocuparea sinceră de a găsi soluția cea mai potrivită pentru problema vitală pe care o reprezenta reorganizarea Bisericii.

În orice caz, rezultatele campaniei mediatice au fost dintre cele mai bune. Astfel, la 29 mai 1928, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române *hotărăște în principiu înființarea unei Episcopii în America de Nord*, pusă sub jurisdicția Patriarhiei Române[161]. Pentru punerea în aplicare a acestei hotărâri era nevoie: să se trimită o misiune de 2-3 persoane calificate, care să studieze la fața locului, care ar fi nevoile și cum s-ar putea înființa Episcopia și să se intervină la Guvern ca acestei misiuni să i se ofere mijloacele necesare pentru a-și îndeplini scopul.

Delegații avuți în vedere de Sfântul Sinod pentru această misiune au fost: preotul Trandafir Scorobeț, consilier al Mitropoliei de la Sibiu și dr. Ioan Matei, membru al Consiliului Central Bisericesc. În cele din urmă, misiunea a fost întreprinsă doar de Trandafir Scorobeț, cel care a avut sprijinul mitropolitul Nicolae Bălan[162]. Mitropolitul de la Sibiu vedea misiunea preotului Trandafir Scorobeț ca fiind o activitate cu caracter administrativ care nu necesita acordul Sfântului Sinod[163]. Totuși, datorită faptului că Ministrul cultelor, Alexandru Lepădatu, a condiționat acordarea suportului financiar[164] necesar desfășurării activității peste Ocean de avizarea favorabilă a misiunii de către Sfântul Sinod[165], s-au făcut demersurile necesare în acest sens, iar răspunsul Sinodului a fost favorabil, considerând persoana delegatului *bine aleasă*[166].

În această perioadă, în ciuda dificultăților multiple și a lipsei unor rezultate concrete la nivel de organizare a vieții ecleziale, s-au obținut

---

161 AAS, Dosar III, 1/1931, act 4676.

162 Gerald J. Bobango, *The Romanian Ortodox Episcopate of America*, p. 51.

163 AAS, Dosar III, 1/1927, act 10264 bis, din 16 octombrie 1928.

164 Mitropolitul Nicolae Bălan a făcut demersuri pentru obținerea banilor necesari pentru deplasarea și activitatea din America încă din toamna anului 1927. Astfel, în 3 octombrie 1927, el trimite o adresă Ministrului cultelor, Alexandru Lepădatu, vorbindu-i despre necesitatea unei vizite canonice peste Ocean, despre dorința sa de a întreprinde împreună cu un consilier această vizită și rugându-l să prevadă în bugetul anului 1928 sumele necesare susținerii unui astfel de demers. Aceasta cerere a fost reînnoită periodic. În cele din urmă Ministerul a acordat suma de 300.000 lei pentru acoperirea cheltuielilor delegatului Trandafir Scorobeț. AAS, Dosar III, 1/1927, actele 9598, 3114, 9378, 10264, 10888, 11350.

165 AAS, Dosar III, 1/1927, act 10264, din 2 octombrie 1928.

166 AAS, Dosar III, 1/1927, act 10888, din 25 octombrie 1928.

câteva achiziții importante. În primul rând a fost validată ipoteza care a stat la baza înființării primelor parohii ortodoxe române din America și anume că românii vor exista întotdeauna pe aceste teritorii[167]. Chiar dacă revenirea în țară a fost posibilă la finalul războiului, mulți români fie au preferat să rămână peste Ocean, fie dintre cei care s-au întors în țară au ales să revină în scurt timp în America. Și unora și altora li s-au adăugat unele dintre rudeniile apropiate pentru reîntregirea familiilor. Și unii și alții au trecut prin procesul de americanizare. S-a constatat că identitatea confesională, credința ortodoxă în mod explicit, face parte la majoritatea românilor emigrați în lumea nouă din zestrea lor imuabilă pe care procesul de americanizare nu poate să o lezeze. A devenit, de asemenea, clar, pentru românii ortodocși din America și pentru autoritățile bisericești din România, că nu poate exista un progres în viața comunităților ortodoxe fără o organizare temeinică și fără asumarea unor roluri bine definite atât de către laici, cât și de către clerici.

---

[167] Gabriel Viorel Gârdan, *Parohia „Sfânta Maria" din Cleveland, prima parohie ortodoxă română din Statele Unite ale Americii,* în *Biserică, societate, identitate. In Honorem Nicolae Bocșan,* Sorin Mitu, Rudolf Gräf, Ana Sima, Ion Cârja (coord.), Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2007, pp. 191-197.

Notă asupra ediției

Continuăm prin acest volum publicarea corpusului documentar care va oferi celor interesați posibilitatea de a aprofunda istoria grupului de români emigrați în Statele Unite ale Americii, în special componenta sa religioasă. Documentele care alcătuiesc acest corpus sunt răsfirate în mai multe arhive din țară și străinătate, accesul la aceste documente rămând încă neînțeles de greu și destul de limitat. Pe de altă parte, există un interes crescut, atât în mediul bisericesc cât și în cel laic, pentru recuperarea unor segmente importante din istoria comunităților ortodoxe din Lumea Nouă

În volumul I, apărut în 2010, am publicat 149 de documente care provin din Arhiva Arhiepiscopiei Sibiu, datând din perioada 1904–1918, un material documentar care acoperă perioada începuturilor vieții bisericești în comunitățile constituite de emigranții români, majoritari din Transilvania, peste Ocean. Aceste documente dezvăluie frământările teribile care au însoțit constituirea și organizarea comunităților ecleziastice ortodoxe din America, preum și corelația dintre afirmarea identității religioase și conștiința etnică a emigranților.

În volumul al II-lea am organizat 141 de documente provenind din Arhiva Bibliotecii Mitropoliei Sibiu, Arhiva Arhiepiscopiei Sibiului, Arhiva Sfântului Sinod și Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, care acoperă perioada 1919-1928. În arhivele studiate în Statele Unite nu am putut identifica documente datând din această perioadă.

Din punct de vedere cronologic documentele sunt distribuite după cum urmează: 2 din 1919, 4 din 1920, 29 din 1921, 18 din 1922, 8 din 1923, 6 din 1924, 5 din 1925, 9 din 1926, 54 din 1927 și 6 din 1928. Datorită faptului că materialul documentar nu este organizat în depozite după criterii precise și în lipsa unor instrumente de lucru specifice, ne-a fost imposibil, până în acest moment al cercetării, să identificăm toate documentele. Cu siguranță există și alte documente, unele dintre ele meționate în cele publicate, însă atâta timp cât nu

există o preocupare serioasă din partea deținătorilor de arhive pentru inventarierea și organizarea în vederea punerii la dispoziție pentru studiu a acestor fonduri documentare, identificarea lor rămâne o aventură. Pe de altă parte, așa cum am avertizat și în alte ocazii, aceste documente nu pot fi recuperate nici din arhivele private, laice sau bisericești, din Statele Unite pentru simplu motiv că cele mai multe dintre ele s-au pierdut ori, ca urmare a condițiilor improprii de depozitare, s-au deteriorat.

Documentele reunite în acest volum ilustrează problematica vieții bisericești a românilor ortodocși din America în perioada de după primul război mondial, într-o epocă de transformări identirare și de cristalizare a orientărilor administrative a grupului românilor-americani ortodocși.

Exprimăm mulțumirile noastre pentru sprijinul financiar acordat de Consiliului Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS) prin proiectul ID_2422, intitulat Diaspora ortodoxă românească din America de Nord. Izvoare narative și epistolare și de către Universitatea Babeș Bolyai prin proiectul GTG_34040/2013; tema de cercetare: Diaspora ortodoxă. Identitate confesională și conștiință etnică.

Precizăm că din punct de vedere metodologic, în transcrierea textelor am ținut seama de exigențele lectorului contemporan, iar în organizarea materialului a prevalat criteriul cronologic.

Editorul

Index

1. 1919, august, 27, New York, Certificat de preot
2. 1919, septembrie, 14, Sibiu, Asociația clerului ortodox român din Transilvania către Consiliu Dirigent
3. 1920, martie, 25, București, Mitropolia Ungro-Vlahiei către Sfântul Sinod
4. 1920, aprilie, 29, Sibiu, Raport asupra protopopiatului ortodox român din America
5. 1920, iunie, 11, București, Decizie a Sfântului Sinod
6. 1920, iulie, 14, București, Sfântul Sinod către Mitropolia Ungro-Vlahiei
7. f.a. Opiniile lui Ioan Jivi-Bănățeanu asupra situației Bisericii Ortodoxe Române din America
8. 1921, aprilie, 2, Detroit, Dumitru Iridon către Nicolae Bălan
9. 1921, mai, 9, Detroit, Proces verbal al ședinței Comitetului parohial din Detroit
10. 1921, mai, 13, București, Adresa Legațiunii Române din Washington către Ministerul Afacerilor Străine
11. 1921, mai, 18, București, Aviz semnat de Dumitru Iridon
12. 1921, mai, 18, București, Elie Miron Cristea către Nicolae Bălan
13. 1921, iunie, 6, București, Ministerul Cultelor și Artelor către Președintele Sfântului Sinod
14. 1921, iunie, 11, București, Elie Miron Cristea către Nicolae Bălan
15. 1921, iunie, 22, Arad, Ioan I. Pop către Consistoriul mitropolitan din Sibiu
16. 1921, iunie, 24, București, Mitropolia Ungro-Vlahiei către Președintele Sfântului Sinod
17. 1921, iunie, 25, Agapia, Neamț, Filaret Gheorghiu către Ministrul Cultelor și Artelor

18. 1921, iunie, 28, București, Ministerul Cultelor și Artelor către Președintele Sfântului Sinod
19. 1921, iunie, 30, București, Comisiunea de petițiuni a Sfântului Sinod către Președintele Sfântului Sinod
20. 1921, iulie, 8, București, Sfântul Sinod către Mitropolia Ungro-Vlahiei; Sfântul Sinod către Ministrul Cultelor; Sfântul Sinod către arhimandritul Iuliu Scriban; Sfântul Sinod către Mitropolitul Nicolae Bălan
21. 1921, iulie, 12, București, Sfântul Sinod către Ministrul Cultelor
22. 1921, iulie, 14, Săliște, Simion Mihălțian către Nicolae Bălan
23. 1921, iulie, 20, București, Ministrul Cultelor și Artelor către Sfântul Sinod
24. 1921, iulie, 21, Youngstown, Ioan Podea către Nicolae Bălan
25. 1921, iulie, 25, București, Sfântul Sinod către Ministrul Cultelor și Artelor
26. 1921, iulie, 29, București, Ministerul Cultelor și Artelor către Nicolae Bălan
27. 1921, august, 7, Sibiu, Octavian Mureșan către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu
28. 1921, septembrie, 5, București, Ministerul Cultelor și Artelor către Sfântul Sinod
29. 1921, septembrie, 7, Sibiu, Consistoriul arhidiecezan de la Sibiu către Mitropolitul Primat Miron Cristea
30. 1921, septembrie, 15, București, Sfântul Sinod către Mitropolitul Nicolae Bălan și către Mitropolitul Vasile Suciu
31. 1921, octombrie, 5/18, Cernăuți, Mitropolitul Vladimir al Bucovinei către Președintele Sfântului Sinod
32. 1921, octombrie, 10, București, Mitropolia Ungro-Vlahiei către Președintele Sfântului Sinod
33. 1921, octombrie, 18, București, Sfântul Sinod către Arhimandritul Iuliu Scriban
34. 1921, noiembrie, 12, Dej, Ioan Stănilă către Nicolae Bălan
35. 1921, noiembrie, 29, Hendorf, Andrei Moldovan către Nicolae Bălan și către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu
36. 1922, Cleveland, Ohio, S.U.A., Ilie Pop, Din frământările noastre. Răspuns fostului protopop în America, Ioan Podea

37. 1922, aprilie, 12, București, Ministerul Cultelor și Artelor către Președintele Sfântului Sinod
38. 1922, aprilie, 19, Arad, Ioan I. Pop către Consistoriul mitropolitan din Sibiu
39. 1922, iunie, 15, București, Comisiunea de petițiuni către Președintele Sfântului Sinod
40. 1922, iunie, 15, București, Comisiunea de petițiuni către Președintele Sfântului Sinod
41. 1922, iunie, 28, București, Sfântul Sinod către Ministrul Cultelor
42. 1922, iulie, 7, București, Sfântul Sinod către Mitropolia Bucovinei și către Mitropolia Ungro-Vlahiei
43. 1922, septembrie, 29, Detroit, Dumitru Iridon către Nicolae Bălan
44. 1922, octombrie, 7/20, București, Autorizație dată de Mitropolitul Primat Elie Miron Cristea Arhimandritului Calinic Pop Șerboianu
45. 1922, octombrie, 19, Philadelphia, Traian Birău către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu
46. 1922, octombrie, 25, București, Circulară a Primatului României, Elie Miron Cristea, adresată românilor ortodocși din Statele Unite și din Canada
47. 1922, noiembrie, 11, Sibiu, Nicolae Bălan către I.G. Duca
48. 1922, noiembrie, 18, Sibiu, Nicolae Bălan către Consistoriul eparhial din Arad
49. 1922, noiembrie, 21, Sibiu, Nicolae Bălan către Consistoriul eparhial din Arad
50. 1922, noiembrie, 25, București, Memorii trimise de Arhimandritul Calinic Pop Șerboianu Președintelui Sfântului Sinod
51. 1922, decembrie, 7/24, București, Episcopul Vartolomeu al Râmnicului către Președintele Sfântului Sinod
52. 1922, decembrie, 22, Brașov, Ioan Podea către Ministrul de Externe
53. 1922, decembrie, 23, București, Ministerul Cultelor și Artelor către Președintele Sfântului Sinod
54. 1923, martie, 3, București, Ministerul Cultelor și Artelor către Președintele Sfântului Sinod

55. 1923, martie, 31, București, Ministerul Afacerilor Străine către Primatul României
56. 1923, mai, 16/23, Oradea, Episcopul Roman Ciorogaru către Mitropolitul Primat, Miron Cristea
57. 1923, iunie, 6, București, Ministerul Afacerilor Străine către Primatul României
58. 1923, iunie, 9, București, Extras din sumarul ședinței Sfântului Sinod
59. 1923, iunie, 22, București, Sfântul Sinod către Mitropolitul Nicolae Bălan
60. 1923, iunie, 22, București, Sfântul Sinod către Mitropolitul Nicolae Bălan
61. 1923, iulie, 7, Cleveland, Ohio, S.U.A., Articole despre crearea unei Episcopii ortodoxe românești în Statele Unite al Americii publicate în ziarul *America*
62. 1924, iunie, 22, București, Sfântul Sinod către Mitropolitul Ardealului
63. 1924, iulie, 3/15, Sibiu, Consistoriul arhidiecezan din Sibiu către Mitropolitul Primat
64. 1924, iulie, 15/29, Sibiu, Consistoriul arhidiecezan din Sibiu către Mitropolitul Primat
65. 1924, august, 8, București, Ministerul Afacerilor Străine către Mitropolitul Primat
66. 1924, octombrie, 9, București, Ministerul Cultelor și Artelor către Președintele Sfântului Sinod
67. 1924, octombrie, 11, București, Sfântul Sinod către Mitropolia Ardealului
68. 1925, august, 12, București, Referatul Profesorului Dragomir Demetrescu adresat Ministerului Cultelor și Artelor
69. 1925, septembrie, 10, București, Ministerul Cultelor și Artelor către Patriarhul României
70. 1925, septembrie, 15, București, Sfântul Sinod către Arhiepiscopia Sibiului și către Societatea ortodoxă națională a femeilor române
71. 1925, septembrie, 26, București, Ministerul Cultelor și Artelor către Patriarhul României
72. 1925, decembrie, 16, București, Comisia misiunilor externe către Președintele Sfântului Sinod

73. 1926, ianuarie, 2, București, Sfântul Sinod către Ministerul Cultelor și către Ministerul Afacerilor Străine
74. 1926, februarie, 24, București, Ministerul Afacerilor Străine către Patriarhul României
75. 1926, martie, 1, București, Ministerul Afacerilor Străine către Patriarhul României
76. 1926, martie, 6, București, Comisiunea chestiunilor externe către Președintele Sfântului Sinod
77. 1926, martie, 6, București, Comisiunea misiunilor externe către Președintele Sfântului Sinod
78. 1926, aprilie, 12, București, Sfântul Sinod către Ministerul Cultelor
79. 1926, noiembrie, 1, Arad, Vasile Macedolian către Elie Miron Cristea
80. 1926, decembrie, 28, Arad, Consiliul Eparhiei ortodoxe române a Aradului către Nicolae Bălan
81. 1926, decembrie, 31, New York, S.U.A., Organizația *Federal Council of the Churches of Christ in America* către Patriarhul României
82. 1927, Sibiu, Conspect
83. 1927, ianuarie, 3, Sibiu, Circulară către preoții misionari din Statele Unite ale Americii
84. 1927, ianuarie, 10, New York, S.U.A., Organizația *World Alliance for International Friendship Through the Churches* către Patriarhul României
85. 1927, ianuarie, 12, Brănești-Pucioasa, C. Cercel către Nicoale Bălan
86. 1927, ianuarie, 17, Sibiu, Nicolae Bălan către Grigore Comșa
87. 1927, ianuarie, 18, Sibiu, Nicolae Bălan către C. Cercel
88. 1927, martie, 26, Sibiu, Circulară către preoții misionari din Statele Unite ale Americii
89. 1927, aprilie, 29, Indiana Harbor, Simion Mihălțan către Nicolae Bălan
90. 1927, aprilie, 30, Chicago, Victor Mureșan către Nicolae Bălan
91. 1927, mai, 1, Philadelphia, Victor Faur către Nicolae Bălan
92. 1927, mai, 5, Chicago, Victor Mureșan către Nicolae Bălan și către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu
93. 1927, mai, 13, Sibiu, Nicolae Bălan către Adunarea eparhială

94. 1927, mai, 28, Sibiu, Nicolae Bălan către Vasile Pahone
95. 1927, mai, 28, St. Paul, Raport despre primirea Reginei Maria în orașul St. Paul
96. 1927, iunie, 12, Gary Indiana, Ioan Truția către Nicolae Bălan
97. 1927, iunie, 21, Indiana Harbor, Simion Mihălțan către Consiliu arhiepiscopesc din Sibiu
98. 1927, iunie, 21, Sibiu, Extras din Protocolul Adunării Eparhiale din Sibiu
99. 1927, iulie, Sibiu, Comisia bisericească către Nicolae Bălan
100. 1927, iulie, 5, Oradea, Consiliul eparhial ortodox român din Oradea către Nicolae Bălan
101. 1927, iulie, 8, Sibiu, Nicolae Bălan către Roman Ciorogariu
102. 1927, iulie, 18, Youngstown, Sinodul parohial din Youngstown către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu
103. 1927, iulie, 22, Bistrița, Victor Mureșan către Nicoale Bălan
104. 1927, august, 15, St. Paul, Andrei Moldovan către Nicolae Bălan
105. 1927, august, 20, Alliance, Iuliu Holder către Nicolae Bălan
106. 1927, august, 20, Sibiu, Trandafir Scorobeț către Nicolae Tecușan
107. 1927, august, 21, Niles, Comitetul parohial din Niles către Nicolae Bălan
108. 1927, august, 21, Niles, Comitetul parohial din Niles către Nicolae Bălan și către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu
109. 1927, august, 23, St. Paul, Andrei Moldovan către Nicolae Bălan
110. 1927, august, 24, Youngtown, Comitetul parohial din Youngstown către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu
111. 1927, septembrie, 14, Chicago, Comitetul parohial din Chicago către Nicolae Bălan
112. 1927, septembrie, 14, Garry, Ioan Truția către Nicolae Bălan
113. 1927, septembrie, 21, Sibiu, Nicolae Bălan către Alexandru Lepădatu
114. 1927, septembrie, 21, Sibiu, Nicolae Bălan către Nicolae Ivan
115. 1927, octombrie, 10, Youngstown, Nicolae Tecușan către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu
116. 1927, octombrie, 16, Vasile Bocșa către Consiliul arhiepiscopesc din Sibiu

117. 1927, octombrie, 18, Nicolae Bălan către Alexandru Lepădatu, Nicolae Titulescu, Livius Nartea
118. 1927, octombrie, 26, Oradea, Cornel Givulescu către Nicolae Bălan
119. 1927, noiembrie, 1, Cluj, Carte Canonică
120. 1927, noiembrie, 1, Erie, Ioan Popoviciu către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu
121. 1927, noiembrie, 5, Trezenea, Alexandru Gogu către Nicolae Bălan și către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu
122. 1927, noiembrie, 7, Bistrița, Vasile Bocșa către Trandafir Scorobeț
123. 1927, noiembrie, 10, Ellwood City, Ilie Moisă către Nicolae Bălan
124. 1927, noiembrie, 10, Sibiu, Nicolae Bălan către Iuliu Holder
125. 1927, noiembrie, 11, Sibiu, Nicolae Bălan către Roman Ciorogariu
126. 1927, noiembrie, 15, Youngstown, Comitetul parohial din Youngstown către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu
127. 1927, noiembrie, 15, Youngstown, Pavel Handa către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu
128. 1927, noiembrie, 18, București, Ministerul Afacerilor Externe către Nicolae Bălan
129. 1927, noiembrie, 20, Sibiu, Nicolae Bălan către Vintilă Brătianu
130. 1927, noiembrie, 28, Oradea, Roman Ciorogariu către Nicolae Bălan
131. 1927, noiembrie, 28, Youngstown, Ioan Gherghel către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu
132. 1927, decembrie, 10, București, Ministerul Cultelor și Artelor către Nicolae Bălan
133. 1927, decembrie, 10, Sibiu, Nicolae Bălan către Consiliul parohial din Youngstown
134. 1927, decembrie, 11, Cluj, Aurel Roman către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu
135. 1927, decembrie, 12, Sibiu, Nicolae Bălan către Vasile Bocșa
136. 1928, ianuarie, 18, Sibiu, Nicolae Bălan către Aurel Roman, Alexandru Gogu

137. 1928, martie, 10, Sibiu, Nicolae Bălan către Alexandru Lepădatu
138. 1928, mai, 8, Sibiu, Contabilitatea Tipografiei și Librăriei arhidiecezane către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu
139. 1928, mai, 15, Sibiu, Nicolae Bălan către Consiliul parohial din South Omaha
140. 1928, mai, 28, Nicolae Bălan către Roman Ciorogariu
141. 1928, mai, 29, Sibiu, Consistoriul arhidiecezan din Sibiu către Iuliu Holder

1

Certificat de preot

Biserica Ortodoxă din America, Eparhia uhro-rusă,
Administrația parohiilor române către
Rev. Dr. Lazăr Gherman,
administrator al parohiilor române din America

Nr. 95

Certificat

Adeveresc prin aceasta că Cucernicia Sa Părintele Vasile Macedolian, originar din comuna Teuz, comuna (districtul) Torontal, țara Banatului, este preot după canoanele Sfintei Biserici Ortodoxe și a servit ca preot român ortodox în parohia ortodoxă română *Pogorârea Sfântului Duh* din Detroit, Michigan, S[tatele] U[nite], distingându-se prin zel întru cultivarea cântării corale bisericești și prin viață curată.

Așa cum părintele Vasile Macedolian nu se află sub nicio pedeapsă canonică, noi subscrișii îi permitem trecerea din Episcopia noastră ortodoxă americană în Eparhia lui din țara veche și îl recomandăm cu cea mai mare căldură Înaltului Scaun bisericesc de acolo.

Ștefan Episcop

New York, 27 august 1919

Arhiva Arhiepiscopiei Sibiului (în continuare AAS) III, 1 - 927, 356.

2

Asociația clerului ortodox român din Transilvania către Consiliu Dirigent

Onoratului Consiliu Dirigent,
Resortul Comunicației, Sibiu

În zilele de 16, 17 și 18 septembrie st[il] v[echi] a[nul] c[urent] se va ținea în București o mare adunare a preoțimii române, pentru a discuta chestiunile bisericești ridicate la suprafață pe urma înfăptuirii unității politice-naționale a neamului nostru. Pentru a înlesni participarea a cât mai mulți preoți din Mitropolia noastră la acea adunare, care ne oferă cel mai bun prilej ca să luăm contact direct cu preoțimea din Vechiul Regat, - Vă rugăm să binevoiți a ne acorda preț redus pe căile ferate. Notăm că în Vechiul Regat s-a acordat participanților la acea adunare o reducere de 75%. Totodată, Vă rugăm să binevoiți a ne pune la dispoziție în gara Sibiu vagoane directe, potrivit cu numărul participanților pe care Vi-l vom anunța înainte de ziua plecării.

Plecarea va fi din Sibiu în ziua de 14/27 septembrie a[nul] c[urent] după-amiază peste Copșa-mică.

Dr. Vasile Saftu,
Președintele *Asociației clerului ort[odox] rom[ân]*

Dr. Nicolae Bălan,
Secretar general
Preot Pompei Morușca,
Casierul *Asociației*

NB. Rezoluția rog să se dea la adresa casierului *Asociației* P[ompei] Morușca, funcționar la Resortul de culte și instrucțiune publică, Sibiu, strada Seiler Nr. 8.

Sibiu 1/14 septembrie 1919

Arhiva Bibliotecii Mitropoliei din Sibiu (în continuare ABMS), *Fond Bălan*, 375.

3

Mitropolia Ungro-Vlahiei către Sfântul Sinod

Sfânta Mitropolie a Ungro-Vlahiei
Nr. 1217
25 mar[tie] 1920
Sfântului Sinod al Sfintei Biserici Autocefale Ortodoxe Române

Preasfințit Sinod!

Vitregia vremilor a voit, ca o parte destul de însemnată a poporului românesc, doritor și el după un trai mai liniștit și netulburat, pe care-l cerea în schimbul muncii sale cinstite – să treacă Oceanul și să se așeze temporal ori chiar definitiv în America, în special în Statele Unite ale Americii de Nord.

Sărăcia d-acasă, lipsa de muncă, care chiar în cazul că se afla, era rău plătită, tratamentul neomenos de care erau împărtășiți, mulțimea de copii cari trebuiau îngrijiți și crescuți și, în fine, nemulțămirea sufletească provenită din nedreptățile și persecuțiile care îi apăsau, au determinat o mulțime de români, în parte covârșitoare de dincolo de Carpați, să ia toiagul pribegiei.

Emigrarea românilor în America începuse deja pe la anul 1890 în mod mai simțitor, așa că pe la anul 1904/5, când Arhidieceza Sibiului, la îndemnul și stăruința asesorului referent bisericesc de pe atunci, azi Mitropolitul Primat al României Dr. E[lie] Miron Cristea, trimisese un preot din Ardeal să cutreiere toate Statele Unite și să facă o statistică aproximativă a românilor din America, se constata deja vreo 30-35.000 de suflete de români în America, care formau prin diferitele orașe ale Statelor Unite mici colonii române cu organizații de societăți culturale și corale românești, în trei locuri chiar cu organizații bisericești.

După cum nevoile în Transilvania se sporeau, așa creștea și numărul emigranților români în America, unde sperau un câștig mai considerabil pentru sudoarea lor de sânge.

Conform datelor mai noi, pe care le avem la dispoziție, numărul românilor emigrați și stabiliți fie temporar, fie definitiv în America, face la începutul anului 1918 circa 150.000 de suflete.

De dorit ar fi, și marile interese ale țării ar reclama, ca toți aceștia cu brațele lor de muncă, oțelite și cu experiențele lor practice, câștigate în lumea libertății și a egalității, să se întoarcă la vetrele lor și să devină aci acasă membri folositori societăței, bisericii și patriei.

Aceasta însă cu greu se va întâmpla pe de-a-ntregul, fiindcă fluctuațiunea emigrațiunii în America, deși poate se va mai reduce, dară nu se va sista total niciodată, căci e ademenitor acest Canaan bogat în toate bunătățile și minunile, ce și le poate închipui mintea omenească.

În consecință, conducătorii firești ai poporului emigrat în America – cari iară nu sunt altcineva decât preoții trimiși în număr mai considerabil, - i-au organizat în colonii române, societăți culturale și comunități bisericești, în cadrele cărora și-au putut păstra datinile, obiceiurile, tradițiile strămoșești și mai presus de toate limba și dragostea lor față de țară.

De la începutul modest din 1904/5, când aveam un singur preot ambulant, până azi avem nu mai puțin decât 11 preoți cu parohii regulate în centrele principale ale Statelor Unite, susținute toate exclusiv de credincioși.

Comunități creștine sunt și mai multe, însă n-au în toate locurile biserici și preoți încă, și așa sunt afiliate la parohiile din orașele mai mari.

Această pleiadă de preoți tineri și cu râvnă de muncă, în frunte cu harnicul adm[inistrator] protopop[esc] Ioan Podea, au înțeles prea bine rostul vremii, și atunci când ungurii și bulgarii sfâșiau pământul Țării românești, când germanii îi storceau și cea din urmă picătură de putere, când toți erau deznădăjduiți, era această falangă de preoți din America alături de distinsul Ministru plenipotențiar român în America Dr. C. Anghelescu. Deși mai aveau nădejdea sigură că nedreptatea se va răzbuna, dar – pentru orice eventualitate – rup toate legăturile românilor din America cu patria lor veche; ba merg și mai departe, și – ca nici umbra unei amintiri să nu le mai rămână – rup și legăturile ierarhice cu Biserica Mitropoliei Ardealului și într-un hrisov foarte frumos declară înființată Episcopia Română Ortodoxă din Statele Unite ale Americii de Nord și cer alipirea lor la Sf[ân]ta Mitropolie a Ungro-Vlahiei din București, de la care așteaptă toate îndrumările pentru viitor.

Această istorică hotărâre a fost luată în adunarea preoțimii din 22-24 februarie 1918, când s-au luat și inițiativa convocării unui mare congres bisericesc al tuturor bisericilor din America, care avea menirea să vestească lumii întregi suferințele de veacuri, pe cari românii de sub stăpânirile străine nu le mai pot suporta, și să ceară Guvernului și președintelui Statelor Unite să intrevină cu toată autoritatea și puterea, nu numai pentru eliberarea României și statorirea vechilor ei hotare, ci și pentru eliberarea tuturor românilor din monarhia Austro-Ungară.

Acest mare Congres bisericesc ținut în orașul Youngstown - Ohio în zilele de 9 și 10 martie 1918, în biserica Sf. Treimi, este de o deosebită importanță istorică pentru noi. Au luat parte la acest congres – apreciat chiar și de prezidentul Woodrow Wilson în o telegramă adresată președintelui acelui congres – cei mai distinși politicieni ai Americii, cum e I. G. Cooper, senator în Congresul Statelor Unite, M. G. Brambangh, guvernatorul statului Pennsylvania, I. G. Cot, guvernatorul statului Ohio, Jared P. Huxley, procuror, George W. Carev, William Barnum, William Anderson, juzi de tribunal și alții, cari în cuvântările ținute cu acest prilej, nu au avut decât cuvinte de admirație pentru poporul românesc, a cărui frântură aflătoare în America a știut să se înalțe la cel mai înalt grad de însuflețire națională, când în fața acestui congres, în fața altarului, preoții și mirenii făgăduiesc cu jurământ că rup legăturile politice și bisericești cu Mitropolia și Guvernele din Austro-Ungaria, în fața sfântului altar depun jurământ de credință României și iscălesc hrisovul de la 24 februarie 1918, prin care toate bisericile din America, unite în o episcopie a românilor ortodocși din Statele Unite ale Americei de Nord, se închină și se supun Mitropoliei Ungro-Vlahiei din București.

Acest hrisov, referitor la înființarea acestei Episcopii și închinarea ei Mitropoliei Ungro-Vlahiei, a fost înaintat și aprobat și de factorii în drept a puterei de stat americane.

La acest înălțător act a contribuit fără îndoială nespus de mult și prezența ministrului nostru în America, Dr. C. Anghelescu, care însoțit de ceilalți membri ai Legațiunei, maior Liviu Teiușan, atașat militar, căpitanul Vasile Stoica și secretarul Nicolae Lahovari, a luat parte la toate aceste manifestații naționale.

Aceste premise, ne luăm voie a prezenta Preasfântului Sinod petiția Episcopiei ortodoxe române înființată în Statele Unite a Americei de Nord, cu rugarea ca Preasfântul Sinod să binevoiască:

1. A da canonica aprobare înființării în principiu acestei nouă Episcopii, aparținătoare de Mitropolia Ungro-Vlahiei, dând astfel ascultare glasului și votului poporului român manifestat cu atâta însuflețire.
2. Iară – la caz că împrejurările actuale din America ar reclama întregirea scaunului episcopesc, Mitropolia Ungro-Vlahiei să fie invitată a se pune în înțelegere atât cu fruntașii din America, cât și cu guvernul nostru, cu privire la crearea mijloacelor necesare pentru susținerea episcopului și a personalului trebuincios.

Mitropolit Primat,
Miron
Director,
Diac. Nic. M. Popescu

Rezoluție

Sf[ântul] Sinod No.43, primit [la] 25 martie 1920, șed[ința] 14 mai 1920.

La Comis[ia] formată din Ep[iscopul] Nifon, Ep[iscopul] Nicodim și Arh[imandrit] Vartolomeu.

Șed[ința] 11 iunie 1920: S-a hotărât 1) să se facă întrebare petițională dacă persistă în cererea lor de a depinde bisericește de Mitr[opolia] Ungro-Vlah[iei], Sf[ântul] Sinod fiind dispus să le aprobe această cerere. 2) Se consideră urgență trimiterea unui Arhiereu delegat al Sf[ântului] Sinod cu însărcinarea de a săvârși în localitate toate lucrările arhierești și de administrație bisericească, cari să refereze în același timp Sf[ântului] Sinod asupra condițiunilor celor mai potrivite în care s-ar putea organiza Biserica ort[odoxă] din ținuturile întregii America. 3) Se vor face de îndată demersurile trebuitoare către Onor[atul] Guvern pentru aducerea la îndeplinire a acestor două dispozițiuni.

Miron

Arhiva Sfântului Sinod (în continuarea ASS), Dosar nr. 155/1920-1926, ff.2-4.

4

Raport asupra Protopopiatului ortodox român din America

Nr. 3106
Din ședința bis[ericească] a Cons[istoriului] arhid[iecezan]
Sibiu 11/29 aprilie 1920

Preaven[erat] Sinod arhidiecezan,

Protopopiatul din America,

Sediul protopopesc în Youngstown – 25 biserici, 15 case parohiale, credincioși 150-200.000, preoți ...[1] .

Coloniile românești din America de Nord au început a se organiza de 15 – 20 de ani, cerând preoți, cărți sfinte, antimise de la Arhiepiscopul și Consistoriul ort[odox] din Sibiu, care s-au îngrijit de ei – așa cum era posibil, să nu se piarză în acel ocean de limbi și de credințe. Autoritatea bisericească de aici i-a considerat strămutați numai vremelnic de la căminul părintesc și de la familiile, în bună parte, rămase aici.

În America n-am intrat în legături cu nimeni, nici dintre coreligionarii noștri, nici dintre Bisericile care lucrează azi la unirea tuturor creștinilor.

Începuturile de organizație de la izbucnirea războiului au avut partea grea a multor crize și zguduiri, fără a le putea veni în ajutor în vreun chip, din pricina stărilor de război, când fiecare era avizat să trăiască cum poate.

După încetarea războiului, ne-am îndreptat atenția spre credincioșii din America, cu atât mai vârtos, că în cursul timpului mulți români s-au încetățenit în America, în diferite centre mai împopulate au ridicat 26 biserici cu 15 case parohiale, unele cu întreg mobilierul, cu grădini și cu fonduri parohiale, după cum arată tabloul anexat.

S-au prezentat printre cei dintâi credincioși reîntorși la căminul părintesc, niște indivizi cari au declarat că au fost hirotoniți întru preoți în New York și au cerut să fie îngremiați în statul preoțesc.

[1] Spațiu lăsat liber în documentul original.

Neavând nicio pregătire teologică, oricât de modestă, ba unii fiind în neregulă cu căsătoria, cererea lor a fost refuzată.

Un episcop rus și altul grec, fără de nicio delegație ori autorizare, au hirotonit un număr mare de indivizi – peste 40 – cari s-au împrăștiat în America și în Canada și îndeplinesc funcții preoțești.

Sub conducerea lui Lazăr Gherman, fost profesor la facultatea teologică din Cernăuți, acești pseudo-preoți s-au organizat, au încercat să se constituie într-o episcopie ort[odoxă] română, desfăcută de Biserica mamă, sub jurisdicția episcopului rus din New York, care i-a hirotonit.

Preoții trimiși de noi, înainte de război, au trăit fără de nicio organizație statornică, iar administratorul protopopesc a renunțat din post și s-a întors acasă, unde a ieșit din serviciul Bisericii.

Spre a pune stavilă acestor stări și a da o organizație corespunzătoare Bisericii noastre, am trimis la începutul acestui an, opt preoți, dintre cari pr[eotul] Ioan Radu e încredințat cu purtarea Oficiului protopopesc. Le-am designat parohiile, sfera de activitate și o programă precisă în scopul organizării parohiilor și a protopopiatului cu organele prevăzute într-un Statut Organic, potrivit împrejurărilor de acolo.

La început, acești preoți, pe seama cărora am esoperat de la guvern cheltuielile de deplasare, au avut să îndure multe mizerii, fiind asmuțată opinia publică împotriva lor și din pricina organizației anticanonice a prot[opopului] Dr. L[azăr] Gherman, agentul episcopului rus de la New York.

Lămurind situația de drept înaintea Ministerului de Externe și a Legațiunii noastre din Washington, ca să interzică ingerința anticanonică a ierarhului rusesc în afacerile credincioșilor noștri și să dea un sprijin efectiv preoților în regulă, iar celor ce nu intră în organizația noastră și nu au hirotonie validă ori au trecut în America fără autorizații canonice să le refuze legalizarea de acte, pe credincioși i-am sfătuit să se împace cu măsurile luate de noi.

În opinia publică se observă acum în urmă o întorsătură favorabilă intențiilor noastre.

Statornicindu-se disciplina și între preoți, apare și munca pozitivă, deschiderea cursurilor catehetice pentru elevii de școală și a căminelor culturale pe seama adulților.

Preoții trimiși mai pe urmă, încă n-au trecut peste fazele adaptării la mediul și împrejurările schimbate de păstorire.

Realizarea planului de acțiune, cu cari i-am trimis, sperăm să aducă viața bisericească la un curs normal.

Cu acestea, Vă rugăm să binevoiți a lua la cunoștință raportul nostru.

T. Scorobeț

Pentru referent!

Să i se dea toate formele unui raport către Sinod.

N[icolae]

Sibiu, 11/29 aprilie 1920

AAS, III, 678 – 921, 3106. (concept)

5

Decizie a Sfântului Sinod

Sinodul hotărăște:

1. Se răspunde părintelui p[roto]pop Ioan Podea din America, că Sfântul Sinod cu deosebită plăcere și cu părintească bunăvoință primește Biserica Ortodoxă Română din Statele Unite ale Americii în legătură canonică cu mitropolia Ungro-Vlahiei, dacă acea Biserică și în împrejurările schimbate își susține hotărârea dela 22-24 febr[uarie] 1918, în care cere colaborare de la Mitropolia U[ngro]-V[lahiei].
2. Se constată urgenta necesitate ca Sf[ântul] Sinod să trimită la America un arhiereu delegat al său, carele să cerceteze pe toți credincioșii de acolo, să le îndeplinească trebuințele bisericești și religioase, având a ne face raport despre cele ce se crede necesar a se face pentru organizarea bisericii de acolo.

În scopul acesta se cere învoirea și a Înaltului Minister de Culte, cu adausul că să ne pună la dispoziție și cheltuielile necesare.

Totodată se cere părintelui Podea să facă și în America pașii de lipsă pentru adunarea mijloacelor materiale în acest scop, prin ce i-ar ușura sarcina statului.

Rezoluție

Sf[ântul] Sinod, șed[ința] 11 iunie 1920. Se aprobă.

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.8. (concept)

6

Sfântul Sinod către Mitropolia Ungro-Vlahiei

Sf[ântul] Sinod
N. 293
1920 iulie 14

Sf[intei] Mitropolii a Ungro-Vlahiei!

Sf[ântul] Sinod, în ședința din 11 iunie a[nul] c[urent], ocupându-se de chestia recunoașterii unei episcopii pentru românii ortodocși din statele Unite ale Americii, despre care tratează adresa Înalt P[rea]sf[inției] Voastre N.1217 din 25 martie a[nul] c[urent] a hotărât:

(Aci urmează hotărârea)

Aducându-Vă la cunoștință cele de mai sus, Vă înapoiem odată cu aceasta anexele primite cu adresa Î[nalt] P[rea]s[finției] Voastre amintită mai sus și Vă rugăm să binevoiți a dispune cele de cuviință.

Primiți etc.

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.7. (concept)

7

Opiniile lui Ioan Jivi-Bănățanu asupra situației Bisericii Ortodoxe Române din America

Bolșevismul în Biserica Română din America

Departe de țara-mumă, neîndemnați de nimeni decât doar de misteriosul impuls pe care îl numim patriotism, fără ajutorul celor din țară, fără ajutorul guvernului și adeseori întâmpinând ostilitatea reprezentanților lui, românii din America, în decursul războiului și

de la încheierea armistițiului încoace, au dus o luptă înverșunată în apărarea cauzei românești.

S-au organizat într-o asociație politică: Liga Națională. Au strâns fonduri pentru propagandă, iar în răstimp au strâns ajutoare pentru orfanii de război din România Mare, iar pe timpul războiului au strâns fonduri pentru ajutorarea răniților de război.

Memorande peste memorande au fost trimise guvernului american. S-au tipărit o mulțime de broșuri și s-au ținut mai multe conferințe, prin care se apărau drepturile noastre.

În prezent, această frumoasă activitate a încetat. Cauza? Nu e una, sunt multe. Între altele: nepăsarea condamnabilă a guvernului – fie zis în treacăt: s-a cerut ministrului de externe unele date pentru o lucrare de propagandă, date cari, de altfel, nu e niciun motiv a fi ținute în secret și nici nu sunt ținute în secret, însă, pur și simplu, așa cred, s-a zis că tot nu-i folosește partidului ori Excelenței această propagandă în străinătate, deci ce să-și spargă capul cu furnizarea de informații! Altă cauză a fost și e munca de șobolan a unor fruntași ai românilor din această țară.

Încă de mult înainte de izbucnirea conflagrației europene, guvernul Ungariei s-a îngrijit ca românii să nu-i scape din ghiare, s-a îngrijit ca și în această țară, departe de vatra strămoșească, românii pribegi din frumoasele plaiuri ale Transilvaniei să nu fie „infectați" cu idei iredentiste. În acest scop s-a folosit de două elemente: preoții – cu mici excepții – și clasa intelectuală, atât cât brumă se afla.

Intelectualii aceștia care se aflau sub influența și desigur, în solda guvernului unguresc, erau grupați în jurul unei gazete ce apare în Youngstown, Ohio, sub numele de *Românul*, tot aici în jurul acestui ziar au fost și sunt cu mici întreruperi – grupați și preoții.

Această asociere, a intelectualilor și preoților, de o parte, și a reprezentanților unguri de alta, era de interese. După cum au mărturisit, în public, unii preoți: „nu putem fi contra statului (Ungariei) pentru că avem averi și neamuri acolo", iar alții ca să nu-și piardă afurisita de congruă! Ceilalți intelectuali erau subvenționați, în o formă ori alta. Cea mai mult uzată era prin facererea de diferite comenzi la Tip[ografia] *Românul* pe care le plătea gras și, după cum voi dovedi, acești oameni, în totalul lor, sunt splendizi reprezentanți a tot ceea ce omul nu trebuie să fie! Au oferit spre vânzare până și sângele tinerilor noștri din Statele Unite!

Să începem cu activitatea preoților.

În decursul războiului, înainte de intrarea României în hora morților, agențiile guvernului unguresc, printre români, erau preoții și clica din jurul ziarului *Românul*. Dacă era ceva de comunicat românilor din America, consulul Ungariei se adresa preoților, iar aceștia comunicau poporului. Dacă erau de împărțit pamflete de propagandă, se trimiteau preoților, iar aceștia le împărțeau poporului. Dovezi? Chiar ei au mărturisit aceasta singuri, într-un articol publicat în *Patria* din Cluj, deci, cred de prisos a mai insista asupra unei vinovății recunoscute.

Un incident însă doresc a-l relata, el va arunca mai multă lumină asupra acestei dureroase afaceri.

Pe când, d[omnul] Dumba, ambasadorul Austro-Ungariei, conspira distrugerea fabricilor de muniție, care efectuau comenzi pentru aliați, Consulatele ungurești doreau să recruteze un grup de rezervești. Ei ziceau, spre a fi trimiși în țară, ceea ce era o imposibilitate, însă în cercurile de aici se credea că acest corp era destinat ca să producă tulburări în această țară, cu ocazia revoltei proiectată de germanii de aici. S-au împărțit cu această ocazie mai multe tipărituri – despre aceasta s-a menționat și în articolul din *Patria* – nu numai printre unguri, ci și printre români! Printre români era însărcinată, cu distribuirea în mod absolut secret, preoțimea noastră.

Am prins de veste, despre această conspirație de a organiza o armată în această țară (Statele Unite) contrar legilor, dar mai ales a organiza o armată ostilă acestei țări și încă pe teritoriul ei. Au fost înștiințate autoritățile federale, aveam prilejul să compromitem pe unguri, și am pornit vânătoarea după acele „tipărituri”. Am apelat la preoți, am apelat la cei din jurul *Românului*, știam că au la ei din aceste tipărituri, ne-a comunicat un funcționar de bancă din Youngstown, d[omnul] Victor Tinereanu. Am aflat și de la alții, dar nici preoții și nici clica de la *Românul* n-a voit ca să ne ajute a da o lovitură ungurilor. Nu e aceasta o dovadă evidentă că preoții erau agenții guvernului unguresc?

***

La vreo două luni după intrarea României în război, pe când fii patriei noastre își vărsau sângele pentru realizarea visului nutrit de veacuri, în Statele Unite ale Americii de Nord, niște trădători, cari până acum serveau ca spioni și agenți ai guvernului unguresc,

au început negociații cu alte guverne ca să vândă sângele tinerilor noștri. Scrisorile de mai jos mi-au fost trimise de către un membru al Comisiei regale române, fost președinte al Ligii Naționale și fost locotenent în armata română:

New York 7 dec[embrie] 1920

Stimate Domnule Bănățeanu,

Iată textul scrisorii cu pricina. Îmi pare rău că nu mi-am făcut o fotografie la vremea sa. Textul acesta însă e absolut corect. I l-am repetat aproape în întregime d[omnu]lui Moldovan cu prilejul întâii ședințe a Comitetului Central Executiv al Ligii Naționale, ținută în localul redacției ziarului America în Cleveland, când luându-l între patru ochi în camera D[umnea-voas]tră de redacție și întrebându-l verde dacă e adevărat că dânsul a oferit d[omnu]lui Hesser, șeful unei misiuni canadiene de recrutare, voluntari români și că dânsul a scris această scrisoare (de mai jos), mi-a răspuns clar: „Da am oferit și am scris această scrisoare. În zilele acestea toată lumea câștigă, de ce să nu câștig și eu?”

Dânsul se întâlnise cu d[omnul] Hesser în Buffalo să facă târgul. După ce însă trimise scrisoarea de mai jos, d[omnul] Hesser a întrerupt orice legătură cu dânsul, văzând din ce stofă îi este patriotismul, cu care paradă.

Vă urez succes etc. etc.

Vasile Stoica

***

Dr. D. Moldovan a fost directorul ziarului *Românul*, un prieten intim și predecesorul păr[intelui] I[oan] Podea, șeful Bisericii române din America. Ambii munceau împreună pentru Consulatul Ungariei și care, într-un acces de furie, și-a alungat asociatul de la ziar, atunci păr[intele] Podea, în revista ce scotea, numită *Sămănătorul* a acuzat fățiș pe Dr. Moldovan că e „cel mai bun cetățean maghiar” – aceasta pe timpul războiului.

***

(Scrisoarea de mai jos a fost primită de d[omnul] E. B. Hesser, luni dimineața la 6 noiem[brie] 1916 în New York. Scrisoarea era scrisă pe hârtie de la oțelul Statler din Buffalo în englezește.)

3 noiem[brie] 1916

Dragă d[omnule] Hesser,

Sunt în drum spre casă și mă gândesc la multe puncte esențiale pe care nu le-am menționat pentru că timpul D[omniei] [Voas]tre era prea scurt de a intra în detalii.

Din ceea ce v-am explicat și desigur veți realiza că, punându-mă în fruntea acestei mișcări, iau personal riscul de a veni în conflict cu autoritățile. Pe lângă aceasta, pozitiv, voi lucra contra intereselor mele, insistând asupra cititorilor și abonaților la ziarul meu de a intra în armată.

Toate acestea n-ar trage așa mult la cântar, dacă n-am fi siliți ca să plătim susținerea ziarului.

Sunteți atât de bun ca să-mi dați o explicație, în scris ori oral, în ce loc considerați a mă pune în această mișcare.

Patriotismul, fără îndoială, este cel mai înalt sentiment, însă doresc a ști „cu cât îmi plătiți sângele ce vă vând?”

Sunt sigur, vorbind ca om la om, că dacă vom lua așa cum trebuie, vom avea rezultat uimitor (cel puțin 4-5000) care, de altfel, înseamnă pentru mine o pierdere atât de mare.

Și d[umnea]ta ești om de afaceri și mă înțelegi. Așa ca să fim clari înainte de ce începem, fii bun și fă-mi o propunere din punct de vedere al afacerii. (N.A. Geșeft!)

Desigur, nu am menționat aceste lucruri Colonelului, pentru că aveam impresia că era acum dezamăgit din altă parte.

Dacă vă convine, vă rog scrieți-mi despre cele menționate. Puteți fi sigur de discreția mea, însă dacă vă pare mai convenabil comunicându-mi personal, lăsați până veniți la Cleveland, însă răspundeți de primirea acestei scrisori.

Al D[omniei] [Voas]tre foarte sincer,

(Semnat) D. Moldovan

(Tălmăcirea acelei fraze citate a fost făcută de d[omnul] Vasile Stoica, comisar regal al României în Statele Unite.)

(Întreaga scrisoare a fost scrisă de mână)

***

Aceștia sunt patrioții? Aceste oribile exemple ale rasei umane!

Cred că cele de mai sus aruncă o oarecare lumină asupra greutăților pe care le-am întâmpinat de la început în încercările noastre de a organiza pe românii din America ca să putem arăta un front solid și

să putem contrabalansa propaganda care se ducea contra României de către agenții Puterilor Centrale.

Când Liga Națională a Românilor din America a luat ființă, ziarul *Românul* și Ioan Podea, capul Bisericii române din America, erau pe față contra Ligii. Aproape în fiecare număr al numitului ziar se fulgera și tuna contra Ligii Naționale, nici ungurii înșiși n-au arătat o așa ostilitate acestei organizații politice ca cei din jurul ziarului *Românul* și părintele Ioan Podea. Prin propaganda lor, de cea mai ordinară speță, au reușit ca să rupă o bună parte din membrii Ligii, dar mai ales au reușit ca să împiedice organizarea acelora care n-au dat nimic pentru această cauză sfântă.

Ca să nu se facă eroare, țin de cuviință a spune că nu toți preoții români au urmat pilda păr[intelui] I[oan] Podea. Nu! Ceilalți, cu mici excepții, au rămas neutri ori mai bine zis au fost forțați a sta în neutralitate.

S-a făcut mare greșeală de către Consistoriul din Sibiu că s-a dat o așa de mare putere protopopului I[oan] Podea, ca să poată șicana pe ceilalți preoți, cari nu jucau după cum fluiera d[umnea]lui. Având puterea de a muta pe preoți unde vroia dânsul, păr[intele] I[oan] Podea se răzbuna amarnic pe aceia care nu urmau lui. De altă parte, prin ziarul *Glasul Vremii* și prin o revistă *Sămănătorul*, preoții, care arătau dovezi că sunt cu trup și suflet români, erau batjocoriți și împroșcați cu noroi de acest cap al Bisericii române din America.

Prin această metodă a forțat pe ceilalți preoți la pasivitate.

Pe când Biserica românească din America se îndeletnicea cu semănarea discordiei între fiii ei, batjocorind pe aceia cari sacrificau bani, timp și sănătate ca să câștige simpatia Statelor Unite pentru cauza românească, pe când unii scriau cărți, articole de ziare și reviste, prin care parau loviturile ungurilor și arătau poporului american dreptul inalienabil al românilor asupra Transilvaniei, Banatului, Bucovinei și Basarabiei, șeful Bisericii Române striga în gură mare că toată această propagandă românească înfuria pe cei din Washington și că a fost sfătuit de secretarul Camerei Comerciale din Youngstown ca să spună românilor să înceteze cu această propagandă.

Toate acestea erau pure neadevăruri. Scrisorile primite din Washington de la mai mulți reprezentanți din Congresul american (Parlament) dovedeau contrariul, parte din aceste scrisori au fost publicate în ziarul *America*.

Cât despre sfatul pe care zice Păr[intele] Podea că i l-a dat secretarul de la Camera Comercială din Youngstown, O, ne îndoim. O scrisoare, pe care o public mai jos, arată ce părere are Camera Comercială numită de Păr[intele] Podea.

Pe când șeful Bisericii românești ne îndemna la pasivitate, Bisericile ungurești cheltuiau mii de dolari pentru propaganda ungurească. În toate ziarele mai de seamă americane, plasau articole lungi, plătind pentru spațiul ocupat, prin care apărau cauza ungurească. Într-un articol plasat de Bisericile ungurești, se spunea chiar că românii din Transilvania nu doresc unirea cu România și unirea făcută a fost contra voinței lor! Poate patrioții unguri s-au referit la Păr[intele] I[oan] Podea și la cei din jurul ziarului *Românul*. Noi știm că românii adevărați cu toții doreau unirea!

Tocmai pe când se făcea această propagandă de către Bisericile ungurești din America, păr[intele] Podea prin *Românul* scria că e o crimă a răspunde la acuzele ungurilor! Nu e aceasta o dovadă evidentă că șeful Bisericii noastre din America servea cauza ungurească?

Cel mai răspândit articol de propagandă al ungurilor era: *Facts About Hungary*. Atâtea neadevăruri erau spuse în acest articol însă erau așa de bine tâlcuite încât, fără îndoială, prindeau. Arătau ungurii că din punct de vedere istoric Transilvania e a lor, că românii au venit în Transilvania la câteva sute de ani după ce descălecaseră ungurii, că românii sunt un popor barbar, că românii din Transilvania sunt cu mult mai deștepți ca cei din Regat și, consecvent, nu doresc unirea cu România, nu doresc a se pune sub stăpânirea unui stat înapoiat etc., etc.

Am răspuns la aceste neadevăruri și răspunsul meu a fost publicat în 42 de ziare americane, iar un alt articol al meu, tot în această chestie a fost publicat în 24 ziare americane. Dacă însă s-ar fi răspuns și de Bisericile românești, efectul ar fi fost mult mai mare.

Natural, aceste lupte s-au dat între noi și unguri, atât noi, cât și ei căutam ca să intrăm în grațiile americanilor, căutam ca să-i câștigăm pentru cauza respectivă. Dezavantajele noastre le-am schițat, în fugă, mai sus, și, dacă ar fi numai atât, totuși am fi avut mari succese. Am reușit să câștigăm pe partea noastră mai mulți scriitori de seamă din această țară. Liga Națională, prin secțiile ei, un total de 125, au contribuit foarte mult la pavarea unei apropieri între noi și americani. Pe timpul războiului, aceste secții au dat un

ajutor foarte mare guvernului și în nenumărate rânduri guvernul și-a exprimat admirația față de această organizație patriotică. Dar pe când noi făceam sforțări titanice ca să câștigăm încrederea guvernului, Biserica Română, prin șeful ei, căuta să împlânte cuțitul în statele acestei țări, căuta să răspândească bolșevismul, să producă conflicte industriale.

Ce ar face guvernul român dacă, de pildă, niște colonii de imigranți, cari, de o parte caută sprijinul guvernului român ca să revendice drepturile țării lor de origine, iar pe de altă parte, bisericile acestora, instituții de stat, vor căuta să incite la grevă și să producă tulburări industriale? Va privi guvernul cu ochi buni la ei? Va ajuta la revendicările acelei națiuni? Desigur că nu! Celui ce caută să-ți împlânte cuțitul în spate, nu-i întinzi mâna de ajutor!

Despre amestecul Bisericii Române în conflictul dintre muncă și capital, n-am aflat decât în vara anului trecut, când în orașul Cleveland s-au strâns două milioane de dolari pentru suferinzii de război din Orientul Europei. Din acest fond s-a dat Jugoslaviei, Cehoslovaciei, Poloniei etc., însă României nu s-a dat nimic. Am apelat la comitetul însărcinat cu distribuirea acestui fond, la primarul orașului, la Camera Comercială din Cleveland, am cerut sfatul guvernorului Statului Ohio – un bun prieten al românilor – la deputatul Mooney, care a promis apărarea cauzei noastre în Congresul Statelor Unite, toate acestea au fost în zadar.

Intrigat de acest refuz categoric, am mers la marele ziar *Cleveland Plain Dealer* și am rugat pe amicul meu, d[omnul] William M. Tugman – un înfocat apărător al cauzei noastre – să cerceteze dacă nu se dă și suferinzilor din România, partea ce se cuvine din acel fond – cam 50-60.000 dolari, cam 2.500.000 – 2.750.00 Lei, pe acel timp. La câteva săptămâni a venit și mi-a spus: Biserica Română, ca instituție de stat, rău face că agită pe lucrători să iasă la grevă și să se asocieze cu elementele radicale din această țară. Unul dintre preoții d[umneavoas]tră merge din oraș în oraș și ține cuvântări muncitorilor, îndemnându-i să vină sub steagul lui Fosler. Din această cauză n-o să căpătați nimic din acest fond.

În anul 1921, înainte de Crăciun, s-au adunat în Cleveland alte două milioane de dolari și sunt sigur că nici din acest fond suferinzii din România nu o să capete nimic, pentru că „o instituție de stat" română face propagandă bolșevistă în Statele Unite.

Spre a da posibilitate guvernului român de a pune capăt acesor activități, care până în prezent, pe lângă înăsprirea relațiilor dintre România și Statele Unite a mai cauzat și pagube materiale, pe lângă faptul că Biserica Română din America creează bolșeviști din românii pribegi, cari mai curând ori mai târziu se vor întoarce în România și, natural, vor infecta și pe cei din țară, am scris la unele instituții americane, după informații. De la o Cameră Comercială am primit următoarea scrisoare. (Fiind scrisoarea confidențială numele Camerei Comerciale nu se publică, însă Ministrul Cultelor și autoritățile bisericești pot vedea scrisoarea la această redacție.)

29 noiem[brie] 1920

D[omnu]lui I[oan] Jivi-Bănățeanu, secretar
Liga Națională Română
Cleveland, Ohio.

Stimate Domn,

Referitor la scrisoarea d[umi]tale din 23 noiem[brie], referitor la preotul Ioan Podea, vă comunic că, din surse autorizate și de încredere de la un fost membru din American Protectiv League, am aflat că preotul Ioan Podea este acuzat că a ținut cuvântări radicale în decursul grevei din industria de oțel, în Youngstown, O., acum un an.

Se mai spune că Păr[intele] I[oan] Podea a fost asociat cu elemente radicale detrimentale păcii comunității etc., etc.

***

Am cerut informații și de la unele fabrici, care amploiază nu mai puțin de câte 50.000 muncitori și a căror influență, în această țară, e nespus de mare.

Am primit, între altele, și următoarele scrisori:

The Youngstown Sheet and Tube Company
Youngstown, Ohio

W. C. Reilly, Gen. Superintendent
E. T. McCleary, Ast. Gen. Superintendent

1 dec[embrie] 1920

D[omnu]lui I[oan] J[ivi]-Bănățeanu, secretar
Liga Națională Română
5705 Detroit Ave.,
Cleveland, Ohio

Stimate Domn,

Scrisoarea d[umneavos]tră, 23 luna trecută, adresată firmei Youngstown Sheet&Tube Company, mi-a fost dată mie să răspund la ea.

Părintele Podea a fost foarte activ în decursul grevei din industria de oțel în acest oraș și orașele din împrejurimi. El, nu numai că a ținut cuvântări și a încercat ca să bage pe cei de națiunea lui și de altă naționalitate, să intre în branșele uniunilor și să părăsească lucrul din fabrici, ci a contribuit și cu bani și a fost în strânsă legătură cu fruntașii radicali.

Cred că e de ajuns să vă îndrept să citiți în cartea d[omnului] W[illia]m Z. Foster[2] *„The Great Steel Strike", nota de pe pag.177, ca să vedeți cât de mult este stimat Păr[intele] Podea de d[omnul] Foster.*

Cred că acest răspuns e clar.

Al d[umneavoas]tră,

The Youngstown Sheet&Tube Co.
(Semnat) J. M.Woltz
Directorul Siguranței

***

American Sheet and Tin Co.
Farrel, PA.

Din câte știm noi, aplicantul (Păr[intele] I[oan] Podea) a fost considerat ca radical în decursul grevei din industria de oțel.

American Sheet etc. etc.

Președintele de la *American Protectiv League*, o organizație patriotică, a încercat ca să-mi procure o copie de pe recordul Păr[intelui] Podea, record care se află în mâna judecătorului federal Bliss Morton, însă fiind date instrucții de la Ministrul justiției ca nimic să nu se dea afară, fiindcă persoanele bănuite sunt urmărite și în prezent, mi s-a spus ca să cer informații de la Asociația fabricanților, de unde am primit următoarea scrisoare, care arată că Păr[intele] Podea, chiar în decursul războiului, agita contra statului.

***

Mahoning Valley Employers' Association
716 Stambaugh Bldg.
Younstown, Ohio, 15 dec[embrie] 1920

[2] William Z. Foster (1881-1961) extremist radical, a fost, pentru o perioadă, Secretarul general al Partidului Comunist din Statele Unite.

D[omnu]lui Ioan Jivi-Bănățeanu, secretar
Liga Națională Română din America
8705 Detroit Ave.,
Cleveland, Ohio.

Stimate Domn,

Răspunzând la scrisoarea d[umneavoas]tră, din 10 dec[embrie], referitoare la activitățile Păr[intelui] I[oan] Podea, vă spun, personal nu cunosc pe Păr[intele] Podea și nici din vedere nu-l cunosc, însă din cele publicate de ziare, din timp în timp, în decursul războiului și de atunci încoace, sunt înclinat a crede că tendințele lui sunt radicale.

Această credință mi-o întărește și lauda ce-i aduce d[omnul] W[illiam] Z. Foster (în cartea „The Great Steel Strike and Its Lessons") pagina 177, unde d[omnul] Foster aprobă activitățile Păr[intelui] Podea din decursul grevei din industria de oțel.

Îmi pare rău că nu vă pot da informații definitive, însă am auzit din conversațiile ce am avut cu oamenii de aici și din jurul acestui oraș, că opinia generală este că tendințele Păr[intelui] Podea sunt decisiv radicale.

Al d[umneavoas]tră
Mahoning Valley Employers Association
(Semnat) Harry A. Boyd, casar.

***

Aceasta este opinia generală a instituțiilor americane din statele Ohio și Pennsylvania: șeful Bisericii Române din America, protopopul Ioan Podea nutrește idei radicale, că a fost și este asociat cu elemente radicale detrimentale ordinii sociale și aceste acuze sunt admise de părintele Podea.

Iată ce scrie el însuși în *Calendarul Național Bisericesc* pe anul 1921, întocmit de Ioan Podea, protopop:

Preotul Ioan Podea, protopopul Bisericii Ortodoxe Române, a avut cel mai însemnat rol în districtul Youngstownului. Din cei 365.000 de greviști, 70 de mii aparțineau acestui district ... și a ținut mai îndelungat. Preotul Podea a lucrat un an de zile pentru organizarea lor în Federație, îndemnând în biserici și adunări pe români, pe unguri și slavi să stea umăr la umăr și cot la cot cu muncitorimea americană. În fața tuturor amenințărilor, acest preot a rămas rece și nepăsător în întreg cursul luptelor. Oricând

și oriunde s-a cerut prezența lui a mers, numai în orașele unde poliția i-a ținut drumul, n-a intrat.

În sălile și adunările ținute sub cerul liber, adeseori în ploaie și ninsoare, când părintele Podea apărea în fața greviștilor, căpătau nou curaj și nouă putere de luptă. (pag.70)

Păr[intele] Podea, servitorul unei instituții a Statului român, admite singur că numai unde *poliția i-a ținut drumul, n-a intrat*. Ce frumos sună pentru Statul român! Ce idee își vor face americanii despre noi, când însuși șeful Bisericii este *agitator radical*! Se putea ca președintele Wilson, la conferința păcii, să arate mai multă solicitudine pentru România, când reprezentanții Statului român – Biserica fiind o instituție a statului român, Păr[intele] Podea este reprezentantul Statului român și orice face, bine ori rău, se atribuie guvernului care l-a trimis ori guvernului sub a cărui jurisdicțiune se află.

Păr[intele] Podea n-a agitat numai printre lucrătorii români, ci și printre „unguri și slavi" după cum singur mărturisește.

Ei bine, ne mai putem mira de ce ungurilor și sârbilor, Statele Unite au arătat mai multă solicitudine? Preoții unguri și slavi, n-au făcut ceea ce a făcut și face capul Bisericii Ortodoxe Române din America. Ei caută să nu păteze onoarea țării lor, asociindu-se „cu elemente radicale detrimentale ordinii sociale", ei nu s-au asocitat cu bolșevistul Foster, ori cu anarhistul Margolis, ori cu „Sovietul rusesc din jurul Youngstown-ului". Păr[intele] Podea singur mărturisește că *preoții străini, ruși, slovaci, polaci, maghiari, italieni ... au fost cu totul indiferenți ...* (pag.66 *Calendarul bisericesc*)

O mică explicație se impune. În citatul de mai sus, Păr[intele] Podea încearcă să producă impresia că americanii au ieșit în grevă și, ca atare, românii, ungurii și slavii erau îndemnați de dânsul ca *să stea umăr la umăr și cot la cot cu muncitorimea americană*. Aceasta e un neadevăr. În raportul comisiei de anchetă a Senatului, partea 1-a, care mi-a fost împrumutată pe un oarecare timp de senatorul William S. Kenyon, președintele comitetului de anchetă, aflu că 70 procente dintre lucrătorii din aceste turnătorii sunt străini (*Raportul Comisiei de anchetă a Senatului*, pag.306). Pe pagina 307 aflu următoarele: americanii *au pus la vot ca să decidă dacă vor să se afilieze la noua organizație (N.A? în fruntea căreia se afla Foster) și s-a votat cu unanimitate contra afilierii. După aceia a fost pus la vot dacă vor să se întoarcă la lucru ori nu și s-a votat, cu excepția la două voturi, ca să se întoarcă la lucru*. Ca atare,

americanii voiau să lucreze, însă erau împiedicați de străini, după cum se vede din mărturisirea americanului d. Martin, publicată în *Raportul Comisiei de anchetă a Senatului*, pag.309: *Greviștii se folosesc de metoda intimidării ... ei amenință că vor da foc la case și vor omorî pe cei din familiile celor ce vor merge la lucru*.

***

Acum după ce am stabilit definitiv relațiile protopopului Ioan Podea cu elementele radicale și mișcarea sindicală, ne mai rămâne a arăta caracterul acelei greve în care capul Bisericii Ortodoxe Române a fost amestecat și ideile nutrite de asociații lui.

Fostul președinte al Statelor Unite, d[omnul] William Howard Taft, a scris următoarele despre greva din industria de oțel:

Una dintre reacțiunile războiului a fost și intoxicarea de putere a radicalilor extremiști din grupul muncitorilor. Aceștia, în toate țările, au fost îmbuibați de ideile lui Lenin și încearcă să introducă sistemul regimului sovietelor muncitorești. Războiul a arătat că societatea depinde mult de grupul muncitorilor și nebunia rusească a îndemnat pe radicali de a se folosi de această dependență, subordonând lor celelalte grupări mai numeroase, supunându-le la o dictatură muncitorească.

Vedem că fostul președinte al Statelor Unite vedea în acea grevă încercarea de a bolșeviza Statele Unite și în această mișcare, Biserica Română era reprezentată prin Păr[intele] Podea.

Guvernorul John J. Cornwell din statul West Virginia, în cuvântarea ținută în Camera Comercială din Wheeling, W. Va., la 9 oct[ombrie] a spus că:

... radicalii, teroriștii și străinii vor ca să se răstoarne forma republicană de guvernământ, înlocuind-o cu regimul sindicalist și anarhic.

Preotul catolic Henry Geibel, de la biserica St. Charles, a spus:

... greva din industria oțelului nu este o luptă între patroni și lucrători, ci o luptă fățișă între revoluționari și guvernul american. (*Pittsburg Gazette-Times*, 6 oct[ombrie] 1919)

Judecătorul Curții de Apel a Statelor Unite din districtul Philadelphia, d[omnul] Joseph Buffington, spune:

am fost prin toate stabilimentele industriei de oțel din vestul Statului Pennsylvania și am aflat că străinii sunt bine plătiți, i-am aflat mulțumiți și fericiți. Acum însă, în orașul meu, în Pittsburg, un om cu numele William Zebulon Foster merge printre străini învățându-i o doctrină teribilă a anarhiei. (*Daily Iron Trade*, 2 oct[ombrie] 1919)

D[omnul] Carl Stanburg, fost delegat la Congresul Federației muncitorilor, ținut în Atlantic City, într-un interviu dat ziarului *Chicago News* (27 sept[embrie] 1919) a spus între altele:

Ostilitatea față de sindicalismul și filosofia lui Foster de către grupul care controlează Federația este profundă și sinceră. Preș[edintele] Federației, d[omnul] Gompers și cei din jurul lui, privesc sindicalismul ca un ceva sinonim bolșevismului.

Anarhiștii aprobau această grevă. De fapt anarhistul Margolis a luat parte activă, după cum vom vedea mai jos, iar renumita anarhistă Emma Goldman a spus că această grevă din industria de oțel este:

Unul dintre cele mai glorioase evenimente din analele poporului american.

De ce consideră această anarhistă greva din 1919 ca *unul din cele mai glorioase evenimente din analele poporului american*? Doar au mai fost greve în această țară! Unele cu mult mai mari și cu mai multe șanse de câștig pentru muncitorime. Nu la rezultate ca cele din trecut se gândea această anarhistă, ci văzând pe Foster în fruntea grevei, spera răsturnarea guvernului.

***

Acum câteva cuvinte despre fruntașii grevei și asociații Păr[intelui] Podea.

Taft scrie: *... Foster și Fitzpatrick ... erau determinați ca să-și arate puterea, să dea dovadă de valoarea lor. Ei n-au putut fi reținuți. Așa au provocat ceea ce știau că o să urmeze: tulburări, violențe, vărsări de sânge*. (*Public Ledger Co.* 1919)

Judecătorul Curții de Apel d[omnul] J. Buffington spune că:*... Foster este cetățean născut în această țară. El este cel mai primejdios fruntaș dintre muncitori și cel mai periculos*. (*Daily Iron Trade* 2 oct[ober] 1919)

În mai multe ziare a apărut următorul articol, din care subtragem câteva declarații spre a arăta caracterul grevei. Citatul e din ziarele din Pittsburg:

Aceasta nu e o grevă ca altele cunoscute până acum. Mai mult, această grevă trebuie privită ca o încercare diabolică a unui mic grup de radicali de a dezorganiza pe muncitori și a incita o revoluție în această țară. (*Raportul senatorial*, pag.380)

Nu e mirare deci că Statele Unite s-au purtat așa de rece cu noi, când capul unei instituții a Statului român, împreună cu alți radicali, a participat la „diabolica încercare” de a incita revoltă.

Cine e Foster? Foster este un revoluționar incorigibil. Cred că este cunoscut și muncitorimii române. În 1911 a luat parte la Congresul socialist de la Budapesta, unde căuta ca să-și plaseze ideile, însă a fost închis.

Care e credința lui Foster asupra schimbărilor sociale. În cartea lui *Sindicalismul* la pagina 3 scrie:

Această reorganizare socială va fi o revoluție. Numai prin o astfel de revoluție vor dispare inegalitățile societății moderne.

În altă parte scrie:

Sindicalismul vede în stat numai un instrument de opresiune, un tiran administrator al industriei pe care are de gând a-l exclude din noua societate. Mișcarea sindicală e cu totul în opoziție democrației în stat.

Păr[intele] Podea, capul Bisericii Ortodoxe Române din America, nu trăiește aceleași idei. Într-o scrisoare adresată guvernului român și către „vlădica tuturor românilor", publicată în *Calendarul Național Bisericesc*, întocmit de Păr[intele] I[oan] Podea, protopop, la pag.83, unde amenință cu revoltă, scrie:

Glasul meu e deci glasul tuturor cari tac și așteaptă alte vremuri, de care să ne ferească Dumnezeu.

După ce propune lepădarea de datinele strămoșești, dictatura proletariată, spre a arăta insinceritatea și teama guvernului de realizare a acestor reforme, scrie:

Eu știu însă înainte – Măria Voastră – că n-o faceți, că vă pierdeți pâine, dac-o faceți, că vă spânzură chiar cei ce v-au întărit în scaunele în care ședeți astăzi.

Vorbind despre Constituție, la pag.85, în *Calendarul* numit, scrie:

... în constituția țării noastre sunt multe și mari greșeli. Ea dă drept regelui să-și aleagă omul său, care să formeze guvernul. Îi mai dă drept să dizolve dieta, adică să trimită pe aleșii poporului acasă, când nu-i place de ei, și să rânduiască alegeri noi. Îi dă și dreptul, ca în înțelegere cu sfetnicii săi, să declare război și să încheie pace, iar guvernului dreptul să denumească prefecții și alti slujbași înalți.

Aceste și alte asemenea drepturi, nu sunt încredințat – Măria Voastră – nici regelui, nici sfetnicilor lui, fi-ar cine ar fi. Ele pot fi numai ale poporului.

La pag.88 scrie:

... astăzi cu statul nu e altceva. Vlădicii primesc aprobarea alegerii de la guvern și cârja arhierească din mâinile regelui. Preoții primesc darul de la vlădică și alegerile lor se întăresc prin Consistoare. Poporul ia învățătura și îndrumările de la preoți. Așa se face apoi, că orice se plămădește sus de către cârmuitorii țării, se coboară prin vlădici și preoți, până la popor căruia îi spune: Dumnezeu vrea

asta și asta sau Dumnezeu poruncește asta sau cealaltă, cu toate că porunca vine de la București. Biserica și preoții sunt într-o stare decăzută.

E de prisos orice comentariu.

E Părintele Podea un internaționalist? Să vedem. La pag.89 scrie:

... vremile cari le trăim nu sunt vremi de răzbunare, ci vremi de necazuri și dureri din care nu ne putem smulge decât prin o înfrățire a tuturor popoarelor din lume.

Oricare ungur, în ziua de azi, îți vorbește de această „înfrățire" însă atât timp cât eram noi dedesubt nu aveau lipsă de „înfrățire", acum când am sfărâmat jugul, când răsuflăm și noi liberi pe pământul nostru, când nu ne mai strigă cu dispreț urmașii lui Atila, că suntem „români puturoși" etc. etc. suntem îndemnați să fim mai umani și să ne „înfrățim" cu toată lumea.

Să fim cu ochii în patru! Această „înfrățire" propusă în astfel de împrejurări poate să fie numai o cursă pentru noi, ca iar să fim puși sub călcâiul altora. Poporul român, din firea lui, nu e un satrap și asupritor. Acei cari vor munci cinstit și vor respecta dreptul de egalitate, pot trăi în pace, dar niciodată în numele „înfrățirii" nu ne vom pune gâtul în jug!

E Păr[intele] Podea comunist? La pag.95 scrie:

Trecerea în stăpânirea statului a tuturor fabricilor. Adică ca în Rusia!

***

Un alt factor al grevei din industria oțelului, la care Păr[intele] Podea, după cum văzurăm mai sus, a lucrat mai sus bine de un an de zile, a fost anarhistul Iacob Margolis din Pittsburg, PA.

În *Raportul Comisiei de anchetă a Senatului Statelor Unite*, vol.2, pag.819, Margolis face o mărturisire a credinței lui:

Eu cred că societatea umană poate fi fără un guvernământ ... .

Cred că motivele pentru existența unui guvernământ – aceasta e credința mea – motivul pentru existarea unui guvernământ este faptul că există două grupări distincte în societatea noastră, un grup care posedă uneltele și se bucură de recompensele ce derivă din această posesiune și e clasa producătorilor și din motivul divizării acestor două clase, există guvernul cu scopul de a proteja interesele proprietății clasei stăpânitoare și cred că eliminarea claselor din [...][3]

ABMS, *Fond Bălan*, 1874.

[3] Partea finală a documentului nu se mai păstrează.

8

Dumitru Iridon către Nicole Bălan

Excelență și Înalt Presfințitule!

Eu sunt de 20 ani la America. Eu am fost întru credincioșii care au înființat cea dintâi parohie și am clădit cea dintâi biserică gr[eco]-or[i-entală], *Sfânta Maria*, din Cleveland. În tot timpul am fost membru în Com[itetul] par[ohial] și 5 ani președintele Com[itetului] par[ohial].

15 ani am luat parte activă și am avut rolul principal în apărarea credinței, religiei și a Bisericii, am scris zeci de articole prin *Foia Poporului* contra sectarianilor: pocăiți sâmbătari, nazarei, rusaliști, studenți de Biblie, penticostari, spiritiști etc.

Am ținut 5 conferințe (dezbateri) publice, unde m-am contrazis cu cei mai învățați ai lor în fața publicului și pe care i-am învins.

Eu am scris o carte cu un cuprins de 300 pagini ca acestea. Cartea e intitulată: *Maica D[omnu]lui*. Toate profețiile ce se atribuie Maicii D[omnu]lui din întreaga Biblie, eu le-am explicat în înțelesul poporului.

Afară de aceea, cartea mai cuprinde și alte multe documente și profeții spre întărirea credinței, religiei și a Bisericii noastre.

Maica D[omnu]lui e eroina cărții, pentru aceea și cartea peste tot este cea mai valabilă, cea mai bună, cea mai folositoare și mai sigură spre apărarea credinței, religiei și a Bisericii. Eu, ca autorul ei, nu trebuie să o laud, dară ea e lăudată și aprobată de oameni în drept, de doctori în teologie și alți ecleziastici.

Eu sunt om sărac, cu familie grea și n-am pe ce tipări cartea. Dacă Excelența și Î[nalt] P[reasfinția] V[oastră] îmi veți cere să Vă trimit cartea acolo și dacă veți afla-o de bună, îmi veți promite și tipărirea și răspândirea ei în popor, atunci eu cu bucurie v-o trimit.

Eu o dau din parte-mi gratis, iară Ex[celența] și Î[nalt] P[reasfinția] V[oastră] puteți să vă folosiți de ea cum veți binevoi. Atunci, apărarea credinței, religiei și a Bisericii noastre față de atâtea secte, exchimateci și eretici, este asigurată.

Vă rog în numele lui D[umne]zeu, al D[omnu]lui și Mântuitorului nostru Isus Christos și al Maicii D[omnu]lui, care este eroina cărții mele,

Vă rog să-mi răspundeți dacă vreți să Vă trimit cartea sau nu vreți.

Dacă o vedeți și o primiți de bună, e bine, și dacă o respingeți și n-o primiți de bună, iară e bine, tot ce doresc e ca să vreți a o vedea și după ce veți ceti-o, puteți decide ce vreți.

Cu regret trebuie să vă spui că de un oareșicare timp a trebuit și trebuie să vorbesc și să scriu în contra Părintelui Ioan Podea, administrator protopopesc aici în America.

Trebuie să iau apărarea credinței, religiei și a Bisericii față de el, care e cel mai grozav, mai rău și mai periculos decât toți sectarianii și dușmanii Bisericii noastre. După cum vedeți și din afișele ce vi le trimit alăturat, eu am scris și am făcut mai mult contra lui și voi mai face.

Din partea Com[itetului] par[ohial] s-a trimis o jalbă mai lungă contra lui Podea la Ex[celența] Sa Mit[ropolitul] Primat în București și alta Prințului Bibescu, aici în capitala Washington.

Iară pe Exc[elența] și Î[nalt] P[reasfinția] V[oastră] Vă rog ca să grăbiți cu suspendarea și excomunicarea D[omnu]lui Ioan Podea, spre folosul credinței, religiei și al Bisericii noastre și trimiteți un Episcop la America cât puteți mai în grabă.

Sărutând dreapta Exc[elenței] și Înalt Preasfinției Voastre, rămân credinciosul fiu sufletesc.

Dumitru Iridon

Detroit, în 2 aprilie st[il] n[ou] 1921

AAS, III, 708-904, 4827.

9

Proces verbal al ședinței Comitetului parohial din Detroit

Excelente și Înalt Preasfințite Părinte,

Credincioșii și membrii Bisericii gr[eco]-or[todoxe] române din Detroit Mich[igan], în adunarea ținută la 8 mai, duminica Tomei a anului 1921, prin bun credinciosul Dumitru Iridon, cu privire la eresurile, propuse de Dl. Ioan Podea, în mai multe conferințe ținute

aici în Detroit și care eresuri, cuprinse prin sus-numitul credincios, Demetriu Iridon, în 10 acuze, constatăm că prin citatele din S[fânta] Scriptură și explicarea religioasă, făcută prin sus-numitul bun credincios, le-am găsit și noi contra religiei noastre, eretice și din motiv că aceste eresuri au fost învățate de unul care și astăzi figurează ca preot și protopop le găsim foarte dăunătoare pentru Biserica și religia noastră, deci amâriți până în adâncul animei nostre, cu umilință de fii, ne rugăm de Înalt Preasfinția Vostră să binevoiți a face urgentă dispoziție față de D[omnu]l Podea, că răul propus de D[omnia] sa se lățește în toată pătura poporului cu uimitore iuțime.

Pentru că și Înalt Preasfinția Vostră să puteți judeca gravitatea cauzei ne vom îngriji ca, combaterea făcută prin credinciosul Demetriu Iridon la duminica Tomei, să fie submisă spre revizuire și până atunci fie-ne permis a alătura avizul pentru conferință.

Sărutând Drepta Excelenței Voastre suntem

cei mai ascultători fii:

Dumitru Iridon, m.p., conferențiar și membru în Comi[tetul] par[ohial] al Bisericei St. George;

Ștefan Predoc, m.p., președintele C[o]m[itetului] p[a]r[ohial]

Grigori Câmpu, vicepr[e]ș[edinte], m.p.

George Robosan, m.p., epitrop

Florea Crișan, controlor, m.p.

Detroit, Mich[igan], la 9 mai 1921

AAS, III, 708-904, 6360.

10

Copie de pe Adresa Nr. 1453/5 din 13 mai 1921 a Legațiunii Române din Washington către Ministerul Afacerilor Străine

Ministerul Afacerilor Străine

Domnule Ministru,

Domnul N. H. Lahovary, fostul însărcinat cu afaceri, mi-a atras atențiunea asupra activității Protopopului Ioan Podea, din orașul Cleveland, O.

Prin faptul că Domnul Consul General, M. S. Angelescu se află la Cleveland și deci poate fi în contact cu acest preot român, am cerut Domniei Sale un raport cu privire la atitudinea și activitatea preotului Podea și, în alăturare, am onoarea a înainta Excelenței Voastre rapoartele Domnului Consul General, cum și dovezile ce aduce pentru susținerea afirmațiunilor Domniei Sale.

Banca Marmorosch, Blank&Co., care cunoaște autoritatea și influența Părintelui Podea printre români, i-a oferit un post, plătit cu 200 dolari lunar, acesta aducând servicii importante sus-menționatei bănci.

Totuși, în vederea articolului său de la pagina 80, *Almanahul Părintelui Podea pe anul 1921*, și ca urmare la raportul meu Nr. 1626/5/921 relativ la situația bisericilor române din America, socotesc nimerit ca părintele Ioan Podea să fie chemat în țară de către autoritățile bisericești pentru a primi instrucțiunile pe care acestea le vor crede necesare.

Primiți, Vă rog, Domnule Ministru, încredințarea prea înaltei mele considerațiuni.

Bibescu

AAS, III, 708-904, 5847 și Arhiva Ministerului Afacerilor Externe (AMAE), *Problema 15: Școli și biserici românești în străinătate,* vol. 24, f. 13.

11

Aviz semnat de Dumitru Iridon

Aviz

Atragem atențiune tuturor fraților rom[âni]
O bună cunoștință a Părintelui Podea!

Eu cunosc pe Părintele Podea de când a venit în America, eu nu numai am ascultat cu bucurie predicile lui, ci le-am sorbit în minte, eu nu numai c-am cetit cu atenție scrierile lui, ci le-am și studiat.

Deci eu cunosc pe Părintele Podea nu numai pe dinafară, ci-l cunosc și pe dinlăuntru! Eu am avut afaceri întinse cu Părintele Podea și mână-n mână cu dânsul am lucrat în apărarea credinței, religiei și a Bisericii.

Părintele Podea a fost cel mai bun preot din câți am avut și avem în America, dânsul a fost odinioară cel mai mare apărător al religiei, credinței și [al] Bisericii.

Iară în timpul de față, Părintele Podea este cel mai mare eretic din tot poporul nostru românesc, el e cel mai mare dușman și elementul cel mai periculos al credinței, religiei și al Bisericii noastre.

Părintele Podea scria și predica odinioară, spunând că credința, religia și Biserica noastră e cea mai bună de pe pământ.

Acum scrie și predică că în credința, religia și Biserica noastră sunt forme goale, super[s]tiții și credință deșartă etc.

Domnilor socialiști și frați muncitori, voi cei cari aplaudați pe Părintele Podea, gândiți-vă că după cum a putut să-și trădeze credința, religia și Biserica, tot așa poate să vă trădeze și pe voi cu cauza și interesele voastre, sociale și muncitorești.

Când a ținut vorbire în Hale, în martie 19 – 20, 1921, i-am cerut în scris ca să-mi dea și mie cuvânt, timp de 30 [de] minute, i-am scris vă voi vorbi contra lui și-am spus și despre ce voi vorbi și dacă nu se teme de dreptate și adevăr, să-mi dea cuvântul și nu mi l-a dat, dovada e că s-a temut și se teme de dreptate și adevăr.

Părintele Podea e cu atât mai periculos cu cât că este Protopop și ca atare poate să intre în bisericile pe cari le hulește și terfelește.

Dac-ar fi în patria veche, pentru faptele lui ar fi suspendat, dac-am avea Episcopi aici tot suspendat ar fi, dar așa trebuie să suferim până ce vine un Episcop de-acasă și atunci el va fi, desigur, nu numai suspendat, da și excomunicat, așa că, nu numai că n-a mai fi Protopop, dar niciun simplu membru al Bisericii noastre nu va mai fi. Dară până atunci, feriți-vă de el ca de cel rău, că după cum leapădă nașa pe fină-sa de sătana, așa trebuie să ne lepădăm și noi de el.

Dumitru Iridon

AAS, III, 708-904, 4304.

12

Elie Miron Cristea către Nicolae Bălan

No.148

Înalt Preasfințite,

Primind din America alăturatul "aviz", Vă trimitem și Înalt Preasfinției Voastre un exemplar spre știință.

Primiți, Vă rugăm, Înalte Preasfințite ale Noastre întru Hristos frățești îmbrățișări,

Președinte, Mitropolit Primat
Miron
Director Econ.
Ovidiu Muscelean

București, 18 mai 1921

AAS, III, 708-904, 4301.

13

Ministerul Cultelor și Artelor către Președintele Sfântului Sinod

Ministerul Cultelor și Artelor
Direcția Generală a Cultelor
Nr. 29.243
6 iun[ie] 1921

Înalt Preasfinției Sale,
Înalt Presfințitului Mitropolit Primat,
Președinte al Sfântului Sinod

Înalt Preasfințite,

Ministerul de Externe pe lângă adresa Nr. 17.044/[1]921, ne trimite o copie, după raportul Nr. 907 al Legațiunii noastre din Washington, prin care ni se atrage atențiunea asupra dezorganizării parohiilor ortodoxe române din America și a lipsei totate de supraveghere a clerului de acolo. De asemenea ne cere să arătăm dacă Rev[erendissimul] Dr. Lazăr Gherman are dreptul a iscăli „Administrator al parohiilor ortodoxe române din America" și de către care autoritate eclesiastică română i s-a conferit această misiune și în baza cărei recomandări. Aducem cazul la cunoștința Înalt Preasfinției Voastre cu rugămintea ca în ceea ce privește autorizația dată Rev[erendissimului] Dr. Lazăr Gherman și asupra organizației credincioșilor ortodocși din America, să binevoiți a dispune să ni se comunice lămuririle necesare.

Primiți, Vă rugăm, Înalt Preasfințite, asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

Ministru[4]

București, 6 iunie 1921

---

[4] Semnătura olografă este indescifrabilă și nu aparține ministrului din acel moment, Octavian Goga. (n.n.)

Rezoluție

Sf. Sinod N.165 Pr. 7 iunie 1921. Șed[ința] 28 iunie. La Comis[ia] de petițiuni.

M[iron]

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.10.

14

Elie Miron Cristea către Nicolae Bălan

No.2139

Î[nalt] P[rea]s[finției] Sale Mitropolit al Ardealului, Sibiu,

Înalt Preasfințite,

Cu frățească dragoste înaintăm Î[nalt] P[rea]s[finției] Voastre, alăturata reclamă semnată de domnii Dumitru Iridon și Ștefan Preda s.a. din Detroit, Mich., împreună cu anexa contra lui Ioan Podea, că în conferință propagă erezii și Vă rugăm a dispune cele ce veți binevoi a crede de cuviință.

Primiți, Vă rugăm, Înalt Preasfințite ale Noastre întru Christos frățești îmbrățișări.

Mitropolit Primat
Director, Preotul Nic. Popescu

[București] 11 iun[ie] 1921

AAS, III, 708-904, 4550

15

Ioan I. Pop
către Consistoriul mitropolitan din Sibiu

Preavener[atului] Consistoriu mitropolitan în Sibiu,

Alăturat sub ·/· avem onoarea cu tot respectul a înainta cererea Comitetului parohial din Philadelphia, America, de a fi primită comuna bisericească ort[odoxă] rom[ână] din acel oraș sub scutul diecezei Aradului, respectiv supusă jurisdicțiunii Consistoriului din Arad, din motivul că majoritatea coloniei ort[odoxe] rom[âne] e compusă din fiii diecezei Aradului, la care au aparținut înainte de emigrare.

Din spusele [lui] Mihai G. Mărian, bărbatul lor de încredere, am aflat că poporul de acolo ar dori un preot din Banat pentru că de slujbele și cântările preoților hirotoniți de episcopii de acolo nu sunt îndestuliți.

Având în vedere că Consistoriul din Arad, de prezent, nu are sub jurisdicțiunea sa nicio parohie în America; având în vedere că trebuie luate dispozițiuni urgente și uniforme pentru organizarea și administrarea tuturor credincioșilor noștri din America, astfel cererea Comitetului parohial din Philadelphia o transpunem spre competentă rezolvare Preavener[atului] Consistoriu mitropolitan.

Ioan I. Pop
Episcop

Arad, la 9/22 iunie 1921

AAS, III, 678 – 921, 8567

16

Mitropolia Ungro-Vlahiei
către Președintele Sfântului Sinod

Sfânta Mitropolie a Ungro-Vlahiei
Nr. 2332

Înalt Presfințitului Președinte al Sf[ântului] Sinod
Înalt Preasfințite,

Situația Bisericei Ortodoxe Române din America trebuie regulată. Sfântul Sinod a adus în o sesiune a sa din 1920 o hotărâre, care s-a trimis oficiului protopopesc din Cleveland. În acea hotărâre s-a cerut și aceea, ca biserica din America să se pronunțe din nou – acum în împrejurările schimbate – asupra chestiunii, unde dorește să fie anexată: la Mitropolia din Ardeal sau la cea a Ungro-Vlahiei?

Congresul românilor ortodocși, ținut în Youngstown în 27/2/1918, a fost hotărât a înființa o Episcopie ortodoxă română în America și a o anexa Mitropoliei Ungro-Vlahiei până la dezrobirea Transilvaniei etc. În sensul acestei hotărâri ar urma ca biserica din America să rămână și pe viitor în Mitropolia Ardealului. Acest lucru însă trebuie să se precizeze prin hotărârea corporațiunilor legale.

Majoritatea românilor emigrați în America sunt din Ardeal, dar de altă parte există în America români din Vechiul Regat, din Bucovina, Macedonia și puțini din Basarabia. Asemenea sunt parohii mai ales în Canada, care au fost conduse de la Mitropolia Moldovei, iar în unele cazuri s-au trimis preoți din alte părți.

Astăzi – precum auzim – un preot din Bucovina se îngerează în multe parohii, dându-le preoți prin mijlocirea unui episcop rus - Ștefan.

În alte părți românii sunt fără îngrijire bisericească.

Desigur ar fi mai bine dacă acești români s-ar readuce în patria mumă. Dar – cum din ziarele și veștile de acasă – află că situația de acasă e grea, scumpete mare, certele se țin lanț etc. nu prea vroesc a părăsi țara, unde câștigă mult și trăiesc ușor.

Deci – dacă nu-i putem aduce acasă – trebuie să-i organizăm bisericește și să-i legăm de Biserica Ortodoxă. Aceasta e urgent necesar. Altcum se pot infiltra de învățăturile celor vreo 400 secte religioase americane (adventiși, baptiști etc.) și – venind acasă ca agenți religionari – ni-ar putea cauza cele mai simțite stricăciuni în câmpul vieții noastre bisericești.

Astfel se cere:

1. Clarificarea aparținerii Episcopiei americane.
2. Trimiterea unui arhiereu, care să studieze temeinic situațiunea parohiilor de acolo și să facă propuneri, dacă e sau nu urgent necesar a se numi un episcop titular pentru America.
3. Să constate ce plată s-ar putea crea din mijloacele de acolo pe seama episcopului și a personalului necesar.

Amânarea chestiunii este în defavorul Bisericii noastre.

Primiți, Înalt Preasfințite, ale Noastre întru Hristos frățești îmbrățișări.

Mitropolit primat
Miron

București, 24 iunie 1921

Rezoluție

Sf. Sinod Nr. 184, Pr.24 iunie 1921.
Șed[ința] [din] 28 iunie 1921, la Comis[ia] pentru reviziuni.

M[iron]

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff.14-15.

17

Filaret Gheorghiu către Ministrul Cultelor și Artelor

Protos[inghel] Filaret Gheorghiu, fost misionar în America
Agapia, jud. Neamț
N°. 2

Domniei Sale,
Domnului Ministru al Cultelor și Artelor, România

Domnule Ministru,

Subsemnatul protos[inghel] Filaret Gheorghiu, sosit din America, unde am fost numit ca preot de Înalta Chiriarhie a Ungro-Vlahiei la parohia Sf. Andrei din orașul Cincinnati, statul Ohio, cu ord[inul] Nr. 4128 din 24 dec[embrie] 1919, viu cu deosebit respect să supun Înaltei cunoștințe situația bisericilor din Canada și Statele Unite pe care le-am cercetat pesonal, anume ca să le servesc cauza.

În Canada sunt biserici rom[ânești] ort[odoxe] în următoarele orașe:

1. Montreal, provincia Quebec
2. Hamilton, provincia Ontario
3. Windsor, provincia Ontario
4. Regina, provincia Saskatchewan (preoți din țară, M[itropo]lia Iași)
5. Wood Mountain, provincia Saskatchewan (preoți din țară, M[itropo]lia Iași)
6. Calder, provincia Saskatchewan
7. Dahinda, provincia Saskatchewan
8. Kayville, provincia Saskatchewan
9. Lethbridge, provincia Alberta
10. Vegreville, provincia Alberta
11. Boian, provincia Alberta
12. Desjarlais, provincia Alberta

Fiecare biserică numără de la 100 la 400 membri. Mai sunt localități cu români care n-au biserică, dar se servesc de preoți ruși, aceasta în provincia Manitoba.

În Statele Unite sunt următoarele parohii rom[ânești] ort[odoxe]:

1. Cleveland, statul Ohio ... 2000 de membri
2. Youngstown, statul Ohio ... 3000 de membri
3. Warren, statul Ohio ... 400 de membri
4. Alliance, statul Ohio ... 200 de membri
5. Martins-Ferry, statul Ohio ... 150 de membri
6. Cincinnati, statul Ohio ... 250 de membri
7. Newark, statul Ohio ... 60 de membri
8. Canton, statul Ohio ... 300 de membri
9. Akron, statul Ohio ... 1000 de membri
10. Columbus, statul Ohio ... 100 fără biserică
11. Indianapolis, statul Indiana ... 300 de membri
12. Terre Haute, statul Indiana ... 200 de membri
13. Gary, statul Indiana ... 400 de membri
14. Indiana Harbor, statul Indiana ... 1000 de membri
15. Chicago, statul Illinois ... 600 de membri
16. Detroit, statul Michigan ... două biserici, 5000 de membri
17. St. Paul, statul Missouri ... 300
18. St. Louis, statul Missouri ... 200 de membri, fără biserică
19. Philadelphia, statul Missouri ... 300 de membri
20. New York ... oraș fără biserică
21. Buffalo, statul New York ... 100 de membri
22. McKees Rocks, West Virginia ... 200 de membri
23. Farrell, statul Pennsylvania ... 600 de membri
24. Castle, statul Pennsyilvania ... 300 de membri
25. New-Castle ... oraș fără biserică, dar cu 200 români
26. Weirton, provincia West Virginia, fără biserică, cu 200 români

Aceste orașe, unde sunt biserici ortodoxe, au localități împrejur locuite de români care se servesc de serviciile preoților de la parohii.

Numărul membrilor variază de la 50 până la 2-3 mii, după cum se arată în dreptul fiecăreia.

În Canada și Statele Unite sunt români din toate provinciile României, din Dobrogea mare parte în Canada. Românii din America sunt în așteptarea unui personal bisericesc bine pregătit, dorința

lor este să fie licențiați în teologie, așa au scris în actul de trecere a bisericilor către Mitropolia din București.

Parte din români vin în țară, dar ar fi bine să se înlesnească anumit număr de români să se ducă în America unde sunt bine primiți și nouă de folos la diferite trebuințe.

Românii se ocupă în Canada cu lucrul pământului, iar în Statele Unite cu comerțul, afaceri de industrie, lucrători prin diferite fabrici și fermieri.

Situația lor materială e foarte bună, organizați în societăți de binefacere, care numără la 130 de societăți.

Sunt două ziare, dintre care unul zilnic.

Primiți, Vă rog, Domnule Ministru, respectul ce vă păstrez.

Protos[inghel] Filaret Gheorghiu

25 iunie 1921

Rezoluție

Urgent

Se va înainta în original Sf[ântului] Sinod cu rugămintea de a avea acest raport în vedere când se va discuta organizarea bisericii ortodoxe române din America.

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff.12-13.

18

Ministerul Cultelor și Artelor către Președintele Sfântului Sinod

Ministerul Cultelor și Artelor
Direcțiunea Contabilității

Înalt Preasfinției Sale
Înalt Preasfințitului Mitropolit Primat,
Președinte al Sf[ântului] Sinod

Înalt Preasfințite,

Avem onoare a înainta Înalt Preasfinției Voastre în original, raportul No.2, înregistrat la No.35529 a[nul] c[urent], al Protosinghelului Filaret Gheorghiu, fost preot misionar în America, privitor la situația bisericilor ortodoxe române din America, cu rugămintea să binevoiți a dispune a se avea în vedere de către Preasfințiții Membri ai Sf[ântului] Sinod, când se va discuta organizarea numitei Biserici.

Primiți, Vă rugăm, Înalt Preasfințite, asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

Ministru,
Octavian Goga

București, 28 iunie 1921

Rezoluție

Sf[ântul] Sinod, Nr. 209 Pr. 28 iunie 1921.
Șed[ința] [din] 28 iunie 1921, la Comis[ia] de petițiuni.

M[iron]

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.11.

19

Comisiunea de petițiuni a Sfântului Sinod către Președintele Sfântului Sinod

Sfântul Sinod
Comisiunea de petițiuni
Sesiunea extraordinară, anul 1921, luna iunie 30

Înalt Preasfințitului Președinte al Sf[ântului] Sinod
al Bisericii Ortodoxe Române
Înalt Preasfințite Stăpâne,

La Comisiunea de petițiuni a Sf[ântului] Sinod din această sesiune s-a trimis în cercetare adresa Onor[atului] Minister [de] Culte și Arte cu Nr. 29.243 din 6 iunie c[urent] prin care se arată că Legațiunea noastră din Washington atrage atenția numitului Minister *„asupra dezorganizării parohiilor ortodoxe române din America și a lipsei totale de supraveghere a clerului de acolo"*, de altă parte întreabă dacă rev[erendissimul] Dr. Lazăr Gherman, aflat în America, are dreptul a iscăli *„administrator al parohiilor ortodoxe române din America"* și de care autoritate ecleziastică română i s-a conferit această misiune.

Iar cu adresa Nr. 35.529 an[ul] c[urent] același Minister înaintează Sf[ântului] Sinod raportul Nr. 2 al Protosing[helului] Filaret Gheroghiu prin care se arată situația de astăzi a bisericilor ortodoxe române din America insistând asupra nevoii ce se simte de a da acestor comunități românești o administrație locală superioară care să privegheze și să cârmuiască totalitatea parohiilor ort[odoxe] rom[ânești] de acolo, cu adăugirea ca pe viitor să li se dea preoți cu titluri academice.

Comisiunea luând în cercetare atât adresa primă a Onor[atului] Minister [de] Culte cât și raportul Protosing[helului] Filaret Gheorghiu și ținând socoteală de mulțimea nevoilor sufletești ale fraților noștri ortodocși români duși de vitregia vremurilor și din diferite ale împrejurări peste Ocean opinează:

1. Găsește în totul întemeiate cererile din amintitele adrese și crede de neapărată

nevoie a se face cuvenitele mijlociri pentru trimiterea cât mai neîntârziată în America a unui *Cleric*, care, având sprijinul oficial trebuitor, să procedeze la întocmirea unei cât mai complete statistici a întregei populațiuni ort[odoxe] rom[ânești] aflate acolo, să întocmească un plan de organizare a administrației bisericești și a parohiilor – și – după obținerea autorizării Sf[ântului] Sinod să proceadă la împlinirea tuturor nevoilor duhovnicești ce se vor găsi în cler și în păstoriții români cari laolaltă vor trebui să aibă pe viitor legături mai strânse cu Biserica mamă din România.

2. Acel reprezentant al Bis[ericii] Rom[âne] Ort[odoxe] să aibă toată plenitudinea darurilor spre a putea săvârși la trebuință și hirotonii, cu prealabila aprobare a autorității centrale de care va depinde.
3. Privitor la Dl. Lazăr Gherman, Comisiunea, în urma informațiunilor culese, nu a aflat de nicăieri o numire oficială a sa ca administrator al parohiilor ortodoxe din America, nici în baza cărei recomandări D[omnia] Sa a putut lua acest titlu.

Acestea cu onoare Comisiunea le supune la cunoștință Sf[ântului] Sinod spre cele ce va crede de cuviință.

Raportor, † Visarion al Argeșului
Membri: Evghenie Piteșteanu
Platon Ploieșteanu

Rezoluție

Sf. Sinod Nº 234 Pr. 1 iulie 1921

Șed[ința] 1 iulie 1921. În urma deliberării urmate se aprobă a se trimite în America un delegat care să studieze starea lucrurilor de acolo. Pentru aceasta va fi consultat Î[nalt] P[rea]s[fințitul] Mitropolit al Ardealului și dacă Î[nalt] P[rea]s[finția] Sa consimte la aceasta.

M[iron]

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff.16-17.

20

Sfântul Sinod către Mitropolia Ungro-Vlahiei, Ministrul Cultelor, Arhimandritul Iuliu Scriban, Mitropolitul Nicolae Bălan

Sf[ântul] Sinod
N° 192

Sf[intei] Mitropolii a Ungro-Vlahiei

La cele cuprinse în adresa Î[nalt] P[rea]s[finției] Voastre No. 2332/[1]921 avem onoare a Vă comunica că Sf[ântul] Sinod, în conformitate cu raportul Comisiunii de petițiuni, a decis ca Preacuv[iosul] arhimandrit Iuliu Scriban să meargă la America spre a cerceta de aproape situația parohiilor și în general organizația bisericească actuală a românilor ortodocși de acolo și a face propuneri în cauză.

Numitului i s-a dat pe lângă această însărcinare și aceea de a lua parte la conferința mondială creștină, care se ține anul acesta la St. Stephen's College, Annandale-on-Hudson, statul New York din Statele Unite, la 17/4 august a[nul] c[urent]. Astfel, spre a nu se face cheltuieli duble s-au combinat ambele însărcinări, având a primi în ce privește pe credincioșii români din America și consensul Î[nalt] P[rea]s[fințitului] Mitropolit al Ardealului, la care se țin cele mai multe parohii din America.

În scopul acesta s-a făcut cuvenită intervenire și la Onor[atul] Minister al Cultelor spre a-i pune la dispoziție cheltuielile necesare.

Primiți etc.

***

N° 193

D[omnu]lui Ministru al Cultelor,

În legătură cu adresa noastră N° 155/[1]921, avem onoare a Vă face cunoscut că Sf[ântul] Sinod ... (ca cea de sus).

În scopul acesta Vă rugăm, D[omnu]le M[inistru], să binevoiți a acorda P[rea]c[uviosului] arhim[andrit] Iuliu Scriban cheltuielele necesare, spre a putea să plece cât mai curând.

Primiți etc.

***

Nº 194

Preacuv[iosului] arhimandrit Iuliu Scriban,
profesor și membru al Consist[oriului] Sup[erior] bisericesc

Prin aceasta avem onoarea a Vă face cunoscut că Sf[ântul] Sinod V-a însărcinat pe P[rea]cuv[ioșia] Voastră să mergeți la America și 1) de o parte să ne reprezentați pe Noi și Biserica Ortodoxă Română la Congresul creștinesc mondial care se va ține (vezi semnul acesta pe contra pag.). Nepermițâmd cheltuelile a trimite mai multe persoane, cu cari ați putea să vă consfătuiți, Vă atragem atențiunea a fi mai ales în cele dogmatice și preste tot cu toată precauțiunea față de cei ce ar pune acolo la ordinea zilei asemenea chestii, susținând punctul de vedere al Bisericii Ortodoxe, de care am dori să se apropie Biserica anglicană și toate nuanțările sectare.

2) Cu o cale să cercetați și pe credincioșii ortodocși români din America (S.U.A.) studiind și convingându-Vă despre situația lor în cele bisericești. Îndeosebi să vedeți dacă nu e posibilă o repatriere generală a lor acasă, unde e atât de mare lipsă de munca lor pricepută și – dacă asta nu e cu putință – ce-i de făcut cu ei? E lipsă de un episcop propriu? Ce plată ar putea se-i dea etc. etc....

Considerând că cele mai multe parohii din America aparțin Arhiepiscopiei de la Sibiu, este necesar a primi în această privință și consimțământul Î[nalt] P[rea]s[fințitului] Mitropolit de la Sibiu pe care l-am cerut dimpreună cu eventualele îndrumări și din partea Sa.

Totodată trimitem și din parte-Ne Arhipăstorești binecuvântări poporului român, trecut în lumea nouă, dorindu-le sănătate, spor la muncă și la câștig și sfatul de a ținea cu tărie la legea, limba, portul, datinele și la toate câte formează ființa lor de români, spre a nu se pierde în marea străinismului din acele părți spre pierderea neamului și a patriei mume.

În scopul de a putea pleca, s-a făcut prin adresa Nº 193/[1]921 cuvenita intervenire către I[nalt] P[rea]sf[ințitul] Mitropolit de la Sibiu, cerându-i consensul etc. și către D[omnu]l Ministru al Cultelor spre a Vă acorda cheltuielele necesare, spre a putea să plecați cât mai curând.

Primiți etc.

***

Nº 195

Î[nalt] P[rea]s[fințitului] Dr. Nicolae Bălan
Arhiepiscop și Mitropolit – Sibiu

Sfântul Sinod a emis pe P[rea]c[uviosul] arhimandrit Iuliu Scriban ca să reprezinte Biserica noastră la Congresul creștin mondial ce se ține anul acesta – la 17 august – în Statele Unite Americane.

Cu o cale i s-a dat însărcinarea aceasta și pe credincioșii ortodocși români de acolo studiind situațiunea lor din toate punctele de vedere și a face celor în drept raport. Ultima însărcinare i s-a dat în speranța că Î[nalt] P[rea]s[finția] Voastră veți consimți ca chiriarhul de care se ține partea covârșitoare a parohiilor de acolo. Vă poftim deci a-i da cuvenita binecuvântare și îndrumările ce veți crede necesare ca să poată pleca cât mai curând, având drumul a dura vreme lungă.

Primiți etc.

București, 1921 iulie 8

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff.18-19. (concept)

21

Sfântul Sinod către Ministrul Cultelor

Sf[ântul] Sinod
N° 205

D[omnu]lui Ministru [al] Cultelor

Asupra celor cuprinse în adresa D[umnea]v[oastră] Nr. 29.243/[1]921, cu privire la întrebarea D[umnea]v[oastră] dacă Rev[erendissimul] Dr. Lazăr Gherman, aflător în America, are dreptul a iscăli „administrator al parohiilor ortodoxe române din America" și de către care autorit[ate] eclez[iastică] rom[ânească] i s-a conferit această misiune, avem onoare a Vă face cunoscut că Sf[ântul] Sinod pe baza rap[ortului] Comisiunii de petițiuni, nu are alt ceva de răspuns decât că „în urma informațiunilor culese de Comisiune nu a aflat de nicăieri o numire oficială a numitului Dr. Lazăr Gherman ca administrator al parohiilor ortod[oxe] române din America, nici în baza cărei recomandări D[omnia] Sa a putut lua acest titlu".

Acum fiind însărcinat de Sf[ântul] Sinod P[rea]cuv[iosul] arhim[andrit] Scriban ca să meargă la America și să cerceteze de aproape starea bisericească a românilor de acolo, după cum v-am comunicat prin adresa noastră Nr. 193/921, P[rea]c[uvioșia] Sa la înapoiere ne va aduce informațiuni pozitive în această chestiune.

Primiți etc.

Miron

[București], 1921 iulie 12

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.20. (concept)

22

Simion Mihălțan către Nicolae Bălan

Excelența Voastră,
Înalt Preasfințite!

În conformitate cu dorința Î[nalt] P[rea]s[finției] Voastre, îmi iau voie a Vă așterne următorul raport despre viața și organizația bisericească din America:

De prezent avem astăzi următoarele parohii:

Mergând de la New York spre vest – Parohia Philadelphia, PA[5]; McKees Rock[s], PA; Cleveland, Ohio; Youngstown, Ohio; Erie, PA; Farrel, PA; Warren, O.[6]; Alliance, Ohio; Canton, O.; Akron, O.; Martins Ferry, O.; Bu[f]falo[7], O.; Detroit, Ohio[8]; Ellwood City, PA; Gary, Ind.[9]; Indiana Harbor, Ind.; Chicago, Ill.[10], Indianapolis, Ind.; Cinci[n] nati, O.; South Omaha, Nebraska; Saint Paul, Minn[11].

Sunt de prezent preoții regulați:

Păr[intele] Ioan Podea, Youngstown O.; Ilie Pop, Cleveland, O.; Păr[intele] Damian, Farrel, PA; Mateiu Tarcea, War[r]en, O.; Grigore Baloiu, Alliance, O.; Păr[intele] I. Constantinescu, Detroit, Mich.[12], originar din Regatul Vechi.

În orașul Indianapolis, Ind., servește un preot din Basarabia, a[l] cărui nume îmi scapă din vedere, și care are documente în regulă.

În Chicago, Ill., păstorește de trei ani Păr[intele] Moise Balea, care având în vedere lipsa de preoți, având în vedere că omul s-a mai schimbat, având în vedere necazurile familiale, ar fi mai bine să fie restituit.

---

[5] PA este abrevierea poștală a statului Pennsylvania din Statele Unite ale Americii.

[6] Abrevierea poștală a statului Ohio este OH, însă autorul folosește în acest caz doar abrevierea O, referindu-se la același stat.

[7] Orașul Buffalo să află în statul american New York și nu în Ohio, așa cum eronat precizează autorul.

[8] Încadrarea orașului Detroit la statul Ohio este greșită, întrucât acesta aparţine statului Michigan.

[9] Ind. este abrevierea oficială a statului Indiana.

[10] Ill. este abrevierea oficială a statutul Illinois.

[11] Minn. este abrevierea oficială a statului Minnesota.

[12] Mich. este abrevierea oficială a statului Michigan.

Parohiile McKees Rock[s], PA; South Omaha, Nebr.; Buf[f]alo, NY[13]; Martins Ferry, O.; Ellwood City, fiind mici și sărace, un preot cu greu va putea exista. Afară de aceasta, se pot ușor administra de preoții din jur.

Zidirea de biserici în acele locuri a fost numai o ambiție locală. Astăzi, când toată lumea s-ar reîntoarce acasă, și cele mai bune parohii rămân goale.

O mare dezordine în parohiile din America au produs așa-zișii preoți – fabricați în New York. Aceștia sunt: Pavel Crăciun, Canton, O.; P. Negovan, Gary, Ind.; Miron Benchea, Erie, PA; N. Bojoacă, Akron, O.; Traian Birău, Martins Ferry, O.; Irimie Delea, El[l]wood City, PA. Afară de aceștia mai sunt încă vreo trei și tot atâți călugări fără de niciun rost, cari cutreieră parohiile întocmai ca țiganii. Toți fără de nicio pregătire și cu de la sine putere. O adevărată rușine a Bisericii noastre. Culmea a făcut-o preotul Miron Benchea, care după ce a fost sfințit la New York, făcea întâi pe preotul catolic, apoi episcopal și mai pe urmă s-a reîntors la o[r]todoxism.

Acest om a avut avut atâta obraz și lipsă de cunoștință, că după ce a fost sfințit a plecat la însurat, un lucru nemaipomenit în istoria noastră.

Excelența Voastră își poate închipui ce demoralizare aduc acești preoți în sânul Bisericii noastre! Ce zic străinii despre Biserica noastră, dacă în fruntea ei stau astfel de elemente nepregătite și imorale?!

Toți aceștia s-au hirotonit la intervenția prof[esorului] Lazăr Gherman prin episcopul rusesc Alexandru, din New York, pentru suma de 400-600 dolari.

Pentru ca să se pună capăt acestei hirotoniri clandestine, propun următoarele:

1. P[rea]v[eneratul] Consistoriu arhidiecezan să intervină pe lângă Ministerul de Externe ca acesta, oficios, prin Legația Română din Washington, să recerce pe episcopul rusesc de a mai hirotoni preoți români.
2. Consistoriul arhidiecezan, prin Ministerul de Externe, să dea ordin tuturor consulatelor române din America, ca niciun document, fie de botez, cununie sau moarte, de la acești preoți să nu se mai legalizeze.

---

[13] NY este abrevierea poștală a statului american New York.

3. În acest sens, Consistoriul arhidiecezan să trimită câte un circular tuturor parohiilor din America, aducând poporului la cunoștință purtarea ce trebuie să o aibă față de acești preoți.

Prin procedeul acesta, credincioșii noștri se pun în cunoștință de cauză, iar lor li se ia posibilitatea de a mai face servicii.

Între toate națiunile din America, noi românii am fost cel mai rău organizați. Păr[intele] Podea nu se bucură de nicio trecere înaintea poporului. Nu are nicio legătură cu parohiile. Deoarece Frăția-Sa s-a ocupat mult cu gazetăria și s-a amestecat în toate certele partidelor, este urât și nebăgat în seamă de nimeni.

Păr[intele] Podea este astăzi în o mare greșeală. A deviat cu totul de la religia noastră. Spune în gura mare că religia noastră nu mai este bună, trebuia reformată. Scrie în continuu prin ziare și calendare articole contra diferitelor rugăciuni din Molitvelnic, contra hainelor bisericești, contra icoanelor din Biserică, contra Maslului și chiar contra Spovedaniei. Merge și ține adunări însoțit de socialiștii români, cari-i sunt acum discipoli. Foile socialiste îl preamăresc ca pe adevăratul preot, nu ca ceilalți cari vreau să țină poporul în întunerec.

În biserica din Detroit, Mich., înaintea Paștilor, a ținut o conferință care a produs un mare scandal. Parohia a și făcut o arătare contra Păr[intelui] Podea, care este trimisă Mitropolitului Primat din București. Așa am eu cunoștință. În cauza aceasta ar fi bine dacă s-ar recerca parohia din Detroit să trimită un raport în cauză.

Dacă e să se facă vreo reformă în Biserică, să o facă cei competenți, dar nu Părintele Podea.

Din cauza Frăției Sale, Biserica noastră sufere astăzi foarte mult și dacă lucrul acesta va continua, nu știu unde vom ajunge!

Cum a ajuns Păr[intele] Podea la ideile acestea nu știu?

Ne mirăm cu toții de unde are atâta îndrăzneală?

Dacă Pro[to]presbiterul parohiilor din America propagă astfel de idei, cum mai poate fi disciplină între celelalte parohii? Cum mai poate un astfel de om să mai aibă autoritate?

În fruntea parohiilor din America trebuie trimis un bărbat distins, care să fie conducător priceput, atât pe teren bisericesc, cât și pe teren național. Timpul de a înființa un Episcopat nu este oportun.

Oamenii au plecat acasă și încă partea cea mai bună. Bisericile sunt toate una mai săracă decât alta. Nu prea au fonduri disponibile. Cele mai multe nu au niciun ban, ci trăiesc de pe o lună pe alta.

Dacă statul ar susținea Episcopatul da, altcum nu.

Un protopresbiter sau eventual un arhimandrit ar fi de ajuns. Parohiile vor putea foarte cu greu sau chiar deloc contribui la susținerea acestuia. Aceasta o știu sigur.

Tinerimea noastră este aproape pierdută. Copiii nu mai știu vorbi limba. Puțină școală românească nu ar strica, ba încă cât de multă. Aici întâmpinăm următoarele greutăți: copiii trebuie să cerceteze școala engleză regulat, care are totul gratuit. Mergând copilul la școala engleză, nu mai rămâne timp și pentru școala română. Tot ce s-ar putea face este ca școala să se țină în lunile de vară și în ziua de sâmbătă, care este liberă.

Păcatul este numai că oamenii noștri, fiind dedați cu școala americană gratuită, nu mai voiesc să contribuie cu nimic pentru școala română.

Pentru a nu mai ajunge în neplăcerile trecute, rog pe Ex[celența] Voastră ca, de câte ori ar fi ceva de făcut pentru parohiile din America, întrucât se poate, să se consulte și dorința credincioșilor noștri din America. Ei cunoscând existența Sta[tu]tului Organic, trăind în o țară cu adevărat democrată, sunt dispuși să pretindă aceasta.

O parte a poporului din America este foarte bună în toate privințele. Dacă s-ar ținea cont de acești oameni, am putea săvârși multe lucruri frumoase. Dacă însă și pe viitor, atât pe teren politic, cât și bisericesc, vom fi neglijați, precum am fost, atunci românul din America va trebui să fie un element periculos și netrebnic. Susțin însă cu tărie, că între ei sunt mulți cu inimă de aur.

Înainte de a încheia, rog pe Excelența Voastră a nu mai permite preoților din America a-și schimba parohia în toată luna. Fiecare să stea acolo unde-i și mutarea din o parohie în alta să se facă cu o regulă, care, ca unul care cunosc foarte bine sufletul românului din America, țin să declar că credincioșii noștri sunt toți ardeleni și ca atari pentru Mitropolia Ardealului. O pastorală a Excelenței Voastre în această cauză va afla că cele spuse de mine sunt adevărate.

Congresul nostru din Youngstown, O., a fost îndreptat mai mult contra păstoririi fostului Mitropolit de atunci, V[asile] Mangra, și nu e depărtare nesinceră față de Mitropolia mamă din Ardeal.

După ce mi-am găsit în cele mai bune condiții cei doi băieți înscriși la Liceul militar de la Mănăstirea Dealu din Târgoviște, băieți, care au

sosit vara trecută în țară fără să știe o vorbă românească, iar azi, după un an de școală, vorbesc fluent frumoasa noastră limbă românească, mă reîntorc înapoi mulțumit, în 25 iulie, de unde voi sta la dispoziția Excelenței Voastre cu orice informații, de orice ordin.

Al Excelenței Voastre plecat fiu,

Preotul
Simion Mihălțan

Săliște, la 14 iulie 1921

AAS, III, 708-904, 972.

23

Ministerul Cultelor și Artelor către Președintele Sfântului Sinod

Ministerul Cultelor și Artelor
Direcția generală a cultelor
N. 34.243, 20 iulie 1921

Î[nalt] P[rea]s[finției] Sale, Înalt Presfințitului Mitropolit Primat
Președinte al Sf[ântului] Sinod

Înalt Preasfințite,

Referindu-ne la adresa noastră No. 29.243 din 6 iunie a[nul] c[urent], avem onoare a vă ruga din nou să binevoiți a dispune să ni se arate dacă Reverentul Dr. Lazăr Gherman, are dreptul a iscăli „Administrator al parohiilor ortodoxe române din America" și de către care autoritate eclesiastică română i s-a conferit această misiune și în baza cărei recomandări.

Primiți, Vă rugăm, Înalt Preasfințite, asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

Ministru,
Octavian Goga
Director,
N. Popovici

Rezoluție

Sf[ântului] Sinod, Nr. 269 Pr., 20 iulie 1921, s-a răspuns deja prin adresa Nr. 205/1921.

Miron

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.21.

24

Ion Podea către Nicolae Bălan

Nr. prot. 49/1921

Înalt Preasfinției Sale Dr. Nicolae Bălan
Arhiepiscop și Mitropolit,
Înalt Preasfințite Părinte,

Încă în 8 iunie mi-am trimis familia în patrie: soția și patru copii. Eu nu am putut pleca atunci, dar voi pleca în 8 septembrie. E destul 12 ani în America, luptând cu tot felul de greutăți și mai cu seamă cu nepăsarea și nerușinarea preoților trimiși să facă misiune. Au fost între ei și mai bunișori, dar puțini. Cei mai mulți au fost trimiși de Preaveneratul Consistoriu ca să se scape de ei și să mă amărască pe mine.

În tot timpul de 12 ani eu mi-am făcut datoria cum am putut mai bine. Poate superiorii mei să fi așteptat mai mult, dar nu s-a putut.

De aceea, rog pe Înalt Presfinția Voastră și pe Preaveneratul Consistoriu arhidiecezan, ca să-mi primiți demisia din postul de paroh al Youngstown-ului și din Oficiul protopopesc, îngrijindu-Vă de un alt ins, care să poarte mai departe grijă de parohia din Youngstown și de credincioșii și bisericile noastre din celelalte colonii românești din America.

Atât biserica din Youngstown, cât și două case parohiale sunt plătite. Fondul bisericii e de 2.000 dolari depuși în bancă. Parohia e bine organizată, venite multe nu sunt din cauză că lucrările merg slab și numărul credincioșilor s-a mai împuținat, dar existența cinstită a preotului e asigurată pe ani de zile înainte.

Mulțumind Înalt Preasfinției Voastre de încrederea ce ați avut până acum în mine și Preaveneratului Consistoriu de felul cum m-a tratat timp de doisprezece ani sincer, cu toată stima, cu tot devotamentul și cu cuvenita iubire frățească,

Ioan Podea

Youngstown, Ohio, 21 iulie 1921

AAS III, 708-904, 6360.

25

Sfântul Sinod către Ministrul Cultelor și Artelor

Sf[ântul] Sinod
N. 235

Domnule Ministru,

La adresa D[omniei] Voastre No. 34.243/[1]921 avem onoare a Vă comunica că, prin adresa No. 205 din 12 iulie c[urent] am răspuns deja la adresa No. 29.243/[1]921 privitoare la rev[erendissimul] Dr. Lazăr Gherman.

Primiți, Vă rugăm, Domnule Ministru, încredințarea deosebitei noastre considerațiuni și arhiereasca binecuvântare.

Președinte, Mitropolit Primat

[București] 1921 iulie 25

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.22.

26

Ministerul Cultelor și Artelor către Nicolae Bălan

Ministerul Cultelor și Artelor
Direcția generală a cultelor
Nr. 40.527

Înalt Preasfințite,

Avem onoarea a vă trimite aici alăturat toate documentele referitoare la activitatea protopopului Ioan Podea din Cleveland (America), primite de la Ministerul de Externe cu adresa Nr. 24.702 din 21 iulie a[nul] c[urent] și Vă rugăm să binevoiți a ne aduce la cunoștință măsurile ce veți găsi cu cale să luați.

Primiți, Vă rugăm, Înalt Preasfințite, asigurarea prea deosebitei noastre considerațiuni.

Ministru
Octavian Goga
Director
N. Popovici

[București] 29.VII.1921

AAS, III, 708-904, 5847.

27

Octavian Mureșan către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu

Preavenerabil Consistoriu arhidiecezan!

Primind zilele acestea știre de la credincioșii noștri din Youngstown, O., că preotul Ioan Podea a abzis din postul de paroh al parohiei noastre de acolo, dată fiind împrejurarea că între românii noștri

din Youngstown majoritatea o formează pe de o parte românii din Sebeșul săsesc, dintre care partea cea mai mare sunt fini de-ai părinților mei și ai mei, pe de altă parte românii de jurul Sebeșului, care mă cunosc încă înainte de a fi plecat eu la America, iar ceilalți români din Youngstown, O., mă cunosc de la diferitele serivicii preoțești care le-am făcut și de la diferitele „Concerte" și „Reprezentații" pe care le-am dat cu *Reuniunea română de cântări* – în timpul când eram preot în Cleveland și în Warren – în favoarea bisericii române din Youngstown, contribuind astfel și eu la depurarea datoriei bisericii române de acolo,

Cu supunere fiască rog ca pe baza că sunt cunoscut de toți credincioșii noștri ai parohiei din Youngstown, Preavenerabilul Consistoriu arhidiecezan să binevoiasca a mă numi de paroh pentru parohia noastră din Youngtown, O.

Pentru ca Preavenerabilul Consistoriu arhidiecezan să se convingă, că credincioșii noștri de acolo vor fi mulțămiți cu numirea mea, mă oblig, ca imediat după sosirea mea acolo, să convoc Sinodul parohial extraordinar, care să se pronunțe asupra numirii mele de paroh în Youngstown, O., și declar sărbătorește că în caz că credincioșii noștri vor fi nemulțumiți cu numirea mea, eu imediat voi părăsi Youngstown-ul și îmi voi căuta altă parohie vacantă, de cari avem destule!

În speranța că rugarea mea va fi luată în considerare, am rămas al Preavenerabilului Consistoriu arhidiecezan,

Supus fiu,
Octavian Mureșan, preot

Sibiu în 7 august 1921

AAS, III-708, 904, 6361.

28

Ministerul Cultelor și Artelor
către Președintele Sfântului Sinod

Ministerul Cultelor și Artelor
Direcția Generală a Cultelor
Nr. 39.795

Înalt Preasfinției Sale,
Înalt Preasfințitului Mitropolit Primat,
Președinte al Sf[ântului] Sinod

Înalt Preasfințite,

Avem onoarea a înainta Înalt Preasfinției Voastre copie după copia adresei No. 1626/[1]921 a Legațiunei Române din Washington trimisă Ministerului Afacerilor Străine, cu privire la starea Bisericii Române din America, rugându-Vă să binevoiți a dispune a ni se arăta măsurile ce veți binevoi a lua, pentru îndreptarea relelor semnalate.

Primiți, vă rugăm, Înalt Preasfințite, asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

Ministru,
Octavian Goga
Director[14]

București, 5 septembrie 1921

***

Copie după adresa No. 1626/921 a Legațiunei române din Washington, trimisă Ministerului Afacerilor Străine

Domnule Ministru,

Am onoarea a comunica Excelenței Voastre cele ce urmează mai jos, relativ la starea bisericilor române din America și cred că autoritățile competinte din țară ar trebui să intervină pentru a orândui:

[14] Semnătura este indescifrabilă. (n.n.)

Românii din America sunt grupați în două organizațiuni bisericești: 1) Biserica Greco-Ortodoxă și 2) Biserica Greco-Catolică.

Biserica Greco-Ortodoxă

Prin contribuțiile poporenilor s-au clădit biserici în următoarele orașe:

1. Cleveland, Ohio
2. Youngstown, Ohio
3. Warren, Ohio
4. Canton, Ohio
5. Akron, Ohio
6. Alliance, Ohio
7. Martine Ferry, Ohio
8. Cincinanati, Ohio
9. Newark, Ohio
10. Ellwood City, Pennsylvania
11. Farrell, Pennsylvania
12. Erie
13. Philadelphia, Pennsylvania
14. Indianapolis, Indiana
15. Indiana Harbor, Indiana
16. Gary, Indiana
17. Terre Haute, Indiana
18. Detroit, Michigan
19. Detroit, Michigan
20. Chicago, Illinois
21. St. Paul, Minnesota
22. So[uth] Omaha, Nebraska
23. Buffalo, New York
24. Wansocket, Rode Island
25. Mount Union, Pennsylvania

În total 25 biserici, dintre care numai cele din Detroit și Akron mai au datorii, restul fiind toate plătite. Toate aceste biserici reprezintă o valoare de aproximativ 350.000 dolari.

Case parohiale sunt în următoarele orașe:

1. Youngstown, Ohio
2. Youngstown, Ohio

3. Cleveland, Ohio
4. Alliance, Ohio
5. Canton, Ohio
6. Indianapolis, Indiana
7. Gary, Indiana
8. Detroit, Michigan

Preoți sfințiți în mod canonic cu autorizațiunea dela autoritățile bisericești din țară sunt șase:

1. Ioan Podea în Youngstown, Ohio
2. Ilie Pop în Cleveland, Ohio
3. Mateiu Tarcea în Warren, Ohio
4. Simeon Mihăltean, în Indiana Harbor, Indiana
5. Grigore Baloiu în Alliance, Ohio
6. Traian Damian în Farrell, Pennsylvania

În trei biserici servesc călugări moldoveni – contrar bunei rânduieli și legilor bisericești – care au părăsit parohiile și bisericile din Canada la care au fost trimeși și umblă din loc în loc.

La șapte din biserici servesc preoți hirotonisiți în mod ilegal de un episcop rus din New York și de un episcop sirian. Aceștia sunt oameni fără nicio pregătire, foști muncitori în fabrică.

Restul parohiilor sunt fără preoți și cu greu vor putea susține preoți: din cauză că numărul credincioșilor s-a redus mult în urma repatrierii și din cauză că cei ce se mai găsesc în America în cea mai mare parte, sunt fără lucru acum de câteva luni de zile.

Șeful Bisericei Ortodoxe din America este părintele protopop Ioan Podea din Youngstown, numit în această calitate în anul 1919 de Mitropolia Sibiului. Organizarea dorită prin instituirea acestui protopopiat al Americii nu s-a putut îndeplini după dorință. Majoritatea parohiilor e independentă și nu recunoaște dreptul de dispunere al protopopului. Preoții sunt numiți de acasă de Mitropolitul din Sibiu, nu în toate parohiile însă sinodul a primit pe preoții numiți de acasă. Biserica Ortodoxă suferE de o lipsă de organizare. Lipsește un șef administrativ recunoscut și astfel nu se respectă nicio disciplină.

La 4 septembrie 1912 Consistoriul arhidiecezan din Sibiu a aprobat statutele de organizare ale Bisericei Ortodoxe din America, statute

cari au fost încorporate în Statul Ohio în 29 iulie 1913, sub titlul de ”The Greek-Orthodox Romanian Church”.

Organizarea s-a oprit aci. Bisericele și comunitățile nu au voit să-și sacrifice independența și să se încorporeze într-o organizație colectivă supusă arhiepiscopatului din Sibiu.

În anul 1918, când România se afla în cea mai grea situație, bisericele ortodoxe din America au îndeplinit un act de mare importanță națională. În înțelegere cu ministrul României de atunci, Dr. Angelescu, s-a convocat în zilele de 9-10 martie un mare congres la Youngstown, unde, cu mare însuflețire – fiind de față și reprezentanții presei și autorităților americane – fiecare biserică în parte s-a declarat ruptă de Biserica din Transilvania – până când Ardealul mai rămâne sub Austro-Ungaria și s-a declarat înființată „Episcopia Română Ortodoxă din Statele Unite” supusă Mitropoliei Ungro-Vlahiei. Episcopia s-a încorporat și e în drept de funcționare pe baza actului dat în Columbus, O., la 27 august 1918. Urmează ca să se trimită de către Mitropolia Bucureștilor un episcop, care însă nu a mai sosit. Parohiile au continuat a-și păstra și pe mai departe independența, fără să se încorporeze în episcopie.

În baza declarațiunii congresului din Youngstown, Ardealul încetând de a mai face parte din Austro-Ungaria, bisericele ortodoxe din America, au revenit, din nou, sub jurisdicțiunea Mitropoliei din Sibiu.

De fapt, în această privință este o completă dezorientare, întrucât și Mitropolitul din Sibiu și Mitropolitul Primat din București exercită acte de jurisdicțiune în mod independent unul de altul asupra bisericilor ortodoxe din America, fără să se știe de fapt cărei jurisdicțiuni aparțin aceste biserici. Dintre doi preoți sosiți în ultimul timp în America, unul T. Damian a fost numit de Mitropolitul din Sibiu și altul Gr. Baloiu, de Mitropolitul din București.

Biserica Greco-Catolică

Așa cum este starea Bisericei Ortodoxe, situațiunea Bisericei Greco-Catolice e și mai puțin strălucită. Pe când preoții ortodocși se năzuiau să dea bisericei lor un caracter național exagerat și să păstreze absoluta independență a bisericilor, greco-catolicii au căzut în altă extremă, aruncându-se cu totul în brațele episcopilor

romano-catolici din America. În urma unor ajutoare bănești foarte neînsemnate au supus lor și clădirile bisericilor cari se ridică la o valoare de aprox. 370.000 dolari făcute din banii muncitorilor de aci.

Câtă tragere de inimă au episcopii romano-catolici față de credincioșii noștri greco-catolici, dovedește îndeajuns cazul bisericei din Dayton, Ohio, ajunsă astăzi – de mila episcopului – biserica ungurească, deși s-au investit în ea bani românești. La fel se poate întâmpla și cu alte biserici greco-catolice, la caz că numărul credincioșilor fiind însă în continuă scădere, deoarece românii pleacă mereu spre casă, pericolul care amenința banii românești investiți în biserici e mare.

De aceea, dacă Consistoriul din Sibiu are îndatorirea să ia măsurile necesare ca bisericile ortodoxe să treacă pe numele Mitropoliei din Transilvania – ca să nu se risipească banii investiți în ele – apoi îndatorirea Consistoriului din Blaj e și mai mare. S-ar cuveni ca acum când Guvernul plănuiește încheierea Concordatului cu Roma, să puie Vaticanului ca condiție, înființarea unui Vicariat greco-catolic Român în America sub jurisdicțiunea Mitropoliei din Blaj și bisericile greco-catolice să treacă la acest Vicariat și să rămână avere românească.

Biserici greco-catolice române se află în următoarele colonii:

1. Cleveland, Ohio
2. Cleveland, Ohio
3. Lorain, Ohio
4. Youngstown, Ohio
5. Canton, Ohio
6. Alliance, Ohio
7. Farrell, Pennsylvania
8. Scalp Level, Pennsylvania
9. Erie, Pennsylvania
10. McKee's Rock, Pennsylvania
11. Indiana Harbor, Indiana
12. East Chicago, Illinois
13. Aurora, Illinois
14. Trenton, New Jersey
15. Roebling, New York
16. Detroit, Michigan

Cele din Youngstown, O., Canton, O., și Farrel, Pa., sunt independente. Toate celelalte sunt trecute pe numele episcopilor romano-catolici. Aceste biserici – după cum am mai amintit – zidite din contribuțiile muncitorilor români, reprezintă o valoare de 370.000 - și toate sunt plătite cu excepția celei din Aurora, Illinois.

Toate bisericile greco-catolice au case parohiale.

Valoarea acestor case parohiale se urcă la cifra de 100.000.

Preoții greco-catolici români sunt următorii:

1. Ioan Vanca, Cleveland, O.
2. Epaminonda Lucaci, Trenton, N. J.
3. Dr. Ioan Lupu, Canton, O.
4. Aurel Voda, Youngstown, O.
5. Ioan Pop, Detroit, Mich.
6. Teofil Popovici, Detroit, Mich.
7. Ioan Bungărdean, Farrel, Pa.
8. Călugărul Leon Manu, Aurora, Ill.

Aducând cele ce preced la cunoștința Excelenței Voastre, Vă rog să binevoiți a dispune cele ce veți crede de cuviință.

Primiți, vă rog, Domnule Ministru, încredințarea prea înaltei mele considerațiuni.

Ministru
(ss) indescifrabil

Rezoluție

Se trimite partea I a raportului mitropolitului din Sibiu, cercetându-se cazul numirii lui Bălan, iară partea a II-a se trimite mitropolitului din Blaj. Se aduce și la Sinod.

Miron

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff.23-26.

29

Consistoriul arhidiecezan de la Sibiu către Mitropolitul Primat Miron Cristea

Î[nalt] P[rea]s[finției] Sale D[omnului] dr. Miron Cristea,
Mitropolit-Primat

Înalt Preasfinția Voastră!

La adresa Î[nalt] P[rea]sfinției Voastre din septembrie a[nul] c[urent] Nr. 245, cu frățească dragoste aducem la cunoștința Î[nalt] P[rea]sfinției Voastre că am început lucrarea de organizare a parohiilor noastre din America, pe care noi niciun moment nu le-am considerat ieșite de sub jurisdicția Noastră.

Vă rugăm deci, ca pe viitor chestiunile în legătură cu viața bisericească a parohiilor noastre din America – trimise întâmplător Î[nalt] P[rea]s[finției] Voastre spre rezolvare – să ni le trimiteți nouă.

Primiți, Vă rugăm, Înalt Preasfințite ale Noastre întru Hristos frățești îmbrățișări.

Sibiu, din ședința Consistoriului arhidiecezan, ca senat bisericesc, ținută la 7 septembrie 1921.

Nicolae,
Arhiepiscop și mitropolit
Secretar consist[orial],
Nicolae Colan

Rezoluție

La Sinod.

M[iron]

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.31.

30

Sfântul Sinod către Mitropolitul Nicolae Bălan și către Mitropolitul Vasile Suciu

1921 sept[embrie] 15
Sf[ântul] Sinod
N° 245

Î[nalt] P[rea]s[finițitul] Mitrop[olit] al Ardealului, Sibiu

Primind cu adresa Ministerului de Culte Nr. 39.795/[1]921 o copie de pe adresa Nr. 1626/[1]921 a Legațiunei române din Washington cu privire la starea Bisericii române din America și considerând că majoritatea preoților de acolo aparțin jurisdicțiunei canonice a Î[nalt] P[rea]s[finției] Voastre, avem onoare a Vă înainta anexat sub ./. menționata copie și Vă rugăm să binevoiți a dispune cele ce veți crede de cuviință și până se va putea trimite un episcop, care să aibă grija conducerii Bisericii române ortodoxe din America.
Primiți etc...

***

N° 246

Î[nalt] P[rea]s[finițitului] Mitrop[olit] al Blajului,
Dr. Vasile Suciu – Blaj

Primind cu adresa Ministerului [...][15] și considerând că preoții Bisericii greco-catolice de acolo aparțin jurisdicției canonice a Î[nalt] P[rea]s[finției] Voastre, avem onoarea de a Vă înainta anexat sub ./. menționata copie și Vă rugăm să binevoiți a dispune cele ce veți crede de cuviință pentru asigurarea intereselor românești.
Primiți etc....

Miron

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.30. (concept)

---

[15] Spaţiu lăsat liber în documentul original.

31

Mitropolitul Vladimir al Bucovinei către Președintele Sfântului Sinod

Arhiepiscopul și Mitropolitul ortodox al Bucovinei
Nr. 256 pr.

Înalt Preasfinția Voastră,

În anexă Vă trimit epistola primită de la Petru Mintencu din Canada, în care acesta, în numele mai multor români ortodocși din Bucovina, emigrați încolo, roagă ca să li se trimită de aici un preot ortodox, și Vă rog ca să luați act de această dorință, fiind chestia bisericilor române din America pusă în programul chestiunilor mai însemnate care vor fi aduse în dezbatere în sesiunea proximă a Sf. Sinod.

Primiți, Vă rog, Î[nalt] P[rea]sfințite, expresiunea distinsei mele stime și considerațiuni.

Arhiepiscopul și Mitropolitul ortodox al Bucovinei,
Vladimir

Cernăuți, 5/18 octombrie 1921

Rezoluție

La Com[isiunea] de petițiuni.

M[iron]

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.34.

32

Mitropolia Ungro-Vlahiei către Președintele Sfântului Sinod

Sfânta Mitropolie a Ungro-Vlahiei
Nr. 3779

Înalt Preasfințite,

Avem onoarea a înainta Înalt Preasfinției Voastre în original, adresa No. 7.526 a Î[nalt] P[rea]s[fințitului] Mitropolit al Ardealului relativ la organizarea parohiilor noastre din America și Vă rugăm să binevoiți a dispune cele de cuviință.

Primiți, Vă rugăm, Înalt Preasfințite, ale noastre întru Christos frățești îmbrățișări.

București, 10 octombrie 1921.

Mitropolit primat,
Miron Cristea
Director,
Pr. I.D. Petrescu

Rezoluție

Sf[ântul] Sinod, N° 302 Pr. 10 oct[ombrie]/ [1]921, șed[ința] 10 noiembrie 1921. La Com[isia] de petițiuni.

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.32.

33

Sfântul Sinod către Arhimandritul Iuliu Scriban

Sf[ântul] Sinod
Nº 252

Preacuv[iosului] Arhim[andrit] Iuliu Scriban

Prin adresa No. 194 din 8 iulie 1921 Vi s-a făcut cunoscut însărcinarea pe care Sf[ântul] Sinod v-a dat-o 1) de a lua parte și a reprezenta Biserica noastră la congresul creștinesc mondial care s-a ținut la 17/4 august 1921 în statul New York din Statele Unite și 2) de a cerceta pe credincioșii ortodocși români din America etc.

Pentru cheltuielile necesare tot atunci am intervenit către D[omnul] Ministru al Cultelor de a Vă pune la dispoziție suma necesară.

Fiindcă se apropie sesiunea Sf[ântului] Sinod, Vă poftim să înaintați un referat amănunțit privitor la îndeplinirea însărcinării ce v-a dat-o Sf[ântului] Sinod.

Primiți etc.

[București], 18 oct[ombrie]/ [1]921

Miron

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.33. (concept)

34

Ioan Stănilă către Nicolae Bălan

Înalt Preasfințite Părinte,

Îmi iau îndrăzneala ca să aștern înaintea Înalt Preasfinției Voastre și cu smerita-mi rugare, ca să binevoiți a mă socoti demn și a mă numi în postul vacant de protopresbiter din America, pentru care s-a deschis concurs în foaia *Telegraful Român.*

Este o dorință veche a mea, pe care am visat-o ani de-a rândul și pentru care astăzi îmi licărește o rază de nădejde.

M-a înduioșat mult părăsirea sufletească a poporului nostru răsfirat în țara dolarului. Parcă-i văd, cu fețele stinse de munca istovitoare a fabricilor, munciți de dorul lung a celor părăsiți, de truda febrilă și dorința câștigului cât mai grabnic, rostogolindu-se în prăpastia necredinței, nimicindu-și acea comoară sufletească care este singurul stâlp al vieții, singura nădejdea noastră.

Natural că-n vârtejul acela de mecanism, sufletul ușor se pierde, ca glasul într-o uzină încărcată de mașini, - dispare sau abia dacă se mai aude.

Știu că mă așteaptă o muncă grea și spinoasă, dar această muncă – pe care am dorit-o - dacă grația lui D-zeu mă va călăuzi, îmi va fi ușoară, mă voi simți fericit, că doar munca nu e altceva decât fericire.

Iubirea acestor oameni și iubirea acestei meniri, îmi va întări sufletul și puterea de muncă îmi va crește întărită de harul lui D-zeu pe care-l implor.

În sfârșit, las în preadreapta judecată a Înalt Preasfinției Voastre modestele mele calități – pe cari întrucâtva le cunoașteți – numai trimițând acte despre absolvența mea de teologie și despre litere și filosofie la Universitatea din Pesta și Cluj, rămânând ca la cerere să le prezint Înalt Preasfinției Voastre cu cea mare și posibilă grăbire.

În nădejdea că Înalt Preasfinția Voastră mă va socoti calificat și vrednic pentru acest post și va sprijini numirea mea, mă închin înaintea Înalt Preasfinției Voastre,

Cu cea mai profundă evlavie și supunere fiască,

Ion Stănilă
profesor

Dej, la 12 noiembrie 1921

Rezoluție

Rezolvat la Nr. 3597.

Sibiu, șed[ința] bis[ericească] 17 mai 1922[16].

AAS, III, 678 – 921, 9766.

[16] Rezoluția este semnată olograf de 2 referenți, însă semnăturile sunt indescifrabile.

35

Andrei Moldovan către Nicolae Bălan și către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu

Înalt Preasfințite Domnule Arhiespiscop și Mitropolit
Preavenerat Consistoriu arhidiecezan în Sibiu!

Umilit subscrisul la avizul publicat în *Telegraful Român* despre parohiile vacante din America, îmi permit a înainta și eu cererea-mi de concurs.

Subsemnatul, având studiile prescrise cu teologia sistematică, posedând și limba germană verbal și în scris, servind și în armată între străini, îmi știu da seama despre chemarea unui preot român în un stat străin și între popoare mai culte ca noi. Știu a reprezenta – precum în trecut – așa și de aici înainte pe preotul ortodox și cinstit și corect la orice manifestațiune. Pe baza studiilor făcute în seminar și cele câștigate prin sârguința-mi proprie la miliție, cu prizonierii reîntorși din Rusia, voi ști combate sectele cari rod la pomul neamului și Bisericii noastre. Iar prin serviciile divine frumos îndeplinite și prin predicile mele, voi putea servi poporului de acolo, ca să fie deplin mulțumiți, ridicându-i astfel la nivelul recerut de azi.

În urma acestora îmi permit a cere denumirea în orașul Yougstown, deoarece o parte din poporenii români sunt din satul meu natal Trapold[17], având și frate acolo și mi-a murit tocmai acolo. În fine, zic și eu cu Apostolul gintelor Pavel: *De mă voi lăuda întru neputințele mele mă laud", „faptele ne voi dovedi*. Am fost la locul meu, oriunde am fost și vreau să fiu ca un adevărat preot.

În speranța că Î[nalt] P[rea]s[finția] Voastră și P[rea]v[eneratu] C[onsistoriu] veți considera cele zise, sunt

Cu supunere,
Pr[eot] Andrei Moldovan,
paroh

Hendorf[18] la 16/29 noiembrie 1921

[17] Azi comuna Apold, jud. Mureș.
[18] Azi comuna Brădeni, jud. Sibiu.

Rezoluție

Rugarea pr[eotului] Andrei Moldovan, paroh ort[odox] în Hendorf, p[rotopo]piatul Sighișoara, rezolvată la Nr. 3597.

Sibiu, șed[ința] bis[ericească] 19 mai 1922[19].

AAS III, 678 – 921, 9796.

36

Rev. Ilie Pop, *Din frământările noastre. Răspuns fostului protopop în America, Ioan Podea*

Cleveland, Ohio, 1922

Răspuns lui Ioan Podea
la cele scrise în nr. 7-8 din „Sămănătorul"
1922

În numărul 7-8 din "Sămănătorul", care apare la Brașov, România, și e foaia personală a „fostului" protopop în America Ioan Podea, - a apărut un articol intitulat *„O porcărie popească"*, precum și *„Memoriul"* preoților de aici, înaintat Sfântului Sinod al României. Memoriul s-a compus într-o conferință preoțească ținută la Youngstown, Ohio, la 25 aprilie 1922, la care au luat parte preoții subscriși în el. Pe lângă cei subscriși, la acea conferință a luat parte și Archimandritul Șerboianu, trimis aici de Î[nalt] P[rea]s[fințitul], Mitropolitul Niculae Bălan din Sibiu.

Acest memoriu a ajuns în mâinile părintelui Podea și e bine că a ajuns. Eu unul nu mă rușinez de cuprinsul lui și iau și azi și întotdeauna răspundere personală pentru întreg cuprinsului lui. În el se reoglindează starea faptică a Bisericei Ortodoxe Române din America și să cer remediile necesare de la șefii Bisericei Ortodoxe Române din România, cu cari am căutat să întreținem totdeauna legăturile sufle-

---

[19] Rezoluția este semnată olograf de 2 referenți, însă semnăturile sunt indescifrabile.

tești. Dat fiind că „fostul" „protopop" Podea află de bine a numi acest memoriu „O porcărie popească", aș dori ca cel puțin acum Î[nalt] p[rea]s[fințitul] Dr. Miron Cristea, Mitropolitul Primat al României, capul suprem recunoscut de noi, - să se îndure și să trimită un comisar pe care să-l autorizeze pentru facerea unei cercetări minuțioase. Să constate fără patimă și ură cine sunt vinovați pentru starea actuală a Bisericei noastre și apoi ca și Hristos, să prindă biciul și dacă suntem vinovați să ne scoată afară din Biserică ca pe niște netrebnici. *Eu unul declar solemn că pretind și doresc și mă supun cercetărei disciplinare și mă voi supune necondiționat și hotărârei mai marilor mei.*

Și până atunci însă, pentru luminarea celor buni și acelora cari nu și-au lăsat întunecate mințile de batjocurile aduse Bisericii noastre din partea unui descreierat și iresponsabil, mă simt dator cu un răspuns. Nu-i răspund lui căci oricine va lua în mână revista sa personală „*Sămănătorul*" Nr. 7-8 și o va ceti cu atenție și în întregime, dacă e om cinstit, va spune împreună cu mine: „Acestui om nu i se mai poate răspunde nici ca unui creștin, nici ca unui român", - pentru că dl. Podea nu mai este nici creștin, nici român.

Mă bucur că – contrar afirmațiunilor sale din numerii anteriori ai „Sămănătorului" în cari cu o astuție necunoscută până acum își ascundea credințele păgâne -, Memoriul nostru, prin conținutul său prea adevărat, a ațâțat pe „fostul" protopop Podea să-și deie pe față învățăturile scrintit-reformatoare și să facă a se vedea curat, că el de acum înainte nu mai vrea să fie nici astut, dar nici creștin și atât mai puțin român.

În numitul articol, unic în terminologia sa, se folosesc cei mai ordinari termini ce s-au auzit vreodată în limba română. Să reoglindește ura cea mai neagră ce a stăpânit vreodată un suflet omenesc, starea sufletească a unui semidoct clătinat sufletește. Un ambițios nesatisfăcut, un reformator naufragiat, un radical fără succese, un „Jupiter tonans", căzut din cerul său închipuit, un furibund, care în ultima sa sforțare de a reforma lumea românească cu ideile sale utopice, o creatură monstră care aruncă piatra în fântână și care în neputința sa, se zbate, zbiară, calomniază, aruncă cu tină, spumegă și dacă vede că societatea omenească nu vrea să-i urmeze ideile bolnave, ca totuși să-i rămână numele pomenit cu disgust, caută să se suie pe piedestalul unui HEROSTRATE MODERN[20], *prin otrăvirea sufletelor*

[20] Notă – Pentru acei cetitori cari poate nu știu: *Herostrate a fost un nebun, care, ca să-i rămână numele nemuritor, a pus foc templului Dianei din Efes – una din cele șapte*

turmei care din nenorocire i-a fost încredințată lui și prin zdrobirea morală și materială a acelora, cari odinioară i-au fost colegi și împreună muncitori pe aceste locuri streine.

În cât privește acuzele directe va răspunde fiecare preot separat, precum voi face și eu la sfârșitul acestui răspuns.

Acum în general:

Nu e adevărat, ca poporul român din America ar urî și ar fi părăsit bisericile și pe preoții lor trimiși de autoritățile lor superioare bisericești. Dacă aceasta ar fi adevărat, faptul ar constitui pentru acest popor pata cea mai rușinoasă. Norocul este că acest fapt trăiește numai în mintea bolnavă a lui Podea. Adevărat este că, în urma propovăduirilor meschine ale d[omnu]lui Podea o seamă de oameni nepricepuți au ascultat și ascultă și azi – dar nu vor asculta întotdeauna – de glasul de sirenă al revoluționarului reformator de biserici, ori dacă vă place, a *comunistului convins* care este Podea.

Nu-i adevărat că de la plecarea dânsului din America bisericile ar fi mai goale ca pe timpul când era el aci și dacă totuși trebuie să recunoaștem în parte acest lucru, apoi faptul se poate atribui spiritului anti-religios de după un război îngrozitor, ca cel trecut. Aceasta se poate socoti dacă cercetăm istoria, ca urmare firească a tuturor războaielor și nici decât lipsei din America a lui Podea.

Adevărat este și incontestabil că și biserica lui Podea nu era dintre cele mai cercetate până în timpul când acest trădător de credință a început să atace cu o nemaipomenită vehemență tot ce am avut și aveam mai sfânt, măgulind toate poftele ascultătorilor săi, și făcându-și prin aceasta o reclamă spurcată de circ, care ațâța curiozitatea demonilor, cari și așa nu mai aveau niciun sentiment și nicio credință, ci a căror Dumnezeu era dolarul.

Adevărat este mai departe, că bisericile tuturor celorlalți preoți erau mai cercetate decât a lui, căci așa era de sărac în calitățile cari trebue să împodobească sufletul unui preot, încât nimeni nu dorea să-l asculte, nici să-l urmeze. Îi lipsea doar chiar credința în spusele proprii. Aceste defecte au făcut de altfel ca fostul preot Podea nereușindu-i să fie ales în nici una din parohiile din țara-mamă, să plece cu disgust din țara celor ce vreau nu să-l înțeleagă – căci n-aveau ce înțelege dela el - și să se pripășească în America, pentru ca și aci

---

minuni ale lumei de pe atunci – întocmai cum Podea caută, ca prin otrăvirea sufletelor să-i rămână numele nemuritor.

numai prin bunavoință, dragostea și sprijinul celorlalți preoți acum „porci", să o poată ajunge și rămânea în vreo parohie.

Îl văd tulburat sufletește și îngrijorat de viitorul poporului de aici. Vreau să dau niște vești liniștitoare. Anume: De când ai plecat tu, frate Ioane, pretutindenea domnește pace și bună înțelegere. Dovada cea mai clasică este memorabila adunare a Uniunei Societăților Române de Ajutor și Cultură din America, ținută în Erie, Pennsylvania, în zilele trecute, unde – Minunea ta Doamne – s-a făcut înfrățirea tuturora. S-a șters Paragraful patru (4). Îți aduci aminte că motivul înscrierii acestui paragraf ai fost tu, în Adunarea Uniunei din 1912 din Cleveland, și purtarea ta din acea adunare.

În 10 septembrie am fost la sfințirea bisericei din Warren, Ohio. Am sfințit-o, la dorința poporului, din nou. Pentru ce? Pentru că poporul care acum te cunoaște și te pricepe, a văzut că o biserică sfințită de tine nu este sfințită. Deși la această sfințire șobolanii tăi împărțiau „*Sămănătorul*", totuși își începeau vorbirile, - spre pildă chiar un prietin de-al tău – un comunist, B..., în modul următor: "Întâi mulțumesc onoraților preoți cari au venit din depărtări și au ridicat prin prezența lor nimbul festivităților noastre etc.", iar la cetirea năzdrăvăniilor tale din „Sămânătorul", surideau cu milă.

Îți admir durerea ipocrită față de poporul de aici, pentru scăderea fondurilor bisericești, și ca să ți-o alin îți vestesc că în 27 septembrie, anul curent, la petrecerea bisericei „Sf. Maria" din Cleveland, a rămas un venit curat de $602.00 - și că de doi ani s-a plătit datoria casei parohiale de aici în suma de $4,000.00 – dispunând parohia de bani gata peste una mie dolari ($1,000.00). Tot așa și la alte parohii. Vezi, bun ori rău cum sunt, dar fac ispravă, pe care tu n-ai fost în stare s-o faci. Mă numești năimit. Eu știu însă că am venit trimis de mai marii mei pe cari i-am respectat și ascultat. Nu am plecat silit din parohia mea despre ceea ce te poți convinge luând informații dela fața locului. Îți admir însă curajul cu care îți porți și acum titula de „fost protopop", pe care ai primit-o la intervenția unui Consul modest și prietin al tău, numit fiind la propunerea lui de fostul ministru Octavian Goga, cumnatul popii Mureșan, pe care încă l-ai defăimat. Te admir, dar nu voi putea crede niciodată că toți fiii României Mari, și dintre toți oamenii cu temeinicie și serioase pregătiri teologice – fostul protopop Podea ar fi indicat să reformeze biserica – ci mai bucuros te voi socoti – precum de altfel de mult te socotoesc – de un bolnav, care sufere

de o boală sufletească incurabilă. Dacă totuși nu ești bolnav, atunci ești un mare fariseu. Un preot care 12 ani mănâncă din prescurile și primește dolarii pomenirilor, care face masle pentru bani – ba pentru mulți dolari - ține chiar și predică ungurească (cum ai făcut la Farrel, Pa.); un preot care, folosindu-se de neînțelegerea cutărui credinicos primește $30 dolari pentru o slujbă și care în general servește tuturora toate slujbele Bisericei noastre în care el nu crede, nu poate fi decât un mare fariseu. Chiar și mai târziu când buruienile în sufletul tău erau mărișoare încât nu le mai putea ascunde, pe timpul când serveai Sfânta Liturgie cu lemonadă (pop) dulce, iar pe credincioși, trăgându-i pe sfoară, îi cuminecai cu vin, apoi celor ce nu erau aplicați să-și mănânce biserica fondată cu mare și multă trudă, dacă ți-ar plăti salariile grase ce le pretindeai în schimbul serviciului de preot, le-ai recomandat să-și așeze în altar un gramofon care să le cânte Sfânta Liturgie – zic – chiar și pe acele timpuri te dădeai de preot ortodox, și mințindu-ți conștiința ta îți mințiai în chipul cel mai nerușinat, fariseu, credincioșii din a căror sudoare amară trăiai. Așa fac oamenii cinstiți? Nu. Așa fac fariseii, căci adevărații reformatori încep reforma cu ei înșiși. Tu faci cele mai grozave blasfemii, bătându-ți joc de darul preoțesc pe care l-ai pângărit în atâtea rânduri și hulind pe cel mai scump dintre profesorii tăi, azi mitropolit. Dacă aceste le faci, de ce să nu-ți fie permis a ne numi pe noi „porci”? Nu mă mir, căci te-a ajuns bătaia lui Dumnezeu, care, când vrea să mustre pe cineva, mai întâiu îi ia mințile. Ai fost șeful nostru, ai petrecut cu noi, ai servit la sfântul altar, am sfințit atâtea biserici împreună, am îngropat atâția creștini laolaltă, am fost împreună colegi și frați 12 ani, împreună am luat parte la toate manifestațiile naționale și culturale, precum și la vestitul sinod din Youngstown, Ohio, cu care îți place a te lăuda așa de mult, unde ne-am rupt de Ungaria bisericește, și unde ai fost președinte, iar eu am fost ales secretar. Cum se poate că, pe când erai cu noi, n-ai rostit un cuvânt rău de mine, ci ai venit de nenumărate ori în casa mea, împreună am fost în zile bune și în zile grele, iar acum sunt și eu un „porc”! Ei bine – tu ai fost însă șeful nostru – iar șeful porcilor se numește „porcar”. Așa ne spune logica și așa este firesc.

Acum, că ne desparte Oceanul Atlantic; acum când știi că nu pot să te urmăresc pe calea legei nici să-mi iau satisfacție – acum îți verși veninul asupra mea. Bine faci, cel puțin nu te renegi. Ești doar la largul tău, și așa este și a fost caracterul tău.

Mai departe îți vestesc, că fostul tău dușman de moarte, iar acum prietinul tău, Rudolph Carovici, alias C. R. Pascu, a trădat Uniunea și a încercat să o nimicească așa cum tu încerci a strica legea strămoșească și cum și tu în anul 1912 încercai să strici Uniunea – înființând „*Ajutorul*”. Nu i-a reușit însă, precum nici tu nu vei izbuti, pentru că și el, ca și tine, s-a scuns în tufă, trecând în Canada, iar tu peste Oceanul Atlantic.

Fii dar liniștit și nu te îngrijiora, căci poporul nu-și va ținea nici de acum înainte copiii nebotezați cum ai făcut tu cu fata ta, și cu sufletul ei – ca să vezi ce deosebire este între un copil botezat și altul nebotezat -, ci își va urma mai departe calea sa naturală și liniștită neîmpiedicându-se de o trupină putredă ca tine.

Aceste ca o completare și explicare a celor susținute și de mine în memoriul adresat Sfântului Sinod.

În ce privește acuzele blăstămate adresate persoanei mele direct, răspund următoarele:

Dl. Podea, care să pretinde a fi așa de luminat și învățat încât nu se sfiește a lua asupra sa sarcina foarte grea de reformator, monopolizând numai pentru sine înțelegerea adevărată a lui Christos, și interpretarea Evangeliei Sale – cu înlăturarea chiar a Sfinților Apostoli Petru și Pavel (cfr. art. de fond din „*Sămânătorul*”, nr. 7-8) ar putea ști ceea ce știu atât de bine de aproape toți oamenii cu carte, că justiția omenească nu a ajuns și nu va ajunge la acea perfecțiune încât să facă dovadă absolută a vinovăției sau a nevinovăției cuiva.

Ar putea ști mai departe, că legitima apărare a onoarei unui tată sau a unei familii ori chiar a onoarei personale, de multe ori împinge pe om la fapte pentru care încă nu s-a aflat nebunul, care să-i pună în sarcină întreaga responsabilitate.

În cazul meu, pentru care a trebuit să sufăr pedeapsa, era vorbă de onoarea și existența tatălui meu, a familiei mele și a mea, și chiar azi m-aș socoti cel din urmă laș din lume dacă nu mi-aș fi luat satisfacțiune.

De altfel, superioritatea mea bisericească, ca for suprem judecătoresc-bisericesc, luând în considerare tocmai principiile expuse mai sus, mi-a dat pedeapsa cea mai ușoară, suspendându-mă numai pe timpul împlinirei pedepsei civile și reabilitându-mă în postul meu îndată după expirarea aceleia.

Îndrăznesc a crede, că aceasta procedură a superiorității bisericești la toată întâmplarea a fost mai justificată, decât procedura judecătoriei unguarești într-un proces unde era vorba de un „popă român" și un slujbaș care sta în serviciul administrațiunei unguarești.

Autoritatea mea bisericească în mod evident și-a arătat părerea ce o avea în timpurile acele despre persoana și activitatea mea prin actul oficiului protopopesc din Mercurea, pe care îl public mai jos:

Nr. 810-910

Atestat de serviciu

În virtutea căruia se testifică oficios, cumcă onorabilul presbiter ILIE POP, ca paroh în Ludoș, în decursul funcționărei sale acolo a dovedit abnegațiune și a dezvoltat zel apostolic întru promovarea binelui Bisericei și școalei noastre. Onorat Domnia Sa timp de 14 ani a pus neîncetat toată inima sa, toată judecata și toată energia conștientă a voinței sale în serviciul poporului, carele l-a urmat cu încredere și iubire în necontenita muncă spre îndreptarea relelor, ce de un șir de ani brăzdaseră corpul comunei.

S-a distins prin zidiri de școală și biserică. Prin tactul său pastoral a știut strânge în jurul său tot poporul, iar prin supunere și ascultare față de superiorii săi și-a câștigat stima. Acest document cu plăcere se estrădează recomandându-se tuturor celor ce se cuvine de un preot vrednic și la înălțimea chemărei sale.

Mercurea, la 23 octombre, 1910

Oficiul protopopesc,
Avram S. Păcurariu, m[anu] p[ropria],
Protopresbiter

Acela, care mi-a dat acest document trăiește și azi și dacă vrea să afle cineva și mai mult să poate adresa dânsului sau poporului din Ludoș, județul Sibiu, și unde am stat în continuu până la trimiterea în America de către fericitul în Domnul, Mitropolitul Ioan Mețianu.

Pe dl. Podea, fiindcă pe acele timpuri nu m-a cunoscut, îl declar incompetent în a-și face asupra mea și a folosi în modul cel mai răutăcios aceasta împrejurare de mijloc prin care ar putea să mă

discrediteze în fața credincioșilor mei de acum și să tindă în mod diavolesc la ruinarea familiei mele numeroase, pentru care mi-am luat pedeapsa și mi-am ispășit greșeala.

După sosirea mea în America, în 22 nov. 1910, la 3 zile am venit la „fostul" meu „frate" și „coleg" în Domnul Hristos, Ioan Podea, în Cleveland, ca să-mi dee indigitări cum să purced în lumea nouă și arătându-i documentul de denumire pentru parohiile din Farrell, Pa. și Youngstown, Ohio. Din acel moment s-a întunecat și s-a pornit contra mea de oarece dorința lui ascunsă era să se mute la Youngstown, ceeace mie însă nu mi-a spus-o, căci eu îi făceam loc de atunci, încunjurând multe neplăceri cari au urmat, putând merge în oricare parohie.

În primăvara anului 1911 pleacă acasă pentru că în Maiu 1912 să se reîntoarcă ca administrator protopopesc fără a fi numit însă într-o anumită parohie. M-a rugat prietinește să-i cedez parohia din Farrel, Pa., ceea ce cu plăcere am făcut, dar dânsului nu-i ieșea de la inimă parohia din Youngstown, căutând în ascuns a mă discredita în fața poporului prin clica sa și șobolanii săi. Notez că atunci când am sosit în Youngstown era abia pusă piatra fundamentală la biserică. Am stăruit și apelat la popor până la doi ani, biserica a fost plătită, colectând peste 10,000 dolari. În timpul acesta ni s-a dat un prilej de a cumpăra cu un preț rezonabil 2 case peste drum de Sf[ânta] Biserică cari cu însuflețire s-au cumpărat de popor și care sustau dovedind vrednicia poporului din Youngstown – despre cari fapte însă părintescul meu șef protopop nu a amintit, și dacă ar fi putut în întunecata-i ură și nețărmuritul egoism mi-ar fi șters numele, or ar fi ars protocoalele, atribuindu-și sieși totul ce s-a făcut în Youngstown.

La sosirea lui Podea aici s-a stârnit o furtună de indignare din cauza unor articole scrise de dânsul în „*Telegraful Român*", iar femeile din America îl vor ținea minte cât vor trăi căci le-a făcut de cele mai depravate. Ziarul „*America*" pornise o campanie strașnică contra dânsului și ca să contrabalanseze acest ziar – sosind atunci în America și d-l Ioan Iosif Șchiopul, împreună am înființat ziarul „*Glasul Vremei*" cu câțiva tovarăși, pe care l-am susținut din punga noastră, iar având ziarul trebuință de bani, am împrumutat 250 dolari de la banca Hamory, personal, cari nu i-am mai reprimit niciodată de la societate – precum poate adeveri d-l Cornel Jaiser, casarul nostru de pe atunci, iar pentru cei de dincolo mă provoc la stimabilul domn Ioan Iosif Șchiopul. *Aceasta o numește fratele meu în Hristos administrare necinstită.*

Cât a stat Podea în America a venit în conflict cu toți și toate. Dacă a fost preot și apostol al păcii și iubirei, de ce a fost în proces cu toate ziarele, cu *„America"*, cu *„Românul"*, cu Mureșan, cu Dr. D. Moldovan. Dacă a fost șef de ce nu și-a aplanat afacerile cu preoții pe calea bisericească prin forurile mai înalte bisericești, de ce s-a pus înaintea barului justiției lumești „fostul protopop" în America, compromițând biserica pe care zicea că o reprezintă.

În anul 1913 a trimis Veneratul Consistoriu din Sibiu un comisar în persoana decedatului protopop dl. Constantin Proca, care sosind aici a venit direct la mine în Youngstown. Întrebându-l Podea de ce a venit la mine și nu la dânsul, i-a răspuns: „Fiindcă contra lui Ilie Pop nu sunt arătări – iar contra D-tale sunt foarte multe plângeri". Atunci noaptea, adunându-și ceata sa din Youngstown, a făcut arătare la Consistoriul din Sibiu și comisariului cerând transferarea mea din Youngstown. Răspunsul Consistoriului a fost următorul – ce s-a și cetit în biserica din Youngstown, de către președintele Simeon Lupșe, care și azi e în Youngstown:

"N... T... și soții au înaintat o pâră contra Sfinției Tale că nu ai fi preot vrednic și cer transferarea în altă parohie. Sosind în același timp o altă rugare cu o mulțime de subscrieri în care arată că Sfinția Ta ai făcut și multe lucruri bune, Consistoriul decide a te susține și pe mai departe în parohia din Youngstown ... Înțelegând că la spatele acestei mișcări stă administratorul protopopesc Ioan Podea, pe acesta l-am advertizat să-și vadă de parohia sa, și *să nu râvnească a intra în munca și sudoarea altuia. Semnat Ioan Mețianu, Arhiepiscop.*

Acesta este actul de care spune Podea că l-am dat lui Mureșan în procesul lor și că ar fi un act fals și care și azi se poate căuta la dosarul judecătoriei în Cleveland în procesul Podea-Mureșan - și copia căruia se poate afla în arhiva Consistoriului din Sibiu din anul 1914, luna lui mai. În urma acestei deciziuni, Podea cu aderenții lui țineau nopți de-a rândul sfaturi, uneltind cum să mă scoată din parohie, până când scârbit în suflet de procedurile sale josnice, m-am mutat în 1 septembrie 1914, în parohia din Indianapolis, Indiana, vreo 500 km depărtare de Youngstown, ca să fiu cât se poate de departe de acest instigator fără suflet. Acolo am stat timp de trei ani, colectând bani grei pentru plătirea datoriei bisericei care era să se piardă, lăsând-o la plecarea mea curată, cu casă parohială și vreo 1500 dolari. După plecarea mea, poporul din Youngstown s-a sfâșiat în două partide cari se luptă unul cu altul și azi, iar Podea abia după opt luni a pu-

tut să intre în Youngstown după ce prin înfricoșări și amenințări cu suspendare și nimicire totală a făcut să abzică preoții aleși. Holder și Doctor.

La câteva luni am auzit că corifeul lui Podea, N. T., a fost bătut crunt de niște feciori. Crima aceasta o aruncă cu multă nerușinare în cârca mea, care n-am venit din părțile acele până după doi ani - și atunci la conferința din Detroit, Mich., dacă nu mă înșel în anul 1917, unde Podea în fața colegilor s-a rugat, cu lacrimi în ochi, să-l iert, ceea ce pot mărturisi dincolo de Ocean, Păr[intele] Teofil Roșca, Romul Doctor și Cornel Foltuțiu, iar aici preoții cari mai sunt de pe acele timpuri.

Mă acuză cu o nerușinare, caracteristică unui Mefisto, că am ruinat parohiile de aici, dar nu poate tăgădui partea vizibilă a faptelor mele, cum sunt biserica și casa parohială din Youngstown, din Alliance – unde și azi mă chiamă de preot; nu-mi poți tăgădui zidirea bisericei din Terre-Haute, Indiana; unirea societăților de acolo, zidirea bisericei din Omaha, Nebrasca; istoria acelor biserici – cum și cele din Warren și Farrell nu se pot scrie fără numele lui Ilie Pop, acest preot criminal, bețiv, laș, cum îndrăznești tu să-l numești. Eu care am fost unealta ta – cum am fost la adunarea din Cleveland unde e drept, te-am apărat pe tine cu revolverul, altfel azi erai un cadavru. Dacă n-am fost eu la pertractarea cu Cucuiat-Zamfirescu, ai fost tu, carele l-ai băgat în temniță, căci dacă era procesul meu și nu eram de față, nu se judeca. De ce nu spui adevărul, căci bine știi că am martor și dincolo pe care în caz de lipsă îl numesc, dar îl stimez prea mult ca să-i amintesc numele alături de al lui Podea.

Fondul de teatru „Agata Bârsescu" l-am înființat eu, cu câtiva prietini, în casa mea din Alliance, Ohio. Nu s-a putut nici înregistra, nici pune în activitate, nici statute nu s-au făcut în urma opozițiunei care i s-a făcut din partea lui Podea și alți colegi – pe motivul că timpurile de război nu sunt prielnice astor fel de acțiuni -, așa s-a desființat și cei ce au contribuit și-au primit evotele înapoi. Dacă cineva dintre fondatori nu și-a primit banii săi înapoi, n-are decât să-i pretindă dovedindu-și pretenziunea și-i va primi de la mine. Nu cred însă că vreunul din acești presupuși defraudați și-au tocmit advocat pe dl. Podea – iar pentru amestecul lui nepoftit în această afacere îi aduc aminte că nici până azi nu și-a dat seama de miile de dolari de la adunarea de rumpere de la Ungaria, din Youngstown, Ohio.

Ca încheiere adaug următoarele:

Am cetit și eu „Semânătorul” dlui Podea, am văzut cum pune alături de Domnul Hristos pe Buddha, am văzut cum în mod inconștient – sub masca bisericei sociale – propagă comunismul cel mai radical, m-am convins că pentru el nu mai este nicio autoritate în fața căreia s-ar simți dator cu răspuns pentru faptele sale. N-am văzut nici de astă dată un plan serios de reformă adevărată a bisericei. Nu l-am știut așa de cuminte nici până acum, iar acum – după cele cetite -, îl socotesc foarte *mărginit și rău*.

Elie Pop, Preot

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff.35-43.

37

Ministerul Cultelor și Artelor către Președintele Sfântului Sinod

Ministerul Cultelor și Artelor
Direcția Generală a Cultelor
Nr. 15025

Înalt Preasfințite,

Ministerul de Externe cu adresa Nr. 54 din 24 martie a[nul] c[urent], informându-ne că Episcopul uhro-rus al Diecezei din Pittsburgh (Statele Unite) a hirotonisit pe Dl. Crăciun Mechea ca preot ortodox român, avem onoare a vă ruga să binevoiți a dispune să ni se comunice dacă susnumitul episcop este îndreptățit a proceda la hristonisirea de preoți români.

Primiți, Vă rugăm, Înalt Preasfințite, asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

Ministru,
Constantin Banu
Director,
N. Popovici

[București], 12 aprilie 1922

Rezoluție

Sf[â]ntul Sinod, Nr. 66 Pr. 19 aprilie 1922, Șed[ința] 12 iunie 1922. La Com[isia] de petițiuniuni.

M[iron]

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.38.

38

Ioan I. Pop
către Consistoriul mitropolitan din Sibiu

Nr. 654/[1]922

Preveneratului Consistoriu mitropolitan Sibiu
Preaven[erat] Consistoriu mitropolitan!

Un individ nouă necunoscut, cu numele Traian Birău, născut la 8 februarie 1888 în comuna Bârsa, jud[ețul] Arad, care după statutul oficios, extrădat în anul 1921, a funcționat ca preot ort[odox] român în Philadelphia, a cerut acestui Consistoriu să-l instituie de administrator al parohiei vacante din comuna Iarcoș, județul Arad.

Sus-numitul ne-a înaintat un atestat oficios, data 4 oct[ombrie] 1921, Nr. 73, prin care Episcopul ortodox Ștefan A. Dzubay adeverește că în anul 1918 l-a hirotonit întru preot pentru credincioșii gr[eco]-ort[odocși] români.

Același Episcop, prin atestatul oficios, Nr. 71/[1]921, tot în 4 octombrie 1921, adeverește că pe Traian Birău, înainte de ce l-ar fi hirotonit întru preot, l-a examinat din Sf[ânta] Scriptură, Canoanele și dogmele Bisericii Ortodoxe și din ritualele necesare și [l-a] aflat pregătit suficient pentru taina preoției.

Aceste atestate sunt provăzute cu sigiliul: *Eclesiastical Consistory of the Uhro-Russian-Bishop 1916* și sunt rectificate de Consulatul regal român din Pittsburg, Pennylvania, Statele Unite ale Americii de Nord, cu data de 13 noiembrie 1921, Nr. 1517, 2047, 21.

Reprezentanții parohiei gr[eco]-ort[odoxe] române din Philadelphia, cu Nr. 15/[1]921 încă adeveresc că Traian Birău servește ca preot [al] lor din anul 1919, luna martie, ziua 15, și sunt mulțumiți cu dânsul.

Sus-numitul a dovedit că are VI clase primare / elementare, n-a dovedit însă cu nimic că ar fi absolvit și cursurile teologice.

Având în vedere că Consistoriul din Arad n-are nicio jurisdicție asupra clerului și credincioșilor ort[odocși] români din America, având în vedere că pe sus-numitul Traian Birău nu-l cunoaștem și nu știm, ori de Episcopul ortodox Ștefan A. Dzubay a avut ori nu dreptul să hirotonească preot pentru Biserica noastră Ort[odoxă] Română și că un atare preot hirotonit de Episcop străin poate funcționa în Biserica noastră:

Rugăm respectuos Preavener[atul] Consistoriu mitropolitan să binevoiască a ne da în chestie informațiunile necesare, ca să ne putem pronunța asupra cererii preotului Traian Birău.

Ioan I. Pop
Episcop

Arad, la 6/19 aprilie 1922

Rezoluție

Rezolvat la Nr. 3597.

Sibiu, șed[ința] bis[ericească], 17 mai 1922[21].

AAS, III, 678 – 921, 3332.

[21] Rezoluția este semnată olograf de 2 referenți, însă semnăturile sunt indescifrabile.

39

Comisiune de petițiuni către Președintele Sfântului Sinod

Sfântul Sinod
Comisiunea de petițiuni
Sesiunea din iunie 1922

Înalt Preasf[inției] Sale, Miron, Mitropolit Primat,
Președintele Sf[ântului] Sinod

Înalt Preasfințite Stăpâne,

Cu adresa Nr. 15025 din 12 aprilie a[nul] c[urent], Ministerul Cultelor arată că Ministerul Afacerilor Străine întreabă cu adresa Nr. 5447 din 27 martie a[nul] c[urent], dacă episcopul uhro-rus din Pittsburgh (Statele Unite), care a hirotonit pe d. Crăciun Mechea, ca preot ortodox român, are dreptul de a săvârși hirotonii de preoți români.

Comisiunea, considerând că acest fapt este cu totul anticanonic, este de părere a se răspunde că arătatul episcop rus neavând nicio delegație formală din partea Sf[ântului] Sinod al României, nu are asemenea drept și nu va putea hirotoni clerici români, - și roagă pe Înalt Preasfinția Voastră să binevoiască a se aduce acest lucru la cunoștința ministrului nostru reprezentant în Statele Unite prin Ministerul de Externe, spre știință.

Primiți, Vă rugăm, Înalt Preasfințite Stăpâne, asigurarea deosebitei noastre considerațiuni și întru Hristos frățești îmbrățișări.

Raportor,

† Visarion al Argeșului
Platon Ploieșteanu

Rezoluție

Sf[ântul] Sinod N. 160, Pr. 15 iunie 1922, Șed[ința] 15 iunie 1922. Se aprobă concluzia raportului.

M[iron]

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.39.

40

Comisiunea de Petițiuni către Președintele Sfântului Sinod

Sf[ântul] Sinod
Comisiunea de petițiuni
Sesiunea din iunie 1922

Înalt Preasfințite Stăpâne,

Din partea Arhiepiscopiei și Mitropoliei Bucovinei, s-a primit adresa Nr. 256 din 5/16 octombrie 1921, prin care se arată că câțiva locuitori din Bucovina, emigrați în America, roagă să li se dea un preot ortodox, și întrucât chestiunea aceasta a preoților români din America este în deliberarea Sf[ântului] Sinod, roagă a se lua act de această dorință.

Comisiunea, considerând că, chestiunea clerului ortodox român din America încă nu este limpezită, crede de cuviință a vă ruga să binevoiți a răspunde că deocamdată un asemenea preot să fie trimis din clerul Bucovinei.

Raportor,

† Visarion al Argeșului
Platon Ploieșteanu

Rezoluție

Sf[ântul] Sinod Nr. 165, Pr. 15 iunie 1922. Șed[ința] 15 iunie 1922. Se aprobă concluzionarea raportului.

M[iron]

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.41.

41

Sfântul Sinod către Ministrul Cultelor

Sf[ântul] Sinod
Nr. 127

Dlui Ministru al Cultelor,

La adresa Dvs Nr. 15025 din 12 aprilie a[nul] c[urent], avem onoare a răspunde următoarele:

Sf[ântul] Sinod deliberând în ședința de la 12 iunie a[nul] c[urent], asupra relatării din adresa Ministerului Afacerilor Străine Nr. 5447 a[nul] c[urent], face cunoscut că hirotonia săvârșită de episcopul uhro-rus din Pittsburgh (Statele Unite) asupra d. Crăciun Mechea, este necanonică.

Nici episcopul în chestiune și niciun alt ierarh ortodox aflător în statele americane, nu are asemenea drept, fără o delegație sau împuternicire specială a înaltelor foruri bisericești din România, respectiv a Sfântului nostru Sinod.

Aceasta avem onoare a Vă ruga să binevoiți a o comunica Ministerului de Externe, pentru a se aduce la cunoștința tuturor organelor reprezentative ale țării noastre în acele state, spre știință spre orientare pe viitor, până la alte dispozițiuni.

Primiți...

M[iron]

București, 28 iunie 1922

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.40. (concept)

42

Sfântul Sinod către Mitropolia Bucovinei și către Mitropolia Ungro-Vlahiei

Sf[ântul] Sinod
Nr. 180

Sf[intei] Mitropolii a Bucovinei,

La adresa Î[nalt] P[rea]s[finției] Voastre Nr. 256 din 5/18 oct[ombrie] 1921, avem onoare a Vă comunica că Sf[ântul] Sinod, considerând că chestiunea clerului ortodox român din America încă nu este limpezită, aflã de bine că deocamdată s-ar putea trimite un preot ortodox din clerul Bucovinei, care să îngrijească de trebuințele religioase ale românilor din Bucovina, emigrați în America. Vă rugăm deci pe Î[nalt] P[rea]s[finția] Voastră să binevoiți a dispune cele ce veți crede de cuviință.

Primiți etc...

***

Mitropoliei Ungro-Vlahiei,

Alăturat Vă trimitem scrisoarea lui Petru Voloca din Canada, transpusă Consistoriului superior de Mitropolia Bucovinei, ca să dispuneți cele ce veți afla în interesul credincioșilor așezați în Canada, care au stat sub îngrijirea Vechiului Regat.

Primiți ...

M[iron]

7 iulie 1922

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.42. (concept)

43

Dumitru Iridon către Nicolae Bălan

Excelență și Înalt Preasfințite,

Eu, subscrisul, sunt de 17 ani în America și dimpreună cu alți credincioși am înființat cea dintâi praohie și am clădit prima biserică *St. Maria* din Cleveland. 5 ani în rând am fost președintele acelei parohii până ce-am plătit toată datoria bisericii.

15 ani am scris continuu prin *Foaia Poporului* din Cleveland contra pocăiților și a altor secte, iar de 6 ani, de când sunt în Detroit, am ținut mai multe serii de conferințe (dezbateri) publice cu predicatori și cei mai învățați ai pocăiților și ai altor secte și pe care cu ajutorul lui D-zeu și al Maicii D[omnu]lui i-am învins. Iar când ereticul I[oan] Podea, fost administrator protopopesc în America, a devenit prea ridicol și periculos și când am văzut că atacă chiar și tainele Bisericii noastre, apoi eu am ținut conferință publică contra lui și am scris și tipărit o broșură contra lui, luând apărarea Bisericii noastre.

Iar în timpul războiului am scris o carte intitulată Maica D[omnu]lui. Această carte conține apărarea Bisericii și a dreptei noastre credințe gr[eco]-or[ientale]. Pe această carte a citit-o și Sfinția Sa arhimandritul Calinic P. Serboianu, fostul nostru preot aici în Detroit și plăcându-i și aflându-o de bună a luat-o cu Sfinția Sa acasă în România, încercând ca să o poată tipări. Mi-a scris că toate institutiunile noastre bisericești și religioase, pe unde a întrebat, au spus că sunt sărace și n-au bani ca să o poată tipări. Dar a găsit o Societatea a doamnelor române care sunt decise a colecta bani necesari pentru tipărirea acelei cărți. Despre această carte amintesc eu și în broșura ce am scris contra lui I[oan] Podea și pe care am trimis-o gratis la locuri competente, acasă în România Mare. Dar niciunul dintre prelații Bisericii noastre nu s-au interesat de cartea mea. Dar eu zic ca D-zeu să Vă ierte ca nu știți ce faceți, adică nu știți că ce conține acea carte, dar păcat tot veți avea deoarece dacă vă oferă cineva o lucrare și încă gratis ca mine, spre apărarea Bisericii și a credinței noastre, atunci sunteți datori a o vedea și a o cerceta și dacă-i bună și de folos să-i dați aprobarea și binecuvântarea și să o sprijiniți, iar dacă nu-i

bună să spuneți la prostul și ignorantul acela, fie și mie, nu ți-e bună lucrarea, deci nu mai avea gândul și grija ei!

Revistele și gazetele engleze din America au publicat multe știri spunând că în România se maltratează și se asupresc pocăiții și alte religii, care nu sunt gr[eco]-or[ientale]. Și dacă numai o parte e adevărat despre asuprirea altor religii în România, e destul ca să ne socotească de barbari și necivilizați.

Astfel de procedură e în devafoarea Bisericii și-i întărește pe ei, căci ei zic că suferă pentru credință și pentru D[omnu]l. Deci nu forța folosește ceva, ci din contra strică. Puterea cuvântului prin predică și scris, acestea ajută. Ei prin predică și prin mii de broșuri și cărți eretice rup din Biserica noastră și atrag pe ai noștri la ei. Deci asemenea trebuie să facem și noi spre a ne apăra, propagandă contra propagandă.

Deci cartea mea acea menire are, să ia apărarea Bisericii noastre, să întărească pe cititor în credința și religia gr[eco]-or[ientală], iar pe pocăiți și alți sectarieni să-i sfideze, să-i învingă și să-i împrăștie și să-i nimicească prin explicarea Scripturilor!

Deci această luptă e dreaptă și cinstită.

Deci eu spun că lucrarea (cartea) mea e bună și de folos și păcat veți avea dacă nu vreți ca s-o vedeți și dacă nu vă interesați de ea.

Puținul timp cât Sfinția Sa, arhimandritul Calinic P. Serboianu a funcționat ca preot aici, a fost de mare talent și de mare vrednicie. Ne-a făcut mai bine cunoscuți americanilor cu Biserica noastră, cu fotografia Sfinției Sale și interviurile, ce a dat, au fost publicate în gazetele americane. O bună ținută și purtare morală exemplară, un predicator de talent etc. etc.

Noi adevărații membri ai Bisericii îl regretăm, dar ne mângâiem având speranța ca să-l revedem în curând. Sfinția sa a combătut excesul lui Podea și prin aceasta pe aderenții lui Podea și i-a câștigat de dușmani și acești sunt mai mulți decât cei buni, toți bolșevicii și contrarii Bisericii noastre, dintre care cel mai tare este și farmacistul N[icolae] Drugociu, care v-au scris ponegrind pe Sf[inția] Sa Serboianu.

Sfinția Sa C[alinic] P. Serboianu, vrednicul preot și arhimandrit, se află în prezent în România, în București, cu scopul de a fi consfințit întru arhiereu și vrând ca să devină primul Episcop pentru românii gr[eco]-or[ientali] din America. Deci Înalt Preasfinția Ta ai face mult

bine Bisericii și poporului nostru dacă ai stărui pe lângă cei din București ca să ni-l trimită cât se poate mai în grabă.

Excelență și Înalt Preasfințite, Vă rog iertați-mi îndrăzneala ce am avut de a vă scrie această epistolă. Sărutându-Vă dreapta Î[nalt] P[reasfinției] Voastre, rămân umilitul și credinciosul fiu sufletesc,

Dumitru Iridon, mirean

Detroit, Mich., N. America, în 29 septembrie 1922

ABMS, *Fond Bălan*, 2074.

44

Autorizație dată de Mitropolitul Primat Elie Miron Cristea Arhimandritului Calinic Popp Șerboianu

Nr. 53/[1]922

Autorizație

Noi, Dr. Elie Miron Christea, Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungro-Vlahiei, Primat al Țărei Românești, Exarh al Plaiurilor, locțiitor al Cesareiei Capadociei etc. dăm, prin aceasta, binecuvântare și împuternicire prea cuviosului Arhimandrit Calinic I. Pop Șerboianu, ca în numele nostru să colecteze orice sume de bani de la mult iubiții noștri compatrioți români, viețuitori pe pământul Statelor Unite ale Americii de Nord, ale Americii de Sud și Canadei.

Cu suma care se va colecta și care va fi trecută sub semnătura fiecăruia, în anexatul registru, sigilat, numerotat și parafat de Noi, vom căuta a da avânt marei opere de cultură religioasă și națională a „Institutului Biblic”, ce a luat ființă în timpul arhipăstoriei Noastre, și care va tipări părți din Sf[ânta] Scriptură, broșuri instructive religioase și de cunoaștere a învățăturilor greșite. Întrucât ar incurge sume însemnate, se pot crea mijloace și pentru trebuințele religioase ale românilor din afara de regatul României.

Prea Cuviosul Arhimandrit Șerboianu își va lua în scopul acesta ca ajutor pe oricine va crede de cuviință. Autorizația aceasta se dă pe termen de 5 ani, cu începere din anul 1923, iar sumele colectate

se vor trimite direct Î[nalt] P[rea]s[fințitul] Președinte al Sfântului Sinod, al Sf[intei] Biserici Ortodoxe autocefale Române.

Dată astăzi 7/20 oct[ombrie] 1922 în reședința noastră metropolitană din București.

Mitropolit Primat,
Miron

Notă

Am primit toată corespondența: scrisoarea de mângâiere pentru românii din Vechiul Regat duși în cele două Americi și Canada și două registre-colectă.

Arhim. Calinic Popp-Șerboianu. P.O. Box 764, Alliance, Ohio, Nord America.

26 octombrie 1922

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.49.

45

Traian Birău către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu

Biserica greco-ortodoxă română *Pogorârea Sfântului Duh*

Preavenerabil Consistoriu arhidiecezan,

Subsemnatul am trimis pe la începutul anului curent o petiție către Venerabilul Consistoriu din Arad, pe care am ajustat-o cu mai multe documente originale, și în care rugam pe Preasfințitul Ioan I. Pop să mă recunoască drept preot ortodox în bună regulă.

După informațiunile ce am primit din Arad, chestiunea mea a fost acolo rezolvată favorabil și apoi trimisă la Preaveneratul Consistoriu arhidiecezan din Sibiu spre aprobare.

Așa cum pentru mine chestiunea recunoașterii mele de preot ortodox român în bună regulă e o chestiune vitală, rog cu umilință, Preavenerabilul Consistoriu arhidiecezan să binevoiască a se pronunța

cât se poate mai curând în afacere și a-mi înapoia documentele mele originale de care am mare lipsă.

Traian Birău
preot ort[odox] român

Philadelphia, PA, la 19 oct[ombrie] 1922

AAS, III, 678 – 921, 8567.

46

Circulară a Primatului României, Elie Miron Cristea, adresată românilor ortodocși din Statele Unite și din Canada

Nr. 53/[1]922

Scrisoare
către credincioșii români din America de Nord,
din America de Sud și Canada,
*originari din România Vech*e

Dr. Elie Miron Cristea, prin voia lui Dumnezeu, Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungro-Vlahiei, Primatul României, exarh al plaiurilor, locțiitor al Cezareei Capadociei etc., tuturor drept credincioșilor mei fii sufletești și credincioși români, împrăștiați pe pământul Americii de Nord, Americii de Sud și Canadei, dar vouă și pace de la Dumnezeu, Tatăl nostru și Domnul Nostru Iisus Hristos, iară de la Noi salutarea și binecuvântarea Noastră arhipăstorească.

Atât din scrisorile particulare, cât și din rapoartele oficiale, ce sosesc din America de la credincioșii Noștri români, duși din Vechiul Regat al României, aflăm cu multă mâhnire sufletească și îngrijorare, că fiii Noștri sufletești, trecuți acolo preste mări și preste țări sunt expuși în val-vârtejul acelei lumi nouă – pe lângă îndemnurile spre bine și muncă - și la tot felul de ispite, cari atacă adeseori sufletul lor românesc în ceea ce am moștenit mai scump de la părinții noștri – în credința și învățăturile Bisericii noastre strămoșești. Și cum și aici,

acasă, ducem o deosebit de mare și simțită lipsă de preoți, nu s-au putut trimite acolo pretutindenea preoți, încât turma a trebuit să fie ani întregi fără păstori, fără apărători pricepuți.

De altă parte cu bucurie am aflat că – în toiul propovăduirilor de tot soiul de învățături, străine de legea noastră -, cei mai mulți stau neclintiți în credința lor drept măritoare, mărturisită în cursul veacurilor de neamul românesc.

De aceea mulțumesc.

Mulțumesc înainte de toate lui Dumnezeu, iubiților fii sufletești, pentru că v-a întărit, ca să vă păstrați râvna și credința voastră cea neclintită către Sf[ânta] noastră Biserică Ortodoxă Română, cum și a voastră nețărmurită dragoste către pământul României, de-a pururi întregite; către acest pământ, care v-a născut și unde zac osemintele părinților, moșilor, strămoșilor voștri. Apoi vă trimit prin scrisoarea aceasta și vă dau, în numele Domnului al cărui slujitor suntem, binecuvântarea Noastră arhipăstorească, pentru ca viața voastră să o petreceți în tihnă și dragoste, în bucurie și frățietate, în mângâiere și bune sfaturi. Casele voastre, ale fiilor și fraților să fie de-a pururi pline de tot belșugul pământesc și duhovnicesc, iar feciorii voștri, cei născuți aici și acolo, - privind la viața voastră curată și la dragostea voastră de neam și lege -, să ia pilde de întărire în greutățile zilnice, de curaj în fața nevoilor și de rezistență hotărâtă înaintea celor ce i-ar silui, să-și lepede credința și să-și tăgăduiască neamul și toate comorile sufletului său.

Preț mult pune Biserica și neamul nostru pe voi, fiilor, care v-ați desprins de la tulpina acestui pământ și v-ați statornicit acolo unde sunteți.

Că, poate, pentru aceasta v-a despărțit și v-a împrăștiat Dumnezeu, fără a cărui voie nimic nu se face, ca prin voi, cunoscută să fie și țara noastră românească pe acele îndepărtate țărmuri și în cinste s-o aibă aceia, cari anii trecuți fură aliații noștri viteji și cari și pe voi vă adăpostiră.

Dar – ca să puteți face cinste neamului și nouă și să răspândiți printre popoarele de-acolo bunul nume al poporului, căruia aparțineți, și al țării din care ați plecat, trebuie să dovediți zilnic o purtare aleasă, de oameni cu bună rânduială în casele și familiile voastre; să fiți militari de muncă și să vă agonisiți avere și mijloace de trai și de existență.

Dar în muncă de fabrici și ateliere, adeseori prea istovitoare, să căutați și zile de recreare, de odihnă, de reculegere a puterilor trupești, că să vă păstrați scumpă sănătate, care este mai de preț decât toate comorile.

Să fiți cu crutare, căci acolo – în lumea banilor mulți – trebuie să vă gândiți și la nevoile ori datoriile lăsate acasă. Deci – nutrindu-vă binele, ca să puteți învinge munca grea, să puneți zilnic deoparte ceva din câștigul vostru, că – reîntorcându-vă acasă să puteți spori moșia și moștenirea părintească, lăsând urmașii voștri în stare mai mulțumitoare. Iară cât privește hrana sufletului vostru românesc, căutați să trăiți acolo în grupuri mai mari, formând o familie puternică, încât în ceasurile libere să se cerceteze unii pe alții, să vorbească dulcea limbă de acasă, să practice aceleași datine, obiceiuri, să citească cărți bune de acasă, să cerceteze biserica lor, unde se cultivă credința strămoșească, care vă învață și îndeamnă, să vă iubiți ca frații, să vă ajutorați în necazuri, să vă cruțați și mângâiați la cazuri de boale, să vă închegați într-un mănunchi românesc încât să nu vă pierdeți în marea numeroaselor popoare de acolo.

Feriți-vă de apucături rele, de patimi; din contră învățați de la străini numai cele bune, cele practice, cele de folos, ca – reîntorși acasă – să puteți fi mai învățați, mai practici la lucru, mai isteți și mai de folos, atât pentru voi, cât și pentru familiile și întreg poporul de acasă, care se gândește la voi ca la niște frați răsleți, îndepărtați, dar și cu drag așteptați în țara, acum liberă pretutindenea și încăpătoare pentru toți fiii ei.

Dar și până la revedere, pe prea Cuviosul Arhimandrit Calinic I. Pop Șerboianu, fiul Nostru duhovnicesc, care păstorește biserica din Alliance, Ohio, l-am însărcinat să citească fiilor Noștri din vechea România această scrisoare, răsfirați prin cele două Americi și Canada, adresându-vă tuturor cuvintele Apostolului Pavel (I Tesalon. 5, 14-18) când zice: „și vă rog pre voi, fraților, sfătuiți pe cei fără de rânduială; mângâiați pe cei puțini la suflet; sprijiniți pe cei neputincioși; fiți îndelung răbdător spre toți; socotiți să nu răsplătească cineva cuiva, rău pentru rău, ci pururea cele bune să urmați și spre voi – unul spre altul - și spre toți.

Pururea vă bucurați.

Neîncetat vă rugați.

Întru toate mulțumiți, căci aceasta este voia lui Dumnezeu Christos Iisus, spre voi”.

Asemenea să vă roage și sfătuiască în numele Nostru, să nu părăsiți credința, să nu stingeți dragostea dintre frați; să vă iubiți țara în care trăiți acum și care vă asigură traiul, viața și un câștig cinstit, dar să nu uitați nici țara din care ați plecat, și nici graiul, și nici neamul care de-a pururi se gândește la voi și care oricând este gata să se jertfească pentru toți aceia, cari, cu cinste, îi păstrează bunul său nume.

Darul Domnului Nostru Iisus Christos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh, să fie cu voi cu toți fiilor și frați ai mei iubiți. Amin.

Mitropolit Primat

25 oct[ombrie] 1922[22]

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff.43-44.

47

Nicolae Bălan către I.G. Duca

Nr. 6996

Domnule Ministru,

Din adresa Nr. 1626/921 a Legațiunei române din Washington, trimisă. On. Minister al afacerilor străine, din care posedem o copie, se constată, că sunt în Statele unite 25 de biserici ortodoxe române și numai 6 preoți ai bisericii noastre.

Credincioșii noștri de acolo ne-au cerut să le trimitem preoți și spre a nu-i lăsa fără mângâiere sufletească și a pune stăvilă propagandei sectare, ce bântuie printre românii lipsiți de preoți, am hotărât să trimitem un număr de opt preoți misionari, anume:

1. Romul Doctor, preot pentru parohia ort. rom din Farrel Pa
2. Julie Holder ” ” ” Philadelphia Pa
3. Andreiu Moldovan ” ” Alliance O.

[22] În dosar se găsește atât originalul scrisorii, cât și conceptul acesteia. (n.n.)

4. Victor Mureșan	″	″	Cincinnati O.
5. Ștefan At. Oprean	″	″	St. Paul Minn.
6. Joan Stănilă	″	″	Indianapolis Ind
7. Joan Radu	″	″	Akron O.
8. Joan Truța	″	″	Gary Ind.

Toți aceștia au pașapoartele la mână și așteaptă să plece la drum.

Binevoiți a întreveni de urgență și stăruitor la On. Consulat american din București să le vizeze pașapoartele fără alte formalități, ca să poată pleca fără amânare la destinația lor.

Nu este nici în interesul credincișilor noștri să mai rămână și azi fără mângâierea bisericii și nici a statului american contra a zeci de mii de români, dintre care unii sunt cetățeni americani, să nu aibă parte de păstorire sufletească.

Primiți, Vă rugăm, Domnule Ministru, asigurarea deosebitei Noastre considerațiuni.

Sibiu, 29/X-/11 Noemvre 1922.

Nicolae Bălan,
arhiepiscop și mitropolit.

AAS, III, 678 – 921, 6996. (concept)

48

Nicolae Bălan
către Consistoriul eparhial Arad

Nr. 8567

Venerat Consistoriu eparhial, Arad

Avem onoarea a Vă face cunoscut că un pseudo-preot din America, cu numele Traian Birău, în Philadelphia, PA, ne cere să ne pronunțăm favorabil asupra hirotoniei sale primite în America de la un episcop zis ortodox, care n-a avut nicio autorizație din partea noastră sau a altui ierarh ort[odox] român și n-a primit delegație, nici însărcinare să sfințească preoți pe seama credincioșilor noștri din America.

Deoarece sus-numitul Traian Birău ne scrie că deține informații din Arad că Veneratul Consistoriu i-a rezolvat favorabil cererea de recunoaștere a validității hirotoniei, Vă rugăm să binevoiți a ne comunica, cu posibilă urgență, hotărârile aduse în această chestie și a înainta și nouă documentele petentului, anexate la cerere, ca să ne putem pronunța în cauză.

T. Scorobeț

Referentul să vină la mine cu dosarul.

N[icolae]

Sibiu, 18 noiembrie 1922

AAS, III, 678 – 921, 8567. (concept)

49

Nicolae Bălan către Consistoriu eparhial din Arad

Nr. 8567

Venerat Consistoriu eparhial, Arad,

Avem onoarea a Vă face cunoscut că Traian Birău, care se intitulează preot ort[odox] român, ni s-a adresat din Philadelphia, PA, - în America de Nord, cerând să-i recunoaștem validitatea hirotoniei sale primite la New York.

Sus-numitul, fiind originar din comuna Bârsa, în jud[ețul] Aradului, probabil fiindcă n-a știut că jurisdicția asupra preoților și parohiilor ortodoxe române din Statele Unite aparține Consistoriului arhidiecezan, a solicitat recunoașterea hirotoniei sale mai întâi la Veneratul Consistoriu eparhial, care prin adresa sa cu Nr. 654/922 a cerut informațiuni de la Ven[eratul] Consistoriu mitropolitan.

Principiul de care ne călăuzim cu privire la preoții hirotoniți în America este că nu recunoaștem validitatea hirotoniei, din mai multe motive, între care și acela că cei ce au primit hirotonire acolo n-au nicio pregătire teologică, iar episcopul, care i-a hirotonit, n-a obținut permisia, nici delegația ori însărcinarea vreunui ierarh al Bisericii noastre de a hirotoni preoți pe seama credincioșilor noștri din America; nu stă cu noi în nicio legătură și n-a dat seama până azi de hirotonirile săvârșite.

Consistoriul nostru, care s-a ocupat și înainte de război de organizarea credincioșilor emigrați în America, continuă și azi acea operă și pentru a o termina trimite în zilele acestea opt preoți la America, între cari e și Ștefan At[anasie] Oprean de la Timișoara, căruia i-am designat o parohie cu credincioși mai ales bănățeni.

La preoții hirotoniți în America, nu reflectăm deocamdată.

Întrucât ați luat vreo hotărâre în chestia recunoașterii lui Traian Birău, care ne scrie că e informat de la Arad, că i-ați recunoaște hirotonia, binevoiți a ne-o comunica și nouă, împreună cu documentele anexate la cerere, ca să ne putem pronunța și noi în cauză.

Nicolae
T. Scorobeț

Sibiu, 21 noiembrie 1922

AAS, III, 678 – 921, 8567. (concept)

50

Memorii trimise de Arhimandritul Calinic Pop Șerboianu Președintelui Sfântul Sinod

Înalt Preasfințitului Președinte al Sfântului Sinod al Sf[in]t[ei] Biserici Ortodoxe Autocefale Române, D. Dr. Elie Miron Cristea

Înalt Preasfințite Stăpâne,

Cu adânc respect, înaintez Sfântului Sinod alăturatele 2 Memorii: unul al meu personal, iar altul semnat de 6 preoți români din America și trimis prin mine, pe care, rog a fi citite înaintea Sfântului Sinod și a hotărî cele de cuviință.

Sunt al Înalt Prea Sfinției Voastre, Înalt Prea Sfințite Stăpâne, Prea Plecat și Supus Serv și fiu Duhovnicesc:

Arhim[andrit] Calinic I. Popp Șerboianu
P.O. Box 764
Alliance, Ohio
Nord-America

București, 25 noiembrie 1922

Rezoluție

Sf. Sinod, Nº 318 Pr. 27 noiembre 1922. Șed[ința] 29 noiembrie 1922. La Comis[ia] de petițiuni.

M[iron]

***

Memoriu

Înalt Preasfințite Stăpâne,
Preasfințiți Părinți,

Acum 20-25 de ani, ca consecință a împrejurărilor politice și economice din Ardeal, Banat și Bucovina, frații noștri din aceste părți au simțit trebuința de expatriere.

Cel dintâi adăpost pe care l-au găsit, cum era și firesc, au fost Vechiul Regat. Și aci însă, din pricina anumitor moravuri, a multor străini, care nu aveau respect și milă pentru munca cinstită a bietului român, nu au găsit echivalentul trudei lor, și ca atare au luat drumul adevăratei pribegii, mergând unde Dumnezeu îi va conduce. Ca un basm de pe alte tărâmuri, se strecurase până la noi vorba de America, Țara ideală a democrației, azilul tuturor prigoniților vieții, pământul făgăduinței și ocrotitoarea a tot ce este demnitatea omenească, libertate și egalitate.

Spre acest nou Continent deci, s-au avântat și câțiva români mai îndrăzneți, unde prin muncă cinstită și economie și-au agonisit averi frumoase, atrăgând mai apoi după ei: soțiile, copiii, rudeniile, prietenii și pe consătenii lor. Încetul cu încetul, în decurs de 15-20 de ani, pământul Statelor Unite și al Canadei a fost presărat cu nu mai puțin de 200-250 mii de români.

Ocupația

Înarmați cu credința, cu răbdarea și cu brațele lor vânjoase, cei dintâi emigranți au trebuit să îndure cele mai grozave lipsiri și să săvârșească acele lucrări grele, pe care astăzi numai negrii le mai fac. Mai târziu, înmulțindu-se și numărul lor și dându-și sfaturi și îndrumări reciproce, au pătruns în diferite state ale Americii, ocupându-se cu aceea ce părea mai potrivit firilor.

Astăzi, românii din Banat și Ardeal lucrează mai ales în fabricile de automobile, de fier, de oțel, de sârmă, vagoane, țevi, ciment și cărămidă; apoi în minele de cărbuni din West Virgina și ca păstori de vite în statul Montana, pe când românii din Vechiul Regat și bucovinenii se îndeletnicesc în Canada cu plugăritul, cu creșterea vitelor și ca lucrători prin minele de aur ale Alascăi.

Statele unde sunt cei mai mulți români sunt: Ohio, apoi Michigan, Pennsylvania, Illinois, West Virgina, Montana, New Jersey, New York, Indiana, Minessota și California.

Început de organizare

Comunitatea graiului, a intereselor și a necunoașterii limbii americane a făcut și face ca românii și orice străini care vin în America să se așeze cu toții laolaltă, ocupând apoi un cartier întreg.

În mijlocul acestui cartier, cel dintâi local ce a luat naștere a fost cârciuma, care foarte de multe ori, ca și în patria veche, a avut rolul unui adevărat club, unde s-au pus la cale cele mai însemnate lucruri din viața românească.

Acolo, pribegii aceștia bătuți de toate vânturile, de sărăcie și de dintele nemilos al străinului, au simțit trebuința unei înfrățiri reciproce și a unei organizațuni sociale, dacă nu similară celei din patria veche, cel puțin apropiată de aceasta.

Purtând cu ei toată comoara națională și religioasă care – prin tradiție – o primise de la înaintașii și strămoșii lor acești pribegi, cu patria ascunsă în suflet și fără sprijin ori sfatul vreunui intelectual, au pus la cale înființarea de societăți și biserici, care să cimenteze și mai mult viața lor românească.

Micile case de rugăciuni, transformate mai apoi în admirabile catedrale, au fost cea dintâi mărturie că românul vrea să trăiască în legea și limba lui, ori pe unde se găsește.

Statului Ohio îi revine cinstea de-a fi avut într-însul cele dintâi afirmări de viață religioasă și românească, iar românii ardeleni, bănățeni și bucovineni cinstea ca prin curăția lor de suflet, au fost cei dintâi preoți ai propriei lor opere.

Ce aduce unirea

Grupați sufletește în jurul sfintelor lăcașuri, ridicate din și prin munca lor, românii noștri și-au adut aminte de suferințele celor dintâi

coloniști, cari, trăind în întunericul minții, și-au sfârșit zilele pe străzi, în spitale, ori în căsuța vreunui creștin milos. Pentru a curma aceste rele, cari decurgeau din lipsa de frățietate, - fără abilități și artificii diplomatice -, au înțeles că mântuirea nu le poate veni decât prin ei înșiși și din unirea lor, într-un singur cuget și într-o singură simțire.

Ca atare, pentru promovarea culturii în genere, pentru ajutorarea în caz de moarte și pentru susținerea graiului românesc, și-au pus bazele mai multor societăți, care, având același scop și aceeași normă de conducere, s-au contopit mai apoi – fără însă ca vreuna să-și piardă individualitatea sa -, dând naștere unui sâmbure central, cu numele de: „*Uniunea Societăților de Ajutor și Cultură din America*", ce până astăzi a cheltuit sute de mii de dolari, cu ajutoarele date membrilor ei și cu dăniile făcute în România, la diferite epoci.

Mai târziu s-au mai înființat și alte societăți ca:

„Liga și ajutorul", „Liga greco-catolică", „Sf. Ioan Botezătorul" a greco-catolicilor și altele cu caracter economic, cultural ori artistic.

Faptul însă care se evidențiază este acesta că, prin crearea *Marii Uniuni de Cultură și Ajutor*, românii au manifestat și manifestă tendința de independență, sub toate raporturile, așa cum numai în lumea americană poate fi înțeles acest lucru.

Exemplul trahunt

Românul, ori pe unde se duce, are năzuința a se socoti mai de „neam" decât alte popoare, cu toate că ar fi sărac, ori ignorand. Ca urmare a acestei mândrii naționale, el, deși nu creează, dar asimilează însă perfect de bine ori „ajustează" tot ceea ce vede mai deosebit la celelalte neamuri conlocuitoare și nu se dă bătut, până nu se pune și el la rând cu „moda", ca să întrebuințeze acest lucru obișnuit.

Nepăsător de greutățile prin care va trece și de mărunțișurile care constituie fondul serios al unei chestiuni, românul nostru nu privește decât sfârșitul. "Ce o fi să fie!" este expresiunea tipic națională, cu care oamenii din neamul nostru încep toate lucrurile - și ea, ne dovedește – pe lângă influența orientală a fatalismului și o însemnată doză de energie care, cu orice preț, vrea să fie plasată.

Acestui „Ce-o fi să fie!" i se datorează și înființarea presei române din America. Românul, văzând că coloniile polone, franceze și germane, cari sunt cu mult mai vechi decât ale noastre au și presă, s-au rușinat și au luat pildă de îndemn să facă și ei la fel.

Și de unde, la început, presa la românul american era o modă, acum a devenit o necesitate. Cele dintâi gazete și periodice și își datoresc apariția prin doi preoți: unul greco-catolic, Epaminonda-Lucaciu, a înființat gazeta „Românul” în 1964, devenită azi organul *Societății Liga și Ajutorul* din Youngstown, iar altul, Moise Balea, preot ortodox, gazeta „America”, devenit organul cotidian al *Uniunei Centrale de Cultură și Ajutor* din Cleveland.

Amintesc în treacăt și alte gazete și reviste, în toate domeniile: unele dispărute de mult; altele apărute periodic, iar altele, care apar și astăzi, cum sunt: „Deșteaptă-te Române”, „Steaua noastră” în New York; „Lumea nouă și muncitorul” în Ohio; „Glasul vremei” și „Semănătorul” în Youngstown; „Foaea poporului” în Cleveland, Ohio; „Deșteptarea” în Detroit; „Lumina” în Akron, apoi „Urzica”, „Sănătatea” și alte multe apărute efemer.

Sunt cinci tipografii românești: în Youngstown, în Cleveland, Detroit, Chicago și New York. Gazetele: „Românul”, „America”, „Deșteptarea” (socialistă), scot și calendare în fiecare an.

Românii citesc numai gazete și cărți românești, iar copiii lor numai englezește, fiind instruiți în școalele americane, neavând la îndemână cărți de seamă, în limba română.

Ca particularitate: gazetele românești din America întrețin și propagă un regionalism culpabil: gâdilă patimile și slăbiciunile poporului român din America, pentru ca să aibă un tiraj cât mai mare și nu caută să fie îndrumătoare de conștiințe și susținătoare ale unui ideal românesc statornic. Limba în care sunt scrise lasă mult de dorit adesea ori, căci introduc cuvinte americane, care le schilodesc cu sufixe și care în toate cazurile sunt luate din gura poporului, care citind filmele englezești își dau osteneala să traducă cuvântul, și-l românizează, adăugând o terminație oarecare.

Cultura românului

Cele 121 filiale ale „Marei Uniuni de Cultură și Ajutor”, apoi acelea ale „Ligei greco-catolice” și ale „Ligei și Ajutorul”, își au aproape fiecare câte o casă (hală), unde societarii se strâng o dată pe lună sau și de mai multe ori, deși reguleazǎ socotelile bănești și aranjează așa numitele „Baluri, petreceri parohiale, dansuri și teatru”.

Românul american stând streajă, o săptămână întreagă, înaintea mașinei obositoare, simte trebuința de a petrece câteva ceasuri, ceva

mai deosebit. Pentru aceasta tineretul organizează petreceri populare, ca în patria veche și acolo se recitează anecdote vesele, poezii patriotice, jocuri, cântări din fluiere ori violină și se joacă piese de teatru, cât mai hazlii, căci românului american nu-i place literatura dulceagă – bolnăvicească – care-ți stoarce lacrămi, ci aceea care te face să râzi și-ți dă sănătate.

Glumele bine plasate și cari conțin chiar imoralități plac românului american – la nebunie – ca și bucureșteanului, și pentru aceasta este în stare să-și golească punga, zvârlind cenți și dolari celui ce le rostește pe scenă și aplaudând – după obiceiul românesc, prin „palme" și după cel american prin „fluierături" stridente. Nu știu englezește, măcar că unii sunt de 20 de ani acolo și nu le place să citească nimic, decât ziarul „America" și „gazete din patria veche". Cultura și-o fac prin serbările date de societăți.

Nu tot astfel se întâmplă cu tineretul (cei în vârstă de 18-25 ani care au însoțit pe părinții lor în America) și cu cei născuți pe pământul american. Aceștia, educați și instruiți în școala americană, sunt absolut însetați după cultură. (În America, copilul e obligat să învețe de la vârsta de 8 ani până la 16 ani împliniți și nimeni, sub cea mai aspră pedeapsă, nu poate primi un copil, în nici un fel de serviciu, decât după 16 ani).

Ei citesc cărți și gazete englezești: merg la cinematograf și la teatru englezesc: fac sporturi fizice, dar au și o deosebită predilecție pentru aranjarea de petreceri românești cu muzică și teatru.

Te înduioșează până la lacrimi, când vezi acest tineret și acești copilași, cum se străduiesc – cu destulă greutate – să pronunțe cuvintele românești cât mai bine și să-ți vorbească de țara părinților lor, pe care niciodată nu au văzut-o și poate nici vor vedea-o vreodată!

Copiii, după ce vin de la școala americană, merg și la cea românească, de învață să scrie și să citească românește, apoi gramatica, istoria și geografia. Păcat însă, că afară de preoții greco-catolici, nimeni nu se interesează de școala românească. Doar 2-3 bătrâni greco-ortodocși și un singur student universitar (Prie în orașul Alliance) am văzut ocupându-se de copii mai de-aproape – preoți de ritul nostru, neocupându-se decât de ei înșiși.

Știut fiind că în America, nimic nu se face fără interes, sucursala Băncii Marmoroch Blank din New York în scop de reclamă a hotărât înființarea de biblioteci populare pretutindeni, unde se află români. A

fost însărcinat cu această misiune dl. Leon Feraru (evreu din Brăila), conferențiar de limba franceză la Universitatea Columbia din New York. D-sa a înființat aproape 100 biblioteci populare, dar ce folos, căci cele mai multe cărți ca: abecedare, dicționare, povești etc., deși copiate după cele din țară, sunt tipărite greșit de un alt evreu din New York, anume Axălărăd, care are curajul să elimine pe autorul respectiv și să-și pună el numele de autor pe cărțile altora.

Aceasta este binefacerea culturală a Băncii Marmoroch Blank, care, pentru a atrage capitalul român din America, a intrat în consiliul de administrație al Băniei și pe Dl. Al[exandru] Vaida Voivod la care românii americani țin până la adorație. Cu numele lui Al[exandru] Vaida Voivod care – sunt sigur – că nu cunoaște toate dedesubturile acestea, se face o reclamă nemaipomenită, iar românii din America sunt storși în fiecare an cu zeci de milioane de lei, de către mulțimea de agenții și agenți necinstiți, care lucrează cu Marmoroch Blank. Ceea ce deci, se pare, că banca Marmoroch dă cu o mână și ia de la români cu 10 mâini, sub forma aceasta.

Cărțile religioase s-ar citi așijderea mult, dar nenorocire, nu avem destule pentru cult, nici măcar în patria veche.

Cum ar trebui intensificată și organizată cultura la românii din America, aceasta o voi expune mai la vale.

Ne-au cunoscut americanii?

Da, ne-au cunoscut și încă de acum 25 de ani!

Și ne-au cunoscut, nu prin diplomații noștri și nici prin războiul sângeros de la 1916, ci prin bieții necăjiții aceștia, care cu mândrie se numesc români și cari dau viață tuturor mașinăriilor din Statele Unite, cu care se fălește americanul.

Și ne-au cunoscut, ca pe un popor pașnic, muncitor și onest.

Gazetele lor scriu mult despre noi, dar nu reportaje politice ori financiare, ci cu totul de altă natură. Scriu că undeva, într-un colțișor al Europei, există o țară exotică, cu un popor vechi și plin de viață, de tradiții și obiceiuri: o țară scăldată de ape și flori mirositoare și unde oamenii mai mult visează decât trăiesc realitatea. Și-au dedus ei toate acestea din cele văzute pe străzile lor, căci românii – prin instinct simțind că americanul nu are o tradiție și nici datini sau obiceiuri, au căutat să le arate că ei, deși sunt slabi materialicește, totuși au superioritatea sufletească.

Ca atare, au vârât în sufletul copiilor lor tot bagajul de amintiri și obiceiuri din patria veche; le-au exaltat mințile, cu poveștile și basmele strămoșești și i-a făcut să pornească la zile mari pe străzile americane și să facă cunoscut acestora comorile din vechea Românie. „Vicleimul", „Irozii", „Turca", și alte obiceiuri de la nunți și înmormântări, au fost cei dintâi diplomați și soli politici ai noștri, pe care americanul curios i-a primit, nu numai cu curtoazie, dar cu un nespus delir, manifestându-și bucuria prin lungi articole de ziar și printr-o dărnicie bănească absolut neobișnuită la ei.

Te miri când vezi în simplitatea românească atâta putere de asimilare și atâta îndârjire și rezistență, de-a nu-și pierde individualitatea sa națională și religioasă. Și dacă românii aceștia par – pentru unii – a fi pepiniera tuturor ereziilor politice și religioase, pentru cel care stă să judece, însă, trecerea lor de la o concepție politică la alta, sau de la credința lor religioasă la alta străină, este numai un accident însemnat în viața lui socială, fondul său sufletesc rămânând cum l-au moștenit din moș-strămoș. El se face socialist, comunist, baptist ori adventist așa dintr-un capriciu oarecare, dar acasă la el, puterea trecutului înviază și îi ia din nou locul curiozităților moderne.

Mișcarea aceasta de adaptare la noile forme ale vieții actuale, îmbinate cu romantismul nostru secular, fac ca românul american nu numai să fie iubit și cunoscut, dar chiar apreciat, ca nici o altă nație, din cele conlocuitoare cu el. Este o greșeală de neiertat străduința acelora, cari caută să readucă pe românii din America înapoi, în patria veche, sub ridicolul pretext că se depopulează o nație de 15.000.000, prin emigrarea unui contingent anual de 7000 de suflete și prin cele 100-200 de mii, duși mai demult acolo.

Dimpotrivă, ar fi de dorit ca în toate țările civilizate și necivilizate din lume să avem asemenea străjeri neadormiți, care politicește ne-ar aduce serviciile cele mai mari, dar economicește, ei ar fi un debușeu pentu desfacerea tuturor produselor noastre naționale, ci ne-ar face legături trainice de prietenie cu toate popoarele.

Virtuți și vicii

Omul care judecă pe om numai prin prisma virtuții sau a viciilor, nu este bun a cârmui pe alții și nici a i se încredința vreo autoritate oarecare, căci ar face numai greșeli. Trimișii statului român, care au cercetat pe frații de peste Ocean înainte și după război, studiind

superficial felul de viețuire al românilor americani, au scris pagini ditirambice, ori de laudă, ori numai de revoltă la adresa acestora.

Unii au găsit la ei numai virtuți, iar alții numai vicii. Exagerările acestea sentimentale au avut o repercusiune, o absență regretabilă, de justă apreciere, și hotărându-i să creadă despre românii americani lucruri, care numai prin basme se povestesc.

Așa, de exemplu, unii cred că purificarea politică și religioasă a României Mari trebuie să vină numai de la românii din America, care au, pe lângă intensitatea concepțiunilor sociale, și un puternic razim economic; iar alții socotesc colonia română de acolo, ca pe o adevărată eprubetă, unde se face cultura tuturor microbilor sociali, de descompunere.

Nici unii, nici alții, nu au dreptate. Românul oriunde merge, își duce cu sine – cu multă mândrie – sacul său plin de virtuți și de vicii, moștenite din patria veche. Este același țăran: muncitor, cinstit, încrezător în toate haimanalele care se bat cu pumnii în piept de dragul lui, care-l înșeală în numele lui Dumnezeu și al patriei; care trăiește pentru un ideal pe care nimeni nu i l-a cultivat vreodată, dar pe care-l posedă prin bunul lui simț și printr-un atavism pronunțat; care se jertfește pentru cauze străine de multe ori și fără să se întrebe, de ce; care-și cristalizează în versuri duioase și nemeșteșugite bucuriile și necazurile vieții; care-și slăvește trecutul prin farmecul atâtor datini și moravuri; care-și plânge și chiamă morții lui dragi prin puterea tradițiilor religioase și care nu uită pe cei vii, dându-și obolul, ori de câte ori i se cere.

Lângă acestea se adaugă și defectele: neprevăzător; lipsit de inițiativă, nu-și păstrează întotdeauna cuvântul dat; îi place prea des să-și spele amarul și bucuria vieții în rachiul lui și al negustorului șiret, care-l stoarece de ultimul ban; îi place a-i cânta lăutarii în urmă, iar el să meargă înainte împleticindu-se; își lasă copiii și nevasta și fuge după alta străină; femeile fac la fel; își părăsesc foarte ușor credința strămoșească, sunt ademeniți ușor de diferiți sectanți politici și nu au năzuința să dea copiilor lor o cultură mai mare, de cum au avut ei.

Sub raportul moralității deci, românii-americani nu stau mai prejos decât frații lor din patria veche, care – orice s-ar zice – au la îndemână toate mijloacele de îndrumare, precum: școala, biserica, justiția etc.

Acestea, spuse în genere despre românul american, să ne întoarcem acum la ceea ce ne interesează pe noi, la viața creștinească a fraților noștri de peste Ocean, deci la Biserica lor.

Biserica

A mai vorbi de rostul Bisericei Ortodoxe în statul românesc și mai ales în trecut, este absolut de prisos, căci se știe că Biserica Ortodoxă este mai veche decât organizația unui stat românesc și că acesta purcede din însăși ființa Bisericei noastre. Biserică și Stat, pentru neamul românesc, nu sunt două cuvinte deosebite, dar cu unul și același înțeles. Istoria este martoră și glasul Bisericei a sunat și sună încă și astăzi așa de puternic în conștiințele oamenilor, încât românul nu poate pricepe existența Statului, decât prin prisma Bisericii.

Cine se coboară în labirintul sufletesc al poporului de unde se agită atâtea probleme politice și religioase, se poate convinge ușor de veritatea celor afirmate. În Vechiul Regat din Ardeal și în celelalte ținuturi, Biserica a fost aceea care ne-a ținut suflete unite, cu toate că politic eram despărțiți și ne-au adus marile evenimente din anii trecuți, prin care s-au sfărâmat stăvilarele de veacuri, dintre unii și alții.

Prin Biserică ni s-a păstrat comunitatea graiului și prin ea, frații răzleți de pretutindeni, vor putea când să se recunoască între ei și să-și aducă aminte, că au fost rupți din pământ, de la poalele Carpaților și transplantați peste mări și peste țări, din pricina vitregiei vremilor de odinioară.

Românii americani, cum am spus mai sus, foarte curând după așezarea lor acolo, și-au făcut cele dintâi case de rugăciune. Înaintea unor iconițe, ei se strângeau și acolo, prin cântece și rugăciuni, slăveau pe Dumnezeu și prin duioase amintiri stau legați sufletește de patria în care se născuseră și unde nu se găsise un locșor de trăit și pentru ei.

Cel dintâi preot ortodox, care a venit acum 16 ani în America, a fost Moise Ballea, care, deși criticat de populația română de acolo, pentru lucruri drepte și nedrepte, are totuși meritul de a fi pus la cale înființarea de biserici în regulă.

Era foarte ciudat sistemul de îndemn al acestui preot, care și-a atras ura multora: entuziasma credincioșii spre a-și clădi biserică; aduna ceva bani; angaja arhitectul; punea temelia bisericii și apoi fugea în altă parte, unde făcea la fel.

Oamenii, se înțelege, angajați prin contract, erau nevoiți să termine biserica, dar vai de bietul preot care-și atrăgea toate trăznetele cerului (să se rețină faptul că la început atât românii ortodocși, cât și cei uniți, în foarte multe locuri au ridicat bisericile împreună, s-au rugat împreună și tocmai târziu, venind preoți, au făcut dezbinare între ei).

Încetul cu încetul s-au întemeiat, prin dragostea românilor, peste 25 de biserici ortodoxe în diferite state, fără să mai vorbesc de cele greco-catolice, de cele baptiste și de cele ale studenților de Biblie români, care și ele sunt în număr de destul de mare.

Azi avem biserici ortodoxe în Statul Ohio, în orașele: Akron, Alliance, Canton, Cincinnati, Cleveland, Martins Ferry, Newark, Warren, Youngstown; în statul Pennsylvania, la: Elwood City, Erie, Farell, Philadelphia; în Statul Indiana, la: Gary, Indiana Harbor, Indianapolis, Terre-Haute; în Statul Illinois la: Chicago; în Statul Michigan: două biserici la Detroit, cum și o mânăstire tot în acest oraș, înființată de Ieromonahul Alexandru Nan, pe proprietatea acestuia, și care numără actualmente câțiva călugări, sosiți – parte din Vechiul Regat și parte din Sfântul Munte – unde au fost împreună cu acest Nan; în Statul New York, la: Buffalos și la Vansaket (Long Island), care este a românilor macedoneni; în statul Minnesota la: St. Paul; în Statul New Jersey la Boebling; în Statul Nebraska, la Omaha.

Mai sunt biserici ortodoxe și în West Virginia, dar, necălătorind în părțile acelea, nu pot preciza orașele unde sunt biserici. La toate acestea se mai adaugă încă pe atâta, case de rugăciuni, care pot fi transformate în biserici, prin dragostea de misiune a preoților, care ar veni și locui în mijlocul acelor credincioși.

Dușmanii credincioșilor ortodocși

După părerea românilor ortodocși din America, cei dintâi și cei mai mari dușmani ai lor, nu au fost decât preoții.

E foarte curios cum și-au format ei această mentalitate pe care – de altfel – au tradus-o și în fapt, intercalând atunci când au alcătuit statutele *Uniunii de Cultură și Ajutor* un articol (ar. 4), prin care se exclud preoții de la conducerea acestei mari societăți, putând figura însă ca membri.

Pe socoteala preoților trimiși și netrimiși de Onorat Consistoriul din Sibiu, se colportează atâtea povești, că dacă cineva nu ar fi inteligent spre a alege adevărul din rețeaua de insinuări malițioase și

de imaginație populară, ar comite marea greșeală să scoată vinovați numai pe preoți, iar pe popor ca și pe femeia lui Cezar nu ar trebui nici măcar să bănuiască. Lucrurile însă stau altfel:

Românul american, ros de sărăcie la el acasă, ori plecat din cine știe ce casă boierească, unde servea ca slugă, ar fi vrut și ar vrea ca preotul și oricare cârmuitor al său să-și valorifice personalitatea după sistemul american, nu prin diplome sau calificație din patria veche, ci printr-o pozitivă, în care să se oglindească un program și un sistem.

Or, preoții, cu o singură excepție – Ioan Podea, dar și acesta în parte numai – nu au dat niciodată credincioșilor care îi plăteau destul de bine echivalentul acestei plăți, în muncă vizibilă și care să ducă înspre un scop oarecare, ci fiecare mulțumindu-se cu ceea ce câștiga de la Biserică, se apucă de diverse negustorii, apoi, făcându-și suma pornea spre patria veche, de unde iarăși se întorcea în America – după câtva timp – jonglând astfel cu poporul și cu toate credințele lui.

Pe de altă parte, aceşti româno-americani, cu biserica organizată care și cum, pe baza Statutului șagunian, nu prezintă destulă încredere celui ce vine ca preot la ei, de care aceiași oameni care te aleg astăzi, mâine te alungă, dacă nu ești pe placul lor sau dacă nu ești legat cu ei prin contract.

Preotul, oricât de corect ar fi, nu va intra niciodată în voia tuturor, deoarece oameni fiind, după vorba românească, „de adunătură”, au adus cu ei apucători, obiceiuri și datine de prin satele lor, pe care – tu, preot, nou venit – ești ținut să le ai în seamă, dacă vrei să nu fii alungat sau învinuit că părtinești pe unii și desconsideri pe alții, ceea ce duce la crearea de partide și de dușmănii.

La sporirea dușmăniei dintre preoți și credincioși au mai contribuit și ivirea unei specii de speculanți români, care trăiesc în mod parazitar, pe spinarea fraților noștri și care – dacă nu intri în tovărășia lor – apoi au toate mijloacele ca să te discrediteze și compromită înaintea lor. Aceștia sunt, cum îi numesc românii: saloneri-butlegheri (boot-legăr – violatorul legei de prohibiție) adică aceia care sub masca unei cafenele, fac rachiu în ascuns și îl vând pe bani gata ori pe credit românilor, pe care îi ademenesc, îi îmbată; îi culcă în pivniță; le ia banii, îi suie apoi în automobil și așa – beți -, îi duc cine știe pe ce loc viran, unde îi lasă până se dezbată și se pomenesc cu buzunarul gol, fără să poată învinui pe nimeni.

Vine apoi lanțul băcăniilor, care vând pe preț de speculă; al unor droghiști și jucători de cărți care, pentru facerea unei adrese de scrisori, iau câte 10 dolari; al agenților, agențiilor de schimb și notarilor publici români care lucrează pe spinarea românilor, în tovărășia consulilor oficiali, ai României Mari și încă mulți de aceștia, care furnică prin toate orașele locuite de români.

Și când tu, preot cinstit, cu frica lui Dumnezeu în tine și cu dragoste de țară și de poporul muncitor din care ai ieșit, strigi în Biserică și deschizi ochii mulțimei asupra acestor necinstiți, stricându-le toate afacerile, apoi se înțelege de la sine, că vei fi dușmănit și de ei și de nenorociții tăi frați, care nu-ți pricep întotdeauna bunele intenții. Nici preoții de până acum însă nu au fost toți la înălțimea misiunei lor și nu au avut întrânșii pregătirea trebuitoare, adică: bagajul experienței misionare, cum și o cultură teologică neșovăitoare. Au fost, după expresia tipic românească: „Uite popa, nu e popa", căci aci l-ai văzut în biserică, mâine l-ai văzut negustor; poimâine citești că s-a însurat cu o americancă, când bine îl știi că are soție în patria veche de mai cine știe când, că înjură pe Dumnezeu și propagă bolșevismul, că l-a găsit poliția beat prin șanțuri etc. Și poporul, în simplitatea lui, este cel mai neadormit cerber și cel mai aspru critic, care te clasează acolo unde meriți și care-ți poartă pică, pentru că ai căuta să-l înșeli în numele lui Dumnezeu în care tu – din apucăturile tale se vede – că nu ai crezut niciodată.

Iată de ce românii americani socotesc pe preoți dușmani ai lor.

O spovedanie

Ce am căutat eu în America!, se întreabă mulți având aerul să afirme că acolo se duc numai aventurierii, pungașii și toți necăpătuiții. Aceasta este o concepție pur românească și ea derivă din iluziunea ce ne-o facem despre noi înșine, că globul pământesc se reazămă în noi și mai ales pe la București.

America este astăzi, în bună parte, idealul democrației sincere și patria libertății religioase, în care curg toate energiile disprețuite aiurea și se valorifică.

America nu cunoaște calea de mijloc, ci numai extremitățile. „Ori – ori" este principiul de luptă al fiecărui ins ce trăiește în America și cu care faci cunoștință de îndată ce calci pe acest pământ.

Și eu, atras de mirajul acestei țări minunate despre care citisem și auzisem multe, m-am hotărât să plec punându-mă la slujba ade-

vărată misiunei mele de preot ca luminător și conducător sufletsc al fraților noștri. Nu m-am abătut de la căile legale și canonice. Deprins cu disciplina sufletească a celor din Vechiul Regat – dusă chiar până la servilism -, mi-am scos pașaportul cerut de lege și apoi am cerut Înalt Preasfințitului Mitropolit al Sibiului învoirea canonică, ce mi-a și fost dată prin ordinul No. 5812 din 17/9 august 1921, și prin adresa 5812 Bis., aceeași dată.

Nu eram un călugăr de rând ieșit din cine știe ce scorbură a pustiului, după cum s-a afirmat de către unii, ci aveam un titlu teologic, cu admirabila apreciere și din partea Seminarului central și al Facultăței de teologie; apoi – ca auxiliar – aveam Studiul Dreptului și absolvența Facultății de Litere și Filosofie. Fusesem pe vremuri diacon al Capelei române din Paris; trimis mai apoi în Cadrilater cu organizația bisericească de acolo; preot paroh al bisericii Calinderu din capitală; preot militar al Diviziei 1 de Cavalerie în timpul războiului, iar în timpul din urmă, profesor de limbile: franceză, greacă și latină, la seminarul și gimnaziul din C.-Argeș pretutindeni și întotdeauna am fost foarte bine apreciat și iubit, după cum pot dovedi orișicând cu acte oficiale.

Am scris multiple articole literale, religioase și politice, fără multă gălăgie în jurul meu.

Neputând deci să zbor, nu am voit să mă târăsc în țara mea, când simțeam în mine puteri sufletești de care mulți nu sunt capabili și când trebuia să-mi cerșesc dreptul, pe care mi-l da și legile țării și munca mea de atâția ani.

Și am plecat în America, convins fiind că acolo voi găsi teren unde să-mi plasez energia și cunoștințele căpătate în școală; că nu-mi va mai fi presată conștiința și – cu o desăvârșită siguranță – că voi aduce cel mai mare serviciu neamului meu și Sfintei noastre Biserici, căreia m-am închinat până la moarte.

Și nu m-am înșelat! Românul american are răni din acelea pe care numai o mână iscusită și un suflet devotat i le poate cicatriza și el oferă teren de lucru, celui ce vrea să lucreze cinstit pentru el, cum mi-a oferit și mie.

Regionalismul în America

Am plecat din Constanța la 1 septembrie 1921, și am ajuns în New York la 2 octombrie. După câteva zile am fost chemat de credincioși

la un concurs de preot în Youngstown, unde funcționase ca preot Părintele Ioan Podea. După serviciul bisericesc, însoțit de predica obișnuită, Președintele Comitetului Parohial, sub influența părintelui Octavian Mureșeanu (a se vedea anexa No. 1) și Traian Damian, preot în Farrel, îmi comunică vestea că Comitetul a luat hotărârea în scris că: „numai cei născuți în Ardeal pot să concureze la postul de preot din Youngstown". A trebuit să țin un discurs atât de înflăcărat și să înfierez pe aceste rușini ale neamului nostru, încât poporul impresionat a cerut să se rupă acel proces, strigând toți suntem frați și „să trăim ca frații". Cu toate că refuzasem de a mai fi alesul lor, credincioșii însă, în bunul lor simț, mi-au dat în lipsă treizeci de voturi, din patruzei votanți câți au fost cu toții.

În cursul lunii octombrie, prin bunavoință a unui prieten american, am fost numit profesor de franceză, pentru câteva ore pe săptămână, la un colegiu din Detroit, iar în 15 noiembrie, românii de la biserica Sf. Gheorghe, din același oraș, m-au ales ca preot al lor, locul devenind vacant – prin demisia după cum se poate vedea din „avizul" publicat în numărul 27 (volumul XVI) al ziarului „America", din 28 noiembrie 1921, aci alăturat, unde se spune între altele că: „Frații creștini să se adreseze acestui mare inimos preot, pentru toate afacerile bisericești. Acest preot nu va primi niciun ban în serviciul bisericesc". Deci, Comitetul era cel care aranja și primea banii, preotul neavând niciun amestec. Eu, în afară de 200 dolari lunar, nu aveam absolut niciun alt venit.

Credincioșii mei erau în majoritate bănățeni și bucovineni care se știe cât sunt de scrupuloși și dornici de a vedea oficiindu-se serviciul divin, pe larg și cu mult fast, apoi veneau câțiva ardeleni și câțiva „regățeni". Eram foarte iubit de întreg poporul și mi-am pus toată străduința să le învăț și copiii carte românească. Însă frații preoți de aiurea, scriau în continuu credincioșilor mei că e o rușine pentru ei să aibă de conducător „țigani și jidani" din Vechiul Regat.

Și poporul, în simplitatea lui, credea toate comediile.

O dovadă în privința aceasta sunt însăși creațiunile lui, acele basme frumoase – cu iele și strigoi – în care el crede din tot sufletul. Nu o dată m-am pomenit cu oameni cerându-și scuze și spunându-mi că au auzit că eu nu am darul preoției și că sunt „jidan".

Își poate închipui orișicine, cum aș fi putut eu să le fac dovada contrarie, când mulți nici care nu știau? și am suferit mult după

urma acestui regionalism, care nu ne face cinste și care ne dă măsura capacității noastre, că nu suntem nicidecum la înălțimea vremurilor și mai ales a marilor evenimente petrecute la noi (o dovadă de cele ce afirm este memoriul înaintat prin mine Sfântului Sinod, de către cei 6 preoți români din America, în care cer cu insistență ca episcopul ce s-ar trimite acolo să fie numai un transilvănean).

Și să se rețină faptul care trebuie să ne umple inimile de bucurie, că poporul nu cunoaște această otravă regionalistă, ci numai preoții care – parcă înadins vin în America cu misiunea de a azvârli cu noroi în Țara Românească, care este a noastră a tuturor și în oamenii politici, care – orice s-ar spune – vor fi având și virtuți pentru neamul acesta și nu numai vicii.

A demonstra astăzi, că unul vine din Roma și altul din Fanar, însemnează a ne pierde vremea zadarnic, ca oamenii de odinioară ai lui Constantin Paleologu, care întruniți în sobor, discutau cu pasiune dacă îngerii sunt bărbați ori femei, când își făcu Mohamed apariția, în Constantinopol, de-l cuceri și le arătă, că în ceva mai bun trebuia să-și cheltuiască timpul, iar nu în discuțiuni sterile.

Denunț Sfântului Sinod și tuturor oamenilor inteligenți, propaganda acestor preoți și fac dovada orișicând, cu acte oficiale, de ceea ce afirm, adăugând că această propagandă are – cum s-ar spune – un cântec al ei și un dedesubt, pe care oficialitatea noastră bisericească și politică încă nu-l știe, dar trebuie să-l cunoască.

Preoți hirotoniți la New-York

Depărtarea atât de mare a Americii de România; scumpetea excesivă a drumului, lipsa de preoți până și în patria veche; neîndrăzneala românului de a se avânta în „străinătăți” cum și izbucnirea războiului mondial, au făcut ca românii americani să aibă totdeauna nevoie de preoți. În neputința de a-i căpăta din patria veche și ca o reacțiune împotriva preoților răi și necinstiți și probabil, și din îndemnul unor persoane oarecare, românii au născocit hirotonia preoților la episcopul rus ori grec din New-York și cu elemente alese dintre ei.

Din punct de vedere canonic și al tradiției bisericești, nu am avea nimic de zis, dacă în adevăr oamenii s-ar fi conformat acestor norme. Greșeala însă cea mare este că nimic nu s-a respectat. Oamenii nu au făcut alegeri și anumite persoane, mai ales din aceia pe care îi repudiază canoanele și simțul sufletesc al omului (foști cârciumari ce

jecmăneau pe oameni în pivnițe – cazul preotului Petrovici – întreținători de bordeluri, condamnați, însurați după hirotonie, bigami, divorțați și țigani – cazul preotului Bran din Detroit a se vedea anexa No. 2) au dat cu miile de dolari episcopilor străini și s-au înapoiat apoi preoți din New-York.

Românii i-au primit și sunt mulțumiți de ei în lipsa altora mai buni.

Înalt Preasfințitul Mitropolit al Sibiului, în adresa No. 5812 Bis. către fostul administrator protopopesc Podea, între altele, întreabă pe acesta: „Cine i-a dat episcopului rus autorizație canonică spre a hirotoni preoții români" și „Ce atitudine iau autoritățile Statului și cum s-ar putea împiedica acest abuz?"

La acestea voi răspunde eu, care am stat de vorbă cu acest episcop (Alexandru), care este episcop în regulă încă de pe vremea țarismului și ajuns în lipsă, acum, sub stăpânirea bolșevică.

„– Am hirotonit preoți români – spune Preasfinția Sa – absolut în mod canonic. Trăind în America, unde aproapte toate slujbele se capătă prin alegerea făcută de mulțime, eu m-am conformat legilor americane, care, în acelați timp, se potrivesc de minune – în ceea ce ne privește pe noi Clerul cu tradiția bisericească de odinioară, când creștinii își recrutau prin alegere persoanele clericale.

Mi s-a adus hârtia cerută de legile civile și i-am hirotonit după ce am constatat și prin spovedanie, că oamenii sunt vrednici de a primi hirotonia. Că m-au mințit ori nu, știți dumneavoastră, ca români, și Dumnezeu Cel de sus. Cât despre autorizația canonică, de care mă întrebați, că cine mi-a dat-o vă răspund, că mi-o dau legile țărilor în care trăiesc și pe care le respect întotdeauna, cum și conștiința mea că am făcut un lucru bun, nelăsând pe frații dumneavoastră să se sălbăticească. Atâta timp cât nu există aici un episcopat al Domniei Voastre, oricine va putea face hirotoniri, fără teama de a fi tras la răspundere de cineva".

Cu aceasta a luat sfârșit discuția noastră și eu am rămas cu convingerea, pe care o am și astăzi, că „episcopul rus nu a făcut nimic anti-legal și anti-canonic".

Autoritățile statului în America nu au niciun fel de amestec în chestiile religioase, afară numai de cazul când în joc se află siguranța Statului ori moralitatea publică. Cineva poate ajunge în America, absolut în mod legal chiar și Mitropolit, dacă se conformă legilor respective, cum e cazul Arhimandritului albanez Panolli – mi se pare – care a luat titulatura de Mitropolit al Albaniei, ales fiind de albanezii americani.

După episcopul rus s-a ivit cel grec care a hirotonit preot – cu autoritatea însă a Sfintei Mitropolii de Sibiu – pe tânărul seminarist Damian din Farrel, Pa., și pe alții, apoi un fals episcop ungur și încă un altul grec la Chichago etc. Astăzi America și Canada numără peste 20 de preoți sfințiți la New-York, al căror rol nu este mărginit numai la specula ce o fac pe spinarea credincioșilor, dar și la anihilarea oricărei idei de autoritate și a ruperii oricărei legături între Biserica din America și cea din Regat.

Ce activitate am desfășurat eu în timp de 5 luni de zile?

În țară fiind, am fost crescut la școala dragostei de neam și nu a urei. Articolele publicate de mine despre bucovineni, basarabeni și ardeleni în „Gazeta țăranilor" din anii 1908, 1909 și 1915 sunt o mărturie care vorbește orișicui despre capacitatea sufletului meu, despre dragostea mea de frați și de țară. Copil fiind, mi s-a spus la școală că avem frați subjugați și că suprema datorie a noastră este să ne jertfim pentru ei și să le dobândim libertatea. Eu unul mi-am îndeplinit cu sfințenie aceste credeu, căci profesor fiind - și eu am vârât în sufletul elevilor mei aceleași obligațiuni morale, primite de la înaintașii mei; iar în timpul războiului mondial am cutreierat toate provinciile, antamând inimile tuturor pentru cauza noastră cea mare și suferind toate privațiunile, pentru triumful acesteia.

Nu puteam fi altfel în America!

Deși venit de curând acolo, am căutat să intru în legături de prietenie cu cei mai de frunte reprezentanți ai culturii americane și să stabilim între noi raporturi din acelea de pe urma cărora frații mei români să beneficieze, iar România să fie cunoscută așa cum se cuvine. Ca atare, am ținut la Camera de Comerț (o instituție americană în [...][23] nostru) din Detroit, o conferință în limba franceză, tratând despre: „Rolul politic, economic și cultural al României în Orientul Europei", conferință la care au luat parte cei mai de seamă reprezentanți ai Universității de acolo: poeți, profesori, gazetari și alți intelectuali.

Am fost viu felicitat. Gazetele au vorbit în termeni elogioși, iar cea mai mare gazetă din Detroit, „The Detroit News", în numărul său din 31 decembrie 1921, a ținut să publice chipul și o schiță de biografie, ceea ce pentru prima oară se întâmpla asta unui preot român, în America. Alătur această gazetă.

[23] Cuvânt indescifrabil. (n.n.)

Afară de predicile religioase în toate ocaziile am avut de luptat cu frații preoți regionaliști, care inspirau lucrătorii români (naționaliști și sindicalizați) împotriva țării, a familiei regale și a oricărei persoane din Vechiul Regat, publicând – prin mâna altora – fapte de neînchipuit și asemănând țara în termenii cei mai injurioși.

Mi-au trebuit sforțări uriașe să pot dezminți în parte, prin predici și conferințe, neexactitatea celor afirmate de acești adevărați vrăjmași ai neamului, puși în serviciul ungurilor americani, care întrețin campania de defăimare împotriva României – în America – și să deschid puțin ochii bieților români care nici acolo nu pot scăpa de ticăloșiții neamului.

Redau, cu titlu de document și de curiozitate o parte din multele blestemății scrise într-un afiș la adresa familiei noastre regale, atunci când se zvonea că are să vină Majestatea Sa Regina Maria în America și care a fost împărțit miilor de români din Detroit și din alte părți: „Frați români, vă aduceți voi aminte de un proverb din bătrâni că „satul arde și baba se piaptănă?" Regina Maria face întocmai ca baba din acest proverb. În România, poporul de la sate și de la orașe trage la sărăcie, suferă de împilările Regelui Ferdinand de Hohenzollern și ale guvernanților ciocoi, iar Regina dimpreună cu o droaie de prinți, prințișori, prințese și prințișoare, face călătorii de plăcere în jurul lumei. De unde au acești trântări banii pe care îi spesează, acești trântări care au fost aduși din Germania numai cu hainele de pe ei?

Noi dorim ca să vină cât mai curând ceasul ca Ferdinand Hohenzollern, dimpreună cu așa numita „cea mai frumoasă regină" și cu toți prinții, prințișorii, prințesele și prințișoarele, să plece după Wilhelm Hohenzolern la Dorn, sau pe vreo insulă pustie etc. etc."

Originalul îl țiu la dispozițiunea autorității care mi l-ar cere; apoi anexatul afiș, în care se vorbește de: „Oamenii răstigniți pe cruce, arși de vii, fierți în apă de vii; creieri de copii pe străzile Bucureștiului etc. etc."

În genul acesta se face educația națională și religioasă a românilor din America.

Asistând la conferințele preoților și ale altor vorbitor, rămâi încremenit cum de pot împăca oamenii aceștia conștiința lor, zvârlind cu noroi în țara ce i-a născut, în drapelul acela pentru care atâtea generații s-au jertfit și în familia regală, care a pribegit cu poporul său, a îndurat toate privațiunile războiului și și-a pus în unison sufletul său cu sufletul poporului pe care-l cârmuiește?

Activitatea aceasta negativă şi destructivă a preoţilor - şi pentru Biserică şi pentru naţiune – trebuie să pună pe gânduri pe cei ce ţin destinele neamului nostru în mâna lor şi să nu lase să se strecoare acolo nechemaţi şi neisprăviţi, care neputând da hrana ziditoare poporului, otrăveşte cu minciuni de genul acesta.

Dar să continuu cu cele petrecute numai în 5 luni de zile: prin luna februarie 1922, un oarecare Ioan Petrovici, fost cârciumar de cea mai odioasă speţă în Detroit şi cel dintâi care a născocit hirotoniile la New-York, el însuşi hirotonându-se preot, publica prin ziarul „America" de prin luna ianuarie şi februarie, un aviz în felul acesta: "Protopresbiter Ioan Petrovici, întors din ţară, aduce la cunoştinţa fraţilor români că le stă la dispoziţie pentru orice serviciu religios. Dacă bisericile au nevoie de preot, să se adreseze în Moroe Ave. 2288, Detroit Mich. *Posed încuviinţarea celor în drept, din patria veche*".

Credincioşi din Detroit şi din toate coloniile în frunte cu oamenii mai de seamă s-au alarmat de cele scrise şi se mirau, cum de a făcut Înalt Preasfinţitul Mitropolitul al Sibiului această eroare, de a recunoscut de preot pe cârciumarul de ieri şi pe acela care a adus toată perturbarea în Biserica română din America?

Eu, ca unul ce aveam în mână chiar ordinul Înalt Preasfinţiei Sale către fostul administrator protopopesc Podea şi în care se citea că Înalt Preasfinţia Sa este împotriva episcopului rus din New-York şi a preoţilor hirotoniţi acolo, am căutat să aplanez spiritele şi am cerut Înalt Preasfinţiei Sale lămuriri printr-o scrisoare, expunându-i situaţia bisericească de acolo. Înalt Preasfinţia Sa nu mi-a răspuns şi la venirea mea în ţară mi-a spus că nu a primit nicio scrisoare de la mine.

Între timp, domnul Petrovici, care se intitulase Arhipresbiter, adică protopop, după cum se vede din alăturata carte de vizită, a venit să-mi facă cunoştinţa, după ce mai întâi răspândise vorba în toată colonia că, nu numai că a fost recunoscut preot de Înalt Preasfinţitul Bălan, dar este trimis chiar ca protopop, adăugând pretutindeni: „Afacerea m-a costat 100.000 mii lei şi un costum de veşminte arhiereşti".

Scopul acestui Petrovici însă, era ca să ocupe de Detroit, care este cea mai mare din America şi la care râvnea din ambiţie, iar nu de nevoie, dânsul fiind om foarte bogat. Ca să capete aderenţi – la sfinţirea halei soc[ietăţii] „Deşteaptă-te române" – s-a făcut naşul ei, plătind 350 dolari şi recrutându-şi oameni care să intre în Comitetul bisericii şi ca membri la biserica mea – comitetul vechi fiind demisionat.

Într-o noapte s-au constituit într-un comitet ilegal și au dat publicității în ziarul „America” No. 81 (vol. 17), din 6 aprilie 1922, că locul de preot de la biserica Sfântu Gheorghe este vacant pe 1 aprilie, fără să spună cum și în ce fel a devenit vacant. În ziua de Florii, am fost silit să slujesc împreună cu el, ceea ce am refuzat, și ca să nu facă scandal în biserică, am avizat din timp Poliția Secretă. Nu s-a întâmplat nimic.

Ca să evit orice scandal, am plecat spre orașul Alliance din Statul Ohio, chiar în Săptămâna Patimilor, fără să-mi fi luat salariul pe aprilie și, în regretul tuturor credincioșilor, care aflând de plecarea mea, au făcut sfat și pe Petrovici tot nu l-au primit. Eu însă am refuzat de a mă mai întoarce la Detroit și plecând – în lipsa unui Comitet legal – am încredințat Tribunalului din Detroit actele de stare civilă și pecetea bisericii să le păstreze acolo până la 1 ianuarie 1923, primind cuvenita adeverință.

În Alliance am ținut o conferință la americani și apoi la 1 mai am plecat să vizitez diferite regiuni importante din America și Canada, pornind apoi spre patrie în ziua de 27 mai, cu făgăduința că mă voi întoarce la cei din Alliance, în cel mult 3 luni de zile, căci dânșii m-au ales ca preot și mi-au plătit și drumul.

Sosit în țară

Odată sosit în țară, am căutat să văd pe șefii mei bisericești, între care și pe Înalt Preasfințitul Mitropolit al Sibiului.

Înalt Preasfinția Sa mi s-a arătat foarte supărat și mi-a spus că nu mă mai trimite înapoi la America de oarece I s-a spus și I s-a scris că eu aș fi vorbit de rău pe Înalt Preasfinția Sa. Mi-ar fi fost de prisos să mai produc dovezi înaintea Înalt Preasfinției Sale, dar le aduc înaintea Sfântului Sinod arătând anexa No. 3, în care un domn proprietar român, Miche Roman îmi scrie cu data de 18 noiembrie 1921, că părintele Octavian Mureșeanu (a se vedea despre dânsul anexa No. 1) a spus înaintea Comitetului parohial din Youngstown că eu m-aș fi exprimat că: „Un preot simplu (se înțelege că din Vechiul Regat) e mai deștept ca un Mitropolit în Transilvania”.

Aceasta era propagandă subversivă, ce o făcea înaintea credincioșilor ardeleni, împotriva mea, părintele Octavian Mureșeanu și care – prin alții – a fost adusă și la cunoștința Înalt Preasfințitului

Bălan, în lipsă de ceva mai serios, în felul acesta a scris și Petrovici despre mine.

Stând de vorbă cu Înalt Preasfințitul Bălan și întrebându-l dacă e adevărat că a recunoscut hirotonia preotului Petrovici, Înalt Preasfinția Sa mi-a spus: „Da, l-am recunoscut, deoarece are vreo câteva clase de liceu”, ce era să mai răspund Înalt Preasfinției Sale?

Prin această recunoaștere, recunoștea deci ca bune toate hirotoniile făcute de ruși și greci la New-York și aiurea și aproba nerespectarea canoanelor bisericești, care cer celui ce se hirotonisește oarecare calități morale și oarecare condițiuni fizice și civile.

Dar recunoașterea acestui preot, care a turburat atâta viața bisericească a românilor americani, a produs în sufletele credincioșilor de acolo o și mai mare dorință de neatârnare, întrucât nu au avut de pe urma legăturii cu Biserica din patria veche decât amărăciunea preoților răi, acte din acelea care i-au dezorganizat mai mult în loc să-i unească.

Și dacă eu, om cu atâtea studii, care își avea dreptul la o altă răsplată din partea mai marilor mei, nu merit – după Înalt Preasfințitul Bălan – să fiu nici măcar preot în America, ca Petrovici cârciumarul și Brănuț țiganul (a se vedea anexa No. 2) apoi, judece orișicine ce ar mai putea fi de zis și de făcut la toate acestea?

Cum s-ar putea îndrepta răul?

1. Având în vedere că colonia română din ambele Americi și Canada este în afară de țara noastră, că este o populație românească din toate provinciile României Mari, ca un semnal de atenție pentru acești îndepărtați – să se pună Bierica lor sub supravegherea Sfântului Sinod al României întregite, reprezentat efectiv, prin Președintele său, prin Înalt Preasfințitul Mitropolit Primat.
2. Să piară nuanța regionalistă în trimiterea preoților și acolo să fie trimiși cei mai distinși și cinstiți preoți.
3. De îndată ce Sfântul Sinod ia sub a sa priveghere Biserica românească din America și se interesează de trimiterea preoților, nu mai este nevoie de crearea unui episcopat, care ar face ca românii să se stabilească pe veci acolo, ci de un vicariat cu atribuții limitate și care la fiecare sesiune a Sfântului Sinod să-și trimită dări de seamă despre situația Bisericii și credincioșilor din America.

4. Acest vicariat nu poate lua ființă, decât în urma supunerii de bunăvoie a Bisericii Române de acolo către Sfântul Sinod, prin acte în regulă, căci altfel ar risca să existe vicariat, fără biserică și credincioși.
5. Pentru intensificarea culturii, întreținerea bisericilor și școalelor românești, să se înființeze un Comitet Central, în frunte cu acel vicar (ce poate fi chiar un simplu preot) și acest Comitet să organizeze subcomitete în toate părțile locuite de români.
6. Sfântul Sinod să aibă spre știință, că în America, autoritățile Statului nu au niciun fel de amestec în chestiile religioase și ca atare acolo, nu se poate lucra decât prin cuvânt și convingere, iar nu prin intervenții, de la un guvern la altul.
7. Din punct de vedere politic, Sfântul Sinod poate avea altă autoritate, decât o mitropolie izolată, iar credincioșii mai mult simț de supunere.

Acestea ar fi în scurt, o parte din mijloacele prin care s-ar putea stabili o legătură trainică între Biserica de aici și cea de dincolo. Să se știe însă că totul depinde numai și numai de la dragostea de neam și de misiune a preoților trimiși pe acele plaiuri.

În altfel, cu ordine date la o distanță de 14.000 km unor preoți fără inimă, vom avea nenorocirea să mergem din rău în mai rău.

Încheiere

Pentru motive ce nu se pot spune, dar care se pot vedea, nu am semnat Memoriul (înaintat prin mine Sfântului Sinod de către cei 6 preoți români din America). Îmi rezerv însă dreptul de a completa prezentul Memoriu printr-un studiu amănunțit, pe care-l voi supune Sfântului Sinod în sesiunea de primăvară, acum lipsindu-mi timpul material pentru aranjarea tuturor chestiunilor.

Mulțumind, cu adâncă recunoștință, Sfântului Sinod pentru atențiunea ce va da acestor rânduri, sunt al Înalt Preasfinției Voastre, Înalt Preasfințite Stăpâne, Prea Plecat și supus serv și fiu duhovnicesc.

Arhimandritul Calinic I. Popp Șerboianu
P.O. Box 764
Alliance, Ohio
Nord America

București, 25 noiembrie 1922

***

Originalele le țiu la dispoziția șefilor mei bisericești.

Arhim[andrit] C. Șerboianu

***

Anexe

Anexa No. 2

D-le Bozgan, de altfel, din altele cum o mai dați pe acolo, ce mai aveți nou? Am auzit că la River este un popă nepopă, care era aci cu mine agent. Numele lui este George Brănuț, țigan din Mahala (Timișoara). Vai de românii noștri că sărută mâna la țigani.

ss/. Gh. P. Pascu

Manager

New-York, 21/XI/921.

***

Anexa No. 3

Dragă Părinte Șerboianu,

Ultima scrisoare ce am primit-o de la Dvs. m-a bucurat f[oarte] mult văzând că v-ați stabilit foarte bine acolo la Detroit. Că nu ați fost ales la Youngstown, nu o să regretați niciodată, în primul rând că înainte de a se alege preot s-a hotărât ca să se plătească la preot numai 100 dolari lunar, pe când Dvs. acolo aveți 200 și pe lângă toate acestea liniștea pe care o aveți acolo fiindcă le-a părut bine că au căpătat preot. Pe lângă toate acestea ați foarte bine apreciat, aici cu toate că nu s-a făcut această probagandă cât au făcut consătenii lui Mureșeanu, de abia au avut vreo 17 voturi mai mult ca Dvs. și acelea fiindcă ai lui au venit toți la biserică în ziua alegerii, pe când ai noștri, fiind un timp urât, nu au venit.

În biserică nu au vorbit de Dvs. nimic decât la comitet a zis că Dvs. ați fi zis că un preot simplu e mai deștept ca în Transilvania

Mitropolitul. Așa că acestea nu s-au luat prea mult în seamă deoarece în seara aceea am avut și eu niște lucru în contra lui și l-am luat la mână puțin.

ss/. Mich T. Roman
P.O. Box 418

Youngstown, Ohio, 18 noembrie 1921.

***

Anexa No. 1

Din pățaniile victimelor părintelui Octavian Mureșan

Din partea Doamnei Juliana Farca, primim următoarea comunicare:

„Am plecat pentru România din New York la 19 noiembrie 1919, pe vaporul „Regina d'Italia", cu destinația Constanța. Pe acest vapor se afla și părintele Octavian Mureșan, fost preot în Chicago, Ill., și alte părți ale Americii.

Când am ajuns la Constanța ni s-a spus că cuferele noastre – eu fiind împreună cu mama și mai multe femei – nu ni se pot preda numaidecât la Constanța, ci ele se vor expedia și vor ajunge la București în 5 sau 6 zile.

Cum eu aveam sub îngrijirea mea un copil al sorei mele și deci nu puteam să aștept în București tot acest timp, m-am hotărât să merg acasă la Timișoara și de acolo să mă întorc la București peste 5 sau 6 zile pentru a lua cuferele. Eu, împreună cu mama, aveam două cufere.

Când am ajuns însă la București, cuferile nu le-am putut găsi nicări în gară. După zadarnice cercetări pe la funcționarii gării, eu, fiind cetățeană americană, m-am adresat D-lui Charles Vopica, ambasadorul american la București, care intervenind pe lângă șeful gării, a aflat următorul rezultat:

Că părintele Octavian Mureșan a luat cu D-sa atât cufărul meu cât și al altor persoane și, sub pretext că e însărcinat de noi ca să ne aducă cuferele acasă la domiciliu, le-a transportat la Sibiu.

Deci a trebuit să mă duc la Sibiu. Acolo am aflat locuința părintelui Mureșan unde am găsit numai pe mama și soția sa acasă. Le-am

întrebat despre cuferele mele, însă dânsele au negat că părintele Mureșan ar fi adus acolo niscaiva cufere străine.

Așa stând lucrurile, m-am adresat Poliției și am venit a doua oară la locuința părintelui Mureșan, de astă dată însoțită de un agent secret al Poliției și de fratele meu. Am aflat numai pe servitoarea acasă. Dânsa ne-a spus că niște cufere se află în pod. Ne-am urcat în pod și acolo am aflat: *5 cufere americane dintră cari niciunul nu era al meu. Cu ajutorul agentului am percheziționat toată casa și am găsit mai multe obiecte din cufărul meu ascunse prin diferite lăzi și părți ale casei*. O mică parte din aceste obiecte mi-a fost permis să le iau cu mine.

În același timp, părintele Murășanu a fost arestat și adus în fața autorităților la Sibiu. Acolo, fiind întrebat de obiectele aflate la dânsul, a declarat că într-adevăr dânsul a luat cufărul meu însă, deoarece el se stricase pe drum, l-a dat la tâmplar să-l repare. Am mers la tâmplarul numit de dânsul și acolo am aflat cufărul meu. *Tâmplarul a declarat că cufărul i-a fost dat ca să-l vopsească deoarece sora părintelui Mureșan avea să se ducă la băi în Italia și voia să-l ia cu dânsa*. Cufărul meu era nou cumpărat cu 40 dolari. Adevărul era că deoarece numele meu fusese săpat pe cufăr de la Companie când l-am cumpărat, părintele îl aduse la tâmplar ca să-l șteargă.

Valoarea obiectelor conținute în cufărul meu se ridica la 1000 dolari. După o durată de doi ani până am primit cufărul cu judecata m-au costat procesul (15.000 lei) cincisprezece mii lei, pentru care am primit o parte din hainele ce le-am avut în cufăr. Eu nu sunt singura victimă a Părintelui Mureșanu".

Sworn and subscribed to, before me,
That all the above made statements are true,
This 20th day of Oct[ober], 1921.

Iuliana Farca

Originalul întărit prin notar public.

***

Anexă la N. 318/922[24]

Înalt Preasfințite Stăpâne,
Preasfințiile Voastre,
Preavenerabil Sinod Sfânt,

În ziua de 25 aprilie a[nul] c[urent], noi subsemnații preoți români ortodocși din Statele Unite ale Americii de Nord ne-am întrunit într-o conferință preoțească în orașul Youngstown, Ohio, unde în unanimitate s-a decis a așterne următorul

Memoriu

Biserica noastră Ortodoxă de pe aceste plaiuri s-a organizat cu 15 ani mai înainte de către preoții trimiși de Veneratul Consistoriu din Sibiu, ajungând acolo, că azi avem aproape în toate orașele unde se află o colonie mai mare de români, Biserica noastră.

Biserica s-a organizat pe bazele Statului Organic ale Fericitului în Domnul Mitropolitul Șaguna, adaptându-se împrejurărilor de aici.

Legătura spirituală a fost ținută până la anul 1918 cu Mitropolia de la Sibiu, când după înfrângerea armatei române, fiind în același timp Mitropolit în Sibiu, Vasile Mangra, toate Bisericile de aici într-un Sinod au declarat ruperea de la Sibiu și închinarea Bisericii Ortodoxe Române din America la Mitropolia din București. Despre acest lucru s-a făcut act de închinare în toată forma și conform canoanelor Bisericei Ortodoxe.

În decursul timpului însă Biserica de aici a avut de suferit foarte mult, atât din partea dușmanilor dinlăuntru, cât și din partea celor din afară, încât noi, văzând starea demoralizată la care a ajuns Biserica noastră, am aflat de bine a ne aduna într-o Conferință preoțească, spre a discuta remediile eventuale pentru sanarea răului, până nu e prea târziu.

În scopul acesta am aflat de bine a înainta acest Memoriu pe care rugăm, cu cea mai fierbinte căldură, a-l lua în dreaptă considerare și a lua toate mijloacele posibile pe lângă cele înșirate mai la vale, pentru că altcum Biserica Română Ortodoxă de aici se va prăbuși în

[24] La dosar au fost anexate, de fapt, 3 copii ale acestui memoriu. (n.n.)

timpul cel mai scurt, deoarece nu mai poate rezista la loviturile ce i se aduc din partea atâtor dușmani.

La demoralizarea Bisericii noastre de aici au contribuit următoarele:

1. Episcopul rusesc din New York, Alexandru, dară mai cu seamă episcopul Ștefan, fost mai întâi greco-catolic, apoi greco-ortodox, azi are titula de episcop al Ungariei, călcând toate canoanele și dispozițiile Bisericei Ortodoxe, au început a sfinți întru preoți pe o sumedenie de oameni de aici, cari nu aveau altă pregătire decât cele 500-800 dolari, pe care îi plăteau pentru sfințirea lor întru preoți, așa că azi avem în parohiile noastre de aici astfel de oameni, fără nicio chemare și calificație preoțească, cari funcționează ca preoți. Așa în parohia din Buffallo funcționează unul Benchea, în cea de la Ellwood City un Jida, în Cincinnati un Petroviciu, în Martins Ferry un Ghenie, în Philadelphia un Birău, în Akron un Bogioacă, în Indianapolis un Crăciun, în Gary un Negovan, în Erie un Andrica, în Detroit un Nan și alții mulți, chiar și în Canada s-au așezat mai mulți dintre ei. Aceștia mai zilele trecute s-au adunat laolaltă și au pus bazele unei organizații a lor, prin care nu urmăresc altceva decât ruperea totală a Bisericilor noastre de aici de sub orice legătură cu cei de acasă, declarându-se de autonomă, și cercând a aduce în fruntea lor pe un anumit Gherman, fost pe timpuri profesor la Facultatea de Teologie din Cernăuți, azi mâna dreaptă a episcopului Ștefan din New York. Ca să vă puteți face o închipuire despre cine sunt acești preoți (?) înșirați mai sus și cei de teapa lor amintim numai două cazuri: Benchea, care funcționează în prezent în Buffallo, a fost un simplu muncitor de fabrică puțin timp, apoi a bătut orașele din această țară. În decursul războiului a fost și el înrolat în armată și cerând un concediu în decursul instrucțiunei în lagărul din Camp Sheridan, a plecat la New York de unde s-a reîntors ca preot. Superiorii lui militari nu au luat însă aceasta în considerare și drept pedeapsă a fost pus la lucru la lucrurile cele mai murdare din lagăr. Ulterior prin niște apucături între cari și declarația lui, că nu voiește să lupte în contra fraților de pe frontul francez, se vorbea că s-ar fi adus pe acel front trupe din Transivlania, regimente române, a fost trimis acasă. La câteva luni numai ce se aude, că se însoară, după ce era sfințit deja, cu fata unui alt preot sfințit la New York, cununându-l chiar socrul său, care încă era sfințit întru preot de către episcopul din New York. Alt caz:

Crăciun, care funcționează ca preot în Indianapolis, Indiana, a fost un simplu muncitor, care nu știe nici azi scrie cum se cade. A învățat cântările bisericești și s-a dus la sfințire la New York. Aici i s-a spus că, deoarece nevasta sa fugise cu alt muncitor de aici, că trebuie să se despartă mai întâi și apoi să meargă din nou acolo, a venit înapoi s-a despărțit de soție, a fost apoi sfințit de preot și azi funcționează ca preot în acel oraș.

Toți sunt de acest fel și cu astfel de preoți (?) la ce ne putem aștepta?

Oameni fără pregătire citesc azi, cari citesc, cărți pe cari nu le înțeleg și pe cari apoi le explică greșit, încât oamenii noștri de aici nu mai știu nici ei ce să mai crează. La obiecțiunile noastre ni se răspunde: „Păcatul lor, ei vor da seamă de păcatele acestea".

Unii dintre ei lucrează în solda Bisericei baptiste în ascuns și așa contribuie și mai mult la demoralizarea Bisericii în serviciul căreia s-au pus.

Oamenii noștri, din lipsa de preoți de acasă, în lipsa de preoți calificați, i-au primit, dară i-ar da imediat afară din biserică, dacă ar putea avea un preot calificat în locul lor.

2. Demoralizarea cea mai mare în Biserica noastră, loviturile cele mai grele la fundamentul ei au fost aduse însă, durere, din partea lui Ioan Podea, care a fost frate al nostru, care ca om cu carte, om cu multe cunoștințe, putea să aducă mult bine Bisericii, care l-a hrănit și i-a dat posibilitatea să-și adune cele trebuincioase, dar care în schimb locașul, căruia slujea l-a batjocorit în modul cel mai grav, care și-a bătut joc de credința strămoșească, care a propovăduit erezii diferite, care a dejosit autoritatea bisericească, care a mers așa de departe încât a negat și tainele Bisericii noastre. A ținut conferințe în diferite orașe, dară mai cu seamă în orașe unde se aflau socialiști români, în cari pe un David prorocul, pe Apostolul Pavel, ba chiar pe Mântuitoriul nostru l-au hulit, apoi a cercat se restoarne așezămintele Bisericii noastre pe motiv că sunt deochiate și nebune, că nu mai corespund cerințelor timpurilor, că Patrafirul e o zdreanță și multe altele. Ba în timpul din urmă după ce s-a dat pe față pe partea socialiștilor și comuniștilor, predica în biserică și prin adunări publice în favorul socialismului și al bolșevismului și multe altele, cari ne-ar lua zeci de coale pentru de-a le descrie pe toate. Toată activitatea acestui „semi antichrist", care e convins că el e „Luther" al Bisericei Ortodoxe, este

depusă ca dovadă în actul de arătare contra lui, care a fost trimis de aici de la Legațiunea română din Washington și actualminte se află la Consistoriul din Sibiiu, care nu știm ce a decis în cauză, vedem însă că Podea și azi se intitulează în revista lui *Sămănătoriul* și prin diferitele publicații de protopop.

Fapt este, și trebuie să o spunem cu durere, că acest om a stricat mai mult decât orișicine, pentru că el a contribuit mai mult la demoralizarea Bisericii și la abaterea credincioșilor noștri de la legea strămoșească.

Tot el a recomandat și pe vreo câțiva dintre cei sfințiți la New York.

3. Biserica baptistă tot prin Podea și adepții lui ș-a format o tagmă de predicatori români, cari azi în mai multe orașe au înființat parohii române baptiste și merg înainte, pentru că având la îndemână fonduri colosali de mari, adepții acestei Biserici nu trebuie se solvească niciun fel de taxă pentru susținerea Bisericii, toate spezele le supoartă Biserica baptistă americană.

Tot la fel, Biserica protestantă și anglicană dispunând de fonduri foarte mari pentru propagandă au început de asemenea de-a crește în seminariile lor tineri români, pe cari azi mâine să-i folosească apoi de propagandiști între români.

Biserica protestantă ne-a făcut ofertă formală, ca să trecem sub scutul ei, aceasta ca o balansă în contra Bisericei Catolice, am respins-o natural, dară nu știm cât timp vom mai putea suporta ofertele așa de măgulitoare și favorabile, pentru că atuncea când poporul nostru va vedea că poată să rămână tot el stăpân fără de-a mai contribui cu banul său la susținerea Bisericei sale, în urma sămânței aruncată de Podea și alții, foarte ușor într-o bună zi va primi acest soi de oferte.

4. Socialiștii și alții mulți văzând destrăbălarea la care a ajuns Biserica noastră, mai cu seamă că au ca armă însuși propaganda și predicele și vorbirile unui preot ca ale lui Podea, luptă azi din toate puterile spre a atrage poporul nostru în mrejile lor.

5. Presa română de aici din America a fost întotdeauna dușmana Bisericii noastre, din cauză că preoțimea noastră nu a voit a se înhăma la carul acelora, cari ajunseră la conducerea ziarelor. Ziarul *America*, cu un redactor ca Pascu, despre care nici nu se știe că cine e și de unde e, și care în decursul timpului prin scrisul său a înveninat sufletele multora dintre poporul român de pe aici, apoi ziarul *Românul* la care conlucra chiar și preotul Podea și publica în fiecare

număr ideile scrântite și contrare așezămintelor Bisericii, propagarea ideilor socialiste și ale altor învățături greșite, *Sămănătoriul* lui Podea, care nu a fost și nu este nici azi o revistă pentru luminarea și cultivarea și apărarea Bisericii și a poporului român, ci a fost un semănător de neghină, de idei greștie și revoluționare și câte și mai câte, numai ceea ce trebuia nu a fost, toate împreună cu celealalte în fiecare număr au atacat în continuu Biserica, pentru că au văzut că, până când nu le succede a dezbăiera poporul de Biserică, nu vor ajunge la rezultatul dorit de ei.

6. O parte mare a demoralizării însă s-a făcut prin nesprijinul și neinteresării Bisericii Mame de acasă, care nu s-a îngrijit deloc de fiii ei din această țară.

Când preotul Podea a început propaganda lui aici, au mers plângerile cu zecile la adresa Consistoriului din Sibiu, care în loc ca să intervină în cauză și să oprească răul de la început, nu a făcut nimica; ba din contră îl numește pe Podea administrator protopopesc și acesta văzând că arătările contra lui nu se iau în seamă de către cei în drept, cu atât mai mult curaj s-a pus pe muncă întru ajungerea scopului său meschin și interesat personal.

Dacă Consistoriul din Sibiu ar fi rechemat pe acest om la timpul său, dacă l-ar fi pus la locul lui, și avea puterea să o facă, azi nu am sta așa cum stăm, și multe neajunsuri nu ar fi.

E drept Consistorul a trimis un comisar consistorial în anul 1913 aici, care însă numai a încurcat ițele și mai rău. Dară greul și loviturile cele mari au fost date ulterior prin anii 1919, mai cu seamă în 1920 și prima jumătate a anului 1921, când în urma pășirii pe față a preotului Podea le-a crescut curajul la toți dușmanii Bisericii noastre și au început lupta cea mai înverșunată ce și-o poate închipui cineva, o luptă care, dacă nici acuma în ceasul al 12-lea nu se vor lua remediile, va duce la o prăbușire totală a Bisericii Ortodoxe de aici și prin aceasta și la ruinarea moralei și sentimentului național al românilor de pe aceste plaiuri.

Înalt P[rea]s[finția] Voastră,
P[rea] V[enerat] Sfânt Sinod al Bisericei Ortodoxe,

Față de această stare deplorabilă și demoralizată ne luăm voie a așterne următoarele:

Remedii de îndreptare

1. În Sinodul tuturor parohiilor din anul 1918 s-a decis înființarea unui *Episcopat* pentru America, în fruntea lui natural cu un *episcop*.

Împrejurările de azi recer *absolut* împlinirea acestei deciziuni și în scopul acesta cu cea mai mare insistență Vă rugăm a decide și din partea Sf[ântului] Sinod ca organul cel mai înalt al Bisericei Ortodoxe Române înființarea unui Episcopat în America, cu sediul în Statele Unite, sub jurisdicțiunea căruia să depindă toate bisericile ortodoxe din America de Nord și și cele puține din America de Sud. Acestui episcop să i se dea titula de *episcop* al *Americii*.

Având *episcop* aici, ni-ar fi foarte ușor să putem reorganiza Biserica noastră de aici pe baze solide, cu ajutorul episcopului am putea alunga din parohii pe preoții sfințiți la New York; reorganizând Biserica și punând-o pe temelii trainice nu ne-ar mai fi teamă de loviturile și atacurile fie ele venite din orice parte.

Biserica Greco-Catolică Română a înțeles acest lucru și în zilele trecut a cerut de la Mitropolia lor de la Blaj, care e capul Bisericei Greco-Catolice Române, trimiterea unui episcop greco-catolic. După informațiile ce le avem, acest lucru se va și îndeplini.

Oare ce pot ei, cari sunt mai puțini, nu vom putea face *noi*? Noi cari suntem mai numeroși și mai bine situați; ei mai bine organizați, pentru că Consistoriul lor se îngrijește de ei, i-a pus sub jurisdicțiunea episcopilor catolici, în dieceza cărora se află, iară noi mai rău organizați, fără stăpân, fără îndrumător, fără de niciun sprijin, lăsați la voia și discreția unora și a altora?

Episcopul acuma la început să fie salariat de către Statul român, care poate face acest lucru ușor, pe lângă toate greutățile ce le are azi, pentru că dacă Statul român are și a avut sute de mii de lei și de franci la dispoziție pentru câte și mai câte misiuni și alte lucruri, cari Statului ca atare nu i-au adus niciun folos, banii pe cari îi va cheltui cu salarizarea episcopului de America, îi vor aduce un folos real, pentru că majoritatea românilor de pe aici se reîntorc cu timpul acasă și e în interesul bine priceput al Statului, ca cei reîntorși să fie folositori Statului și aceștia vor și fi folositori în cazul când aici bine îngrijiți moralicește și sufletește, se vor reîntoarce acasă oameni morali, credincioși buni ai Bisericii, fii buni ai neamului românesc, plus cunoștințele ce și le vor însuși în timpul cât au stat aici.

Aceasta însă nu se poate face numai astfel, că având aici o Biserică bine organizată din toate punctele de vedere.

După ce va veni episcopul aici și vom fi reorganizat Biserica Ortodoxă, salariul episcopului se poate asigura de la parohiile de aici și din alte venituri laterale, așa că Statul român nu va avea sarcina aceasta mult timp.

Afară de aceasta, alta va fi vaza Bisericei noastre când vom avea aci un episcop, care însă va trebui să fie o persoană corespunzătoare din toate punctele de vedere.

Numai un om cu cultură teologică înaltă, un om cu cunoștințe frumoase și mai presus de toate, un om care să cunoască adânc sentimentele ardelenilor cari formează 98 percente din numărul românilor de aici, un om care să fie mai presus de orice fel de învinuire, numai un astfel de om să se trimită aici ca episcop.

Dacă ni se va trimite un om mai puțin corăspunzător, nu am făcut nimic, iar dacă se va putea, să se caute un transilvănean, pentru că sunt destui acolo, să ni se dea și nouă unul.

Departe de noi gândul de regionalism, dară acuma la început avem lipsă de un astfel de om, nici nu voim a ne ingeri în această chestie, care depinde numai și numai de Î[nalt] P[rea]s[finția] Voastră și de Sf[ântul] Sinod, dară ne ținem de datorință a vă aduce lucrurile, așa cum sunt ele, la cunoștință.

De protopop noi nu avem lipsă, aceasta o putem face și noi aici alegându-ne pe unul dintre noi, care are calificația recerută și care pe lângă aceasta mai cunoaște și împrejurările de aici, așa că aceasta nu ar fi folositor.

2. Un alt remediu pentru oprirea demoralizării ar fi:

Edarea unui *circular* din partea Î[nalt] P[reasfinției] Sale Mitropolitului Primat, ca cap al Bisericei Române Ortodoxe, subscris împreună cu ministrul concernent, că niciun act dat de preoți sfințiți la New York, fie actul acela extras din matricula botezaților, cununaților sau morților, nu are absolut nicio valoare în țara românească, care Circular apoi să-l publicăm în ziarele de aici, să-l lățim în toate părțile, unde se află români, pentru că astfel apoi vom putea scoate pe acești uzurpatori ai Bisericii din locurile, unde s-au așezat spre rușinrea și dezastrul Bisericii noastre.

Circularul acesta bine motivat, în limbă poporală, explicând poporului nostru de aici cauzele, rugăm a se trimite în timpul cel mai

scurt, până nu se va trimite episcopul la adresa părintelui Octavian Mureșan, care e încredințat din partea noastră cu lățirea lui.

Este singura armă pe care vom putea-o folosi în contra acelor ticăloși, cari nețînând seamă de așezămintele Bisericii noastre s-au sfințit de către oameni nechemați și poporul nostru de aici, când va ști, că orice fel de act dat sau săvârșit de acest soiu de preoți (?) nu are nicio valoare, în timpul cel mai scurt îi va alunga și îi va ști pune la locul acela, unde ei merită să fie.

3. Alungând pe preoții de la New York, natural, că parohiile noastre nu vor putea rămânea timp îndelungat fără preot, de aceea ne rugăm, se binevoiți a dispune ca imediat ce o parohie de aici va cere trimiterea unui preot din țară, să se și facă acest lucru cu posibilă grăbire și ar fi bine ca să se țină cont întrucâtva și de dorința parohiei de aici, ca cerând de exemplu un preot din Ardeal, sau Banat sau Bucovina, sau Vechiul Regat sau Basarabia, să se trimită preot din acele părți.

Face foarte mult, când într-o parohie de exemplu, în care cei mai mulți sunt bănățeni, să se trimită un preot din Banat, care le cunoaște toate obiceiurile lor și va putea străbate în sufletul lor cu mai multă ușurință, decât un preot din Bucovina sau alte părți ale Țării Românești.

4. Hotărârea adusă cu unanimitate și mare însuflețire în *sinodul* tuturor parohiilor de aici, prin care s-a decis alipirea Bisericii române din America la Mitropolia din București, rugăm să se *aprobe*, mai cu seamă că, după ce acuma s-a făcut unificarea Bisericei Ortodoxe Române din România și fiindcă aici credincioșii noștri sunt cei mai mulți din părțile Transilvaniei, ale Banatului, Bucovinei, ale Maramureșului etc. ... și ca să nu mai dăm șansă la discuții înfocate, care episcop să fie capul românilor din America, după cum bănățenii vreau se fie sub episcopul de la Arad sau Caransebeș, alții sub Sibiu, alții iară sub Cluj, sau Oradea mare, sau Cernăuți, sau București, sau Iași etc. ... credem și suntem chiar convinși că de iure și chiar logic este, ca Biserica de aici din America, având episcopul ei, să fie încadrată ca oricare altă episcopie din România, stând sub jurisdicțiunea directă a capului și organului principal al Bisericei Române Ortodoxe din România.

Chestiunea aceasta s-ar putea eventual, dacă împrejurările actuale nu vor permite aceasta, lăsa și până la venirea episcopului aici,

dară nu credem, că Sf[ântul] Sinod nu ar putea decide în cauză, mai cu seamă că actul de închinare cu documentele recerute se află în București la Metropoliei, așa că ar fi foarte ușor a se rezolvi și această afacere spre mulțămirea tuturora, cari atuncea când s-a adus aceasta hotărâre, nu au crușat nici timp, nici bani, nici osteneală, ci au alergat din depărtări de sute de kilometri spre a-și da consimțământul la acest lucru. Au trecut 4 ani de atuncea și nu s-a mai făcut nimica în această chestie, sau dacă s-a făcut, aici nu a venit nicio știre sau informațiune, așa, că să nu ne mirăm nici noi, nici alții, când auzim azi pe foarte mulți spunând: „Suntem ca țiganul din poveste: de Sibiu ne-am rupt, Bucureștii nu ne-au primit, ai cui suntem?"

Ai *cui*?

Ai *nimănui* ... Pentru că nimenea nu ne-a avut nicio grijă, nimenea nu ne-a stat într-ajutor, nimenea nici nu s-a îngrijit de o alinare a valurilor potrivnice, cari au săpat la temelia Bisericii noastre de aici.

De 8 ani, aici capul Bisericei, sub care se afla această Biserică, nu a trimis o singură pastorală, ca să putem arăta credincioșilor noștri că cei de acasă, dacă nu altcum, se gândesc la noi și astfel credința că toți ne-au părăsit s-a înrădăcinat tot mai mult în sufletul poporului nostru de aici, de aceea până la venirea episcopului pentru America, cu supunere fiască rugăm pe Î[nalt] P[reasfinția] Voastră să ne trimiteți o scrisoare pastorală, pe care se o putem lăți până și în ultima casă românească din această țară.

Î[nalt] P[rea]s[finția] Voastră,
P[rea]v[enerat] Sfânt Sinod,

Convinși de dragoste evanghelică, de interesul ce-l are fiecare membru al Sf[ântului] Sinod, nu ne îndoim câtuși de puțin, că acest memoriu al nostru, care va fi ultimul act pe care preoțimea ortodoxă din America îl mai face pentru înlăturarea răului și demoralizării, va fi luat în dreaptă considerare și vor fi rezolvate toate în termenul cel mai scurt posibil, spre mulțămirea tuturora și deci și spre binele Bisericii și a Neamului și prin urmare a Statului Român.

În timpul de față, când toate organizațiile lumești și bisericești caută să-și îmbunătățească soarta lor, oare numai Biserica noastră română se stea nepăsătoare, oare numai Biserica noastră să nu-și ca-

ute armele de apărare a credincioșilor ei, oare numai Biserica română din America să nu facă *nimica* pentru binele ei propriu, să rămânem tot noi în coadă?

Cu puțină bunăvoință, cu o judecare dreaptă a chestiunii și mai cu seamă ca o considerare a însemnătății cauzei, toate se mai pot îndrepta acuma, dacă nu se va tămânda sanarea stării precare, în care a ajuns Biserica română din America în urma celor expuse de noi mai sus.

Glasul nostru sperăm că nu va răsuna în pustie, după cum a răsunat până acuma de atâtea ori nebăgat în seamă de cei în drept și luat în râs de dușmanii Bisericii noastre.

Suntem siguri, că Î[nalt] P[reasfinția] Voastră, precum și toți ceilalți membrii ai Sf[ântului] Sinod, vor recunoaște greutatea și însemnătatea momentului, care ne-a făcut pe noi să înaintăm acest memoriu pentru competentă rezolvire.

Ai Î[nalt] P[rea]s[finției] Voastre și ai P[rea]v[eneratului] Sfânt Sinod, supuși fii sufletești:

Elie Pop
Paroh în Cleveland O.
5911 Clinton Ave.

Părintele Octavian Mureșan
Paroh în Youngstown, O.
Nr. 35 N. Rebecca Str.

Păr. Moisi Balley[25]
Paroh în Chicago, Ill.
1345 Webster doc.

Rev. Simion Mihălțian
Paroh în Indiana Harbor Ind.
3614 Elm. Str.

Rev. Gregoriu Baloiu
Paroh în Warren O.
P.O. Box 76

Traian Damian
Paroh în Farrell, Pa.
529 Spearman Ave.

Youngstown, Ohio, U.S.A., în anul Domnului 1922, ziua a 26[-a] a lunii aprilie.

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926,
Dos. Arhim. Calinic Șerboianu, preot, America, 1922, ff. 51-65, 68, 122, 127-153.

[25] Numele americanizat a preotului Moise Balea (n.n.).

51

Episcopul Vartolomeu al Râmnicului către Președintele Sfântului Sinod

Sfântul Sinod
Chestiunea Episcopiei din America

Înalt Preasfințite Stăpâne,

Patru preoți din America intervin către Sf[ântul] Sinod, în numele tuturor românilor ortodocși din acele ținuturi, cu rugăciunea de a li se acorda din țară acestor români ortodocși următoarele trei sprijiniri:

1. Un episcopat local cu titlul de „Episcop al Americii";
2. Anularea tuturor actelor stării civile îndeplinite de preoții hirotoniți de episcopii ruși din New York, prin declararea comunicată în America din partea Înalt Preasfinției Voastre și a D-lui Ministru de Justiție a nevalabilității în țară la noi a acestor acte și
3. Trimiterea unei Pastorale din partea Înalt Preasfinției Voastre către clerul și poporul român ortodox din America care să le încape în mâinile tuturor spre a li se mângâia sufletul și unifica rândurile, rupte în timpul de față de socialism și de diferitele secte și erezii locale.

În aceste trei sprijiniri, numiții preoți văd singurul leac al situației disperate sub raportul sufletesc în care se află românii ortodocși din America care, fără o astfel de intervenire „de acasă", cum zic dânșii în […][26], sunt meniți să se piardă și pe sine și să piardă și populațiunile românești din ținuturile țării noastre unde s-ar reîntoarce. O astfel de situație li s-ar fi creat românilor noștri din America, după spusa numiților preoți, numai din cauza părăsirii religioase în care au fost lăsați de Consistoriul mitropolitan din Sibiu, de care au depins până în 1918, și de la care în curs de 9 ani n-au primit nicio pastorală și nici vreun cârmuitor bisericesc, în afară de un comisar consistorial,

[26] Cuvânt indescifrabil din cauza deteriorării documentului. (n.n.)

care i-a vizitat în 1913, dar care a încurcat, după spusa lor, lucrurile și mai rău.

Din cauza acestei părăsiri, românii ortodocși locali au căzut pradă în parte socialiștilor, în parte adventiștilor și baptiștilor; iar restul își primesc preoții ortodocși de la episcopii ruși din New York, care le vând hirotonia pe bani și fără nicio alegere de persoane.

Pentru lecuirea acestei permanente și greoaie anarhizări sufletești, numiții preoți vă cer Înalt Preasfinției Voastre în calitate de Mitropolit al Ungrovlahiei și Sf[ântului] Sinod în calitate de cea mai înaltă autoritate a Bisericii să [...][27] cele trei sprijiniri de mai sus.

Dreptul de a Vi se adresa Înalt Preasfinției Voastre ca Mitropolit al Ungrovlahiei, numiții preoți îl recunosc românilor ortodocși din America pe baza votului dat în 1918 de toate parohiile române ortodoxe din America de a se dezlipi bisericește de Mitropolia din Sibiu și de a se pune sub jurisdicția Mitropoliei Ungrovlahiei. Pe baza acestui vot, care a fost deja înaintat Mitropoliei din București și adus la cunoștința Sf[ântului] Sinod, numiții preoți se socotesc împreună cu toți românii ortodocși din America intrați deja sub jurisdicțiunea canonică a Înalt Preasfinției Voastre și deci cu dreptul legal de a Vă adresa plângerile lor.

Examinând acțiunea cu toată luarea aminte, suntem de părere, Înalt Preasfințite Stăpâne, că e de cel mai mare interes și pentru sufletul acestor români și pentru neamul nostru, care nu trebuie să rămână lipsit de raza lui ori pe unde s-ar afla, să li se acorde americanilor noștri cât mai neîntârziat toate cele trei sprijiniri pomenite mai sus.

Ca acordarea aceasta însă să se facă fără pierderi și fără contestări, Sf[ântul] Sinod trebuie să se pronunțe în primul rând asupra alipirii acestor români la Mitropolia Ungrovlahiei, recunoscându-Vă pe Înalt Preasfinția Voastră de Mitropolit al lor pentru următoarele motive:

1. După canonul 17 al Sinodului ecumenic de la Calcedon, Sf[ântul] nostru Sinod are dreptul să se pronunțe asupra litigiului de față și n-ar mai avea dreptul decât numai dacă dependența canonică a ortodocșilor din America de Mitropolia din Sibiu s-ar fi continuat fără nicio întrerupere timp de 30 de ani împliniți. Într-un astfel de caz s-ar aplica prescripția în favorul Mitropoliei de Sibiu, fără niciun drept de plângere sau de opunere din partea cuiva. Pentru cazul de față însă nu poate fi vorba

[27] Cuvânt indescifrabil din cauza deteriorării documentului. (n.n.)

de vreo dependență canonică de 30 de ani împliniți, întrucât raporturile jurisdicționale bisericești între Sibiu și America nu datează decât de vreo 15 ani după cum ni se spune în memoriul numiților preoți.

2. În America nu sunt numai români din Ardeal, ci sunt și din Moldova, din Bucovina, din Basarabia și chiar și din Muntenia și deci e vorba și acolo de un fel de România întregită, care bisericește se cuvine să fie sau sub autoritatea directă a Sf[ântului] Sinod, ceea ce nu reglementează canoanele, sau sub autoritatea Mitropolitului Primat al țării care este totodată și Mitropolit al Ungrovlahiei și primat al României întregite.
3. Parohiile din America s-au condus și se conduc după statutul șagunist cum se afirmă de numiții preoți în memoriul cucerniciilor lor, statut de care se conduce și Mitropolia din Sibiu.

După acest statut, care este absolut democratic, poporul decide pe cine să-și aibă căpetenie religioasă, după cum se face de pildă în parohii, unde enoriașii își aleg preotul lor, în protopopiate unde, de asemenea, se alege persoana protopopului, de către cei ce au să i se supună.

Pe baza deci a acestor stări și de drept și de fapt, suntem de părere ca Sf[ântul] Sinod, care după canonul 17 al Sinodului din Calcedon e suveran în continuare, să aprobe trecerea românilor ortodocși din America sub jurisdicțiunea Mitropoliei Ungrovlahiei.

În unire apoi cu Onoratul Guvern să creeze printr-o lege un vicariat în America cu un arhiereu în frunte, hirotonit și trimis din țară, care în unire cu reprezentantul Statului nostru din America să țină alipiți la rasa lor și ca credință, și ca neam pe românii trecători sau statorniciți în America.

Arhiereul nostru va funcționa în America cu titlul de Episcop in partibus și va avea toate drepturile unui episcop, cu singura deosebire că va fi călăuzit și controlat de Înalt Preasfinția Voastră, așa cum se pretează să fie călăuzit și controlat de un ierarh suprapus numai un episcop in partibus.

Sf[ântul] Sinod ar putea de altfel să se servească de un astfel de arhiereu, chiar și fără intervenirea unei legi speciale, deoarece el poate crea cu de la sine putere peste tot locul unde își va întinde autoritatea misiuni cu scopuri administrative și pastorale. O lege de stat însă îi va da unui astfel de demnitar bisericesc un prestigiu mult mai mare și va interesa și statul nostru la opera lui.

Într-un fel sau altul, Sf[ântul] Sinod trebuie să creeze pentru America acest Episcopat in partibus, deoarece Biserica Unită din Ardeal e pe cale să facă aceasta cât de curând pentru românii uniți din America, după cum ni se arată în memoriul numiților preoți.

Odată întărit, episcopul nostru in partibus va înlătura clericii hirotoniți la New York, ca necanonici, își va recruta clerul trebuitor fie din țară, fie chiar din localitate după o anumită rânduială aprobată de șeful său ierahic sau de Sf[ântul] Sinod și va lua toate măsurile necesare pentru instalare și educarea în legea noastră strămoșească a păstoriților săi americani, referind Sf[ântul] Sinod, prin ierarhul său canonic, asupra situației bisericești locale, din an în an sau și mai de vreme. Cât pentru pastorala cerută, Înalt Preasf[inția] Voastră ați putea să o dați fie în numele Sf[ântului] Sinod, fie în numele Î[nalt] P[rea]s[finției] Voastre ca Mitropolit al Ungrovlahiei și Primat al României.

† Vartolomeu al Râmnicului

Rezoluție

Sf[ântul] Sinod, Nr. 361, Șed[ința] 7/24 dec[embrie]/[1]922. Se amână pentru ședința viitoare.

M[iron]

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff.154-155.

52

Ioan Podea către Ministrul de Externe

Domnule Ministru,

Subsemnatul fiind trimis încă din 1909 în misiune de propagandă națională și religioasă de către Mitropolia din Sibiu în 1909, cu acel prilej am primit din partea Mitropoliei toate cheltuielile de călătorie de care am avut nevoie.

În 1921, voind, cu aprobarea aceleiași Mitropolii, a mă reîntoarce în țară, am cerut Legațiunii noastre din Washington ca, fie în contul

serviciului de propagandă, pe care l-am slujit din tot sufletul, fie în contul Metropoliei din Sibiu al cărei trimis eram, să-mi pună la dispoziție suma de aproximativ 300 de dolari necesară călătoriei până în țară pentru mine, soția mea și patru copii ai mei.

Cum până la această dată nu am primit nici un răspuns la această cerere a mea, și pe de altă parte nici nu mai știu nici data exactă a cererii mele, -care mi-e necesară pentru revenirea drepturilor mele, - am onoarea de a Vă ruga să binevoiți a mă informa:

a) ce soluție s-a dat cererii mele de a mi se achita cheltuielile de reîntoarcere în țară ?

b) la ce dată a fost făcută cererea mea către Legație sau cel puțin la ce dată a intervenit Legațiunea din Washington la Ministerul de Externe pentru satisfacerea ei ?

Primiți Vă rog, Dpmnule Ministru, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

Ioan Podea
Brașov, Str.Nisipului de sus, Nr. (indescifrabil)

53

Ministerul Cultelor și Artelor către Președintele Sfântului Sinod

Ministerul Cultelor și Artelor
Direcțiunea generală a cultelor
Nr. 64194
23 dec[embrie] 1922

Înalt Preasfințitului Mitropolit Primat, Președinte al Sfântului Sinod

Înalt Preasfințite,

În referire la adresa Înalt Preasfinției Voastre No. 127 din 28 iunie a[nul] c[urent], avem onoare a vă înainta în copie răspunsul Ministerului de Externe, dat cu adresa No. 58.266 din 1 decembrie a[nul] c[urent]. În urma adresei noastre No. 33.586 din 14 iulie a[nul]

c[urent] pe lângă care i-am trimis, în copie, adresa Înalt Preasfinției Voastre No. 127/922.

Primiți, vă rugăm, Înalt Preasfințite, asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

Ministru,
V. G. Ispir
Director,
R. G. Ancușa

Rezoluție

Sf[ântul] Sinod N. 395, în 26 dec[embrie]/ [1]922. Se trimite părintelui Visarion esmis pentru străinătate, ca până la următoarea sesiune sinodală să propună soluții.

M[iron]

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.156.

54

Ministerul Cultelor și Artelor către Președintele Sfântului Sinod

Ministerul Cultelor și Artelor
Direcțiunea generală a cultelor
Nr. 8105

Înalt Presfințitului Mitropolit Primat, Președinte al Sfântului Sinod
Înalt Preasfințite,

Avem onoare a vă înainta copii de pe anexele primite pe lângă adresa Ministerului de Externe Nr. 7653 din 16 februarie a[nul] c[urent], cu rugămintea să binevoiți a supune Sf[ântului] Sinod chestiunea preoților din America, iar până atunci, în înțelegere cu Înalt Preasfințitul Mitropolit al Ardealului, să binevoiți a ne împărtăși măsurile ce credeți că trebuiesc luate, atât spre a nu expune pe preoții din America la lipsuri și suferinți, cât și spre a

păstra dincolo de Ocean prestigiul Statului român și al Bisericei naționale.

Primiți, vă rugăm, Înalt Preasfințite, asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

Ministru,
V.G. Ispir[28]
Director,
M. Ienciu

București, 3 martie 1923

Rezoluție

Sfântul Sinod, N. 45, Pr. 5/18 martie 1923.

***

Copie de pe adresa Ministerului de Externe nr. 58.266 din 1 decembrie a[nul] c[urent] înregistrată la Ministerul Cultelor și Artelor sub nr. 64.194/5 decembrie 1922

Domnule Ministru,

Referindu-ne la adresa D[omniei] Voastre Nr. 33.586 din 14 iulie a[nul] c[urent], am onoare a vă informa că nu am lipsit a interveni pe lângă Legațiunea noastră din Washington, rugându-o să aducă la cunoștința tuturor autorităților bisericești române din Statele Unite ale Americii adresa Nr. 127 din 28 iunie a Înalt Preas finției Sale Mitropolitul Primat.

La această întâmpinare zisa Legațiune îmi răspunde că deoarece ar fi putut să rezulte mari neajunsuri din faptul că s-ar fi părut că acest Oficiu ia partea uneia din partide dușmane din sânul credincioșilor români domiciliați în Statele Unite, a crezut mai nimerit să nu publice acea adresă.

Hotărârea Legațiunii noastre se întemeiază și pe faptul că ziarele din țară vestesc că la 5 și 6 septembrie Consistoriul bisericesc din

[28] V. G. Ispir a semnat în calitate de secretar general al Ministerului Cultelor, ministrul fiind Constantin Banu. (n.n.)

Sibiu a hotărât să înființeze în curând un vicariat în Statele Unite și a cugetat că ar fi mai nimerit să lase în seama acestui vicar publicarea adresei Înalt Preasfinției Sale Mitropolitul Primat.

La observațiunea făcută adeseori de Legațiunea fraților noștri din America, cum că ei se lasă a fi conduși adeseori de preoți nehirotonisiți conform canoanelor, aceștia răspund că deoarece Biserica Ortodoxă Română nu le trimite preoți, sunt siliți a se mulțumi de acei pe cari îi pot avea.

Comunicându-vă cele ce preced, am onoare a vă ruga să binevoiți a înștiința pe Înalt Preasfinția Sa Mitropolitul Primat că ar fi bine ca adresa Sa să fie adusă la cunoștința credincioșilor creștini din Statele-Unite, prin altă cale decât prin aceea a Legațiunei, dacă între timp arhiereul de mult așteptat nu va fi sosit.

Totodată socotesc de a mea datorie să atrag binevoitoarea D[omniei] Voastre atențiune asupra urgenței numirii unui asemenea arhiereu în Statele-Unite, deoarece lipsa oricărei căpetenii bisericești are ca consecință necontenite certuri și desbinări între credincioșii români de acolo, cari cu toate că dezbinați asupra tuturor celorlalte puncte, sunt însă de acord numai asupra unuia singur: acela de a acuza patria mumă că nu se îngrijește de ei. Urmarea firească a acestei situațiuni este o neîncetată slăbire a legăturilor sufletești cari îi unesc de patrie.

Ministru,
(ss) Mârzescu
Director,
Nedescifrabil

***

Copie

Cleveland, Ohio
Vineri, 5 ianuarie 1923

„AMERICA”
Roumanian daily

Chestia celor opt preoți
(În atențiunea Legațiunei din Washington)

Bisericile din America au lipsă de un Arhipăstor care să meargă din colonie în colonie, să cerceteze parohiile la fața locului, să se consfătuiască cu preoții, cu credincioșii - și în înțelegere cu ei să dispună remedierea răului. Aceasta este unica și singura cale sănătoasă de a repara greșelile aproape neiertabile ale trecutului.

În acest caz se impune oprirea celor opt preoți în țara mamă.

Rugăm pe D-l Anton Bibescu, Ministrul României la Washington, să binevoiască a interveni de urgență în această chestie. D-l Ministru cunoaște, mai bine ca oricare alt membru al guvernului, situația românilor din America. Acești români încep să creadă că D-l Ministru vrea binele românilor din America. Îl rugăm să dea un nou semn al grijei ce ne-o poartă – prin aceea că va interveni – prin cablograme – atât la guvern, cât și la Preasfinția Sa Mitropolitul Bălan, să reție pe acei preoți acolo unde sunt și să ceară, în locul lor, trimiterea unei înalte fețe bisericești ca să examineze situația bisericilor de aici ca să-i găsească leacul potrivit.

Nădăjduim să găsim ascultare și sperăm că D-l Ministru ne va putea satisface dorința noastră.

Andrei Popovici

***

Cleveland, Ohio
Luni, 8 ianuarie 1923

De aceea am rugat pe D-l Ministru Bibescu să binevoiască să intervină ca, cel puțin pe ceilalți preoți, să-i scutească de neplăcerile ce-i așteaptă, dar să fim scutiți și noi de zâzanii de cari n-avem lipsă.

Sperăm și nu ne îndoim, că Domnul Ministru ne va asculta cererea.

P[entru] conformitate,
V. Gheorghiu

***

Copie de pe raportul Legațiuii noastre din Washington cu nr. 207 înregistrată la Ministerul Afacerilor Străine sub nr. 07653 din 12 februarie 1923

În continuare la cablograma mea nr. 207 am onoare a trimite Excelenței Voastre, în alăturare, o copie fotostatică după scrisoarea Reverendului Andrei Moldovan, unul din cei opt preoți trimiși să păstorească în Statele-Unite, de către Înalt Preasfințitul Mitropolit al Sibiului și din care trei au sosit în Statele-Unite.

Din cauză că acești preoți au fost prezentați de unele ziare din țară ca agenți de propagandă politică ai Partidului Liberal, presa de aci le-a creat o situație grea și din scrisoarea Reverendului Andrei Moldovan se poate vedea starea în care se află cei trei preoți cari se află acum în Statele-Unite.

Atât ziarele de aci, cât și însuși reverendul Moldovan, în numele colegilor săi, cer ca ceilalți preoți să nu mai plece din România, ziarul „America" în numele coloniei cere în unul din articolele sale de fond, ca în locul acestor opt preoți să fie trimis un arhiereu, cu o bună pregătire și deplină autoritate, care să organizeze și să pună orânduială între parohiile deja existente aci și preoțimea care se află în prezent în Statele-Unite.

Într-o convorbire pe care am avut-o cu unul din redactorii ziarului amintit mai sus, mi-a fost sugerat numele Arhimandritului Scriban, ca tipul preotului intelectual, care ar fi dorit aci, care nu numai că s-ar putea ocupa de nevoile sufletești ale coloniei, dar ar putea să reprezinte preoțimea românească față de celelalte culturi din America, de la un nivel egal.

P[entru] conformitate,
V. Gheorghiu

***

Copie

Excelența Voastră Domnule Ministru!

în Washington

Suntem sosiți până acum 3 preoți și unul e pe drum din cei opt preoți ziși: „deochiați și faimoși" precum ne numește ziarul de aici „America".

Unul sunt subscrisul, al doilea Preotul Victor Mureșan, carele se vede a fi stabilit provizoriu la Youngstown, iar al treilea Pr[eotul] Romul Doctor, carele mai fusese pe aici ca preot și acum stă în parohia Farrell, Pa.

Situația noastră este cât se poate de grea și deplorabilă, suntem huiduiți, urgisiți, primiți cu bârfeli și multă neîncredere, suntem aproape rămași pe strade – cu toate că nu am venit a jupui poporul și a-l îmbăta cu minciuni ca un Dr. Lupu, și am venit cu menire curată de a servi poporul în calitate de preoți și cu toate acestea suntem trași la răspundere de purtătorii condeielor de aici.

La mine situația e următoarea: sunt denumit pentru parohia „Alliance, Ohio" de Î[nalt] P[rea]s[finția] S[a] D-l Mitropolit al Sibiului, cu Decretul dat sub nr. 6.996 Bis., data 1/19 noiembrie 1922. – Această parohie stă sub jurisdicțiunea Mitropoliei Sibiului. În același timp însă Î[nalt] P[rea]s[finția] S[a] Mitropolitul Primat Dr. Cristea îl denumește pe călugărul Arh[imandrit] Șerboianu tot pentru Alliance. Oare de unde această neînțelegere? Oare de ce să fiu eu jertfa neînțelegerilor lor? De altfel, Alliance, Ohio e plin numai de oameni de ai noștri și nu de frați din Regat, eo ipso, nici pastorala sa de Crăciun nu avea loc a o adresa celor din Alliance, Oh.

În situația aceasta la cine să ne îndreptăm? Ci numai la Excelența Voastră a Vă ruga să ne dați tot sprijinul posibil material și moral. Cum că parohia Alliance îmi compete mie, e lucru clar, pentru că stă sub jurisdicția Mitropoliei Sibiului.

Din acestea se vede situația mea, a celorlalți doi preoți tot așa e, n-au nici ei loc, căci ziarele ne-au croit o situație rea și nedreaptă. Neavând nici unul loc de deplasare, stăm la grația și bunăvoința oamenilor de bine, dar nu știm până când? Căci oameni de bine sunt cam puțini acum pe aici.

Fără ajutorul Excelenței Voastre nu mai putem exista acum, mai ales eu subscrisul carele n-am pe nimenea.

Vă rugăm a ordina delăturarea acelor preoți cari nu sunt de drept la parohiile noastre.

Apoi a telegrafia cu posibilă urgență la Mitropolia Sibiului pentru a opri pe ceilalți preoți, patru la număr, ca să nu mai plece, ca să nu ajungă a sta pe strade ca și noi.

Apoi a telegrafia Î[nalt] P[rea]s[fințitului] Mitropolit Primat Dr. Cristea pentru ca să-l revoace pe călugărul Șerboianu din parohia Alliance, Ohio, deoarece nu aparține jurisdicțiunii Sale.

Iar până la clarificarea situației a mă aplica în biroul Excelenței Voastre ca orice ajutor, ca să-mi pot asigura minimum suficient de existență.

Rămânând al Excelenței Voastre cel mai supus,

Rev. Pr. Andreiu Moldovan

Farrell, Pa., la 10 ianuarie 1923
1112 Greenfield Ave.

P[entru] conformitate,
V. Gheorghiu

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff.157-163.

55

Ministerul Afacerilor Străine către Primatul României

Ministerul Afacerilor Străine
Direcțiunea executării tratatelor
No. 17.339
Anexe: una

Înalt Preasfinției Sale Domnul Dr. Miron Cristea
Mitropolit al Ungro-Vlahiei, Exarh al Plaiurilor,
Primat al României

Înalt Preasfințite Părinte,

Am onoarea a Vă transmite aci alăturat în copie un raport ce primesc de la Legațiunea noastră din Washington, cu privire la Congresul preoților ortodocși români din Statele-Unite, ce a avut loc de curând în orașul Pittsburgh și la care s-au luat deciziuni importante pentru clerul nostru din America.

Comunicându-Vă cele ce preced, mă folosesc de acest prilej spre a Vă reînnoi, Înalt Preasfinte Părinte, încredințarea prea înaltei mele considerațiuni cu care rămân.

Al Înalt Preasfinției Voastre supus fiu sufletesc,

Ministru[29]

București, 31 martie 1923

Deciziuni:
1. Preoții hirotoniți în America să capete recunoașterea din țară.
2. Un episcp român independent în America?
3. Lucrarea în armonie cu Bis[erica] episcop[ală] americană.

Rezoluție

Sf. Sinod N. 62, Pr. 2 aprilie 1923. Se trimite la Sf. Sinod care va resolva între primele chestia cea a Bis[ericii] din America. La comisia pentru misiuni.

M[iron]

***

Copie după adresa Legației României din Washington No. 987/2 din 24 februarie 1923 adresată Ministerului Afacerilor Străine

În alăturata am onoarea a trimete Excelenței Voastre 2 dări de seamă publicate în presa din orașul Pittsburgh, unde s-a ținut o adunare a preoților ortodocși din Statele Unite.

Am declinat să iau parte la acest congres pentru motivul că nu vroiam ca prezența mea să dea caracterul unei sancțiuni a hotărârilor ce s-au luat în acea adunare. Am trimes totuși pe Dl. D. Dem. Dimăncescu să salute congresul în numele meu, pentru a nu pierde legătura cu acești preoți, a căror intențiune nu e decât de a aduce bunăvoința între membrii acestei colonii.

Obiectul principal al congresului a fost o împăcare a preoților veniți din țară, cu acei care au fost hirotonisiți aci, de episcopul rus din New York. Această împăcare s-a făcut și s-a admis cu toții să

[29] La 2 aprilie 1923, dată la care a fost înregistrat actul, ministrul Cultelor și Artelor era Constantin Banu, însă semnătura este indescifrabilă. (n.n.)

formeze un corp preoțesc ortodox, preoții hirotonisiți în America, urmând să obțină și consacrare Mitropoliilor din țară.

Un alt punct de discuțiune a fost chestiunea conducerii Bisericii de aci și înființarea unui episcopat independent de autoritățile bisericești din țară, motivându-se aceasta prin dificultățile ce se ivesc în menținerea legăturilor și înțelegerea situațiunei speciale din Statele Unite, de către cei din România.

Al treilea punct însemnat a fost sugestiunea de a se lucra în armonie cu Biseria episcopală americană sub protecția morală și materială a cărei s-ar pune Biserica independentă Română Ortodoxă de aci. Congresul a căzut de acord asupra acestor trei puncte cari vor fi prezentate coloniei la o adunare de aici și preoți, care se va ține în aprilie, când se va vota pentru a se avea și consacrarea acestor deciziuni, de către colonie.

Profit de acest prilej pentru a atrage atențiunea Excelenței Voastre asupra complexului acestei probleme, a bisericelor românești din America. Ele sunt construite de parohii și sunt proprietatea acestor organizațiuni, cari prin statutele lor, își rezervă dreptul de a-și alege preoții și a-i angaja cu contract. Lefuri și întreținerea bisericelor se face de membrii acestor parohii, așa că este foarte greu că o autoritate din afară și atât de departe ca acele din România să vină să pună anume reguli și preoți pentru aceste biserici.

Problema devine și mai grea dacă se ține seama că imigranții românii, de altfel cu toți ceilalți imigranți sunt admiși cu intențiunea – deși neimpusă – că ei vor deveni cetățeni americani și pentru aceasta se lucrează la aceea ce se numește americanizarea lor. Ori, o biserică românească sub directivele bisericii din țară, care ar face aci acțiune patriotică națională română, va fi totdeauna privită nu cu ochi buni.

La congresul din Pittsburgh nu a participat Protopopul Radu, reprezentantul Î[nalt] P[rea]s[fințitului] Mitropolit Nicolae din Sibiu, fapt care a fost considerat ca un gest de ostilitate și a impresionat în rău pe ceilalți preoți.

Ministru,
(ss) Tiberiu

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff.164-165.

56

Episcopul Roman Ciorogaru către Mitropolitul Primat, Miron Cristea

Nr. 25/1923 Pres.

Înalt Preasfinției Sale Domnului Dr. Miron Cristea,
Mitropolit Primat

Înalt Preasfințite!

La prețioasa invitare de sub Nr. 31 cu regret sunt nevoit a Vă anunța că starea mea sanitară nu-mi permite călătoria la București pentru a participa la sesiunea sinodală de primăvară.

Relativ la Biserica Ortodoxă Română din America dați-mi voie să-mi exprim părerea, că e timpul suprem ca să se instituie în America o episcopie ortodoxă română care să ocârmuiască biserica răzleață din America. În lipsa acestei eparhii, credincioșii noștri vor rămânea pradă de o parte sectarilor, de altă parte episcopiei anticanonice ruse care se înstăpânește asupra credincioșilor noștri din America.

Roman Ciorogaru,
Episcop

Oradea-mare, la 16/29 mai 1923

Rezoluție

Sf[ântul] Sinod N. 154, Pr. 6 iunie 1923, șed[ința] 6 iunie 1923. Se acordă concederea la Com[isia] pentru misiuni, P[rea] S[finției] [Sale] Ep[iscopul] Visarion.

M[iron]

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.167.

57

Ministerul Afacerilor Străine către Primatul României

Ministerul Afacerilor Străine,
No. 28.243
Anexe: 2

Înalt Preasfinției Sale Domnului Domn Miron Cristea, Mitropolit al Ungro-Vlahiei, Exarh al Plaiurilor, Primat al României

Înalt Preasfinte,

Ca urmare la adresa mea No. 17339 din 31 martie trecut, am onoarea a Vă trimite, aci-alăturat, în copie, un raport însoțit de anexa lui, ce primesc de la Legațiunea noastră din Washington, cu privire la chestiunea bisericească românească în America și la Congresul ce a avut loc la Cleveland în zilele de 18 și 19 aprilie trecut.

O asemenea comunicare am făcut și Înalt Preasfinției Sale Mitropolitului Ardealului.

Sunt al Înalt Preasfinției Voastre prea plecat și prea supus fiu sufletesc,

Ministru,
Gr. Bilciurescu
Director,
Popovici

București, 6 iunie 1923

Rezoluție

Sf[ântul] Sinod N. 155. Pr. 7 iunie/[1]923. La Comis[ia] pentru America.

M[iron]

***

Copie de pe raportul Legațiunii noastre din Washington No. 1694/10 din 18 aprilie 1923; înregistrat la Ministerul Afacerilor Străine sub No. 28.243 din 22 mai 1923

Domnule Ministru,

În continuare la raportul meu No. 897/2 din 24 februarie a[nul] c[urent], am onoarea a trimite Excelenței Voastre o copie după o „Invitare" publicată în ziarul *America* din Cleveland, pentru participarea la un Congres național bisericesc, ce va avea lor în acel oraș în zilele de 18 și 19 aprilie. În această „invitare" se menționează și numele meu, ca unul ce aș fi fost invitat la acest congres, deși de fapt am declinat la timp de a participa la întrunirile acelei adunări. Numele meu e întrebuințat cu acest prilej pentru a da o autoritate aceste adunări, al cărei scop, după cât am aflat în urmă, ar fi unirea cu Biserica episcopală din America.

Problema bisericească de aci va continua să fie un element de agitare a coloniei românești, cu atât mai mult cu cât nu i se poate da o soluție faborabilă. Intervenția și protectoratul Bisericii românești din țară, asupra acelei de aci, ar fi privită de americani ca de nedorit din punctul lor de vedere național, - „americanizarea" -, care deși nu tinde să deznaționalizeze, consideră că legăturile prea strânse cu patria mumă sunt dăunătoare adaptării imigranților la viața americană. Parte din bisericile de aci s-au aflat sub un pseudo-protectorat al episcopatului rusesc din New-York. În urma adunării din Pittsburgh această legătură s-a rupt și Biserica episcopală ar voi să profite de această împrejurare pentru a încorpora ei Biserica Ortodoxă Română din Statele Unite.

Ministru,
A. Bibescu

***

Invitare la Congresul național bisericesc al românilor ortodocși din Statele Unite Americane

Soboarele preoțești din Cleveland, O., și Pittsburgh, Pa., ținute în februarie a[nul] c[urent], au chibzuit asupra mijloacelor prin cari viața bisericească a românilor ortodocși din Statele Unite ar putea scăpa

de turburările ce o zguduie și ar putea fi așezată pe calea rânduielii bune și a întăririi și înfloririi pașnice - și știind că aici, în America, viața bisericească de la popor a pornit și în popor își are temelia, au hotărât a supune chibzuielile lor, spre dezbatere și luare de deciziuni definitive, unui congres alcătuit din delegații tuturor parohiilor ortodoxe române și din toți preoții ortodocși români din Statele Unite.

Acest Congres național bisericesc se va ține în Cleveland, O., miercuri și joi după Duminica Tomei, adecă în zilele de 18 și 19 aprilie, st[il] n[nou] 1923, și va avea următoarea ordine de zi:

1. Serviciu divin cu predică, în biserica Sf. Maria din Cleveland, O., Detroit Avenue, la orele 9 a.m.
2. Deschiderea Congresului și constituirea biroului, în sala „Carpatina" din Cleveland, O., W. 58 th. St., la ora 11 a.m.
3. Verificarea actelor delegaților și preoților.
4. Cumpănirea și rezolvarea propunerilor cu privire la unirea tuturor parohiilor într-o eparhie, autonomia acestei eparhii, legătura ei cu Mitropolia din Sibiu, relațiunile ei cu viața (de drept) americană și Biserica episcopală, democratizarea administrațiunii bisericești și dobândirea unui episcop.
5. Discutarea și rezolvarea proiectului de constituția a Bisericii Ortodoxe Române din Statele Unite.
6. Organizarea Bisericii pe temeiul constituției votate.
7. Propuneri eventuale și încheierea Congresului.

Toate parohiile ortodoxe române din Statele Unite sunt, prin urmare, rugate să țină la Duminica Tomii, în 15 aprilie st[il] n[nou] 1923, sinod parohial extraordinar, anunțat cu o săptămână mai înainte, adecă în ziua Paștilor; să aleagă în acest sinod câte 2 delegați mireni de fiecare parohie; să înzestreze delegații cu împuterniciri oficiale de a reprezenta parohiile lor la Congres și a vota hotărâri cu putere obligatoare pentru ele; să dea delegaților instrucții cum să judece propunerile înșirate la punctul 4 al ordinei de zi.

Parohiile cari au apucat a se declara independente, sunt rugate a-și trimite delegații. Dacă calea apucată de ele e cea mai bună, pentru ce să nu o urmeze și Congresul?

Iar preoții români ortodocși aflători în Statele Unite, sunt rugați a aduce la Congres acte doveditoare că sunt preoți ortodocși români cu dreptul de a fi păstori sufletești în St[atele] Unite. Sunt invitați la Congres și preoții despre cari soborul preoțesc din Pittsburgh a

crezut că n-au dreptul sau destoinicia de a preoți în Statele Unite. Vie și dovedească, că li s-a făcut nedreptate!

Și administratorul protopopesc, părintele Radu, e invitat a lua parte la Congres și a ne lumina, dacă crede că chibzuelile soborului preoțesc din Pittsburgh sunt greșite.

Suma totală a spezelor de călătorie ale membrilor Congresului are a se împărți în părți drepte.

La Congres mai sunt invitați: Departamentul de Stat din Washington, Biserica episcopală, D-l Ministru Bibescu și reprezentanții presei române din America.

Astfel, vom face o puternică încercare de a curma odată starea de plâns în care se află Biserica Ortodoxă Română din Statele Unite. Să înceteze odată frământările cari seacă de puteri și parohiile și preoții noștri. Să se așeze odată pacea și buna rânduială în locul certelor și turburărilor!

Biuroul însărcinat să conducă până la Congres afacerile bisericești-obștești:

(76, 78, 81, 85, 89)

Rev. Octavian Mureșan	Dr. L. Gherman
Secretar	Președinte
Rev. Elie Pop	Rev. A. Bogioacă
Bărbat de încredere	Bărbat de încredere

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff.168-171.

58

Extras din sumarul ședinței Sf[ântului] Sinod din 9 iunie 1923

Î[nalt] P[rea]s[fințitul] Președinte roagă a se ocupa Sf[ântul] Sinod și de chestiunea organizației bisericești a românilor din America.

Î[nalt] P[rea]s[fințitul] Mitropolit al Ardealului să ia știri, arătând situația în care se află în prezent organizația bisericească a românilor din America și anume: că până la război le-a dat preoți din Ardeal, întrucât majoritatea sunt din Ardeal. După război însă s-au făcut hirotonii de preoți de un episcop grec și doi episcopi ruși, cari au lucrat împreună cu preotul Lazăr Gherman, fără să aibă nicio autorizație

din partea Î[nalt] P[rea]s[finției] Sale sau a guvernului. Asemenea și preotul Ioan Podea, care a fost trimes ca administrator bisericesc, a căzut în legături cu sectarii.

În privința cererii de a li se trimete un episcop pentru românii ortodocși din America, Î[nalt] P[rea]s[finția] Sa declară că nu găsește bună propunerea de a li se trimete un episcop permanent, deoarece românii de acolo este bine să stea în legătură cu patria mamă, dar li se poate trimite un arhiereu provizoriu.

Î[nalt] P[rea]s[fințitul] Mitropolit al Moldovei dă lămuriri în privința organizației bisericești a românilor din Canada.

Î[nalt] P[rea]s[fințitul] Președinte găsește întemeiate vederile Î[nalt] P[reasfinției] S[ale] Mitropolit al Ardealului, care este rugat a grăbi soluționarea acestei chestiuni și în înțelegere cu guvernul a se trimete cât mai curând un arhiereu provizoriu.

Sf[ântul] Sinod constată necesitatea de a fi trimis un Arhiereu care să cerceteze toate parohiile românilor ort[odocși] din America și să le dea mângâierile necesare, care apoi se va întoarce în țară și va raporta Sf[ântului] Sinod despre toată situația bisericească din America.

Fiind credincioșii de acolo aproape toți din Mitropolia Ardealului, care i-a organizat și căreia aparține Biserica din Statele Unite ale Americii, se recomandă trimeterea unui arhiereu acolo.

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.172.

59

Sfântul Sinod către Mitropolitul Nicolae Bălan

Sf[ântul] Sinod N. 257
1923 iunie 22

Înalt Preasfințitului Mitropolit
Dr. Nicolae Bălan, Sibiu

Sfântul Sinod ocupându-se cu situațiunea românilor ortodocși din America – a constatat necesitatea de a fi cercetați nemijlocit la fața locului de un arhiereu, care să risipească toate tendințele ivite

și alimentate de interese străine de Biserica noastră românească; iar de altă parte – considerăm că marea majoritate a acelor români sunt ardeleni, că Mitropolia noastră din Ardeal i-a organizat în un protopopiat în Statele Unite Americane: - a hotărât în ședința Sa de la 9 iunie 1923 următoarele: Sf[ântul] Sinod constată necesitatea de a fi trimis un arheireu, care se cerceteze toate parohiile românilor ortodocși din America și se le deie mângâierile necesare, care apoi se va întoarce în țară și va raporta pe calea mitropolitului din Ardeal despre toată situaținea bisericească de acolo. Fiind credincioșii de acolo aproape toți din Mitropolia Ardealului, care i-a organizat și căreia aparține biserica din Statele U[nite] A[mericane], se recomandă trimiterea unui arhiereu acolo.

Vă poftim deci a lua în studiu această chestiune și a căuta persoana corespunzătoare care se îndeplinească acest mandat, ceea ce, desigur, va fi spre binele și mângâierea sufletelor răzlețe ale credincioșilor noștri din America.

Primiți ....

Miron

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.173. (concept)

60

Sfântul Sinod către Mitropolitul Nicolae Bălan

America

Î[nalt] P[rea]s[fințitului] Mitropolit al Ardealului,

În ședința sa din 9 iunie a[nul] c[urent], Sf[ântul] Sinod a luat act de declarația Î[nalt] P[rea]s[fințitului] Mitropolit al Moldovei și Sucevei de a nu mai revendica pe viață pentru jurisdicțiunea sa canonică parohiile ortodoxe române din Canada și a hotărât ca toate coloniile și parohiile ortodoxe române din întreaga Americă să depindă sub raportul jurisdicțional bisericesc de Mitropolia Ardealului.

În acelaș timp, în calitatea sa de autoritate suverană și supremă a întregii Biserici Ortodoxe Române, Sf[ântul] Sinod, din cele ce a aflat despre acei români ortodocși, necesitatea de a-i cerceta, de a

le examina din nemijlocita atingere cu ei dorințele și situația lor religioasă, a găsit de datoria sa să hotărască examinarea situațiunei bisericești a acestor creștini naționali la fața locului, unde o va studia un arhiereu ridicat și învestit cu însărcinarea aceasta de-a dreptul de Sf[ântul] Sinod căruia îi va prezenta raportul său în această privință, dar care se va ține sub raportul canonic și administrativ de Scaunul Î[nalt] P[rea]s[finției] V[oastre], comunicând când va fi nevoie prin Î[nalt] P[rea]s[finția] V[oastră] cu Sf[ântul] Sinod ca cu un însărcinat al său, dar vicar în acelaș timp al P[rea] S[finției] Voastre.

Primiți etc.

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.174. (concept)

61

Articole despre crearea unei Episcopii ortodoxe românești în Statele Unite al Americii publicate în ziarul *America*

America
Nro. 159, 7 iuliu, 1923

Episcopia ortodoxă română

Fiind vorba de înființarea unei episcopii ortodoxe, cred că mi se va permite, ca să-mi dau și eu cuvântul, chiar dacă nu aș avea decât meritul, ca fiind unul dintre preoții cei dintâi sosiți aici.

Primul început de organizare religioasă se începuse în Cleveland încă înainte de sosirea mea, așa că am aflat deja ceva întruchipat, - nu mult, dară în fine, ceva! Clevelandul și apoi rând pe rând, într-un loc ori în altul, au început să se organizeze parohii, adune fonduri, zidească biserici și angajeze preoți, etc. – până când iată-ne, că astăzi suntem vreo câteva zeci! Periodul cel mai rodnic al organizărei au fost anii 1906-7 și apoi timpul când a durat războiul mondial.

Dată fiind varietatea credincioșilor, ce compunea parohiile, starea lor socială și culturală, atmosfera de libertate și „nu-mi pasă”, ce domnește între ei și mai presus de toate lipsa unei directive sănătoase și autoritative a forurilor noastre bisericești; să poate înțelege de sine, că în munca aceasta s-au făcut și abuzuri, s-au ivit pe unele locuri nemulțumiri, neînțelegeri și frământări.

Aceste, apoi unele greșeli ale preoților, vreun gest sau cuvânt nesocotit, ori neîmplinirea cu conștiință a chemărei lor, și foarte de multe ori chiar motive foarte triviale, au contribuit mult la înstrăinarea poporului de sfânta biserică. De altcum, mare parte din poporul nostru, ce și-a căutat refugiul în țara aceasta, nici acasă dincolo, nu a putut să fi fost pătruns de cine știe ce sentimente religioase prea adânci!

Un alt factor, ce ne-a turburat mult viața, ce ne-a împiedecat în dezvoltarea noastră, ce a stricat și dărâmat chiar într-o privință, au fost gazetele noastre românești. O gazetă bună e o comoară, o făclie ce răspândește lumină, o adevărată binecuvântare; iar una rea e un cancer, ce roade și doboară, o blăstămăție!

Cu durere trebuie să constat, că noi românii de aici am avut o bună doză de gazetărie ticăloasă! Chiar la foile mai de seamă au fost intervaluri, când erau conduse de oameni șireți și fără principii, ori de alții invidioși, fără chemare și educație, a căror obiect de predilecție era defăimarea preoților, pe drept ori nedrept, puțin importa!

„Împăratului nu s-a dat, ce a fost a împăratulu”, ce mai ales: „s-a bătut păstoriul și s-a risipit turma”. Prin aceea că preoțimea a fost atacată și insultată în continuu, s-a dus încrederea poporului și puținul simț religios ce-l mai avea încă, - îi s-a furat, și acela!

Și iată-ne cum stăm azi:

Avem cam 30 biserici și parohii ortodoxe, cari sunt fără legătură între ele, fără viață, fără vreo țintă mai înaltă și fără ca să-și poată împlini datorința! S-a muncit pentru ridicarea lor 16 ani de zile și s-a cheltuit destui bani și azi când mă cuget, îmi pare, că mai bine era pe atunci, când nu era nici una! Atunci era măcar **pacea**!

Suntem tot cam pe atâția preoți; și noi deznădăjduiți, dezbinați între noi, de fel și fel de categorii, de la cari între împrejurările de azi nu se poate aștepta muncă, nu doară că nu ar fi între noi unii și capabili, dară nu-i atrage și sforțări singuratice nu duc departe! „O rândunică nu face primăvară”!

Situația e așa: biserici goale, preoți slabi, popor nemulțumit.
Vina, cine-o poartă? Toți pe rând, începând cu:

1. Forurile superioare bisericești de acasă
2. Preoțimea de aici, și
3. Poporul.

Toți suntem de vină și îmi pare rău că nici timpul, nici spațiul nu-mi permite, ca să argumentez de data asta greșelile, ce s-au făcut de către fiecare și de altcum nici nu-mi e acesta scopul, ca să mai vâru oleiu pe foc, ci ca să-mi dau cuvântul să spun ceea ce cred eu despre înființarea episcopiei. Iată-l:

Sunt cu trup și suflet pentru episcopie și consider că e singura cale prin care după atâtea greșeli ce s-au făcut; s-ar putea să se îndrepteze starea parohiilor, să fie disciplină între preoțime și mulțumire între popor! E lipsă de un cap, de care să ascultăm cu toții și pe care să-l venerăm cu toții!

Că este necesară o organizare a parohiilor, asta a putut-o vedea orișicine. Personal, m-am exprimat în cauză încă cu mulți ani înainte, dar pe de o parte lipsa de autoritate, pe de altă parte neoferindu-mi-se nici ocaziunea, nu am putut păși pe față.

Sinodul preoțesc din februarie, ce a trecut, conchemat și acela pentru de a se discuta și eventual lua vreo măsură pentru îndreptarea stării triste, ce există în biserica noastră, a aflat de bună ideea înființărei unei episcopii și celor vreo 20 preoți prezenți nu li se poate imputa lipsa de entuziasm, când își au oferit subscrierile în valoare de 25 sute de dolari, în decurs de 10 minute, pentru acest scop. De ce au făcut-o?

Pentru că văd bine, că nu merge, dacă nu este cap, conducător! Deci *preoțimea* dorește înființarea Episcopiei!

***

Când cu ocaziunea conchemărei congresului bisericesc din april, s-a conchemat asemenea și la Alliance, Ohio, un fel de congres ori întrunire (la unul luând parte preoți și mireni, la celălalt pare-mi-se numai mireni), iară să dovedește, că toți văd necesitatea unei acțiuni; deoarece la Cleveland s-a aprobat hotărârea sinodului din februarie, adecă *înființarea Episcopiei*; - la Alliance s-a decretat înființarea unei *federațiuni a parochiilor*.

Episcopia nu e altceva decât o uniune sau federațiune a mai multor parohii! De mii de ani s-a zis la o asemenea federațiune sau uniune de biserici: „episcopie” și vor concede toți aceia, cari vreau să se mai țină de ritul Bisericei noastre Ortodoxe, ca să rămână tot numele acesta și pentru alte mii de ani!

Două lucruri obiecționează congresul din Alliance, congresului din Cleveland și celora ce au luat parte la el:

1. *De ce stăm în legătură cu preoții hirotoniți în America?* și
2. *Că ne-am vândut episcopalilor* (un fel de confesiune, la care ține poporul englez și americanii de origine engleză)!

La întrebarea întâiu răspund și eu cu o altă întrebare: *Cine e de vină, că sunt la bisericile românești preoți hirotoniți de episcopi de nație streină? Cine?* – Mitropoliții noștri?! Consistoarele noastre?! – Preoțimea venită de dincolo?! ... Nu!... Vina o poartă poporul, căci i-a primit și susținut! Dacă poporul refuza să-i primească, la sigur că mulți dintre dânșii nu s-ar fi hirotonit! Urmează ... și cu o oarecare dreptate, căci până sunt în bună rânduială și până ce își împlinesc datorința, să-i susțină și de acum înainte! De altcum, în chestia competenței ori incompetenței lor nu ne e dat nouă preoțimei de acasă, nicio autoritate.

La întrebarea a doua acesta îmi e răspunsul:

Din studiile mele teologice știu: că nicio altă (religiune) confesiune nu este mai aproape de a noastră, nu seamănă mai mult cu a noastră, ca a episcopalilor, căreia îi mai zice și confesiunea anglicană, știu că de zeci de ani se consideră de Biserica Ortodoxă întreagă (prin urmare și de cea românească) o apropiere, o unire cu Biserica anglicană (episcopali).

Ca preot aici în Statele Unite de 18 ani, nu numai odată, ci în multe rânduri m-am adresat preoților ori episcopilor lor pentru sfaturi, îndrumări; altă dată îmi au pus la dispoziție bisericile lor gratis, ca să pot servi liturghia și totdeauna s-au arătat nobili, adevărați „gentlemani”! E păcat să suspicionezi măcar, că dânșii să fie cumpărători de suflete!

Dânșii sunt informați de starea noastră deplorabilă și după câte ni s-a raportat, ar fi dispuși să ne ajute financiar, ca să ne putem zidi o catedrală și reședință episcopească, *dară fără nici îndatorire de supunere sau vindere din partea noastră*. Biserica lor e bogată, bine organizată, floarea locuitorilor acestei țări, aparține ei! Au ei lipsă de noi? – Nu!

Iară oare noi suntem așa de vrednici, ca să refuzăm în situația asta penibilă un ajutor, un dar ce l-am căutat și ce ni se oferă?! După cum s-au exprimat dânșii: *„Sora mai mare vrea să ajute pe sorioara mai mică”*.

M-aș simți mândru, aș fi fericit când poporul meu ar face singur lucruri mari, dar durere...

În speranța că răspunsurile acestea sau mai bine zis explicările vor fi luate la cunoștință și judecate după valoarea lor, cred că acele parohii, cari au fost reprezentate la Allaince, se vor convinge despre sinceritatea luptei la care ne-am înrolat și la noul congres bisericesc vom fi toți: *poporul* și *preoții* într-un gând și cu o inimă.

Dacă *preoțimea* e vinovată, ea își dă concursul său pentru îndreptare. *Poporul*, vinovat și el: partea cea mai mare să va pune în rând și la sigur, că își va face datorința. Ar mai rămânea parțiala a doua, care poartă vinovăția năcazurile noastre de aici: *forurile superioare bisericești*.

În privința aceasta iar suntem cu mult mai norocoși în prezent, căci atât scaunul mitropolitan din Sibiu, cât și cel din București sunt ocupate de bărbați distinți și luminați cărora le stă în inimă binele și fericirea noastră, care pricep situația și recunosc, că împrejurările și condițiunile vieței noastre de aici sunt cu totul deosebite, și că se recere pentru noi o altă metodă de conducere, diferită de cea de acasă: - carea să poată însuși numai la fața locului, dar nicidecum ghici din depărtare!

Explicat Înalt Preasfințiilor Lor, căci prin înființarea Episcopiei americane se va câștiga mult aici, ba urmările binefăcătoare se vor simți și acolo; credem că se va chibzui și ni se va recomanda tot ce este posibil și mai bun pentru cauză.

***

În rândurile de mai sus am atins nițel chestia Episcopiei românești din Statele Unite și ce am pus pe hârtie îmi e și la inimă. Declar că după cea mai bună a mea pricepere, *asta ar fi singura cale, ca să ne scăpăm de anarhia ce ne stăpânește, să ieșim din haosul în care suntem.* Un episcop înțelept cu un Consistoriu harnic pot face mult! Față de noi și față de streini vom fi cu totul pe altă treaptă, bisericile noastre vor fi cercetate mai bine; preoții vor trebui să își facă datorința și făcându-și-o, va fi spre binele lor și a tuturora!

Oferindu-ni-se un sprijin atât de frumos de biserica englezească (episcopală), fiind-că precum am amintit, dorința multora era, ca să se facă o porneală, - apoi de ce să nu facă?!

Procesul verbal al congresului de la Cleveland va fi publicat în scurtă vreme, ca să știți cu toții, ce s-a hotărât în acel congres. Mai departe, s-a hotărât ca să se tipărească un proiect de statute și împărțească la toate parohiile spre studiere; se va face și aceasta, pentru ca delegații noului Congres, să se prezinte instruiți de parohiile ce reprezintă.

Cu partea financiară, adecă adunarea de fonduri, am fost însărcinat eu subscrisul până la Congresul viitor. În parte, îmi am început activitate și în curând sperez, că mă voi pune cu toată puterea pe lucru.

Dumnezeu să ne ajute!

***

Episcopie!?
„Episcopie ... Episcopie! Ușor de zis, greu de făcut!"

Acum sunt șase-spre-zece-ani, îmi cântau și atunci și-mi descântau destui: „Ce ne trebuie nouă biserici", „n-avem acasă?". Și bunul Dumnezeu ne-a ajutat, încetul cu încetul s-au zidit și azi avem un număr bunișor, sunt ale noastre!

Pe vremea aceea era mai greu, pentru că nu aveam nimic, era începutul și ne lipseau toate; felul de gândire al poporului era diferit, însă slavă Domnului, că astăzi e altcum! Astăzi nu numai că avem un început, ci avem mai mult. Avem un popor cu mult mai conștiu de sine, de zeci de ori mai superior, celui de acum 15 și 20 ani, în cultură, stare materială și simț național. Și faptul acesta numără!

Ar putea să vină cineva și să-mi zică: *„da, s-a putut, ați ridicat biserici, pentru că pe atunci era poporul mai prost și dădea pentru ele, dar acum ne-am mai cumințit, mai luminat; nu mai credem și nu mai dăm"!*

Unuia ca aceluia nu ești îndatorat să-i dau un răspuns, pentru că sau nu are toate doagele, sau e victima unor idei discreierate, cari-l bântuie; - pentru că un lucru stă și va sta:

„Poporul românesc a fost, este și va fi întotdeauna un popor iubitor de Dumnezeu și de legea lui strămoșească, nu importă împrejurările, bune ori rele"!
E drept, - vin timpuri, când simțul religios nu e așa pronunțat, când

oamenii par obosiți oarecum, indiferenți; - să întâmplă așa ceva și la alte popoare și să poate întâmpla și între noi, - dară nicidecum poporul nostru nu-și va lăpăda legea, nu-și va uita de suflet și de Dumnezeu! O adiere ușoară de vânt și focul credinței și dragostei cătră lege, focul ce a ars în inimile părinților noștri mii de ani, se va aprinde din nou!

Conced, că în urma frământărilor multe, a greșelilor, lipsei de muncă serioasă și mai ales al anarhiei, ce domnește azi în bisericile noastre de aici, poporul e cam rezervat; dă-i însă speranța, că starea aceasta se va îndrepta, arată-i calea, convinge-l și să fii sigur, că-și va face datorința, cum întotdeauna își a făcut-o.

De a crea o episcopie ori de a organiza una, e lucru mare și greu, dară nu peste putință.

Sunt anumite condițiuni, ce să recer: un oarecare număr de biserici, popor credincios, o biserică fruntașă (catedrală), reședință episcopească, fonduri de susținere etc.

Cât ne privește pe noi, pre românii ortodocși din America, corăspundem aproape tuturor condițiunilor de mai sus, pentru că: biserici avem într-un număr mărișor; credincioși iar sunt destui.

Sunt episcopii, cari nu au mai mulți, ba chiar patriarhatele Ierusalimului și Alexandriei (Egipt) nu ne prea întrece.

Biserică-catedrală și reședință episcopească ni s-au promis de sora confesiune episcopală-americană. Constatând că majoritatea condițiunilor ne sunt prielnice, ar mai fi chestia fondului, asupra căreia vreau să fac unele lămuriri și să-mi explic atitudinea.

Însărcinat de Congresul bisericesc, ținut la Cleveland în aprilie, ca după puterile mele să lupt pentru partea financiară, adeca pentru adunarea de fonduri, pot să anunțez până acum atât:

Din cauza unor formalități munca îmi am început-o târziu, numai în iunie, și îmi făcusem planul următor, ca 1) să încerc pe la fabricile unde lucră poporul nostru și pe la filantropi americani și 2) să pornesc o campanie între toți credincioșii noștri din Statele Unite pentru ca să înscriem zece mii (10.000) de membri cu câte $5.00.

Ce privește partea apelului meu pe la streini, mi s-a arătat simpatie. Sânt unele organizațiuni (Chamber of Commerce etc.), cari mi-au promis sprijinul, fabrici încă sunt cari vor contribui, dară toți mă întreabă, că „ce facem noi”?

Față de biserica episcopală americană, confesiunea-soră, carea vrea să ne ajute, încă trebuie să dovedim, că facem și noi ceva și de

aceea de acum înainte voiu privi punctul al 2-lea al planului meu de colectă, adecă înscrierea de membrii ca cel mai principal, și pe lângă care îmi voi îndrepta toată activitatea deocamdată.

Rezultat de la fabrici și companii la apel de felul care-l fac eu, de regulă vine târziu chiar și numai după luni de zile, căci trebuie votat prin ședințele direcțiunilor. De a ajunge la vorbă cu filantropii și oamenii bogați, iară trebuie să fi fifig, să ai recomandații și protecții.

Ca să facem ceva, să nu stăm cu mâinile în sân, declar campania înscrierii membrilor de începută.

Quota am stabilit-o la 10.000 membri și taxa la $5.00.

Nu sum optimist, nici nu fac planuri absurde, atât ce privește numărul membrilor, cât și mărirea taxei, ci ca orișicare om îmi pun întrebarea:

Câți români sunt în America? și cât de mare e un $5.00?

Să dă cu socoteala că în Statele Unite am fi cam una sută de mii (100.000) români, din care jumătate aparținem confesiunei ortodoxe, adecă 50.000. Din aceștia încă, hai să zicem, că numai 30.000 sunt cari câștigă. Ca să împlinim quota de 10.000 ar trebui ca tot al 3-lea român ortodox să se facă membru. Și cred că se poate așa-ceva, deoarece de aci depinde viitorul bisericilor noastre, pacea și liniștea între noi. Poporul nostru stă azi pe altă treaptă de cultură și pricepe situația, apoi a învățat și își a însușit mult din splendidele exemple, ce ni le dau americanii, prin solidaritatea și însuflețirea lor, deci să așteaptă de la el, ca să-și ajute însuși, să se știe entusiasma pentru ce e al lui; și foarte puțini vor fi, cari să-și refuze înscrierea, ba ar trebui să nu fie nici unul!

Cât e $5.00?

Trăim în o eră de prosperitate, când plățile sunt bune și lucră toată lumea. Belșug a dat Dumnezeu din destul! Lucrătorul cel mai slab plătit face azi cinci dolari la zi, alții de două ori atâta și mai bine. Consider suma aceasta de foarte potrivită, pentru toată lumea. Găsi-voiu mulți, cari să vor înscrie cu sume și mai mari, căci sunt dornici pentru îndreptare și bine.

***

Aș mai adăuga ceva:

Sufăr de ani de zile de o boală grea, am îmbătrânit fără de vreme, sum istovit de puteri, dară și de data asta îmi pun serviciile în cauza

Sf. Biserici și a neamului. Căldurile de vară, praful, fumul și alte neajunsuri, ce se întâmpină în călătorii, nu mă vor împiedeca de a cerceta fiecare colonie românească mai de seamă, fie ea organizată în parochie sau nu, dând ocaziunea la cât se poate mai mulți, ca să se înroleze de membrii ai acestei mari idei.

Mă cunoașteți foarte mulți, de veste îmi ați auzit toți. Am mai cercetat coloniile în felul acesta de vreo 3 ori, pentru interesul unei biserici sau a alteia și modul meu de a colecta a fost astfel: protocoale mari cu mine n-am purtat, nici documente (chitanțe) n-am dat donatorilor. Port niște cărticele mici, bine legate și vidimate în regulă, în acelea trece numele membrilor; grijă mai mare am ca fondurile colectate să ajungă la destinația lor!

Banca românească din Cleveland, 5501 Detroit Ave, „The Roumania Savings and Loan Co" a fost aleasă, ca să fac depunerile și acolo le voiu face. Cu foaia „America" s-a făcut aranjarea, ca să se tipărească dările de seamă și în aceea să vor publica.

Pentru mine personal reușita acestei idei, al cărei propagator și susținător sum, însemnează foarte mult. Năcazurile, suferințele și truda mea de 18 ani, le-aș considera pe deplin compensate, dacă aș putea să văd, că s-a isprăvit ceva bun.

Până la noul Congres bisericesc, ce se va ținea, sperez eu, cam preste 12 săptămâni, vor fi publicate unele documente, din cari și cel mai șceptic (neîncrezător) se va putea convinge de intențiunile cinstite, pornite din adevărată dragoste de neam și credință strămoșească, ce conduc pre inițiatorii și susținătorii ideii: „episcopia românească în America".

Depinde de la vrednicia Voastră, ca să zicem peste scurt timp:

„Episcopie ... Episcopie! Ușor de zis, ușor s-a făcut!"

Cleveland, Ohio, 6 iulie 1923

Păr. Moisi Ballea
Director financiar al Episcopiei ortodoxe române din America

***

Episcopia română

La ultimul congres al bisericilor ortodoxe din America, ținut la Cleveland, s-a decis, în principiu, crearea unei episcopii. Pentru ca

această deciziune să devină realitate, participanții la Congres l-au numit pe părintele M. Ballea să colecteze fondurile necesare.

Precum vedem, părintele Ballea și-a și început activitatea, colectând bani pentru acest scop în diferitele colonii. Ce va fi rezultatul acțiunei sale, nu știm.

Ziarul „America" a accentuat, la vremea sa, importanța unei episcopii românești ortodoxe în America. A motivat necesitatea ei pe larg.

Realizarea acestei idei depinde de felul cum își vor înțelege parohiile interesele lor. Muncitorii români au jertfit, din buzunarul lor, și au înființat parohii și au zidit biserici. Tot lor le cade și sarcina de a se înzestra cu o episcopie.

Vom vedea dacă imigranții de azi vor întrece pe imigranții de eri.

(*Notiță*: Aceste sunt rândurile, prin cari redacția foaiei „America" își exprimă părerea, asupra începutului de luptă pentru crearea episcopiei; tipărite în Nro. 159, 7 iuliu, 1923)

***

Un cuvânt!

Ce e tipărit pe foaia asta volantă, s-a mai tipărit odată în foaia „America" de la 5 iuliu și 7 iuliu. Dacă o fac din nou e, pentru-ca să dau ocasie la cât mai mulți; să știe, să se familiariseze cu ideea, pentru carea muncim și felul cum se va purta lupta. Ca articoli în foaie, se poate, că au atras atențiunea cetitorilor și să prea poate, că nu; pe lângă aceea, probabil că foaia nu ajunge pe toate locurile și pe la toți, pe la cari e de lipsă și-am dori.

***

Pornind de la casul, că avem o mulțime de biserici aici, din causa cărora să face mult sgomot, vorbe și frământări; s-a considerat ca cel mai bun și adequat pas *înființarea episcopiei*.

Acesta e un lucru mărișor dară și foarte de folos pentru toți românii de acolo […][30] și confesiune. Când o chestie agită jumătate de popor, întreg poporul simte. Resolvată chestia acestei jumătăți,

[30] Fragmentul este indescifrabil din cauza deteriorării documentului. (n.n.)

poporul întreg e liniștit și își poate vedea de treburile sale, are vreme să progreseze.

Pentru noi românii de confesiune ortodoxă înființarea episcopiei are o însemnătate nespus de mare și nu am cuvinte, nici destoinicia de a Vă esplica și pune la inimă faptul ala cum ar trebui, ca să-l pricepeți și să-l sprijiniți.

Am luat asupră-mi partea foarte grea a muncei și o răspunderea grozavă, pentru că la un cas, că proiectul s-ar prăbuși, eu aș fi iară cel vinovat și bătut cu pietrii!

Am fost ales și am primit, ca să fiu colectător și să dirijez campania pentru ridicarea de fonduri. Experiență îmi am câștigat în viața mea, ce am dus-o aici până acum. Ceea ce îmi e neobicinuit: *este mărimea lucrului*!

Până acum îmi s-a încredințat lupta pentru câte o biserică într-un oraș și altul, un lucru care să mărginea la câteva sute de credincioși, dar acum e altceva! *E lupta pentru o episcopie, între peste 100.000 de credincioși, răspândiți preste o jumătate de continent!*

„Cunosc poporul, pricep împrejurările și declar că vom învinge!"

În 3 luni de zile, adeca de la 15 iuliu până la 15 octombrie, voi putea să înscriu 10.000 membri, cu câte $5.00. În jumătatea primă a [...][31] voi fi colectător, voi cerceta situația oraș de oraș, în jumătatea a doua, în cele 45 din urmă, studiind situația din majoritatea coloniilor, voi începe metoda americană, aranjând partii, etc.

Rog pre toată lumea:

1. Să considere că alerg pentru binele bisericii și a neamului, să își facă datorința fără să aștepte de la mine ca să încep să predic câte un ceas. Nici timpul, nici sănătatea nu mai permit, dară, nici om nu există, care să predice de 10.000 ori în 3 luni! În foiletonul acesta îmi am cam spus, ce aveam de zis.
2. Aș dori ca nimeni să nu își ia refugiul în minciună, scuzându-se, că nu are sau nu poate. Să micește sermanul înaintea lui însuși și înaintea oamenilor, și eu îl știu, că minte! Toată lumea are acum!

Oameni să fim, iar nu niște slabi!

***

[31] Fragmentul este indescifrabil din cauza deteriorării documentului. (n.n.)

Români din Cleveland, Atențiune!

Colonia voastră de la început a fost centrul românilor din America, voi ați fost primii cari v-ați organisat în societăți și parohii, voi ați zidit bisericile prime, aici s-au fondat ziarele românești, cele mai de seamă etc. Cât privește posițiunea geografică a orașului pentru noi românii, orașul acesta ne e mai la îndemână, fie că locuim în partea de amiazăzi, de răsărit ori de apus de soare a Statelor Unite. Judecând după mulțimea societăților, parohiilor și înșiși a voastră a coloniștilor, trebuie să admit și pe drept, căci sunteți colonia noastră fruntașă ori cea dintâiu din America!

Luați aminte acum la ceea ce urmează:

Noi toate parohiile și toți credincioșii ortodocși din întreagă America ne silim, ne jertfim banul nostru, ca să zidim o catedrală (o biserică mare și frumoasă), să aducem un episcop și altele. Locul cel mai potrivit este orașul vostru, ca să își aibă episcopul reședința, și să zidim catedrala. Sunteți norocoși!

Noi cei din alte orașe vom fi visitați poate că odată pe an de episcopul nostru, voi îl veți avea cu voi aproape întreg anul. Noi vom zidi biserica, în carea poate că mulți nici nu vom avea ocasie să intrăm, voi veți putea-o cerceta regulat în Dumineci și sărbători. Pe lângă episcop, va trebui să fie un arhidiacon, conducător de cor etc.

Serviciile divine în catedrală vor fi săvârșite de episcop, preot și archidiacon cu solemnitate și după rânduielile lor.

Preotului veți fi siliți să-i asigurați voi esistența, ca și astăzi; iar de esistența episcopului și archidiaconului noi eparhia întreagă va trebui să ne îngrijim.

Din înființarea episcopiei vom trage folos toate coloniile și toți românii, dară voi coloniștii din Cleveland veți avea partea cea mai mare, partea leului. Clevelandului îi va fi asigurat pentru totdeuna locul de frunte, rolul de conducător a românilor din America.

Ce aș vrea eu să văd acum de la voi frați din Cleveland ar fi ca să vă țineți la înălțimea, la care vă favorisesază împrejurările.

Avem o luptă mare și o muncă grea de isprăvit! Acum e începutul! Voi începe pornind de aici și continua pretutindenea. *Dacă voi vă faceți datorința, dacă voi prin purtarea voastră veți fi în stare să*

dați un exemplu strălucit, atunci sum sigur de reușită! Toată lumea vă va admira și vă va urma. Ne trebuie 10.000 de membri de preste tot locul. Să reduceți voi numărul; - de la voi să se facă 1000 (una mie) și restul pe ușor se va face de pe afară. Vă veți face voi numai 50 de membri sau 100, nu vom putea strânge 10.000 de membri nici în 400 de ani!

Începeți voi bine, fiți cu toți harnici, săriți cu toții, dați de tot; și să știți, că acțiunea voastră va avea o influență cumpănitoare întru ajungerea scopului nostru!

Vom învinge!

Păr. M. Ballea

Notă: În vederea lucrului mult, ce vom avea în decursul campaniei pentru Fondul Episcopiei am aranjat un oficiu în localul de bancă al D-lui D. Bârza – Adresa va fi:

Episcopia română ortodoxă
Cleveland, Ohio

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff.178-179.

62

Sfântul Sinod către Mitropolitul Ardealului

Sf[ântul] Sinod
[București] 1924

Preotul ortodox român Ilie Popp din Cleveland Ohio face cunoscut că s-a declarat autonomă comunitatea Sf[in]t[ei] Maria din acea localitate, independentă de orice autoritate sau chiriarhie din țară. Roagă Sf[ântul] Sinod să trimeată un P[rea]s[fințit] Arhiereu ardelean ca P[rea]s[fințitul] Lucian Triteanul să organizeze comunitățile românești ortodoxe din America, așa cum au fost organizate anul trecut cele unite de Episcopul Al[exandru] Niculescu.

***

Sf[ântul] Sinod No. 220
1924 iunie 22

Î[nalt] P[rea]s[fințitului] Mitropolit
al Ardealului,

În conformitate cu votul Sf[ântului] Sinod luat în ședința din 19 iunie a[nul] c[urent], avem onoare a vă înainta alăturatele anexe privitoare pe hotărârea comunității române ortodoxe.

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.180. (concept)

63

Consistoriul arhidiecezan din Sibiu către Mitropolitul Primat

Consistoriul Arhidiecezei Ort[odoxe] Române
de Alba-Iulia și Sibiu
Nr. 6037

Înalt Preasfinția Voastră,

Văzând adresa Nr. 220 din 22/VI. 1924 a Sf[ântului] Sinod, relativă la situația comunității bisericești din Cleveland, Ohio, avem onoarea a vă răspunde că știrile alarmante publicate în ziarul „Poșta" din 27/IV.1924, în chestia proclamării independenței sus-numitei parohii au avut darul să provoace ținerea unui Sinod parohial la 1 iunie, unde credincioșii și-au spus cuvântul, în mod legal, veștejind agitațiile sterpe ale preotului lor, împotriva căruia de mai înainte am pornit cercetare disciplinară.

Această parohie, ca și celelalte parohii ort[odoxe] din Statele Unite sunt pe cale a se organiza într-un protopopiat, potrivit normelor administrative, cuprinse în Statutul Organic și în cadrele Mitropoliei noastre.

Trebuie păstrate normele canonice și suntem hotărâți a exercita și mai departe drepturile noastre jurisdicționale peste coloniile

din Statele Unite, înființate de credincioșii din mitropolia noastră și cu ajutorul nostru. Noi le-am trimis preoți, antimise, cărți sfinte și am luat în mână chestia organizării protopopiatului. Am trecut peste greutățile începutului. Preoții își trimit rapoartele despre activitatea pastorală și situația parohiilor și s-au instituit organele de îndrumare: scaunul protopopesc, comitetul și sinodul protopopesc. Pre preoții fără gramată validă îi vor înlătura cu ajutorul sinoadelor parohiale și al preoților, cunoscători de disciplină canonică.

Actul parohului de la Cleveland îl vom resolvi în afara noastră de competință.

Primiți, Vă rugăm, Înalt Preasfințite, ale Noastre întru Hristos frățești îmbrățișări.

Sibiu, din ședința Consistoriului arhidiecezan ca senat bisericesc, ținută la 3/15 VII.1924

† Nicolae
Arhiepiscop și Mitropolit

S-au luat măsuri împotriva preotului care a făcut agitație pentru proclamarea independenței parohiei sale. Parohiile se vor organiza în protopopiat.

Rezoluție

Sf[ântul] Sinod, Nr. 537, 6 aug[ust] 1924. La dezbaterile Sf[ântului] Sinod.

Ședința din 17 noiembrie 1924. Mis[iunii] externe: P[rea]s[fințitului] Visarion.

M[iron]

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff.180-181.

64

Consistoriul arhidiecezan din Sibiu către Mitropolitul Primat

Consistoriul Arhidiecezei Ort[odoxe] Române
de Alba-Iulia și Sibiu
Nr. 7107

Înalt Preasfinția Sa Dr. Miron Cristea,
Mitropolit Primat, București

Binevoiți a cunoaște că am primit scrisoarea trimisă de la Toplița română, la care ați anexat o corespondență din America de la profesoara Letiția Cucuiu.

Ne sunt cunoscute stările deplorabile din parohia Indiana Harbor și am luat toate măsurile de a restabili buna înțelegere dintre credincioși.

Este o partidă răzvrătitoare condusă de un anumit profesor Nicolae Benchea, care are un frate preot de contrabandă și care după hirotonie s-a căsătorit.

Acest Nicolae Benchea a pornit o companie de răsturnare împotriva preotului Mihălțean pentru a pune pe fratele său în loc.

A târât pe preot și întreg Comitetul înaintea judecătoriei englezești.

L-a pârât pe preot că-i rău patriot american fiindcă și-a trimis copiii la școală în România, la liceul militar de la Mânăstirea Dealului.

Tovărășia profesoarei Letiția Cucuiu și a profesorului Benchea nu putea să fie decât pentru răsturnarea preotului Mihălțeanu.

Dar cine o va fi trimis și pe aceasta profesoară în misiune prin America?

Cu îmbrățișare frățească sunt al Î[nalt] P[rea]sfinției Voastre întru Hristos iubitor.

† Nicolae
Arhiepiscop și Mitropolit

Sibiu, la 15/29 iulie 1924.

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.190.

65

Ministerul Afacerilor Străine către Mitropolitul Primat

Ministerul Afacerilor Străine
Nr. 41.175
Anexe: 2

Înalt Preasfinției Sale Domnului Domn Doctor Miron Cristea,
Mitropolit Primat al Ungro-Vlahiei

Înalt Preasfinte,

Am onoarea a Vă trimite Înalt Preasfinției Voastre, în copie, raportul Legațiunei noastre din Washington No. 3907/A.-114, însoțit de un articol în traducere publicat în ziarul „Youngstown Vindicator" sub titlul de „Părintele Podea se reîntoarce aceasă, povestește despre persecutarea sa".

Ministru,
I. Duca
Director,
Vasiliu

București, 8 august 1924

***

Copie
de pe raportul Legațiunei noastre la Washington
cu No. 3907/A-114 din 18 iulie 1924
înregistrat la Ministerul Afacerilor Străine
cu No. 41175 din 5 august 1924

Domnule Ministru,

Am onoarea a Vă trimite aci alăturat, în traducerea lor fără comentariu, declarațiunile făcute de Părintele Podea ziarului „Youngstown

Vindicator", la întoarcerea sa din România, și publicate sub titlul „Părintele Podea se reîntoarce acasă, povestește despre persecutarea sa".

Cred că aceste declarațiuni ar interesa autoritățile bisericești.

Bibescu.

***

Youngstown Daily Vindicator

June 30, 1924

Preotul Podea se întoarce acasă,
povestește despre persecutarea sa

Acuzat de trădător și de eretic, pe când se afla în țara sa natală, aceasta a fost cruda experiență a preotului Podea care s-a întors săptămâna trecută din România, unde a fost ultimii trei ani.

După trei ani plini de persecuție, salutat din toate părțile de către o oficialitate neprietenoasă, împiedicat la fiecare pas de către funcționarii Bisericii care obiectau la teoria sa de religie înaintată și modernă, preotul Podea a fost mai mult decât bucuros să se întoarcă la Youngstown unde pentru 6 ani mai înainte de reîntoarcerea sa din Europa avusese conducerea bisericei române a Sfintei Treimi din Wilson Ave.

El povestește despre experiențele sale astfel:

„Venind în România cu idei moderne, americane, de religie cu totul separată de stat, am găsit condiții cu totul contrarii: statul și religia ortodoxă sunt una în România, totul este controlat de către Biserica Ortodoxă și orișicine în contrazicere cu Guvernul este considerat ca trădător și eretic".

Preotul Podea venind ca un „Ioan Botezătorul" modern încerca să aducă teoria de guvern separat și principiile religioase, și la începutul șederii sale fu obiectul Mitropolitului Bălan, șeful Bisericei Ortodoxe în România. Mitropolitul a răspândit vestea că Preotul Podea era un eretic și că va trebui să fie judecat înainte ca să poată să vorbească în biserică și în public.

Părintele Podea aștepta cu răbdare judecata, dar judecata nu avu loc niciodată.

Mereu era anunțat ca să se pregătească pentru judecată, dar în fiecare dată fu amânată, în acest timp fiind oprit să-și țină mesajul său.

În sfârșit, văzând că toate eforturile lui erau zadarnice, el capăta în decembrie 1922 un pașaport cu care să vie în America. Pe când era pe vapor, el fu debarcat de Poliție și forțat să rămâie în România.

În decembrie 1923, el reuși să capete un alt pașaport, pe care consulul refuza să-l vizeze în vedere că a fost acuzat ca fiind un caracter periculos.

Rugăminți scrise către autoritățile din Washington au adus un rezultat și dovada a fost prezentată arătând că Preotul Podea niciodată, în niciun fel nu a dovedit să fie un om periculos și i s-a îngăduit în cel din urmă să se întoarcă în Statele Unite, la Youngstown.

În timpul șederei sale în România începu să publice revista sa „Semănătorul" pe care el o publică la Youngstown. Materialul său complect a fost confiscat de către guvern și i-a trebuit mult timp mai înainte de a i se permite să-l întrebuințeze. Când a părăsit România el a interesat în revista sa multe persoane, mai ales acele în legătură cu care universitățile și alte organizațiuni superioare și ele vor continua munca sa.

Părintele Podea afirma că acum guvernul este în mână.

El spune că urnele de vot au fost chiar sparte și „înțesate" conform cu dorința clasei bogate. Țara acum este condusă de puterea militară, în loc de puterea legei.

Ca să arate calibrul conducătorilor, părintele – Podea a spus despre o lege votată acum un an sub numele de „Legea naturalizării" prin care toate proprietățiloe de petrol, aur, argint și cărbune urmau să aparțină Guvernului. Poporul aproba această lege, dar după câteva luni Parlamentul trecu o altă lege, în care anunta că ar fi imposibil pentru stat să exploateze acele proprietăți și că trebuie date unor societăți particulare. Aceasta natural că a ridicat o furtună de protestare în întreaga Europă și Partidul Național Țărănist trimese o cerere prin Europa, cerând Franței, Angliei, Olandei și Americii să protesteze contra acestei măsuri.

Partidul Național Țărănesc este cel mai favorizat de poporul de jos în România, spune Părintele Podea. El, odată, încercă să candideze pentru acest partid, însă fu stânjenit de autoritățile bisericești.

Duminica după amiazi, biserica românească de la Wilson Ave a făcut o slujbă de binevenirea preotului Podea.

Seara un banchet a fost dat în onoarea sa și peste 250 oaspeți au fost primiți de Preotul Podea. În predica sa a spus parohiei că America, Anglia și Franța au trimes un protest României acum câteva luni, obiectând persecuțiunii religioase.

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff.182-185.

66

Ministerul Cultelor și Artelor către Președintele Sfântului Sinod

Ministerul Cultelor și Artelor
Direcțiunea cultului ortodox
No. 47.622

Înalt Preasfinției Sale,
Înalt Preasfințitului Mitropolit Primat,
Președinte al Sfântului Sinod

Înalt Preasfințite,

Avem onoare a vă înainta în copie, adresa Ministerului Afacerilor Străine Nr. 47.955/924, cu rugămintea să binevoiți a dispune cele de cuviință.

Primiți, Vă rugăm, Înalt Prea Sfințite, asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

Ministru[32]

București, 9 octombrie 1924

Rezoluție

Sf[ântul] Sinod No. 462, Pr. 11/10/924. Î[nalt] P[rea]s[fințitului] Mitropolit al Ardealului spre a dispune.

M[iron]

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.191.

[32] Semnătura este indescifrabilă. (n.n.)

67

Sfântul Sinod către Mitropolia Ardealului

Sf[ântul] Sinod No. 376
1924 oct[ombrie] 11

Sfintei Mitropolii a Sibiului,

Avem onoare a Vă înainta alăturata copie după adresa No 47.955/924 a Ministerului de Externe, trimisă nouă de M[inisterul] C[ultelor] cu adresa 47.622/924, rugându-vă a dispune măsurile ce veți crede de cuviință, pe care veți binevoi a ni le comunica și nouă.

Primiți etc.

***

Copie după adrsea Nr. 47.955/924, a Ministerului Afacerilor Străine, înregistrată la Nr. 47622 către Ministerul Cultelor și Artelor

Legațiunea noastră din Washington mă informează că activitatea în America a preotului Ioan Podea este nefastă și consideră că ar fi în interesul păcii sufletești a românilor de acolo ca să i se ridice darul preoțesc.

Aducând la cunoștința Dvs. cele de mai sus, am onoarea a Vă ruga să binevoiți a mă încunoștiința de urgență despre situațiunea canonică a acestui preot și a mă pune în măsura de a da un răspuns sus-zisei legațiuni.

Ministru,
/ss/ indescifrabil
Director,
/ss/ indescifrabil

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff.190v-192.

68

Referatul Profesorului Dragomir Demetrescu adresat Ministerului Cultelor și Artelor

Referat

București 12.VIII.1925

Domnule Ministru,

Este multă vreme de când frați ai noștri români din diferite părți ale țării, mai ales din părțile care erau sub stăpânire străină, emigrează în America. Spre a lor onoare, și-au păstrat naționalitatea și sfânta credință creștină ortodoxă; cu câtă greutate și-au putut cultiva limba și păstra credința, o știu ei și bunul Dumnezeu.

După puterile lor și-au zidit acolo biserici, care le face onoare ca români și creștini ortodocși. Și în decursul vremii, s-au dus la ei preoți din țară, pentru a-i îngriji cu cele religioase.

Dar o îngrijire pastorală și canonică și o legătură a lor cu Biserica mumă a neamului, așa cum au creștinii greci și ruși din America, nu s-a văzut până astăzi. Nu știm câte comunități și biserici române avem. Nu există nicio statistică a lor. Nici nu cunoaștem care este starea bisericească și pastorală în care se află. Este o stare de lucruri, care lasă de dorit sub toate punctele de privire și care ne înjosește.

Pentru demnitatea Statului și a Sf[intei] Noastre Biserici, trebuie să cugetăm serios la această stare religioasă a lor. Cred că este timpul și suntem datori, Domnule Ministru, să dăm toată atențiunea ce se cuvine acestei chestiuni. Frații noștri de acolo au fost exploatați în tot felul și chipul, chiar și de preoți, care ne-au înjosit în mod nedemn, față de cei de alt neam, unii de aceeași credință cu noi – grecii și rușii -, alții, de alte confesiuni creștine. S-a înjosit numele de român și demnitatea sacerdoțiului nostru. S-a produs chiar o răceală, ca să nu zic dispreț al fraților noștri de acolo, pentru noi cei de aci și către patria mumă.

Ca să dăinuiască mai mult această stare de lucruri, se prejudiciază pietatea și religiozitaeta fraților noștri români și se înjosește demnitatea neamului, a Statului și a Sf[intei] noastre Biserici.

Rușii și grecii au acolo toate bisericile lor organizate canonicește. Au episcopi și arhiepiscopi. Iar clericii și preoții români sunt de capul lor; unii vin, alții se duc; iar pentru alții, frații noștri stăruiesc ca ei să fie hirotonisiți când de ruși, când de greci.

Este în interesul suprem al demnității Statului și al Sf[intei] noastre Biserici autocefale patriarhale, ca să avizați cât mai neîntârziat, Domnule Ministru, la mijloacele ce veți crede de cuviință pentru ca să înceteze, un ceas mai înainte, o astfel de stare anormală la frații noștri din America.

Cred că înainte de toate trebuie să cunoaștem precis starea lor religioasă și spre acest sfârșit sunt de părere că trebuie trimise de urgență persoane competente, persoane care să le inspire toată încrederea, ca acestea să-i viziteze și să raporteze asupra stării reale în care se află comunitățile și bisericile lor pentru ca, cât mai de grabă să intre într-o stare de lucruri, care să facă cinste neamului nostru, Statului și Sf[intei] noastre Biserici, așa cum se cuvine să fie în fața tuturor celor de alt neam și altă confesiune.

Primiți, vă rog, Domnul Ministru, asigurarea profundului meu respect,

Dr. Drag. Demetrescu

Profesor la Facultatea teologică din București
Și Marele nomofylax
al Bis[ericii] Creștin Ortodoxe
Și Marele logofăt
al Sf[ântului] Scaun Apostolic Patriarhal al Ierusalimului

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.197.

69

Ministerul Cultelor și Artelor către Patriarhul României

Ministerul Cultelor și Artelor
Direcțiunea cultelor naționale
No. 42.764

Înalt Preasfințitului Arhiepiscop și Mitropolit al Ungro-Vlahiei,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române
și Președintele Sfântului Sinod

Înalt Preasfințite,

Avem onoare a Vă înainta, în original, adresa Nr. 655/925, a Societății Ortodoxă Națională a femeilor române, prin care cere a se numi un conducător arhiereu sau episcop care să ia conducerea sufletească a celor 250.000 de români din America și Vă rugăm să binevoiți a dispune să fie supusă Sfântului Sinod această chestiune.

Primiți, Vă rugăm, Înalt Preasfințite, asigurarea deosebitei noastre considerațînuni.

Ministru,
N. Rădulescu-Niger
Director General,
Marinescu

București, 10 septembrie 1925

Rezoluție

Sf[ântul] Sinod N. 522 Pr. 12/IX/925. Ședința din 15.XII.925 – Spre studiu și referire la Comsiunea de misiuni externe, P[rea]s[fințitului] Episcop Visarion.

Ședința din 16.XII.925: 1) Se va da românilor ortodocși din America un episcop stabil al lor. 2) Pentru realizarea practică se vor stabil normele cu Ministeriul Cultelor și al Af[acerilor] Străine.

***

Anexă

Societatea ortodoxă națională a femeilor române
No. 655
20 august 1925

Domnului Ministru al Cultelor
Domnule Ministru,

Cred de datoria mea a vă face cunoscut în urma călătoriei mele – cele constatate în legătură cu dezvoltarea Biserici noastre în America. În această călătorie m-am putut convinge o dată mai mult de comorile sufletești ale neamului nostru, de marile calități ale poporului din Ardeal, de statornicia, credința lui, patriotismul său luminat; însă mare mi-a fost durerea văzând toate aceste daruri de la Domnul risipite în zadar prin faptul amărăciunii ce am găsit în sufletul fraților noștri din lipsă de creștinesc sprijin din partea autorităților ecleziastice din Regat.

Toate centrele românești din America, dar absolut toate se plâng amarnic că la toate cererile neîncetat făcute forurilor bisericești din țară care nu răspund nimic sau li se trimit conducători bisericești cari nu sunt la înălțimea misiunei lor. Personalități ca Dl. Andrei Popovici, fost director al ziarului America, secretar la legațiunea din Washington, Dl. Marian, consulul României la Philadelphia, preoții: Ilie Popp din Cleveland și Mureșanu din Chicago: toți sunt grozav de descurajați văzând poporul românesc supus la uneltirile tuturor sectelor de adventiși, baptiști etc; cărora guvernul american le dă tot sprijinul și Biserica noastră fără ajutor de nicăieri.

În multe părți poporul a vrut să impună declararea autonomiei bisericilor ortodoxe din America și neatârnarea lor de forurile bisericești din țară, ceea ce ar fi o primejdie și națională, și patriotică.

Faptul că nicio enciclică nu s-a trimis de către Înalții Ierarhi de sfintele sărbători acestor fii sufletești i-a nemulțumit pe toți adânc, mai ales văzând cum procedează celelalte biserici cu credincioșii lor și însăși Biserica Unită românească, care-i ține pe toți strânși într-un mănunchi, sub conducerea Mitropoliei de la Blaj.

Nu s-a putut trimite – cu toate cererile făcute, niciun ajutor, nici odăjdii.

Biserica Ortodoxă din Cleveland a căpătat daruri dela Biserica grecească, care primise atâtea rânduri de odăjdii din Atena încât s-a învrednicit să ne dea și nouă.

Am fost delegată și rugată de miile de români pe cari i-am văzut, să Vă aduc la cunoștință această stare de lucruri.

Este nevoie să luați măsuri urgente: că mii de suflete se pierd și se înstrăinează complet de Biserica națională și de țara noastră.

Este nevoe să se numească neapărat un conducător: arhiereu sau episcop, care să ia în mână conducerea sufletească a celor 250.000 de români din America. Cheltuiala acestui episcopat s-ar ridica primul an la vro șase milioane lei, în urmă n-ar mai costa nimic, având de susținut din cotizațiunile credincioșilor români cari vor face acest sacrificiu cu mult avânt.

Gravitatea cazului nu trebuie să scape ministerului, nemulțumirea mare resimțită de credinicioșii ortodocși din America îi împinge a-și schimba religia și vor deveni propagandiști periculoși, credința lor antinațională otrăvind satele noastre din cuprinsul României Mari.

Societatea Ortodoxă Națională a femeilor române își face o sfântă datorie a vă aduce la cunoștință cele cuprinse în această adresă, cu nădejdea că astfel cunoscând adevărata stare de lucruri se vor lua urgent măsurile cuvenite.

Primiți asigurarea sentimentelor noastre cele mai distinse.

Președintă generală:

Alexandrina Cantacuzino

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.198-200.

70

Sfântul Sinod către Arhiepiscopia Sibiului și către Societatea ortodoxă națională a femeilor române

No. 353
1925 septembrie 15

Arhiepiscopiei Sibiului

Alături de aceasta avem onoare a Vă înainta adresa No. 655/925 a Societăței Ortodoxe Naționale a femeilor Române.
Primiți etc.

***

No. 354
1925 septembrie 15

Societăței ortodoxe

Ca răspuns la adresa Dv. No. 655/925, avem onoare a vă aduce la cunoștință cele ce urmează:

Chestiunea românilor ortodocși din cele două Americi și îndeosebi din America de Nord, au fost întotdeauna obiectul de preocupare al Sfântului Sinod. Grija Noastră a fost permanentă pentru ca acești înstrăinați de vatra strămoșească să nu-și piardă naționalitatea și legea. Totdeauna însă, ori de câte ori a fost vorba de ei, Înalt Preasfinţitul Mitropolit al Sibiului a cerut să i se lase această chestiune Î[nalt] P[rea]s[finției] Sale în nemjilocită purtare de grijă, mai cu osebire că, în majoritatea lor, românii din America de Nord sunt emigranți din Ardeal și Biserica ardeleană, chiar înainte de 1918, le-a purtat grijă și i-a organizat bisericește.

Deci dar, având în vedere toate acestea, adresa Dv. am trimis-o Sfintei Mitropolii a Sibiului spre a dispune cele de cuviință.

Mulțumindu-vă călduros de tot interesul ce purtați Bisericii Noastre strămoșești, Vă rugăm, Doamnă Președintă, a primi etc.

M[iron]

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff.201-202. (concept)

71

Ministerul Cultelor și Artelor către Patriarhul României

Ministerul Cultelor și Artelor
Direcțiunea Cultelor
No. 46.750

Înalt Preasfințitului Arhiepiscop și Mitropolit al Ungro-Vlahiei,
Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române

Înalt Preasfințite,

Avem onoare a vă înainta, în original, referatul înregistrat la Nr. 46.750/925 al domnului Dr. Dragomir Demetrescu, profesor la Facultatea de Teologie din București și Marele nomofilax al Bisericii creștine Ortodoxe, prin care ne arată situația bisericească și pastorală a fraților noștri români din diferitele părți ale țării, care emigrează în America, și cere să se trimită de urgență persoane competente, care să-i viziteze și să raporteze asupra stării reale în care se află comunitățile și bisericile lor, pentru ca, cât mai de grabă, să intre într-o stare de lucruri care să facă cinste neamului nostru, Statului și sfintei noastre Biserici, și Vă rugăm să binevoiți a dispune cele ce veți crede de cuviință.

Primiți, Vă rugăm, Înalt Preasfințite, asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

Ministru,
N. Rădulescu Niger

București, 26 septembrie 1925

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.196.

72

Comisia misiunilor externe către Președintele Sfântului Sinod

Sf[ântul] Sinod
Comisiunea misiunilor externe
16 decembrie 1925

Înalt Preasfințitului Președinte al Sfântului Sinod

Înalt Preasfințite,

O chestiune de foarte mare însemnătate, atât de ordin național, cât mai ales bisericesc, vine din nou – pentru nu știu a câta oară – înaintea Sf[ântului] Sinod, căreia ar fi de dorit să i se deie toată luarea aminte și în același timp dezlegarea prea multă vreme întârziată.

Sunt cinci ani de când o populație de peste 200.000 locuitori români, duși și statorniciți în America, unii împrăștiați prin felurite sate, alții alcătuind sate compacte românești, așteaptă de la patria-mamă și îndeosebi de la cârmuirea centrală bisericească, un cârmuitor superior pentru clerul de acolo, recrutat până acum din elemente întâmplătoare și nu totdeauna cu pregătirea trebuitoare unei misiuni preoțești, ca aceea ce le trebuie peste Ocean, adică în stare a sprijini în sufletele românilor d-acolo, în bună măsură, și ideea de naționalitate, dar mai ales ortodoxia foarte mult primejduită în acel continent de mulțimea sectelor religioase de-acolo.

Din cercetarea corespondențelor și actelor cuprinse în dosarul acestei chestiuni, se văd o mulțime de cereri făcute de frații români de peste Ocean, în care dânșii, își arată dorința de a avea pentru Bisericile și clerul lor, un arhiereu, respective un episcop. Găsind de asemenea stăruitoare adrese primite de la Legațiunea română din Washington și tot așa din partea Ministerului nostru de Externe, cum și referate prezentate de diferiți referenți, ai Sf[ântului] nostru Sinod. De altă parte vedem din partea Î[nalt] P[rea]s[finți-tului] Președinte al Sf[ântului] Sinod, tot felul de încercări făcute pentru împlinirea acestei dorinți.

Cu toate acestea, un episcopat pentru românii din cele două Americi, căci sunt foarte mulți și în America de Sud, îndeosebi în Argentina, nu a luat ființă.

Nu cunoaștem adevărata pricină. Una singură mai însemnată, găsită în actele dosarului acestei chestiuni, am dorit să dispară cât mai curând, căci ea provine dintr-o intervenire a Î[nalt] P[rea] s[fințitului] Mitropolit al Ardealului Nicolae care și-a luat angajamentul că va pune rânduială în clerul de acolo, ba încă va întemeia și un vicariat pentru că ar aparține unei populații românești, în majoritate dusă din părțile ardelene, dar care rânduială nu s-a făcut nici astăzi.

Comisiunea, socotind această chestiune foarte însemnată pentru neamul și credința locuitorilor români împrăștiați în America ori de unde ar fi duși ei acolo.

Considerând că o întârziere mai îndelungată ar dăuna și prestigiului țării noastre și autorității centrale bisericești care e Sf[ântul] Sinod din București, singurul în drept a soluția asemenea însemnnată chestiune.

Considerând că cererile pentru întemeierea unui episcopat român pentru credincioșii ortodocși din America se înmulțesc mereu și e cerută chiar de Ministerul de Externe.

Pentru toate acestea și pentru toate considerațiile cari pledează puternic și limpede în această chestiune, comisiunea roagă Sf[ântul] Sinod și pe Î[nalt] P[rea]s[fințitul] Președinte, să binevoiască a hotărî înființarea unui asemenea episcopat chiar în sesiunea aceasta, rămânând ca celelalte modalități de realizare în înțelegere ca Înaltul Guvern să se facă ulterior, dar fără întârziere, încât pe de o parte să se împlinească cât mai curând această dorință sfântă a fraților români de peste hotare, iar bucuria înființării episcopatului român să devină acum, a doua zi după înființarea Patriarhiei românești, - știut fiind că, asemenea act ar adăuga mult și prestigiului țării noastre, dar și prestigiului și întăririi sfintei noastre Biserici românești.

Referent,
† Visarion episcopul Hotinului

Rezoluție

No. 13. Pr. 8/I/926. Ședința din 16.XII.925. 1) Se va da românilor ortodocși din America un Episcop stabil al lor. 2) Se va face interven-

țiile necesare către Ministerul Cultelor și al Afacerilor Străine ca de comun acord să se găsească modalitățile practice și financiare pentru realizarea acestei hotărâri.

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.204.

73

Sfântul Sinod către Ministerul Cultelor și către Ministerul Afacerilor Străine

No. 9
1926 ianuarie 2

Ministerului Cultelor
Ministerului Afacerilor Străine

O chestiune de foarte mare însemnătate, atât de ordin național, cât mai ales bisericesc, pentru a atâtea oară a venit din nou în dezbaterile Sfântului Sinod în această sesiune asupra căreia e de datorie să se oprească toată luarea aminte, dându-i-se prea multă vreme întârziata dezlegare.

Sunt cinci ani de când o populație de peste 200.000 locuitori români, duși și statorniciți în America, unii împrăștiați prin felurite sate, alții alcătuind sate compacte românești, așteaptă de la Patria-mumă și îndeosebi de la cârmuirea centrală bisericească, un cârmuitor superior pentru clerul d-acolo, recrutat până acum din elemente întâmplătoare și nu totdeauna cu pregătirea trebuitoare unei misiuni preoțești, ca aceea ce ni trebuie peste Ocean, adică în stare a sprijini în sufletele românilor d-acolo, în bună măsură, ideea de naționalitate, dar mai ales ortodoxia foarte mult primejduită în acel continent de mulțimea sectelor religioase de acolo.

Sfântul Sinod, și nu ne îndoim că și Ministerul Dv. posedă un voluminos dosar de mulțimea cererilor făcute de frații români de peste Ocean, în care își arată dorința de a avea pentru bisericile și clerul lor, un arhiereu, respectiv un episcop.

Deosebit de aceasta o continuă corespondență s-a urmat între Noi și Ministerul Dv. și s-ai făcut tot felul de încercări pentru împlinirea acestei cerințe. Totuși, un episcopcat pentru românii din cele două Americi nu a luat ființă.

Chestiunea venind din nou în deliberarea Sf[ântului] Sinod în ședința din 16.XII. [1]925 și Sf[ântul] Sinod:

Considerând această chestiune foarte însemnată pentru neamul și credința locuitorilor români împrăștiați în America;

Considerând că o întârziere mai îndelungată ar dăuna și prestigiului țării noastre și autorității centrale bisericești care e Sf[ântul] Sinod din București, cel în drept a soluționa asemenea însemnată chestiune;

Considerând că cererile pentru întemeierea unui episcopat român pentru credincioșii ortodocși din America se înmulțesc mereu și e propusă de însăși onor[atul] Ministerul Afacerilor Străine cu adresa No. 58.266 din 1 decembrie 1922;

Pentru acestea și pentru toate considerațiile cari pledează puternic și limpede în această chestiune, Sf[ântul] Sinod, în ședința sa din 16.XII.925, cu unanimitate de voturi a hotărât:

1. „Să se dea românilor ortodocși din America un episcop stabil al lor”.

Aducându-vă această hotărâre la cunoștință Noi propunem ca, până la realizarea ei definitivă, în chip provizoriu să se trimită un arhiereu sau episcop, din Sf[ântul] Sinod care să întreprindă o călătorie de informații precise printre toate comunitățile românești ortodoxe din America. Apoi în urma informațiilor ce vom avea să stabilim definitiv dacă e cazul să dăm românilor din America un episcop depinzând de Sf[ântul] Sinod sau numai un vicar arhiereu depinzând de una din chiariarhiile din țară.

Spre ajungerea acestui scop vă rugăm, Domnule Ministru, ca în înțelegere cu onor[atul] Ministerul Afacerilor Străine (sau onor[atul] Minist[er] [al] Cultelor), să stabiliți modalitatea și mijloacele de călătorie ale unui asemenea trimis.

Primiți etc.

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.205. (concept)

74

Ministerul Afacerilor Străine către Patriarhul României

Ministerul Afacerilor Străine
Direcțiunea Afacerilor Politice Internaționale
Nr. 11.103
Anexe: una

Înalt Preasfinției Sale Domnului Doctor Miron Cristea,
Arhiepiscop și Mitropolit al Ungro-Vlahiei,
Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române

Înalt Preasfințite,

Am onoarea a trimite aci - alăturat Înalt Preasfinției Voastre, în copie, raportul Legațiunei noastre din Atena, sub No. 294 din 10 februarie a[nul] c[urent], privitor la Bisericile ortodoxe din America.
Sunt al Înalt Preasfinției Voastre, prea plecat și supus fiu sufletesc.

Ministru[33]
Director,
E. Papiniu

București, 24 februarie 1926

Rezoluție

Sf[ântul] Sinod No. 326. Pr. 12/IV/926. Ședința din 4 martie 1926: se trimite spre studiere și referire Comisiunii de misiuni externe: P[rea]s[fințitului] Visarion.

***

Legation Royale de Roumanie

No. 294
Bisericile ortodoxe din America
Hotărârie Sfântului Sinod elen

[33] Semnătură indescifrabilă. (n.n.)

Excelenței Sale Domnului I. G. Duca, Ministrul Afacerilor Străine, București

Domnule Ministru,

Sfântul Sinod elen s-a ocupat zilele acestea de chestiunea Bisericilor Ortodoxe din Statele Unite ale Americii.

Știm că, până acum, cultul ortodox nu e recunoscut în chip oficial în America. Așa că Bisericile Ortodoxe nu reprezintă decât niște simple asociațiuni și sunt supuse legii asupra corporațiilor.

Sfântul Sinod a luat deci hotărârea de a face demersuri pe lângă Guvernul de la Washington pentru ca Biserica Ortodoxă să fie recunoscută de Congres.

Totodată, se va cere Patriarhatului Ecumenic ca această Biserică să fie legată de Biserica autocefală a Greciei.

În sfârșit, se va înființa în America un Arhiepiscopat elen de care ar depinde toate comunitățile ortodoxe din Statele Unite.

Cum în America se află mai multe biserici românești, am crezut de datoria mea a semnala hotărârile Sfântului Sinod elen privitoare la cultul ortodox din Statele Unite, rugând pe Excelența Voastră să binevoiască a dispune ca o copie după acest raport să fie transmisă Înalt Preasfinției Sale Patriarhului Miron, pentru ca și Biserica noastră să ia – la rândul ei – măsuri pentru apărarea comunităților noastre religioase de peste Ocean, spre a nu fi înghițite de Biserica elenă.

Binevoiți Vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea prea înaltei mele considerațiuni.

Atena, 10 februarie 1926

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff.211-212.

75

Ministerul Afacerilor Străine către Patriarhul României

Ministerul Afacerilor Străine
No. 10.970

Înalt Preasfinției Sale Domnului Doctor Miron Cristea,
Arhiepiscop și Mitropolit al Ungro-Vlahiei,
Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române

Înalt Preasfințite,

Referindu-mă la adresa Înalt Preasfinției Voastre No. 9 din 2 ianuarie a[nul] c[urent], cu privire la întemeierea unui episcopat român în Statele Unite, am onoarea a-i face cunoscut că Departamentul Cultelor, căruia m-am adresat în această chestiune, mi-a dat un aviz favorabil relativ la trimiterea unui cârmuitor superior pentru numeroasa populațiune românească din Statele Unite, însă nu are fonduri pentru această misiune cerută de Sfântul Sinod.

Sunt al Înalt Preasfinției Voastre prea supus și plecat fiu sufletesc.

Ministru[34]
Director[35]

București, 1 martie 1926

Rezoluție

Sf[ântul] Sinod No. 235 Pr. 2/III/926. Ședința din 4 martie 1926. P[rea]s[fințitului] Visarion.

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.206.

[34] Semnătură indescifrabilă. (n.n.)
[35] Semnătură indescifrabilă. (n.n.)

76

Comisiunea chestiunilor externe către Președintele Sfântului Sinod

Sf[ântul] Sinod
Nr. 328
Comisiunea chestiunilor externe
Ședința de la 6 martie 1926

Înalt Preasfințite,

Comisiunea pentru misiunile externe, luând cunoștință cu părere de rău, de răspunsul obținut din partea Ministerului Cultelor și primit cu adresa No. 10.970 a[nul] c[urent] a Ministerului de Externe prin care ni se arată că acel Departament nu ar avea mijloacele materiale pentru înființarea episcopatului român din Statele-Unite și Canada, vine din nou a ruga pe Sf[ântul] Sinod să dispună prin Înalt Preasfințitul Președinte, facerea celor mai stăruitoare mijlociri pentru ca acel episcopat să ia ființă cât mai curând, deoarece noi menținem hotărârea nestrumutată ce s-a luat în scopul înființării acestei episcopii.

Suntem de părere a se ruga d[omnului] Ministru al Cultelor, să mijlocească pe lângă Înaltul Guvern obținerea unor asemenea mijloace. Și întemeiem stăruința noastră nu numai pe considerațiunile expuse până acum, pornite din grija de a nu fi lăsată populația română de peste Ocean, fără cârmuirea sufletească a unui cler național și a unei biserici organizate, dar și din motivul de ordin național al păstrării fraților noștri români din America sub scutul unei cârmuiri naționale, scut primejduit astăzi de dorințe ca aceea a sinodului Bisericii eline din Atena, care ar voi să ia asupra sa cârmuirea bisericească a românilor de peste Ocean cu toate bisericile lor, cum se vede din adresa legației române din Atena, cu N° 294 a[nul] c[urent], comunicată Sf[ântului] Sinod cu adresa Ministerului Afacerilor Străine N° 11.103 din 24 februarie [1]926.

Chestiunea aceasta fiind de o însemnătate deosebită atât pentru credința, cât și pentru existența națională a acelor români, avem nă-

dejde că Înaltul Guvern va cumpăni și va împlini cererea Sf[ântului] Sinod cât mai curând.

În același scop și până la găsirea acelor mijloace credem de trebuință a se trimite în America, măcar o delegațiune, care sprijinită de Legația română locală, să poată cerceta starea de lucruri prezentă și să facă întâile pregătiri, în cler și în credincioși, pentru înființarea acestui episcopat. Pentru asemenea lucru, credem că mijloacele de trebuință se vor putea găsi mai lesne.

Ep. Lucian
Nectarie
† Visarion

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff.207-210.

77

Comisiunea misiunilor externe către Președintele Sfântului Sinod

Sf[ântul] Sinod
Nr. 327
Comisia misiunilor externe
Ședința de la 6 martie [1]926

Înalt Preasfințite,

Cu adresa No. 11.103 din 24 februarie 1926, Ministerul de Externe ne comunică în copie, adresa Legațiunii române din Atena, No. 294 a[nul] c[urent], din care se vede că Sf[ântul] Sinod al Bisericii eline din Grecia mijlocește la guvernul din Washington ca toate Bisericile Ortodoxe din Statele Unite să fie încredințate cârmuirii bisericești a sinodului din Atena.

Cum, însă, asemenea dorință primejduiește și existența comunităților române ortodoxe cu bisericile lor aflate în Statele Americii, comisiunea crede de trebuință a ruga pe Î[nalt] P[rea]s[fințitul] Președinte al Sf[ântului] Nostru Sinod să binevoiască a comunica și Ministerului nostru de Culte o copie după relatarea Legației române din Atena,

rugând ca Onoratul Minister să prezinte cazul Înaltului Guvern și să mijlocească obținerea cât mai curând a sumelor trebuitoare pentru întemeierea unui episcopat român în Statele-Unite și Canada, pentru ca astfel frații noștri de acolo să poată avea o cârmuire bisericească națională, iar nu străină, cum dorește sinodul grecesc din Atena.

Și avem nădejde că Înaltul Guvern, cumpănind însemnătatea acestei chestiuni atât bisericească, cât și politică, ne va da în acest scop tot sprijinul trebuitor.

Ep. Lucian
Nectarie
† Visarion

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, f.213.

78

Sfântul Sinod către Ministerul Cultelor

No. 172
1926 aprilie 12

Ministerului Cultelor,

În legătură cu adresa Noastră N°[…][36] din 2 ianuarie a[nul] c[urent], avem onoare a Vă face cunoscut că Onor[atul] Ministerul Afacerilor Străine cu adresa No. 10.970/[1]926, ne-a încunoștiințat că în urma tratativelor urmate cu Departamentul Cultelor în privința înființării unui Episcopat pentru românii ortodocși din America, în principiu s-a convenit pentru oportunitatea acestei Episcopii, însă, din lipsă de fonduri, această episcopie nu-și poate încă lua ființa.

Deosebit de motivele expuse în sus arătata Noastră adresă, relativ la absoluta necesitate ce simte Biserica Noastră de a avea o Episcopie pentru românii ortodocși din America, a cărei înființare Sf[ântul] Sinod a hotărât-o în ședința de la 16.XII.925, alte noi împrejurări vin să dea chestiunii acesteia o înfățișare foarte îngrijorătoare.

[36] Spaţiu lăsat liber în documentul original. (n.n.)

Sunt cunoscute tendințele pandemice ale patriarhiilor ortodoxe grecești din Răsărit, tendințe ce au început de la o vreme să se manifesteze și în Biserica Ortodoxă din Regatul elen. În anii trecuți, Patriarhia de Constantinopol a înființat o Episcopie zisă a Tiatirelor pentru toate comunitățile ortodoxe din Europa Apuseană, căutând, adică, prin această Episcopie să substragă din jurisdicțiunea Bisericilor naționale respective toate acele comunități ortodoxe din Europa apuseană, cari nu cad în confiniile Bisericilor naționale respective și să le supună jurisdicțiunii Patriarhiei din C[onstantino]pol prin mijlocirea acestei Episcopii a Tiatirelor. Biserica Noastră a simțit imediat efectul acestei tendințe, întrucât episcopul Tiatirelor a mers la Viena și a cerut imediata supunere a celor două biserici ortodoxe ce cad în jurisdicțiunea Sf[intei] Mitropolii a Bucovinei, producând o tulburare care nici până azi nu s-a potolit.

Potrivit acestui plan al elenismului de a pune mâna pe toate comunitățile ortodoxe ce cad afară din granițele naționale, suntem încunoștiințați cu raportul No. 294/[1]926 de legațiunea regală română din Atena, că Sf[ântul] Sinod al Bisericii Ortodoxe din Grecia intenționează să reediteze măsura din Europa a Patriarhiei din Constantinopol printr-o măsură analoagă pentru comunitățile ortodoxe din America.

Astfel, acel Sf[ânt] Sinod a luat următoarele măsuri:

a) Să facă demersuri pe lângă Guvernul din Washington pentru ca Biserica Ortodoxă din America să fie recunoscută de Congres;
b) Patriarhia de C[onstantino]pol să abandoneze jurisdicțiunea Bisericilor Ortodoxe din America pe seama Bisericii autocefale din Grecia;
c) Biserica ortodoxă din Grecia înființează o arhiepiscopie elenă de care să atârne toate comunitățile ortodoxe din America.

În fața acestei ofensive luate de Biserica elenă și având în vedere și toate celelalte argumente, destul de întemeiate, cari pledează pentru grabnica înființare a unei episcopii ortodoxe române pentru numeroasele comunități române ortodoxe din America, Sf[ântul] Sinod, în ședința din 8 martie a[nul] c[urent], a adus un nou vot prin care Vă roagă:

a) să supuneți chestiunea Onor[atului] Consiliu de Miniștri arătându-i primejdia la care sunt expuși din punct de vedere bi-

sericesc românii din America, ca astfel să se creeze mijloacele necesare pentru înființarea unei Episcopii pentru America dependente de Sf[ântul] Sinod ortodox român și

b) până ce aceste mijloace se vor găsi, să se trimită în America o delegație care, sprijinită de Legația română de acolo, să poată cerceta starea de lucruri și să facă pregătirile în cler și printre credincioși, pentru înființarea acestui Episcopat.

Primiți etc.

Miron

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff.214, 224. (concept)

79

Vasile Macedolian către Elie Miron Cristea

Înalt Preasfinției Sale D[omnului] Dr. Miron Cristea,
Patriarhul României, București
Înalt Preasfințite Stăpâne,

Subsemnatul, Vasile Macedolian, originar din comuna Teuz, jud. Torontal (Banat), sfințit preot de către P[rea]s[finția] Sa, Episcopul ortodox Ștefan din America, am servit ca preot român ortodox la biserica ortodoxă română *Pogorârea Duhului Sfânt* din Detroit (Michigan), timp de doi ani de zile, Reîntorcându-mă acum din America și dorind a mă stabili în țară, rog cu smerenie pe Înalt Preasfinția Voastră să binevoiască a încuviința trecerea mea ca preot în Episcopia ortodoxă rom[ână] a Aradului.

Făgăduind a căuta să fiu întotdeauna cu cinste în serviciul Bisericii noastre și a intereselor țării și nădăjduind că Î[nalt] P[rea]s[finția] Voastră va binevoi a-mi da Înalta binecuvântare și permisiune, fac această umilită cerere la care anexez certificatul alăturat prin care se constată cele de mai sus.

Al Î[nalt] P[rea]sfinției Voastre prea supus serv,
Vasile Macedolian, preot

Arad, la 1 noiembrie 1926

Rezoluția Mitropoliei Ungro-Vlahiei

Aparține Eparhiei Aradului. În original P[reasfinției]s[ale] Episcopului de Arad, Grigorie.

AAS III, 1 - 927, 356.

80

Consiliul Eparhiei ortodoxe române a Aradului către Nicolae Bălan

Nr. 5406/1926

Î[nalt] P[rea]s[finției] Sale Domnului Dr. Nicolae Bălan,
Arhiepiscop și Mitropolit, Sibiu
Înalt Preasfițite Părinte,

Avem onoarea a înainta cererea preotului Vasile Macedolian, originar din comuna Teuz, județul Torontal[37], însoțit de un certificat de preoție la parohia din Detroit, America, prin care cere trecerea sa ca preot în Eparhia Aradului.

Întrucât preoții din America nu stau sub jurisdicțiunea administrativă și canonică a Consiliului eparhial din Arad:

Vă rugăm să binevoiți a ne da informațiunile necesare cu privire la calificațiunea, hirotonirea și conduita numitului preot, precum și la funcția sa ca preot în Arad.

Grigorie, Episcop

Arad, la 28 decembrie 1926

AAS III, 1 - 927, 356.

[37] Județul Timiș-Torontal a fost o unitate administrativă in Regatul României.

81

Organizația *Federal Council of the Churches of Christ in America* către Patriarhul României

Federal Council of the Churches of Christ in America
December 31, 1926

His Beatitude, The Patriarch of the Rumanian Church,
Bucharest, Rumania

Your Beatitude:

The Administrative Commitee of the Federal Council of the Churches of Christ in America learns with deep concern of the recent developments of anti-semitism in some of the countries of Europe, which are just now especially tragic in Rumania.

We wish to express our admiration for those of the Rumanian Government who are laboring for the correction of the situation, and to appeal, as fellow-citizens of Christendom, to all Christians in Rumania to join forces with the Christians of other lands to bring anti-Semitism to an end and to substitute a humane and Christian practice.

We enclose a brief statement of the actual relations of Jews and Christians here in the United States, in order that you may understand the background of our experience in the light of which we are led to view with deep concern the serious disabilities and persecutions to which Jews are subjected in certain areas.

We realize that anti-Semitism is a widespread disease and needs a world cure. Therefore, we send this appeal to you and to your countrymen to aid us in this most Christian of endeavors.

We appeal to you as a representative of your country, sincerely and earnestly, in behalf of our shared idealism, in behalf of the friendship between our peoples, and in behalf of the integrity of our common religion. May we not unitedly and with determination set ourselves in the spirit and ideals of Jesus to build a new world order wherein justice and righteousness, brotherliness and peace shall reign supreme?

Respectfully yours,
Rev. S. Parkes Cadman — Rev. Charles S. Macfarland
President — General Secretary

***

Consiliul Federal al Bisericii lui Christos din America
Decembrie 31/1926

Prea Fericirei Sale, Patriarh al Bisericei Române
București, România

Prea Fericite,

Comitetul administrativ al Consiliului Federal al Bisericilor lui Christos în America am luat cunoștință cu o adâncă îngrijorare de recentele developări antisemite în unele țări europene care sunt tocmai acum în special tragic în România.

Noi dorim a ne exprima admirația noastră pentru acel guvern român care ar lucra pentru corectarea situațiunii și de a apela la creștinătatea concetățenilor și la toți creștinii în Romania de a se asocia cu forțele celorlalte țări creștine de a aduce antisemitismul la un sfârșit și de a substitui o purtare umană creștină.

Alăturat vă trimitem o dare de seamă a actualei relațiuni de „ovrei" și creștini aici în Statele Unite, în vedere că ne veți înțege câmpul nostru de experiență și ușurința de care noi suntem conduși de a vedea cu adânc interes serios neputințele și persecuțiunile la care sunt supuși „ovreii" în oarecare spațiu.

Noi ne închipuim că antisemitismul este o întinsă boală și i-ar trebui o vindecare universală. Așadar, noi trimitem acest apel D[umneavoas]tră și compatrioților D[umneavoas]tră de a ne ajuta pe noi în grelele noastre sforțări creștinești. Noi apelăm la D[umneavoas]tră ca un reprezentant al țării.

Cu căldură și sinceritate în numele acțiunii noastre ideale, în numele de prietenie între popoarele noastre, în numele integrității religiunii noastre comune.

Oare nu vom putea împreună și cu determinațiunea ce se impune prin noi înșine în spirit și ideal pe Iisus, de a clădi o nouă îndrumare universală în care justiția și dreptatea, frățietatea va domni în supremă pace?

Ai D[umneavoas]tră respectuoși,

Rev. Parkes Cadman	Rev. Charles S. Macfarland
Președinte	Secretar General

***

Statement of Jewish Christian Relations in the United States

The last few decades of American history have witnessed an extraordinary phenomenon in racial adjustment. One of the most dramatic aspects of this phenomenon has been the rapid assimilation of several million Jews into American life. In a tremendous wave of immigration from Eastern Europe, America has found one of the chief tests of its ideal of a democracy made up of many peoples. It is difficult to estimate in any exact way the degree of the adjustment between the Jews and the non-Jews of America. It is, nevertheless, possible to make certain statements that are, in a broad sense, undoubtedly true.

First. The relationship between the Jew and the Christian of America is still recognized as something of a problem. One of its important roots is the rapidity and size of recent immigration, with its inevitable difficulties of adaptation to the new environment. But the spiritual leadership of American life, both Jewish and Christian, is sincerely optimistic that this problem will diminish steadily in the future as it has in the past.

Second. Anti-Semitism as a positive force is comparatively little known in American life. The great social, economic and educational activities of the country are carried on as common enterprises in which the Jews are full and active partners. The discriminations that here and there take place in social clubs are chiefly noticeable by contrast to the fullness of Jewish partnership in the major part of American life.

Third. There is coming to be a warm and positive mutual appreciation between Jews and Christians. In the year 1926 it is safe to say that a thousand gatherings have been held in which Jews and Christians have consciously met together as brethren to encourage and intensify the vision of the democratic state. Instances are without

number in which Jewish and Christian religious leaders and groups have fraternized with each other in important gatherings, discussions, tasks and undertakings.

Fourth. To the gratification of these leaders and groups the historic social visions of Jews and Christians are coming more and more to be recognized as having intimate kinship, so that the exertions of these two peoples in behalf of justice, mercy and peace are increasingly carried on in close cooperation.

In the definite and constructive effort to solve our various problems, it is our hope that we will have the close and vital cooperation of our brethren in other countries.

***

Dare de seamă a ovreilor în relațiunile creștine din Statele Unite

În urma câtorva decenii din istoria Americei de a mărturisi un extraordinar fenomen în reglarea rasială. Unul din cel mai dramatic aspect din acest fenomen a fost rapida asimilare de câteva milioane de ovrei într-o viață americană, într-un înspăimântător val de imigrațiuni din răsăritul european. America a găsit una din căpeteniile ei, probe ideale de democrație făcută din mai multe popoare. Este dificil de a aprecia într-un exact fel treapta (gravitatea) de potrivire între ovrei și neovrei în America. Este, totuși, posibil de a face oarecari declarații ceea ce este, în o largă facultate incontestabilă dreaptă.

Prima. Relațiunile dintre ovrei și creștini în America e încă recunoscută ca o poblemă, una din importantele lor rădăcini este rapiditatea, mărimea din recentele imigrațiuni, cu inevitabilele lor dificultăți de adaptațiune la mediu (environment), însă spirituala conducere a societății americane, amândouă ovrei și creștini este de bună credință, optimistic de această problemă va dispare permanent în viitor ca și în trecut.

Al doilea. Antisemitismul (ca forță pozitivă) este în mod comparativ puțin cunoscut în viața americană, marea activitate socială, economică și educațională a țării este dusă pe o întreprindere comună, în care evreii sunt în plin activi ai asociații. Deosebirea aceea de ici colo,

ce ia loc în cluburile sociale, este principal de remarcat contrastul din plin al asociaților ovrei în partea majoră a vieții americane.

Al treilea. Iată așa devine a fi o căldură pozitivă de apreciațiune mutuală între evrei și creștini. În anul 1926 este asigurat de a arăta că o mie de întruniri au fost ținute, unde evreii și creștinii s-au întâlnit, conștienți, împreună ca frații, de a intensifica viziunea democrată de stat.

Dovezile sunt fără număr în care evreii, creștinii și conducătorii creștini, grupați, au fraternizat unul cu celălalt în importante întruniri, discuțiuni, sarcini și întreprinderi.

Al patrulea. La mulțumirea acestor conducători și grupuri, viziunea istorică socială de ovrei și creștini vin mult mai mult de a fi recunoscute ca bune [...][38] intimă, așa că sforțările acestor două popoare […][39] justiției îndurării și păcii este dusă crescând spre o strânsă cooperație.

În definitiv, efortuile constructive de a se solva variatele noastre probleme, este speranța noastră că noi vom avea strânsă și vitală cooperație cu frații noștri din alte țări.

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff.228, 230-231, 232-233, 234-235.

82

Conspect
la P[rea]v[eneratul] ordin al Consiliului arhiepiscopesc nr. 35/1927

Dumitru David, 959 Gaultier St., St. Paul, Minnesota.
Petru Belgea, 893 Rice St., St. Paul, Minnesota.
Gligor Ardelean, 849 Woodbridge St., St. Paul, Minnesota.
Sava Socol, 936 Marion St., St. Paul Minnestora.
Clemente Bodnar, 2200 Fremont Ave., Minneapolis, Minnesota.
Gheorghe Vlad Coloja, 700 Lafond St., St. Paul, Minnesota.
Nicolae Niciu, 284 Topping St., St. Paul, Minnesota.
Petru Ghilezan, 857 Simcoe St., St. Paul, Minnesota.

---

[38] Cuvinte indescifrabile din cauza deteriorării documentului. (n.n.)
[39] Cuvinte indescifrabile din cauza deteriorării documentului. (n.n.)

Trifu Claits, 939 Woodbridge, St., St. Paul, Minnesota.
Ioan Țonea, 898 Woodbridge St., St. Paul, Minnesota.
Mihail Cioban, Drovers State Bank South, St. Paul, Minnesota

[Sibiu, 1927]

AAS III, 1 - 927, 6334.

83

Circulară
către preoții misionari din Statele Unite ale Americii

Tuturor preoților ort[odocși] din America
Cucernice Părinte,

Prin pastorala noastră de Crăciun am arătat credincioșilor noștri necesitatea restaurării mănăstirii brâncovenești de la Sâmbăta de Sus, în județul Făgărașului, ca un prinos de recunoștință pentru dezrobirea Ardealului.

Această instituție sacră este chemată a satisface și alte trebuințe mari ca: instalarea unei tipografii cu scrieri de propagandă, un azil al preoților bătrâni și o școală de misionari. Cheltuielile restaurării sunt mari și dorim să dăm prilejul și fiilor noștri din America a contribui la realizarea acestei idei. Presupunând că nu toți credincioșii ortodocși vor putea contribui cu ajutoare materiale la restaurarea mănăstirii, ești poftit a trimite aici o listă cu numele și adresa celor mai fruntași parohieni de acolo, precum și a celor din vecinătatea parohiei despre cari presupui că au înțelegerea intenției noastre, precum și mijloacele materiale de a ne veni într-ajutor la restaurarea mănăstirii. Acelor persoane, după ce ne vei trimite adresa lor, dorim să ne adresăm personal să ne trimită un ajutor pentru mănăstire. Tabloul cu numele, ocupația, locuința și adresa corectă ești poftit a ni le trimite cu posibilă grabă.

La Sinodul arhiediecezan vom face dare de seamă despre ajutoarele obținute în acest chip.

Primești deodată cu binec[uvântările] noastre arhierești, asigurarea iubirii noastre părintești.

Nicolae [arhiepiscop și mitropolit]
T[randafir] Scorobeț

[Sibiu,] 3 ianuarie 1927

AAS III, 1 - 927, 35. (concept)

84

Organizația *World Alliance for International Friendship Through the Churches* către Patriarhul României

World Alliance for International Friendship Through the Churches
Executive Offices
70 Fifth Avenue, New York
January 10, 1927

His Holiness the Patriarch, Dr. Miron Christea,
Bucarest, Roumania

Your Holiness:

I am enclosing here with a little pamphlet which tell of the Annual Meeting of the American Branch of the World Alliance held in Pittsburgh, and also contains the program that was adopted and the plans agreed upon for the work of the year 1927.

We recognize as never before the responsibility that is put upon our group. It is trying to make some real contribution toward the peace of the world.

In behalf of my associates and your many friends here in America, I send you best greetings.

Cordially yours,
H. A. Atkinson
General Secretary

***

Alianța lumei pentru prietenia internațională prin Biserică
Prea Fericirii Sale Patriarh Miron Cristea,
București, România

Prea Fericite,

Vă trimit cu această scrisoare un mic pamflet care spune de meetingurile anuale a branșei americane de la Alianța univerală ce s-a ținut în orașul Pittsburgh, și de asemenea conține și programul ce a fost adoptat și la consimțirea planului de lucru pe anul 1927.

Noi recunoaștem mai bine ca odinioară responsabilitatea ce este pusă asupra grupului nostru. Acesta se încearcă de-a face ceva contribuții reale către pacea lumii.

În numele meu și a asociaților mei și a prietenilor D[umneavoas]tră din America, vă trimit cele mai călduroase congratulări.

Al D[umneavoas]tră cu toată inima,

Henry A. Atkinson,
Secretar General

ASS, Dosar nr. 155/1920-1926, ff.227, 230.

85

C. Cercel către Nicoale Bălan

Înalt Preasfințite,

Știu prea bine că nu am niciun drept să Vă răpesc din timpul Î[nalt] P[rea]sfinției Voastre nici barem o clipă. Totuși, faptul că drumul pe care sunt hotărât să-l străbat trece pe la Î[nalt] P[rea]sfinția Voastră, mă silește să Vă tulbur *din nou* liniștea, rugându-Vă, cu toată smerenia, să fiți iertător față de îndrăzneala mea. Din nou, fiindcă și altădată când solicitam o parohie în Eparhia Î[nalt] P[rea]sfinției Voastre, V-am făcut să pierdeți timp pentru a-mi răspunde și mi-ați răspuns în chip așa de părintesc și binevoitor, că am putut acum să aflu destul curaj, ca din nou să Vă supăr.

Firea mea astfel este clădită că mă îndeamnă a căuta posibilități pentru a face ceva în viață, ca, trecând din cele trecătoare, să aflu milă la înfricoșata înfățișare înaintea Celui bun, dar și drept.

De data aceasta, V-aș ruga, cu adâncă smerenie, a-mi acorda bunăvoința, atențiunea și încrederea Î[nalt] P[rea]sfinției Voastre, pentru un post în Statele Unite. Știu că un om care vorbește că-i în stare de acte de așa mare curaj, cum ar fi un drum spre America și stabilirea lui acolo, este condamnat de la început, să fie puțin băgat în seamă. O dublă bănuială: va avea puteri să reziste greutăților drumului și să facă față răspunderii ce va avea acolo? Prima, a doua: de unde atâta curaj ca să se azvânte în atât de mare nesiguranță? Cine crede însă, nu cunoaște piedici. Pentru aceste bănuieli însă ce le puteți avea față de cererea mea, Vă rog să fiți cu îngăduială și bunăvoință, până la proba contrarie. Nu puterea mea omenească este aceea care va decide în lupta pe care singur mi-am jalonat-o, ci puterea Celui de sus, care întărește brațul celor slabi, ridică pe cei smeriți și ajută neputincioșilor. Un lucru pot să-l fac chiar de acum: făgăduiesc înaintea Î[nalt] P[rea]sfinției Voastre și a lui Dumnezeu că nu voi necinsti Biserica Sa.

Gând de procopsire?! De mi-ați cunoaște mai de aproape sufletul meu, ați ști că mă stăpânește prea puțin această preocupare.

Să mă adresez Î[nalt] P[rea]sfinției Voastre, am primit indicațiuni de la București, de unde am căpătat răspunsul că Statele Unite cad sub jurisdicțiunea Sibiului.

Dacă nu mi se poate acorda încrederea Î[nalt] P[rea]sfinției Voastre, pentru un post de răspundere acolo, pentru faptul foarte natural, că nu mă cunoașteți îndeajuns, ca să mi se încredințeze un punct strategic de mare răspundere pe frontul înaintat de luptă al ortodoxismului, m-aș însărcina să Vă prezint de la București indicațiuni în ce privește statutul meu personal: recomandări, certificate etc.

În celălalt caz, că n-ar fi nevoie de toate acestea, ci m-aș învrednici de atât de mare cinstire, de a avea încrederea Î[nalt] P[rea]sfinției Voastre în urma numai a acestei intervențiuni, V-aș ruga respectuos:

1. Să-mi fixați centru în care m-aș stabili;
2. Să-mi ajutați plecarea, emițând un ordin de numire în baza căruia să îndeplinesc mai cu ușurință formalitățile de călătorie.

Odată cu mine pleacă și d[omnul] Benone Sugeanu, profesor la școala de cântăreți din

Târgoviște, unul dintre cei mai buni cântăreți din județ și cel mai bun cunoscător al psaltichiei.

În așteptarea răspunsului Î[nalt] P[rea]sfinției Voastre, rămân cu adâncă smerenie, prea plecată slugă,

Pr[eot] C. Cercel

Brănești-Pucioasa, 12.I.1927

NB. Emiterea ordinelor de numire s-ar face, după ce voi primi răspunsul Î[nalt] P[rea] Sfinției Voastre, pentru ca și eu și d[omnul] Sugeanu să înaintăm la Sibiu petițiile prin cari solicităm posturile.

AAS III, 1 - 927, 440.

86

Nicolae Bălan către Grigore Comșa

Nr. 356

D-lui Grigore Comșa, Episcop ort[odox], Arad
Preasfinția Voastră,

Referindu-ne la adresa cu Nr. 5406 din 28 dec[embrie] 1926 despre recunoașterea validității hirotoniei lui Vasile Macedolian, cu onoare, Vă aducem la cunoștință că sus-numitul n-a stat în legături canonice cu noi și n-am primit de la dânsul niciun raport despre activitatea desfășurată în America.

O parte însemnată din preoții hirotoniți în America au cerut să le cunoaștem hirotonia și au intrat în organizația bisericească și unii dintre ei se validitează bine pe teren pastoral. Doi inși dintre aceștia s-au repatriat și i-am admis în cler. În cazul lui Vasile Macedolian credem să procedați la fel, îndrumându-l să prezinte un raport despre activitatea sa, unde a păstorit de la hirotonie, alăturând dovezi din partea congregațiilor de acolo, precum și de la preoții cari îl cunosc. Să arate relațiile sale familiare, căsătorie validă etc. Dar venind acasă [să-]l supuneți unui examen din elementele credinței și ale practicii liturgice.

Ne-ar părea bine să vie din America și să se stabilească acasă, unde poate fi controlat și cercetat dacă e vrednic să servească la Sfântul altar ori nu.

Primiți, Prea Sfințite Părinte, ale noastre în Hr[istos] frățești îmbrățișări,

Voileanu,
Tr. Scorobeț

[Sibiu] 17.I.1927

AAS III, 1 - 927, 356. (concept)

87

Nicolae Bălan către C. Cercel

Nr. 440

Prea Cuc[ernicului] C. Cercel, preot Brănești-Pucioasa
Prea Cucernice Părinte,

Am primit scrisoarea de la 12.I.1927 prin care ne ceri să designăm o biserică în America spre a sluji ca misionar pe seama credincioșilor noștri de acolo.

Situația descrisă atât de un preot care s-a întors de acolo, cât și de secretarul Legației noastre din Washington este, în prezent, atât de neprielnică încât nu te sfătuim să pleci la America, unde ai fi expus să ajungi a intra lucrător în fabrică și a trăi în nesiguranță. Coloniile noastre de acolo trec printr-o criză mare, nu pot asigura plată convenabilă unui preot avizat numai la preoție. Sunt, de altfel, acolo o seamă de preoți hirotoniți în America, cetățeni americani cari au și altă ocupație pe lângă preoție, or aceștia trec din colonie în colonie nefiind angajați decât pe un singur an.

Dacă Sfinția Ta dorești cu tot prețul să ieși de acolo, noi îți oferim și la noi slujbă pentru un slujitor zelos cum ni se pare că ești. Ne vei arăta deci unde dorești cu preferință să-ți alegi locul de păstorire și noi vom căuta să-ți stăm într-ajutor cu toată solicitudinea noastră.

Cu arhierești binecuvântări,

Voileanu,
T. Scorobeț

[Sibiu] 18.I.1927

AAS III, 1 - 927, 440. (concept)

88

Circulară către preoții misionari din Statele Unite ale Americii[40]

Tuturor preoților misionari din America
Cucernice Părinte,

În toamna anului trecut, Majestatea Sa Regina Maria a întreprins o călătorie în Statele Unite, cu care ocazie coloniile românești au întâmpinat-o pretutindenea cu toate dovezile dragostei cu care poporul românesc încunjură glorioasa noastră Dinastie.

Avem informații că Majestatea Sa, Regina Maria a rămas profund impresionată de primirea ce i s-a făcut din partea credinioșilor Bisericii noastre și momentele petrecute în sfintele biserici, în care a venit să se închine, vor rămâne neuitate și vor contribui în cea mai mare măsură să îndemne pe toți credincioșii noștri a se alipi de sfânta noastră credință stârnindu-le îndemnul de a ajunge la organizația bisericească vrednică de prestigiul Țării și al neamului nostru.

Spre a cunoaște din fiecare localitate în ce zi a fost Majestatea Sa și în ce chip s-au dezvoltat ceremoniile primirii și ale serviciilor religioase în biserici, Te poftim a ne trimite de urgență un raport detaliat despre vizita regală în colonia On[oratei] D[omniei] Tale.

Vei anexa la raport dări de seamă publicate în ziarele locale engleze și în cele românești, spre a putea alcătui o dare de seamă pe seama Sinodului arhidiecezan și a mulțămi M[ajestății] Sale Reginei, pentru bucuria produsă credincioșilor noștri din America.

Cu arhiepiscopească binecuvântare, sunt al Sf[inției] Tale, binevoitor

Nicolae,
Voileanu,
T. Scorobeț

[Sibiu] 26.III.1927

AAS III, 1 - 927, 3151. (concept)

40 În Arhiva Arhiepiscopiei Sibiului s-a păstrat atât conceptul, cât și documentul oficial, la aceeași cotă.

89

Simion Mihălțan către Nicolae Bălan

Excelența Voastră,
Înalt Preasfințite Stăpâne,

În baza ordinului Nr. 3151 despre modul cum credincioșii mei au primit pe Majestatea Sa, Regina Maria, îmi permit cu plăcere a așterne următorul raport:

Între centrele din Vestul Americii era pusă colonia Indiana Harbor ca una care merita să fie cercetată. Durere, autoritățile din Chicago au încurcat programul de așa că cu o zi înainte de sosire, am primit telegrama: "Fiind timpul prea ocupat, Majestatea Sa nu poate veni la Indiana Harbor, ci să luați parte la primirea ei în Chicago".

Mâhnit până în suflet, deși eram pregătiți deja cu toate, a trebuit să luăm parte numai în Chicago. Astfel, că nu știu cum, am fost singurii români, împreună cu femei în port național și copiii, care am primit pe Majestatea Sa la gara – Illinois Central, unde Majestatea Sa a fost întâmpinată cu singurele drapele românești, drapelele Societății noastre – Transilvăneana.

Doamna Eugenia Popa, în port național, a spart cordonul polițiștilor, mergând prima să sărute mâna Majestății Sale, care apoi s-a întreținut câteva minute cu toți cei de față.

Aici, evreii au făcut o demonstrație contra Reginei. Poliția, neștiind ce strigau, o femeie din ale noastre, D[oam]na Rafira Popa a spus polițiștilor că demonstratorii spun vorbe murdare (bad words) pe urma căreia, au fost împrăștiați imediat.

Aceasta s-a întâmplat sâmbătă seara.

Duminică după-amiază, când Majestatea Sa a mers în Lincoln Park, ca să depună o cunună pe statuia lui Lincoln, asemenea a fost întâmpinată numai de românii din Indiana Harbor. Aceasta o pot proba cu fotografiile alăturate. Aici, Majestatea Sa s-a întreținut mai mult timp, vorbind cu noi și cerându-și scuze că-i este imposibil a veni la noi, da-i pare atât de bine de dragostea ce i-o arătăm.

Am luat parte mai pe urmă la marea recepție ce i s-a făcut la Hotelul Congres în hala numită Golden Room. Aici, în numele tuturora a fost bineventată de către D-rul Lazăr Iosif din Indiana Harbor.

Avem cunoștință că fiind girantul Consulatului din Chicago fiu de preot catolic, nu a prea dat ocazie preoților și organizațiunilor ortodoxe de a se putea manifesta după cum voiam.

Aceasta este și cauza că Majestatea Sa a fost ferită de a veni în Indiana Harbor, unde Majestatea Sa putea vedea o frumoasă parohie cu o biserică foarte bine îngrijită.

Ei spuneau: ori merge Regina și la toate bisericile gr[eco]-cat[olice] din jur, ori atunci să nu meargă nici în Harbor. Din cauza aceasta am avut mari neplăceri pe cari nu le pot înșira acum.

Notez că pare că a fost o făcătură, căci Majestatea Sa a vizitat aproape numai coloniile cari aveau cele mai modeste biserici, în frunte chiar cu orașul Chicago, Detroit-ul, Ind[iana] Harbor etc. cari au unele din cele mai frumoase biserici nu au fost vizitate.

Mai amintesc Excelenței Voastre că din organizațiunile din Indiana Harbor, toate au luat parte la primirea Majestății Sale, în Chicago numai Clubul Nicolae Iorga n-a voit să ia. Nici n-a contribuit la acoperirea spezelor, cum noi toți cei din jur am făcut-o.

Conducătorii acestui club sunt D[omnu]l Nicolae Benchea, Tom Costina, Nicolae Rociu etc. acele persoane cari sunt cunoscute Excelenței Voastre pentru neplăcerile aduse parohiei noastre.

Oare ce vor fi având acești domni cu Regina de n-au voit să ia parte la primirea Ei, nici la acoperirea spezelor ce s-au făcut?

Amintesc aceasta pentru ca Excelența Voastră să puteți cunoaște cu atât mai bine aceste tipuri cum s-au purtat chiar și față de Regina țării.

Atâta este ce pot spune eu despre primirea Reginei în Chicago.

Al Excelenței Voastre plecat fiu,
Preotul Simion Mihălțan

Indiana Harbor, Ind., la 29 aprilie 1927

Rezoluție

Văzut, 20.V.1927.

T. Scorobeț

AAS III, 1 - 927, 5290.

90

Victor Mureșan către Nicolae Bălan

Oficiul Protopopesc ort[odox] rom[ân]
din S[tatele] U[nite] ale Americii de Nord
Nr. 16/1927 ppesc.

Înalt Preasfințite Stăpâne,
Preavenerat Consiliu arhiepiscopesc,

Conform înaltului ordin Nr. 3151 din 26 martie 1927, referitor la vizita Majestății Sale Regina Maria în Statele Unite și cercetarea coloniilor și bisericilor noastre de către oaspeții suverani, am onoarea să raportez următoarele:

Cum așteaptă copilul să-și vadă mama iubită, așa au așteptat coloniștii români din Statele Unite sosirea Majestății Sale Regina Maria. Pretutindenea a fost întâmpinată cu simplitatea înnăscută firii noastre și cu sinceritatea și loialitatea izvorâte din sufletul curat al acestui popor, care se alipește cu toată ființa sa de glorioasa noastră Dinastie. Între multele colonii românești, în urma întâmplărilor neprevăzute, Cleveland, O., și Detroit, Mich., ca cele mai impopulate de români nu au putut fi cercetate de însăși Majestatea Sa. Au fost cercetare însă de Alteța Sa Regală Principele Nicolae. Ca cea dintâi a fost vizitată biserica noastră din Philadelphia, unde oaspeții regali au fost întâmpinați de către preotul Victor Faur. Cea de-a doua la St. Paul, Minn., unde am delegat pe preotul Moise Balea, fiind parohia vacantă. A urmat apoi biserica din Chicago și ultima pe care a vizitat-o Majestatea Sa Regina a fost cea din Indianapolis, Ind., unde a fost invitat pentru întâmpinare preotul Ioan Truția din Gary, Ind. Despre ceremoniile aranjate în coloniile amintite, vor raporta cei invitați.

Cât privește colonia noastră din Chicago, Ill., am făcut totul ce s-a putut ca să facem cinste Suveranei noastre, țării și neamului nostru.

Sosirea Înalților Oaspeți a fost anunțată pe ziua de 13 noiembrie, seara la ora 5.30. Fiind în programul oficial, cercetarea bisericii noastre în legătură cu toate organizațiunile rom[ânești] din loc și

cu coloniile rom[ânești] din jur, Indiana Harbor, Gary, Aurora, East Chicago, Forth Wayne și Milwaukee, Wis.[41], am format un comitet central pentru aranjarea festivităților. În înțelegere cu D[omnu]l vice consul Laurențiu Bungărdean și cu comitetul central al orașului Chicago, ne-am format programul nostru special românesc, care s-a și executat până într-un punct, cu cea mai mare rigoare, spre deplina mulțumire a Majestății Sale și a A[ltețeilor] L[or] Regale, Principele Nicolae și Principesa Ileana, precum și a autorităților orașului și a întregii asistențe. Ziua de 14 noiembrie, zi de duminică, au dedicat-o Suveranii Oaspeți celor 15.000 de români din Chicago și coloniile amintite din jur. Sâmbătă la sosirea în gară, un grup de fetițe în costume naționale au predat Oaspeților Regali buchete de flori. Conduși la Palatul orașului, au trecut printre 2 șiruri de femei române în costume, care reprezentau aproape toate provinciile, cari astăzi alcătuiesc România întregită, în sala unde s-au făcut prezentările. „Majestatea Sa Regina Maria a României, Maiorul orașului Chicago, Dever”. O scurtă alocuție a Maiorului – primarului – un răspuns de mulțumire și Înalții Oaspeți se retrag pe același drum pe unde au intrat, între ovațiunile frenetice a unui numeros public, compus din toate neamurile și din toate straturile. La cererea stațiunii de radio de la *Chicago Tribune*, sub conducerea subsemnatului am executat un program de coruri, cor bărbătesc și cor de copii, în 4 și 2 voci, la Drake Hotel, când, în onoarea Oaspeților Regali, a fost aranjat de comitetul orașului un banchet de gală.

Duminică, d[upă]-a[miază] la orele 3.30, Oaspeții Înalți au sosit la modesta noastră biserică, prefăcută dintr-o casă de locuit, făcându-i-se turnul și altarul la un capăt și la altul, împodobindu-se interiorul cu cele necesare pentru săvârșirea sfintelor slujbe, fără pretenție de artă. În mijlocul bisericii a fost așezată o masă pentru săvârșirea rugăciunilor, în dreptul căreia, la stranele din dreapta, sub baldachin, au fost așezare 3 scaune pentru M[ajestatea] Sa Regina și A[ltețele] L[or] Regale. La întâmpinare au fost invitați toți preoții români din jur, fără deosebire de confesiune. Au luat parte preoții: S[imion] Mihălțan, Ioan Truția și Moise Balea, preotul sârbesc din Chicago și preotul rus din Gary, Ind., preoții gr[eco]-cat[olici] din Aurora și East Chicago nu au venit la biserica noastră. Oaspeții Regali au fost

[41] Prescurtarea oficială a denumirii statului american Wisconsin.

întâmpinați în ușa bisericii de către subsemnatul cu S[fân]ta Evanghelie și cu S[fân]ta Cruce, cu un Bine ați venit, când corul bis[ericii] din Chicago a intonat imnul regal. Conduși la locul pregătit, după imn, s-a început servirea unui Te Deum cu 12 Ectenii și o rugăciune improvizate anume pentru această rară ocaziune. Răspunsurile le-a dat corul de mai sus. Terminate acestea, subsemnatul m-am adresat către Înalții Oaspeți cu următoarele:

Majestatea Voastră, Aletețe Regale!

Îmi iau îndrăzneala să reproduc sentimentele M[ajestății] V[oastre] exprimate în Oda României: <Și aș vrea să vorbesc despre tine – Românie – despre Tine, așa cum Te-am cunoscut, așa cum Te-am simțit, așa cum fuseseși când Mi-am contopit viața Mea cu a Ta, dându-Ți din inima Mea, din sufletul Meu, din lacrămile Mele>.

Dorința M[ajestății] V[oastre] de altă dată, astăzi e realitate. Noi, cari Vă vedem azi coborâtă în mijlocul nostru, suntem plini de fericire și depunem înaintea M[ajestății] V[oastre] înaltele noastre sentimente de loialitate, supunere și gratitudine pentru marea operă, prin care, suntem siguri, pregătiți cea mai strălucită pagină în istoria țării și a neamului nostru.

Credința care a răsărit în sufletul neamului românesc în astfel de bisericuțe modeste ca și aceasta și-a făcut loc larg și în sufletul și inima M[ajestății] V[oastre]. Înarmată cu această credință, faceți Apostolatul cel mai sfânt al neamului și țării noastre în lume. Adânc pătrunși de onoarea și cinstea de care V-a împărtășit și Vă împărtășește înaltul guvern al S[tatelor] U[nite], înalții repretentanți ai orașului Chicago și neîntrecutul popor american, ne simțim îndatorați cu cele mai mari mulțumiri și cu cea mai înaltă recunoștință. Majestății V[oastre] Vă dorim, în numele poporului român din această parte și a credincioșilor Bisericii Ort[odoxe] Rom[âne] din S[tatele] U[nite], realizarea deplină a visurilor mari ce nutriți pentru fericirea țării și a neamului românesc. Să trăiți Majestate! Să trăiți Altețe Regale!

Corul a intonat „Întru mulți ani”, iar M[ajestatea] Sa, mișcată de această manifestație simplă și sinceră, a mulțumit aproape cu lacrămi în ochi și ne-a zis tuturor: *Vă mulțumesc, Vă mulțumesc foarte mult. Mi-ați făcut așa de frumoasă primire, cum nu m-am așteptat și cum nu mi s-a făcut încă în S[tatele] U[nite].*

În numele Reuniunii femeilor ort[odoxe] rom[âne] *Credința*, din loc, prezidenta, D[oam]na Alexandra Cosor, a predat M[ajestății] Sale o glastră pentru flori, din argint, în preț de $100. Petrecută de

cântarea *Pe al nostru steag*, M[ajestatea] Sa a ieșit în mijlocul zecilor de mii de oameni cari formau o mare nesfârșită pe toate străzile din jurul bisericii. Aceasta a fost partea bisericii care a durat în total 15 minute, cât era rezervat. A doua manifestație româno-americană a fost la școala publică americană Knickebocker School, în districtul așa numit românesc, în apropierea bisericii noastre. Sub conducerea superintendentei Miss Riggs se află școala amintită și Thomas School, tot în această apropiere, pe cari între cei peste 2000 copii le cercetează cam 150 – 200 copii și fetițe de români. Deci superintendenta se simțea cumva îndreptățită să se poată mândri în fața poporului american cu înalta vizită a Suveranei române. I-am dat tot concursul, ca să-și ajungă ținta și prin executarea unui program scurt, variat și bine aranjat s-a dat americanilor să înțeleagă arta și sufletul românesc.

Vreo 60 de copii și fetițe, deodată cu profesoara lor de muzică, au fost instruați să cânte imnul regal în 2 voci. Între florile presărate de 2 fetițe române gemene, Oaspeții Regali au urcat scările școlii. Făcându-și intrarea în sala pregătită, i-a întâmpinat corul copiilor cu imnul regal sub conducerea profesoarei de muzică. Imediat s-a înșiruit, sub îngrijirea bine apreciatului artist Ionescu-Ardeal, un grup de 11 băieți, în costume de călușeri și au jucat Călușerul și Bătuta. Acestora le-a urmat un grup de fetițe, 12, în costume naționale, și au jucat „Jocul Reginei" instruat și dirijat de D[omnu]l Ionescu-Ardeal. A fost de o adâncă impresiune, sfârșitul acestui joc, când cele 12 fetițe s-au proșternut în fața Oaspeților Regali, iar altele 2, în tactul ușor al muzicii, au mers cu un coș de flori, pe care căzând în genunchi, l-au predat M[ajestății] Sale. Un alt joc scurt au executat soții Ionescu-Ardeal, cu multă artă, pentru ca, după aceea, o fetiță americană, în numele tuturor elevilor, să exprime sentimente de înaltă stimă și respect față de M[ajestatea] Sa și A[ltețele] L[or] Regale și față de țara, care se poate mândri cu așa suflet nobil de Suverană. Tot aceasta a predat M[ajestății] Sale un album, cuprinzând numele profesorilor și al elevilor ambelor școli. Imnul național american, cântat de același cor de copii, unison, a încheiat spectacolul. În tot decursul acestui spectacol, Înalții Oaspeți au fost stăpâniți de o atențiune deosebită. Din expresia feței M[ajestății] Sale se putea ceti plăcerea și bucuria *Mamei sincere și bune* de fericirea fiilor săi. Înainte de a părăsi sala, M[ajestatea]

Sa s-a adresat de-aproape copiilor și le-a zis în englezește și în românește: *Vă mulțumesc dragi copii! Îmi pare bine că Vă văd aici așa de fericiți. Să trăiți să Vă văd jucând și cântând așa de frumos și mai fericiți ca aici în țara noastră. Vă mulțumesc, Vă mulțumesc*! În urarele copiilor și a[le] publicului, Oaspeții Regali s-au îndepărtat pentru a vizita organizațiile evreilor români.

A treia manifestație a avut loc în aceeași zi, la orele 6 seara, în Sala de aur de la Congress Hotel, care în mod gratuit, ne-a fost pusă la dispoziție. Aici s-a făcut recepția. S-a adunat lume în număr de 2-3.000 persoane. Femeile române, în costume naționale, au format 2 cordoane de-a lungul sălii spațioase, printre cari avea să treacă M[ajestatea] Sa și A[ltețele] L[or] Regale. Când s-a anunțat sosirea M[ajestății] Sale, muzica militară, aflătoare în sală, a intonat imnul regal. Au fost prezentați M[ajestății] Sale delegații diferitelor organizațiuni românești, pentru a saluta Oaspeții Înalți și pentru a Le aduce tributul de loialitate, supunere și recunoștință, pentru cinstea de care am fost învredniciți prin această înaltă vizită. D[omnu]l Dr. Iosif Lazăr, medic în Indiana Harbor, a vorbit cel dintâi în numele coloniilor românești din Chicago și jur, predând M[ajestății] Sale și un buchet de flori. Subsemnatul am vorbit în numele Bisericii Ort[odoxe] Rom[âne] din S[tatele] U[nite]. Preotul Iulian Leon Manu a vorbit în numele Bisericii Gr[eco]-Cat[olice], Paul Tomi a vorbit în numele Societăților române americane de ajutor și cultură din S[tatele] U[nite], N. Naghi pentru Uniunea Societăților gr[eco]-cat[olice], Ioan Spornic pentru Societățile și Cluburile independente și pentru Cluburile tinerimii și D[oam]na Alexandra Cosor pentru Reuniunile femeilor române. Terminate acestea, M[ajestatea] Sa a adresat românilor din sală următoarele cuvinte: *Am auzit de mult că sunteți oameni cinstiți, buni și lucrători harnici. Am să duc salutul vostru acasă, la Regele și la frații voștri. Vă mulțumesc din inimă de primirea ce mi-ați făcut aici în Chicago și Vă spun adevărat că aici am avut cea mai frumoasă primire dintre frumoasele primiri ce mi s-au făcut pe unde am umblat. Să nu uitați niciodată limba și țara voastră*.

În ovațiunile nesfârșite ale publicului, Înalții Oaspeți s-au despărțit de noi, pentru a intra în mediul americanilor din Chicago, cărora le-au consacrat celelalte 3 zile următoare, până în 17 noiembrie, când

au plecat la Indianapolis, unde și-au întrerupt călătoria, pentru a pleca de urgență în patrie.

În felul acesta am știut și am putut să ne manifestăm sentimentele noastre de iubire către țară și neamul nostru, reprezentate aici, prin Majestatea Sa, Glorioasa noastră Regină Maria și Suveranii Fii, A[lteța] Sa Principele Nicolae și A[lteța] Sa Principesa Ileana.

Concluziunile din acest raport amănunțit și fidel le vor trage cei în drept. Noi rămânem mulțumiți în sufletul nostru că ne-am îndeplinit o înaltă datorie, contribuind cât de puțin la ridicarea prestigiului neamului, țării și glorioasei noastre Dinastii în străinătate. Și mai ales Fiii Bisericii noastre dreptcredincioase pentru toate timpurile vor purta în sufletul lor sentimentul recunoștinței Înțeleptei noastre Regine, pentru cinstea de care i-a învrednicit.

Cât despre rapoartele ziarelor, în cele americane s-a scris mai mult înainte de sosirea M[ajestății] Sale la Chicago, în formă de reclame, cum e obiceiul aici, după serbări s-au făcut rapoarte scurte și cam indiferente. Ziarul *America* de la Cleveland a raportat ceea ce i s-a trimis din Chicago și conglăsuiește cu raportul prezent. Întrucât voi putea obține numerii ziarelor cari conțin rapoarte în această chestiune, le voi aduna și așterne ulterior.

Vă rog să primiți expresiunea înaltelor mele sentimente de loialitate și supunere.

Al Înalt Preasfinției Voastre
și Preaveneratului Consiliu arhiepiscopesc,
Devotat fiu, Pr[eot] Victor Mureșan,
adm[inistrator] p[rotopo]pesc

Chicago, Ill., la 30 aprilie 1927

Rezoluție

Văzut, 20.V.1927.

T. Scorobeț

AAS III, 1 - 927, 5280.

91

Victor Faur către Nicolae Bălan

De la Oficiul parohial gr[eco]-or[iental] român din Philadelphia, S[tate] U[nite]
Nr. 21/1927

Excelența Voastră, Înalt Preasfințite Domnule
Arhiepiscop și Mitropolit
și
Preavenerat Consistoriu arhiediecezan!

La ordinul de sub Nr. 3151/[1]927, referitor la primirea Majestății Sale Regina Maria în colonia noastră din Philadelphia, cu deosebită onoare și de urgență subștern următorul raport:

La vestea că Augusta noastră Suverană Regina Maria va întreprinde o călătorie în Statele Unite, toate coloniile ardeau de dorul de a o vedea și primi, întrecându-se în pregătirile luate în vederea primirii Majestății Sale.

În 18 oct[ombrie] era fixată ziua sosirii Majestății Sale pe falnicul vapor Leviathan în portul New-York, vestită cu mare entuziasm în jurnalele americane. Colonia noastră fiind cea mai apropiată de N[ew] York, prin organele parohiale și în coînțelegere cu celelalte organizații, convoacă urgent o adunare parohială și alege un comitet cu menirea să facă toate pregătirile pentru a întâmpina pe Regină la debarcare în N[ew] York, iar de altă parte să ia măsuri pentru eventuala primire în colonia noastră.

Datorința de căpetenie ce o aveau românii din S[tatele] U[nite] era aceea de a întâmpina pe M[ajestatea] Sa Regina Maria la sosirea în port și la primirea ce i se pregătea în marele oraș. Coloniile din apropiere în frunte cu colonia noastră din Philadelphia n-a întârziat a lua măsurile necesare și a se pregăti pentru întâmpinarea Reginei la New-York.

În dimineața zilei de 18 oct[ombrie], ziua sosirii, o zi de toamnă noroasă și ploioasă, cu o ceată de feciori și fete, cu 20 elevi și eleve ai școlii noastre parohiale, apoi bărbați și femei din toate organizațiunile

noastre, îmbrăcați în frumosul nostru costum național cu drapelele soc[ietăților] și fiecare cu câte un steguleț rom[ânesc] stăteam gata de plecare în Sf[ân]ta bis[erică].

Punct la orele 5 cu două autobuze mari și mai multe automobile am plecat spre N[ew] Y[ork]. La debarcare lume multă, venită din toate părțile Statelor Unite. Străzile îndesate de mulțime, foarte cu greu am străbătut în fața primăriei la locul destinat pentru români.

Intrarea Reginei pe pământul american a fost salutată, cu o salvă de tunuri de [...][42]

Privirile ei erau ațintite la drapelele și costumele frumoase rom[ânești], iar la uralele copiilor cu bucurie salută în toate părțile ocupate de rom[âni].

După recepția scurtă de la primărie, Regina a plecat cu un tren special la Washington, iar românii noștri, mulțumind lui D[umne]zeu că au văzut pe Regină, s-au întors fiecare la ale sale și cu dorul de-a o vedea și primi la noi acasă.

În programul oficios, primirea Reginei în colonia noastră Philadelphia era fixată pe ziua de 21 oct[ombrie] la orele 5 p.m. Credincioșii bisericii noastre, luând știre despre aceasta, cu mic cu mare se întreceau, fiecare contribuind la înfrumusețarea bisericii, ca să fie cât mai impozantă, procurând prin aceasta momente plăcute Reginei mult așteptată.

De la gară, M[ajestatea] Sa a fost condusă la primăria orașului, iar după recepție la biserica noastră. În curtea bisericii, erau postați elevii și elevele școlii noastre parohiale și toată tinerimea română, îmbrăcați în costum național cu stegulețe rom[ânești] și americane. La intrare aștepta preotul, copiii cu ripidele, praporii și corul. Străzile locuite de români, toate erau arborate cu treicolorul românesc, iar la ferestrele locuințelor diferite țesături naționale. Biserica era împodobită cum n-a mai fost niciodată, cu verdeață cu flori, steaguri, țesături rom[ânești] și altele. Poarta triumfală din fața bis[ericii] frumos decorată, era o mândrie românească, admirată de toți cei prezenți. Gardul din fața bis[ericii] tras tot în treicolor românesc, iar biserica plină de lume fără deosebire de limbă și religie.

Uralele mulțimii de la stradă ne făcea cunoscut sosirea Augustei noastre Suverane. La orele 5 sosește însoțită de majorul orașului și

---

[42] Fragment indescifrabil din cauza deteriorării documentului.

suita regală. Regina, la osanalele micilor copii de școală, cari fugeau să-i sărute mâinile și să-i ureze bine ați venit, nu putea scăpa dintre ei, tot așa și Prințul Nicolae și Prințesa Ileana. Regina sărută crucea și Evanghelia, apoi luând pâinea și sarea trad[iționale], în sunetele armonioase a[le] corului bisericii noastre [își] face intrarea în sf[ân]ta biserică.

În altar aștepta îmbrăcat bătrânul arhiereu Thomas J. Garland, episcopul diecezei anglicane din Philadelphia. După cuvântul de binevenire din partea subscrisului, corul intonează imnul regal, după care urmează binecuvântarea arhiereului Garland.

Preș[edintele] Com[itetului] par[ohial] G. Marian urează bun sosit Reginei și prezintă mai mulți fruntași americani. După predarea buchetelor urmează Te De-ul. La rugăciunea pentru familia regală, Majestatea Sa Regina îngenunchiază și se roagă cu mare evlavie. Adânc impresionată, cu lacrămi de bucurie și prin câteva cuvinte mulțumește credincioșilor pentru primirea avută. Terminându-se rugăciunea, corul cântă La mulți ani! și întocmai ca la intrare, cu litia am petrecut-o până la stradă. Vizita a fost scurtă, dar impozantă și va rămânea în memoria credincioșilor noștri înstrăinați multă vreme.

De la biserică, Regina [s-]a grăbit la banchetul ce s-a dat în onoarea ei din partea orașului, iar după banchet a vizitat expoziția sesqui-centenială din orașul acesta. Noaptea la ora 1 s-a întors la New-York.

Primirea avută în colonia noastră e pusă în fruntea tuturor celorlalte colonii. Biserica și organizațiunile în pace și armonie frățească au muncit toate contribuind la bunul succes avut. Ca o dovadă despre primirea făcută, M[ajestatea] Sa Regina, cu câteva zile înainte de a părăsi S[tatele] U[nite], prin Legațiunea Română din Washington, mulțumește încă o dată coloniei noastre, trimițând preotului și președintelui Com[itetului] par[ohial] câte o fotografie signate de Majestatea Sa Regina.

Eternitatea călătoriei Sale în Statele Unite o face de la București donând bisericii noastre din Philadelphia un valoros dar de Paști, o icoană a D[omnu]lui Nostru Isus Christos din cele mai vechi timpuri a ortodoxiei, mulțumind și urând din nou viață lungă credincioșilor, iar bisericii lor să continue a-și îndeplini cu succes menirea.

Excelenţă! Raportul acesta l-am şubşternut Preaveneratului Consistoriu cu raportul meu la finea anului 1926 şi mă miră mult căci în urma î[naltului] ordin nr. 3151 sunt în presupunerea că raportul meu nu s-a primit. Jurnalele cerute vor urma. După cari sunt,

Al Excelenţei Voastre şi Preaveneratului Consistoriu arhidiecezan

Devotat fiu,

Rev. Victor Faur, preot

Philadelphia, PA, la 1 mai 1927.

Rezoluţie

Spre ştire.

Tr. Scorobeţ

22.VI.1927

AAS III, 1 - 927, 5556.

92

Victor Mureşan către Nicolae Bălan şi către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu

Nr. 17/1927.ppesc.

Înalt Preasfinţite Stăpâne,
Preavenerat Consiliu arhidiecezan,

Determinat de împrejurări familiale cari reclamă prezenţa mea în patrie am cerut şi Comitetul parohial mi-a încuviinţat, iar Sinodul a aprobat, un concediu pe 3 luni, de la 1 iulie până la 1 octombrie 1927. În înţelegere cu Comitetul şi Sinodul de aici şi cu Comitetul din Gary, Ind., parohia va fi administrată în 2 duminici pe lună de către Păr[intele] Ioan Truţia din Gary, Ind. Tot Păr[intelui] Truţia îi voi preda Oficiul p[rotopo]pesc până la eventuala mea întoarcere, ori la înaltele dispoziţiuni ce Înalt Preasf[inţia] Voastră veţi binevoi a lua.

Întrucât voinţa Înalt Preasf[inţiei] Voastre ori alte împrejurări îmi vor impune de a rămânea în patrie, credincioşii acestei parohii doresc

întregirea ei cu un preot bun și corespunzător din patrie. Pentru a-mi depune însărcinarea primită și a putea raporta verbal Î[nalt] P[rea] sf[inției] Voastre și amănunțit despre situația Bis[ericii] noastre de aici, Vă rog, cu toată supunerea, ca luând cele expuse cu aprobare la cunoștință să binevoiți a-mi acorda o audiență, dacă se poate în luna primă a concediului meu, iulie. Ordinul Î[nalt] P[rea]s[finției] Voastre L-aș primi pe cale directă la adresa D[omnu]lui Dr. Vasile Pahone, Bistrița.

Al Î[nalt] P[rea]sf[inției] Voastre devotat fiu:

Preot Victor Mureșan
Adm[inistrator] p[rotopo]pesc

Chicago, Ill., 5 mai 1927

AAS III, 1 - 927, 5593.

93

Nicolae Bălan către Adunarea eparhială

Nr. 4880/[1]927

Onorată Adunare Eparhială,

Despre situația bisericească a creștinilor noștri din America, am cu onoare a raporta următoarele:

În Statele Unite ale Americii de Nord trăiesc aproximativ un sfert de milion de români, cei mai mulți dinainte de războiul mondial, iar mirajul prosperității îi ademenește să mai rămână în Țara pionierilor Lumii noi. Românii din America au avut fericirea anul trecut să vadă pe Maj[estatea] Sa Regina noastră, iscusita ambasadoare a României în lumea nouă de peste Ocean.

Vizitele în America ale românilor din țară au mare răsunet în sufletele compatrioților noștri, reînnoindu-le instinctele de vatră strămoșească și mai ales față de bunurile spirituale moștenire de la înaintașii noștri.

Vom arăta în scurte trăsături vizita M[ajestății] S[ale] Reginei Maria și efectele ei pentru credința coloniștilor.

Preşedinţia Consiliului de Miniştri a dat în toamnă un comunicat oficial că M[ajestatea] S[a] Regele şi Regina României sunt invitaţi să asiste la deschiderea solemnă a Muzeului de Bel[l]e-arte de la Maryh[ill], lângă Seatle, din Statul Washington.

M[ajestatea] S[a] Regina a destinat pentru acest muzeu diferite obiecte de artă naţională.

M[ajestatea] S[a] Regina, plecând la drum în 12 oct[ombrie] ţi-a dat de ştire: *Plec purtând în inimă dragostea pentru Ţara mea şi voi reprezenta pretutindenea România, căreia vreau să-i aduc servicii şi prin această călătorie*.

În toate bisericile din ţară s-au făcut rugăciuni pentru norocoasa călătorie a Majestăţii Sale.

Populaţia din America a făcut pregătiri de luni de zile pentru ca oaspeţii regali să poată simţi onoarea de care se bucură o Regină celebră a unui stat aliat în războiul mondial.

La 18 oct[ombrie] 1926 a sosit în New York şi de cum a păşit pe pământ american a stârnit un entuziasm ce cu greu se poate exprima prin cuvinte.

M[ajestăţii] S[ale] Reginei i s-au făcut pregătiri fastuoase în reşedinţa prezidenţială din Casa Albă din Washington.

Un itinerar pregătit înainte dădea prilej M[ajestăţii] S[ale] să cutreiere centre însemnate din Statele Unite şi din Canada.

Românii i-au ieşit pretutindenea în cale şi au fost admişi în rândul oficialităţii, guvernori de state, municipalităţi, mari asociaţii culturale, industriale şi sociale.

Pretutindenea unde descindea Regina căuta fiii neamului, se întreţinea cu ei şi îngenunchia înaintea altarelor sfintei legi strămoşeşti.

În puternica colonie românească din Philadelphia a ajuns la 21 oct[ombrie], la ora 5 p.m. şi după primirea oficială a guvernorului şi primăriei s-a îndreptat spre bis[erica] ort[odoxă] din localitate. Acolo preotul nostru, Victor Faur, a slujit o doxologie, iar Regina le-a vorbit cu duioşie:

Dragi fii ai neamului românesc, am venit aici să Vă caut şi să stăm câteva momente cu voi împreună. Vă văd fericiţi şi aceasta mă face şi pe mine fericită. Vă aduc salutul Regelui Vostru, iar la întoarcere i-l voi duce pe al vostru. Regele Vostru se află acum între Carpaţii falnici ai Transilvaniei şi între apele de cristal ale Dunării bătrâne.

Pe când vorbea Regina, o femeie bătrână din colonie s-a apropiat și îngenunchind a sărutat poala mantiei. M[ajestatea] S[a] s-a aplecat și ajutându-i să se ridice, a sărutat-o cu lacrimi de emoție.

M[ajestatea] S[a] Regina a intrat să se închine și în bis[erica] ort[odoxă] din Chicago la 13.XI și Indianapolis, St. Paul și Montreal – Canada.

În toate coloniile din Cleveland, Detroit și Cincinnati, unde s-au făcut mari pregătiri din partea parohiilor, M[ajestatea] S[a] n-a putut ajunge și s-a dus Alt[ețа] Sa Principele Nicolae, care a vizitat bisericile, școlile, redacțiile românești și instituțiile publice.

În America se dirijează în mare parte destinele lumii întregi. Dușmanii noștri au întreprins o campanie de ponegrire, inducând în eroare opinia publică americană. Spulberarea acestor calomnii a întreprins-o Regina cu mult succes.

În Chicago, în clubul din Union League, cu un public select, din bărbați de mare influență, a spus mișcătoarele cuvinte: *Voi, cari vorbiți de rău România, călcați pe inima unei femei!*.

Vizita Suveranei a dat prilej profesorilor și cunoscătorilor țării noastre să țină conferințe publice și să publice sute de articole despre România și să pună stavilă curentului dușmănos țării noastre.

În bibliotecile publice s-au răspândit scrierile Reginei: *The Country that I love, An Exile's*, *Memories, Ilderim, Kildine*[43] (franțuzește), *The lost Princess*, *The Voice on the Mountain*, precum și alte cărți cu descriere a țării, a frumuseților ei, istoria poporului românesc și arta lui.

Vizita M[ajestății] S[ale] a înălțat conștiința multor fii ai neamului, cari se păreau pierduți în oceanul neamurilor din America.

Între timp M[ajestatea] S[a] Regele Ferdinand îmbolnăvindu-se acasă și împrăștiindu-se prin America știri fantastice despre stările din țară, M[ajestatea] Sa Regina s-a decis să vie acasă.

Ultima vizită o făcuse în orașul Indianapolis. Primarul acestui oraș îi prezentă o cheie de aur a orașului. Regina i-a răspuns: *nu m-ați primit ca pe o Regină, ci ca pe o femeie. În totul a fost accentul umanității. Fiind în preajma plecării în țara mea, rog ca amintirea mea să Vă rămâie în suflet. Și când vizita mea va fi ca o legendă, ca să fie o legendă frumoasă. Simt că în viitor nu puteți auzi de România fără să Vă gandiți la mine. Dacă veți auzi pe cineva vorbind de rău România – de țara mea – gândiți-Vă la mine!*

---

[43] Varianta completă, în limba engleză însă, a titlului lucrării publicate de Regina Maria în anul 1917 este *The Story of Naughty Kildeen*.

În Indianapolis e biserica românească, unde a primit-o Pă[intele] I[oan] Truția, cu întreagă colonia.

Regina le-a vorbit din suflet: *sunt foarte mișcată, văzând atâția oameni din poporul meu aici, cari au păstrat în inimă iubirea țării de naștere la un loc cu dragostea de țara adoptivă. Fiți credincioși ambelor țări. Îmi pare rău că copiii nu sunt aici (Prințul Nicolae și cu Principesa Ileana veneau cu automobilul). Doresc ca uitându-vă la copiii voștri să vă gândiți la copiii mei, iar Eu îmi voi aduce aminte de copiii voștri, când voi privi la ai mei!*

Fruntașul din colonie, Al. Lupeanu a prezentat Reginei un dar: o miniatură de aur cu trei diamante a vestitei statui a eroilor din războiul independeței americane și a spus:

În acest sfânt lăcaș, care este cea mai potrivită instituție pentru comunicarea gândului și a sufletului, Vă spunem că n-am îndrăznit să visăm acum 20 de ani, când am zidit biserica să putem primi ca oaspe pe Regina neamului românesc. Închinându-ne M[ajestății] S[ale] Regelui Ferdinand Vă rugăm să-i spuneți că, în ciuda Oceanului Atlantic care ne desparte, noi îi păstrăm iubirea, lealitatea și admirația.

La 24 noiembrie 1926 M[ajestatea] Sa s-a îmbarcat, plecând acasă.

Printr-o circulară, trimisă preoților noștri din America, le-am cerut date complete despre această regală vizită, care vă rămâne un eveniment istoric pentru coloniile noastre de peste Ocean.

Preoții noștri, cu toate neajunsurile lipsei de organizație corespunzătoare prestigiului țării și al ortodoxiei, au dat vizitei regale importanța ce o comportă, încredințându-se câtă atențiune dă Regina țării, credinței strămoșești, pavăza tuturor bucuriilor suflării românești în orice parte a lumii.

Între preoții noștri de acolo un număr sunt fără pregătire teologică și au fost hirotoniți de ierarhi străini.

Dintre preoții noștri, unii își dau silința să înființeze școli românești. S-a remarcat mai ales preotul Simion Mihălțan din Indiana Harbor și Victor Mureșan din Chicago, pe care i-am distins, acordându-le dreptul de a purta brâu roșu. Preotul Grig[ore] Băloiu printr-un accident a răposat primăvara aceasta. De asemenea, a răposat preotul Ilie Jida, originar din Sadu, jud. Sibiu.

Cu aproape toți preoții străm în legături, trimițându-le pastoralele noastre și dându-le instrucții și îndrumări în opera grea ce au să săvârșească acolo.

Cu acestea, Vă rugăm să binevoiți a luat act despre situația cre-d[incioșilor] din America.

Nicolae,
T. Scorobeț

[Sibiu], Șed[ința] bis[ericească], 13.V.[1927]

AAS III, 1 - 927, 4480. (concept)[44]

94

Nicolae Bălan către Vasile Pahone

Nr. 5593

Dr. Vasile Pahone, avocat, Bistrița
Stimate Domnule,

Avem onoarea a Vă aduce la cunoștință că suntem în posesia scrisorii din 5 mai a[nul] c[urent] a Cuc[ernicului] Victor Mureșan, adm[inistrator] protop[opesc] în Chicago prin care ne avizează că vine în concediu pe trei luni, în chestii familiale, și dorește să fie primit în audiență spre a ne raporta verbal despre situația bisericească din America.

Deoarece prin scrisoarea amintită cerea să-i dăm răspuns pe adresa D[umnea]v[oastră], Vă rugăm să-l înștiințați că dorim să-i acordăm audiența cerută. Cum însă peste vară vom absenta din țară, e necesar să ne avizeze înainte de a pleca la Sibiu și să se conformeze înștiințării ce i-o vom face cu privire la ziua când vom fi acasă.

Primiți St[imate] Domnule, odată cu arh[iereștile binecuvântări], asigurarea deosebitei noastre consid[erațiuni]

Nicolae,
T. Scorobeț

[Sibiu] 28.V.1927

AAS III, 1 - 927, 5593. (concept)

[44] Varianta oficială a actului se găsește atașată la documentul nr. 6334.

95

Raport despre primirea M[ajestății] S[ale] Regina Maria a României în orașul St. Paul, Minnesota, Statele Unite la 21 oct[ombrie] 1926

Majestatea Sa Regina a fost invitată a vizita orașul St. Paul și Minneapolis-ul din partea Societății „St. Paul Assocciation", pe lângă aceasta fu invitată și de D[omnu]l Luis Bill, directorul Băncii „First National Bank" și marele proprietar de transporturi și al trenului „Great Northern", carele a lăsat a se face prin transformare și fărbuire un vagon direct pentru acest festival pe seama M[ajestății] Sale, adăugat fiind la trenul regal.

Pentru pregătirile trebuincioase la primirea M[ajestății] S[ale] din partea poporului român s-au făcut următoarele:

S-au adunat în 15 oct[ombrie] 1926 românii din St. Paul și South la consfătuire, unde și-au ales un comitet de primire din 7 persoane, anume: D[om]nii: Mihail Cioban președinte, Nicolae Brătoiu secretar, iar în comitet, Nicolae Niciu, Vasilie Băgăian, Gligor Ardelean, Gheorghe Ivașcu și Petru Muntean. Comitetul s-a pus în coînțelegere cu primarul orașului (aici numit mayor) D[omnu]l Laury C. Hodgson (cetește Hudson) pentru a-i admite și pe români la primirea M[ajestății] S[ale] la gară, ceea ce li s-a și dat.

Primirea, la început, era proiectată a fi numai la gară, însă cu două zile înainte de sosire, s-a schimbat planul, căci în 29 oct[ombrie] primește D[omnu]l primar o depeșă regală cum că are dorința a vizita și colonia română și biserica lor, la orele 4.15 p.m.

Sâmbătă, în 30 oct[ombrie], secretarul Comitetului parohial Nicolae Niciu primește de la Oficiul Consulatului român din Chicago o depeșă *ca toți românii să fie îmbrăcați în costume naționale*, care ordin, după posibilitate, s-a și executat.

Comitetul de primire a fost angajat a decora străzile în districtul românilor pe o rază de 1 milă pătrată, precum și biserica, pe care le-au îndeplinit în modul cel frumos posibil. Străzile le-au împodobit cu drapele române – americane cari au costat 115 dolari. Biserica a fost

decorată cu flori, iar pentru M[ajestatea] Sa s-a adus un tron special în valoarea de 1000 dolari pentru a cărui folosință parohia a solvit 70 dolari, covoarele astrahane au decorat, nu numai interiorul bisericii, ci chiar și drumul din marginea străzii până la intrarea în biserică. Fiecare român a avut un buton cu chipul reginei pus pe piept, fără de care nu putea intra nici în biserică, nici pe peronul gării, precum și un drapel în mână.

Primirea la gară

Întru primirea M[ajestății] S[ale] – din partea românilor a plecat tot poporul român, având în frunte drapelele Societății „Augustina" și „Alexandru cel Bun". Gara a fost decorată de semenea cu drapele și covoare de primă calitate. În sala cea mare de așteptare era așezat un tron. La 3.30 p.m. sosește trenul, afară pe peron e primită de D[omnu]l primar al orașului (mayor) Larry C. Hodgson împreună cu suita sa, care a bineventat-o, de aici intră în sala cea mare de așteptare, unde muzica militară a Regimentului 30 de infanterie din Fort Snelling intonează „imnul regal român" după care copiii școlari români au cântat *Regina României* o poezie sub conducerea cantorului Gheorghe Cristea. Președintele comit[etului] de primire, D[omnu]l Mihail Cioban o bineventează în numele poporului român în limba englezească, iar D[omnișoa]ra Silvia Brătoiu îi predă un buchet de flori. Terminându-se astfel partea oficială, M[ajestatea] S[a] Regina a chemat la sine poporul român și de pe tron se adresează către popor cu următoarele cuvinte: *De unde sunteți de acasă?* La ce răspunde secretarul Comitetului parohial D[omnu]l Nicolae Niciu: *suntem din Transilvania și Banat*. *Cu ce vă ocupați?* Răspuns: *Lucrăm în fabrici*. Adresându-se copiilor: Știți voi să vorbiți românește? Ei au răspuns: Știm, că avem școală și biserică, la cari a răspuns M[ajestatea] S[a] Regina: *Am să vă vizitez biserica*.

Terminându-se convorbirea a plecat la o stațiune de radio ce era în gară, de unde a vorbit publicului american din oraș și din jur. De aici a fost condusă la edificiile capitalei statului Minnestota, unde a fost primită de governorul, D[omnu]l Theodor Christianson, carele au și bineventat-o, vizitează interiorul edificiilor, apoi pleacă la biserica românească. Aici erau întru așteptarea Sa circa 75.000 oameni, unii

suiți pe acoperișul caselor, alții în pomi, iar alții sus pe automobile. Siguranța era fortificată prin o companie de soldați, cu 24 polițiști și 24 motocicliști și poliția secretă.

La biserică a sosit M[ajestatea] S[a] la orele 4.20 p.m., unde la coborârea Sa din automobil o primește comitetul de primire, carele cu întreg poporul s-a reîntors de la gară până M[ajestatea] S[a] a vizitat edificiile capitalei statului.

În ușile bisericii, cu crucea și Evanghelia în mână pe cari M[ajestatea] Sa le-a sărutat, o primește preotul Moise Balea conducând-o până la tron. S-a servit un scurt *Te Deum* și o cuvântare patriotică din partea preotului, la care M[ajestatea] Sa mulțumește, iar D[oam]na Iulia Peter îi predă un buchet de flori, încântată de împodobirea bisericii, la ieșire a intrat din nou în conversări cu femeile, întrebându-le de câtă vreme sunt în America și când au de gând să se reîntoarcă în țară?

De aici a plecat în Minneapolis, orașul vecin, 6 mile depărtate, unde fiii săi Prințul Nicolae și Principesa Ileana erau acolo vizitând moara de făină, care e cea mai mare din lume, iar Principesa Ileana a jucat jocul *Tennis* pe care l-a pierdut. După vizitarea orașului Minneapolis s-a reîntors la St. Paul, la D[omnu]l Luis Hill, unde a luat cina. De aici a fost condusă la „St. Paul Hotel”, unde i se pregătise camere speciale pentru a se putea odihni. Iar la orele 11 noaptea a și plecat din orașul St. Paul cu trenul pe linia Sourlington, la North Dakota, la Chicago, Illinois. Astfel a fost primită M[ajesatea] S[a] Regina în St. Paul, Minnesota.

Opiniune publică

Chiar dacă vizita M[ajestății] Sale nu ar fi avut alt folos pentru țara noastră românească decât faptul de a o populariza și a o face mai cunoscută înaintea americanilor, totuși călătoria Sa a adus însemnate foloase atât pentru noi cei de aici, cât și pentru cei de acasă.

Spiritul nostru se deosebește mult și în multe privințe de modul lor de gândire, concepere și de a privi atât lucrurile, cât și stările sufletești. Ei trăiesc relativ izolați, între ceste două Oceane, independenți prin faptul că sunt un popor mare, bogat, civilizat și țara produce atâtea alimente, încât pot îndestula și pe alții cu un surplus de 25 %.

Americanii cei de seamă toți trec Oceanul pe timpul de vară în Europa în centrele mai mari, unde unii se distrează, alții studiază, cari prin simțul lor practic vreau să vadă și să constate totul direct și prin ochii proprii.

Deci nu e de mirat, că în urma astor fel de împrejurări ei arată oarecare indiferență față de stările și lipsurile altora, îndeosebi cu cei ce n-au contact direct cu țara lor. Prezența M[ajestății] Sale, cu inteligența, vioiciunea și prestanța care o caracterizează, atât de deosebit, au apropiat-o puternic de sufletul și interesul americanilor, această simpatie și atențiune s-a răsfrânt și asupra noastră a românilor aflători aici și și asupra țării noastre de acasă. Simpatizarea sinceră și considerarea din partea acestui însemnat popor, valorează tot atât ca și o puternică alianță.

Țara românească, oricât de intensă și abilă propagandă să fi făcut, totuși nu ar fi reușit a înregistra efectele folositoare în toate privințele ale vizitei regale.

De un timp încoace, străinii cari nu ne-au cunoscut pe deplin, azi ne arată simpatii și cu gelozie spun: *că mândri putem fi că are Țara Românească o Regină atât de prudentă etc.* Chiar însuși președintele țării America, Calvin Cooli[d]ge, știind că are de a primi pe o Regină de rară inteligență, a trebuit ca să studieze dicționarele ca să poată afla cuvintele potrivite și mai înalte, la primirea Ei, cel puțin așa e versiunea între oameni, chiar americani. A avut o primire adevărat regală, în Măreția ei.

Din aceste multiple puncte de privire, se cade a ne bucura, iar M[ajestăților] Sale și Altețelor Lor Regale a le prezenta, cu vie și sinceră emoțiune, omagiile noastre de respect, afecțiune, devotament și mulțumire pentru modul strălucit, cum M[ajestatea] Sa a știut să reprezinte țara noastră română și poporul român înainte americanilor.

Pr[eot] Andreiu Moldovan,
Misionar

St. Paul, Minnesota, la 28 mai 1927

AAS III, 1 - 927, 8769.

96

Ioan Truția către Nicolae Bălan

Oficiul parohial român ortodox,
Gary Indiana
Nr. 28/1927 Par.

Înalt Preasfințite Stăpâne!
Preavenerat Consiliu arhiepiscopesc!

În conformitate cu Înaltul ordin nr. 3151 din 26 martie 1927 Pres. – primit cu întârziere aici – privitor la vizita Maj[estății] Sale Reginei Maria în America, cu supunere fiască vin a raporta următoarele:

Îndată ce am aflat despre data precisă a sosirii Maj[estății] Sale în America, în numele coloniei românești din orașul Gary, Ind., am trimis prin Legația română din Washington D.C., o scrisoare prin care am invitat pe M[ajestea] Sa, ca cu ocazia vizitei ce va face-o orașului Gary, - orașul supranumit „de oțel" având cele mai mari fabrici de oțel din lume aici, puse sub conducerea Preș[edintelui] Judge E. H. Gary, al cărui nume îl poartă orașul – și care vizită am văzut că este pusă în programul oficial (itinerar), să binevoiască a vizita și colonia românească din acest oraș și așezămintele ei. De la Legația română ni s-a răspuns că îndată după sosirea Maj[estății] Sale la Washington, invitarea noastră va fi prezentată Maj[estății] Sale și că se va face tot posibilul ca dorința noastră să fie satisfăcută. În timpul petrecerii Maj[estății] Sale în Chicago, - oraș vecin – în ziua de luni, 15 noiembrie 1926, cu un tren special a venit cu întreaga suită la Gary, pentru a vizita marile fabrici de industrie a oțelului, dar ca oaspe a Direcțiunii Fabricilor și nu ca oaspe a[l] orașului, deși primarul orașului Gary a invitat oficios în numele orașului întreg pe Maj[estatea] Sa să viziteze și orașul. Vizita totuși nu s-a putut acorda orașului, cum ni s-a spus din cauza scurtimii timpului și poate și din cauză că cei de la Chicago doreau să o aibă pe Maj[estatea] Sa cât mai mult acolo. Vizita a durat – cu un tren special prin fabrică – mai bine de o oră în care timp Maj[estatea] Sa, trecând printre miile de muncitori ai fierului și oțelului, cu cari s-a

întreținut din când în când, întrebând la un moment dat un grup de muncitori dacă este vreun român printre dânșii, și prezentându-se unul, - un sas din România că e vorba românește, Maj[estatea] Sa i-a întins mâna și l-a întrebat mai multe, omul răspunzându-i încântat la toate și aclamat de tovarășii lui, scenă ce a fost imediat fotografiată și publicată în ziare sub inscripția: „Regina României vorbește cu un fost cetățean al României și fost supus al M[ajestă-ții] Sale". (Fotografia aceasta a fost reprodusă de ziarul *Libertatea* din Orăștie, în *Foaia Interesantă* Nr. 9, din 24 febr[uarie] 1927). În scurta vizită făcută prin fabrică – cum scrie ziarul *Gary Post-Tribune* Maj[estatea] Sa și-a înmulțit numărul admiratorilor cu numărul celor 14.000 de lucrători ce se găseau în lucru. Locuitorii curioși ai orașului, cari în număr mare s-au adunat la porțile fabricii ca să o vadă, nu toți au avut norocul de a o vedea, ci numai câțiva puțini cari s-au așezat la locul unde s-a oprit trenul special cu care a venit de la Chicago și cari neputându-și stăpâni bucuria au izbucnit în strigăte de „Să trăiască" – ceea ce pe cât de neașteptat, pe atât de plăcut a surprins pe Maj[estate] Sa. Colonia românească din Gary și deci parohia și biserica noastră nu a avut fericirea de a fi vizitați de Maj[estatea] Sa, deși ne pregătisem pentru aceasta cu tot ce puteam să dovedim Maj[estății] Sale dragostea românului de lege, neam și dinastie.

Fiindcă am fost înainte avizați că Maj[estatea] Sa nu va vizita orașul nostru, românii din Gary, cu mic și mare, am mers la Chicago, luând cu toții parte la primirea ce s-a făcut înalților oaspeți, duminică în 14 no[iembrie] 1926, la biserica românească, precum și la recepția ce s-a aranjat după „Te Deum-ul" de la biserica ort[odoxă] în hala cea mare de la „Congress Hotel", unde Maj[estatea] Sa a vorbit românilor adunați să o vadă și audă. La serviciul religios de la biserica ort[odoxă] din Chicago am participat și subsemnatul, invitat fiind de către păr[intele] admin[istrator] pro[to]p[o]p[esc] Victor Mureșan. De la Gary, românii ne-am dus la Chicago cu 5 autobuzuri mari, cam 200 – 250 de persoane. Toți ne-am reîntors de la Chicago mulțumiți sufletește și mândrii de a fi români, cu puterile împrospătate și voioși de a munci și mai cu zel în viitor pentru păstrarea și ducerea la și mai mare înflorire a numelui bun ce vizita Maj[estății] Sale a creat pentru neamul și țara noastră, atât de puțin cunoscute înainte de această țară și de neamul și locuitorii ei.

Nouă, preoților români și familiilor noastre, ni s-a acordat din partea diferitelor comitete încredințate cu aranjarea festivităților de primire a oaspeților Suverani, atențiunea și locul cuvenit. Am fost invitați și am luat parte la actul vizitei făcute îndată după sosirea la Chicago de către Maj[estatea] Sa și Altețele L[or] Regale, primarului orașului Chicago, la oficiul de la Primărie, apoi seara, în aceeași zi a sosirii, în 13 noiembrie 1926, am luat parte, - prin invitație specială la recepția de gală, aranjată în hala cea mare de la „Drake Hotel" în Chicago, unde am fost prezenți fiecare personal împreună cu alții – peste 1400 de persoane, M[ajestățile] Sale și A[ltețele] L[or] Regale.

Cu ocazia vizitei făcute de M[ajestatea] Sa în orașul Indianapolis, Ind., capitala statului Indiana, - în ziua de miercuri, 17 noiembrie 1926 – subscrisul am fost invitat de către colonia românească de acolo și în special de către comitetul parohial al Bisericii noastre ort[odoxe] române *Sf. Constantin și Elena* de a oficia „Te Deum-ul", cu ocazia vizitei înalților oaspeți la biserica românească. Primirea acordată înalților oaspeți de orașul Indianapolis a fost – deși timpul vizitei scurt de tot – una dintre cele mai frumoase din câte s-au făcut în America, ceea ce a remarcat însăși M[ajestatea] Sa Regina. După primirea de la gară și vizita la Monumentul soldaților, la Biblioteca orașului – unde Maj[estatea] Sa a fost bineventată de primarul orașului și prezentată cu o cheie de aur a orașului, apoi după vizita la guvernatorului statului, la Casa statului, unde au fost bineventați de guvernatorul, înalții oaspeți, cu întreaga suită au mers la modesta bisericuță ortodoxă, unde întreaga colonie românească din oraș și jur aștepta cu Biserica frumos decorată și luminată. După obișnuita primire de la intrare, un cor american a cântat Corul Aleluia, din opera „Mesia" de Handel, lucru ce a impresionat foarte plăcut pe Maj[estatea] Sa. Subscrisul am oficiat un scurt „Te Deum" după terminarea căruia în numele românilor din oraș am mulțumit M[ajestății] Sale pentru bucuria ce a pricinuit românilor de acolo prin deosebita cinste de a-i vizita, asigurând pe M[ajestatea] Sa de recunoștința și loialitatea noastră a tuturor față de Tron și Dinastie și rugându-o să ducă M[ajestății] Sale Regelui asigurări din partea noastră că deși departe de țară vom continua a rămânea totdeauna vrednici păstrători ai naționalității și legii noastre strămoșești, neîncetând a fi în același timp, cetățeni pașnici și observatori de legi și harnici muncitori ai patriei adoptive.

Maj[estatea] Sa, întinzându-mi mâna, a binevoit a-mi mulțumi pentru cuvintele adresate și a vorbit apoi - și în românește și în englezește – mulțumind tuturor pentru primire și îndemnând pe români a nu-și uita de patria de naștere, de limba strămoșească și să fie cetățeni vrednici ai patriei adoptive. M[ajestatea] Sa a spus apoi că regretă foarte mult că A[ltețele] L[or] R[egale], Principele Nicolae și Principesa Ileana, - cari veniseră cu automobilele de la Chicago, - nu au putut lua parte la serviciul religios, pe motiv că A[lteța] Sa Regală, Principesa Ileana, a avut pe drum un accident cu automobilul, din fericire fără nicio urmare rea, și au sosit mai târziu. Tocmai când M[ajestatea] Sa era gata să părăsească biserica, a sosit și A[lteța] Sa Principele Nicolae, care fusese de a vizitat în pripă marea fabrică de automobile „Stutz". Românii din Indianapolis au prezentat M[ajestății] Sale reginei o replică în aur a "Monumentului soldaților" din acest oraș, apoi A[ltețelor] L[or] R[egale] câte un serviciu de creion și peană – cu cerneală (fountain pen) tot din aur, în afară de multele buchete de flori. La coborârea celor două trepte din fața altarului, M[ajestatea] Sa Regina – obosită de atâta drum – a lunecat și a căzut pe una din trepte, fiind îndată ridicată de către governorul Jackson și fără a se fi lovit, ba chiar fără a fi fost observat micul accident aproape de nimenea din biserică, deși foile l-au publicat îndată. După ieșirea din biserică, înalții oaspeți au luat parte la frumosul banchet ce s-a dat la „Comercial Club" cel mai elegant local din oraș, la care câteva sute de persoane au fost invitate, între cari și subsemnatul. După vorbirile de bineventare a vorbit admirabil M[ajestatea] Sa despre frumusețile României și despre însușirile frumoase a[le] „poporului meu" stârnind lacrimi în ochii ascultătorilor. Vorbirea a fost transmisă prin radio în toată America și reprodusă apoi de către toate ziarele mari.

Tot ce au scris ziarele americane din Indianapolis despre această vizită și de titlurile ei, altătur la acest raport împreună cu cele scrise de ziarul *Gary Post Tribune* despre vizita făcută prin fabricile de oțel din Gary. Din ele, Î[nalt] P[rea]s[finție], Vă veți putea convinge și mai mult despre frumoasele primiri ce s-au făcut Suveranei Țării Românești și Înaltei Suite. În legătură cu trimiterea acestor ziare îmi permit a ruga pe Î[nalt] P[rea]s[finția] Voastră ca întrucât după citirea lor, ele nu V-ar mai fi de lipsă, să binevoiți a mi le retrimite sau a le preda D[omnu]lui asesor consistorial Dr. George Proca să mi le păstreze, deoarece subscrisul am o colecție întreagă a celor mai

multe articole din ziarele românești și mai ales americane, ce s-au scris de la sosirea, mai bine zis înainte de sosirea M[ajestății] Sale în America, și până la plecare împreună cu fotografiile publicate și a-și dori să mi le păstrez în un album ce am alcătuit din ele.

Vizita M[ajestății] Sale și a A[lteților] L[or] R[egale] în America și în unele din coloniile noastre românești a fost pentru noi românii nu numai cea mai frumoasă sărbătoare națională, a cărei plăcută amintire va dăinui cât va trăi român pe aceste plaiuri, ci influența ei binefăcătoare din punct de vedere național și religios, a adus și va aduce în viitor tot mai frumoase roade. Nu numai că – cum a spus M[ajestatea] Sa în vorbirea de adio ținută la plecarea din Chicago – prin această vizită a voit „ca poporul american să ia la cunoștință că pe mapa Europei este „țara mea" România" pe care dorește ca poporul american să caute a o cunoaște, atât țara, cât și poporul ei mai de-aproape, „ținând cont de aceea că de câte ori veți lovi cu ceva în interesele acestei țări, veți lovi sufletul simțitor al Reginei ei" etc., dar această neuitată vizită a dat un sprijin și un avânt de neprețuit muncii noastre, a acelora cărora ni s-a încredințat îndatorirea sfântă de a menține trează conștiința națională și neștirbită credința strămoșească în sufletul fiilor neamului nostru și a urmașilor lor pe aceste plaiuri.

Un rezultat imediat, însemnat pentru Biserica noastră aici, în legătură cu vizita M[ajestății] Sale la Indianapolis, a fost de exemplu faptul că membrii parohiei noastre ortodoxe de acolo, care de 5 sau 6 ani au avut ca preot pe unul Crăciun Mechea, din cei hirotoniți la New York și și între aceștia unul dintre cei mai slabi, dar pe care l-au preferat față de părintele I[oan] Stănilă atunci când dânsul li s-a prezentat ca să ocupe parohia unde Î[nalt] P[rea]s[finția] Voastră l-ați trimis, - au văzut acum și s-au convins că au greșit atunci și că vremile de azi cer mai mult de la un preot decât este în stare, cel pe care l-au avut, să le poată da și rușinați mi-au cerut telegrafic să mă duc eu să servesc și să conduc primirea la biserică, iar după vizită, după ce au văzut și au auzit ce și cum s-a petrecut, nu numai ca au abzis lui Crăciun Mechea postul, ci au și scris îndată păr[intelui] admin[istrator] protopopesc V[ictor] Mureșan la Chicago, că vreau preot „calificat", rugându-l să le stea în ajutor, scriind în scrisoarea lor între altele următoarele: „numai acum a realizat poporul nostru pacostea în care ne-am aflat de mai bine de 5 ani", „azi pe toate buzele se șoptește preot ne trebuie și nu paraziți (sic)". Reușita se

datorește venirii Părintelui Truția la festivitățile făcute cu ocazia vizitei M[ajestății] Sale Reginei la noi, când poporul adunat a auzit rugăciunea și vorbirea Păr[intelui] Truția executată cu atâta măiestrie încât la tot poporul i-a rămas pe suflet (sic)”. Acum, chiar dacă vorbirea subscrisului nu a fost „măiastră” și lăsând la o parte orice laudă în legătură cu persoana mea, ei au văzut că totuși este deosebire și îndată au și publicat concurs de preot cu condiția că numai preot calificat din țară poate concura. E rău, numai că mi se pare nu va mai fi cine, că colegii sunt toți în parohii și chiar dacă vine unul, rămânea parohia aceea fără preot bun.

Rugându-Vă să binevoiți a lua la cunoștință acest raport al meu și cu întârziere, cauzată de împrejurări independente de mine, am rămas al Înalt Preasfinției Voastre și a Preaveneratului Consiliu arhiepiscopesc,

supus fiu sufletesc,
Preot Ioan Truția,
Paroh ort[odox] român

Gary Indiana la 12 iunie 1927

AAS III, 1 - 927, 7454.

97

Simion Mihălțan
către Consiliu arhiepiscopesc din Sibiu

P[rea] V[enerat] Consiliu arhiepiscopesc o[r]t[odo]x român, Sibiu
Cu umilință vin a așterne P[rea] V[eneratului] Consiliu
următorul scurt raport

În ziua de 15 mai am sfințit cu toată pompa cuvenită drapelele: român și american ale parohiei. La serviciul divin am fost asistat de Păr[intele] Andrei Moldovan din St. Paul, Minn.

A fost o adevărată zi de bucurie și mulțumire pentru întreaga colonie. Ar fi foarte potrivit, dacă la astfel de ocazii ar colabora mai mulți preoți. Durere însă, că atât preoții, cât și parohiile din America nu-și dau niciun concurs. Fiecare trăiește aparte de capul lui. Nu-i mirare că nu putem realiza un progres cum ar trebui.

Cât privește colecta pentru mănăstirea Brâncoveanu, am onoare a raporta, că până în prezent am subscris cam circa 60 mii Lei, care sumă o voi trimite-o P[rea]v[eneratului] Consiliu arhiepiscopesc cândva în luna iulie.

Acestea sunt deocamdată ceea ce pot raporta P[rea]v[eneratului] Consiliu până la datul prezent.

Plecat fiu,
Rev. S. Mihălțan,
paroh ort[odox]

Indiana Harbor, Ind., la 21 iunie 1927

AAS III, 1 - 927, 6744.

98

Extras din Protocolul Adunării eparhiale din anul 1927

Ședința V, ținută la 24 mai 1927

Prezident: Mitropolitul
Notar: Dr. Liviu Jonașiu
Nr. 74

Aceeași comisiune prin același raportor prezintă actul Consiliului arhiepiscopesc din 13.V. a[nul] c[urent] Nr. 4480 despre situațiunea credincioșilor noștri din America.

La propunerea comisiunii:

Adunarea eparhială invită Consiliul arhiepiscopesc să intensifice raporturile cu preoții și credincioșii noștri din America, iar în ziarul *Lumina satelor* să deschidă o pagină a românilor de peste Ocean legându-i astfel și mai mult de patria și biserica lor veche și dând și cetitorilor de acasă un nou punct de atracțiune.

Estradat prin:
secretar [...][45]

Sibiu, 21.VI.1927

[45] Semnătura olografă este indescifrabilă.

Rezoluție

Spre știre.

Tr. Scorobeț

AAS III, 1 - 927, 6334.

99

Comisia bisericească către Nicoale Bălan

Înalt Preasfinţite Părinte,
Venerabilă Adunare Eparhială,

Comisiunea bisericească, după citirea entuziastului raport nr. 4880/1927 relativ la situaţia bisericească a credincioşilor noştri din America şi călătoria M[ajestăţii] Sale Reginei noastre în noul continent, cu onoarea îşi ia voie să propună Adunării eparhiale ca să fie rugat Î[nalt] P[rea]s[finţia] Sa Arhiepiscopul şi Mitropolitul nostru Nicolae să solicite o audienţă la Palat, cu care ocazie să tălmăcească M[ajestăţii] Sale Reginei Maria, pe lângă omagiile de credincioşi supuşi şi mulţumirea şi recunoştinţa Adunării eparhiale pentru cercetarea credincioşilor ortodocşi aparţinând Arhiepiscopiei noastre, pentru căutarea lăcaşurilor noastre de închinare de acolo, şi în general pentru tot ceea e a contribuit cu faptele şi cuvintele ca să întărească sentimentul religios al românilor din America şi alipirea lor către Biserica strămoşească.

Comisia mai propune ca să se invite Consiliul arhiepiscopesc să intensifice raporturile cu preoţii şi credincioşii noştri din America, - iar în ziarul *Lumina Satelor* să deschidă o pagină a românilor de peste Ocean, legându-i astfel şi mai mult de patria şi Biserica lor veche şi dând şi cititorilor de acasă un nou punct de atracţie.

Referentul,
Prot. […][46]
Preot, Aurel Crăciunescu

[Sibiu, iulie 1927]

AAS III, 1 - 927, 8310.

[46] Semnătura olografă este indescifrabilă.

100

Consiliul eparhial ortodox român din Oradea către Nicolae Bălan

Nr. 1496/1927

Înalt Preasfinției Sale,
Dr. Nicolae Bălan, Arhiepiscop și Mitropolit, Sibiu

Înalt Preasfințite Stăpâne,

Alăturat sub ·/· cu smerenie înaintăm cererea și documentele preotului Matei Crăciun, hirotonit în America, de prezent domiciliat în Eparhia Oradea, pe lângă rugămintea ca după censurarea lor să binevoiți a ne lămuri asupra chestiunii dacă hirotonirea obținută de la episcopul rus din New York poate fi considerată de canonică sau ba.

Înalt Preasfinția Voastră având jurisdicția asupra parohiilor din America, cunoașteți raportul canonic dintre biserica noastră și episcopul rus din New York, deoarece înainte de a ne pronunța asupra primirii în clerul eparhial a lui Matei Crăciun, Vă rugăm a ne comunica avizul Înalt Preasfinției Voastre în această chestiune.

Primiți, Înalt Preasfințite Stăpâne, smeritele noastre închinăciuni.

În absența P[rea]s[finției] S[ale] D[omnu]lui Episcop,
Andrei Crișanul, arhiereu vicar episcopesc

Oradea în 5 iulie 1927

AAS III, 1 - 927, 6767.

101

Nicole Bălan către Roman I. Ciorogariu

Preasfinției Sale Roman I. Ciorogariu,
Episco ort[odox], Oradea Mare
Preasfinția Voastră!

Referindu-ne la adresa cu Nr. 1496 din 5 iulie a[nul] c[urent] în chestia hirotoniei individului Matei Crăciun, cu onoare Vă aducem la cunoștință că sus-numitul n-a fost considerat în rândul preoților misionari ai Mitropoliei noastre în America, n-a stat în legături canonice cu noi și nici cu organizația oficială a protopopiatului ort[odox] din America.

La apelul nostru, adresat anii trecuți tuturor indivizilor cari au primit hirotonia prin ierarhi ortodocși, sus-numitul n-a prezentat acte de hirotonie, nici alte dovezi spre a ne pronunța asupra recunoașterii ori invalidării pretinsei hirotonii.

Deoarece o seamă de astfel de indivizi au prezentat actele solicitate și unii din ei s-au dovedit zeloși în funcții preoțești, i-am tolerat întrucât au intrat în organizația oficială și am putut constata că nu sunt pasibili de piedici canonice.

Ierarhul rus, Stefan Dzubay, care l-a hirotonit, a fost episcop gr[eco]-cat[olic], revenit la ortodoxie, iar azi excomunicat din Biserica Ortodoxă prin Sinodul episcopesc rusesc.

Întrucât individul Matei Crăciun posedă acte în regulă de căsătorie și nu e pătat, iar din biografie și din activitatea sa pastorală se poate constata că a dovedit zel și a avut o viață fără de prihană, credem că-l puteți admite la un examen sumar din elementele credinței și ale ritului sfintei noastre Biserici și eventual s-ar putea și admite la funcția preoțească pe o vreme de criză de preoți.

Noi avem în Arhidieceză doi preoți hirotoniți în America și suntem mulțumiți cu prestațiile lor.

Sub ·/· restituim dosarul spre a proceda cum veți crede de cuviință.

Primiți, Preasfințite în Hr[isto]s Frate, ale noastre îmbrățișări,

Nicolae,
T. Scorobeț

[Sibiu] 8.VII.[19]27

AAS III, 1 - 927, 6767. (concept)

102

Sinodul parohial din Youngstown către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu

Preavenerat Consistoriu arhidiecezan,

Duminică în ziua de 17 iulie 1927, parohia ortodoxă *Sfânta Treime* din orașul Youngstown, Ohio, America de Nord, ținând Sinod parohial și din motivul că parohul nostru Păr[intele] Ioan Podea și-a înaintat demisia de paroh al bisericii noastre, Sinodul a decis de a ruga pe Preaveneratul Consistoriu de a ne trimite un preot din țară, fiind parohia cu prima zi din luna septembrie a[nul] c[urent] vacantă.

Fiindcă sediul protopopesc a fost în Youngstown, Ohio, și de prezent neavând administrator protopopesc în America, Vă rugăm, dacă este posibil, a ne trimite chiar un administrator protopopesc.

Condițiunile sunt următoarele:

Preotul trimis să fie un om foarte *onest*, dacă se poate să fie un orator cât de bun, să se oblige a săvârși toate serviciile religioase și să se deoblige de a ținea școală cu copiii părinților români, cari sunt cam peste o sută la număr, în lunile de vacanță de peste vară și în timpul anului școlar în fiecare sâmbătă.

Preotul, care va veni, este strict obligat a se ținea de sus amintitele condițiuni, că la caz contrar poate se nasc neplăceri.

Pentru serviciul preoțesc va primi următoarele:

salar lunar ... 135 dolari (unasutătreizecișicinci dolari),

stolele obișnuite de până acum,

salariul învățătoresc, în conformitate cu deciziunea Comitetului școlar.

Spezele de drum îl privește pe preotul care o să vină.

Sinodul bisericii noastre a mai decis de a ne abține de la deschiderea concursului în America, crezând că vom putea avea rezultatul cuvenit de la Preaveneratul Consistoriu până la ziua de 10 septembrie a[nul] c[urent], însă, dacă până la sus numita dată nu vom avem răspuns imediat, se va deschide concurs pentru preoții aflători deja în America nevoind ca parohia să fie vacantă.

În spernanța că Preveneratul Consistoriu va asculta cererea noastră, am rămas ai Preaveneratului Consistoriu fii.

Din Sinodul parohial al bisericii ortodoxe *Sfânta Treime,* ținut în ziua de 17 iulie 1927.

Neculae Tecușan, președinte
Emil Ramba, secretar

Dat la Youngstown, Ohio, în ziua de 18 iulie 1927

AAS III, 1 - 927, 7603.

103

Victor Mureșan către Nicoale Bălan

Înalt Preasfințite Stăpâne,
Preavenerat Consiliu Arhiepiscopesc,

Plecat din Chicago și sosit în patrie, pentru a-mi aranja multele năcazuri familiale, de care nu sunt scutit, îmi iau îndrăzneala să Vă prezint ultimul raport referitor la situația Bisericii noastre din S[statele] U[unite].

În general, am onoarea să precizez următoarele:

În toate parohiile este liniște și preoții, fiecare după puterile și convingerile sale, sunt la postul lor. În urma alegerii păr[intelui] Andrei Moldovan, la St. Paul, Minn., unde s-a strămutat la 19 decembrie 1926, a devenit vancată parohia din Warren, O., unde a fost ales pe bază de concurs preotul Octavian Mureșan. În parohia din Akron, O., a fost ales A[urel] Reu, mi se pare cel mai rătăcit dintre toți preoții rătăciți ce-i mai avem pe acolo. Parohia de acolo este independentă și nu s-a putut face nimic pe lângă toate intervenirile și stăruințele. Fie iertatul preot Gr[igore] Băloiu a înființat în coastele cele din Warren, O., o nouă parohie, în care de prezent este strămutat preotul Iuliu Holder, la Niles, O., de unde administrează și parohia din Alliance, O. În urma renunțării lui Crăciun Metea din Indianapolis, parohia de acolo a devenit vacantă.

Pentru normalizarea vieții bisericești, unii dintre enoriași ar dori înființarea unui Episcopat și trimiterea acolo a unui episcop, ceea

ce s-a și decis în Sf[ântul] Sinod, fără a fi ținut cont de voința acelora cari susțin bisericile de acolo. Acest episcopat nu se va putea susține din contribuțiile enoriașilor, cari foarte cu greu contribuie și pentru susținerea preoților, cari sunt trimiși pentru ei, abstrăgând de la scopul național, de primă esență, de-a readuce elementul românesc de acolo în patrie. Înființarea și susținerea unui Episcopat cu bani românești, s-ar putea înlocui prin trimiterea de preoți cât mai selecți, cărora să li se plătească competențele, la cari sunt îndreptățiți după anii lor de serviciu, ca un adaus la salariul destul de mic ce-l primesc de la parohiile din S[tatele] U[nite]. Acest mod de procedură ar strânge legăturile de supunere între preoți, mireni și autoritatea bis[ericească] din patrie, așa fel încât, abuzurile provocate astăzi de preoți și de mireni ar deveni cel puțin mai rare, dacă nu ar dispare cu totul. De asemenea, preoții ar avea un mai mare stimul pentru îndeplinirea înaltei lor misiuni, știindu-se mai puțin pendenți de cota ce o primesc azi numai de la credincioșii din parohii, iar credincioșii știindu-se ajutați în susținerea bis[ericii] s-ar simți mai îndatorați a respecta ordinele și a urma îndrumările autorității superioare. Cel mai bun efect l-ar avea însă, atât asupra preoților, cât și asupra credincioșilor, trimiterea a cel puțin 2 pastorale, de Crăciun și de Paști, anume întocmite pentru viața și împrejurările lor de acolo. Până la îndeplinirea celor amintite, ar fi de dorit să se trimită acolo o Înaltă Față bis[ericească] pentru câteva luni ca să studieze situația și să organizeze protopopiatul proiectat, măcar și numai temporal.

Deci, pentru o îndrumare mai bună a vieții bis[ericești] din S[tatele] U[nite], îmi iau îndrăzneala să-mi concretizez părerile mele în următoarele:

1. Să se trimită cât mai neîntârziat în S[tate] U[nite] o Înaltă Față bis[ericească] pe timp de 3-6 luni, pe spezele Bisericii sau a[le] Statului Român, care va studia împrejurările și va organiza un protopopiat.
2. Să se intervină la guvernul statului român pentru ca preoților trimiși de autoritatea sup[erioară] în S[tatele] U[nite] să li se plătească salariul, ce se plătește preoților cu aceeași pregătire și calificațiune în patrie. Aceasta pe motivul că acești preoți, pe lângă misiunea religioasă, înde[plinesc] și o misiune națională, aducând în străinătate foloase reale statului român.

3. Se va interveni la toate forurile în drept și cu toată insistența, pentru ca acei preoți, cari nu-și îndeplinesc misiunea conștiincios, cari se abat de la legile, canoanele, dogmele și ritualurile bisericești, cari pot fi excepționați din punct de vedere moral, să fie revocați și imediat deportați.
4. Să se mai trimită preoți neexcepționabili pentru Chicago, Ill., și Indianapolis. De asemenea, pentru parohia din Warren, O., întrucât Î[nalt] P[rea]s[finția] Voastră Veți afla cu cale a numi pe preotul Octavian Mureșan la Youngstown, O., unde, pe cât am putut fi informat, este dorit de cea mai mare parte a credincioșilor, întrucât se vor putea revoca și deporta Ioan Podea și Aurel Reu, vor trebui înlocuiți și aceștia cu alții, pentru parohiile din Akron, O., și Youngstown ori Warren, O.
5. Se vor trimite Of[iciului] p[rotopo]pesc din S[tate] U[nite]toate deciziunile înaltelor foruri bis[ericești] cari sunt de importanță deosebită, pentru ca clerul și poporul de acolo să fie în curent cu tot ce se petrece în Biserica din patrie și să li se trimită cel puțin 2 Pastorale pe an, la Crăciun și la Paști, ca și ei să se poată îndulci de învățăturile, sfaturile și îndrumările părintești al înaltului lor arhiereu.
6. În postul de administrator p[rotopo]pesc, sunt convins, că nu Veți găsi pe niciunul dintre preoții de acolo cu mai multă competență decât pe părintele Ioan Truția din Gary, Ind. În consecință, îmi iau îndrăzneala să propun ca să fie numit ori încredințat cu conducerea Of[iciului] p[rotopo]pesc.

Aceste păreri le motivez și cu convingerea nestrămutată că opinia publică românească din S[tatele] U[nite] nu numai că le va primi cu bucurie, ci va simți cea mai deplină mulțumire că îndeplinite, viața bisericească va puteam intra în normal.

În fine, cu tot respectul, Vă rog Î[nalt] P[rea]s[fințite] să binevoiți a mă absolva de misiunea cu care am fost încredințat și a-mi da Litere dimisionale pentru a putea intra iarăși în Eparhia Clujului, de unde am plecat și a-mi putea continua misiunea preoțească cu experiențele ce le-am câștigat în străinătate. Î[nalt] P[rea]s[finția] Voastră nu-mi Veți lua în nume de rău, dacă cu aceasta ocaziune, Vă rog cu supunere să binevoiți a-mi elibera și un atestat de serviciu pe timpul cât am stat sub jurisdicțiunea Î[nalt] P[rea]s[finției] Voastre ca să-mi pot dovedi cu aceasta continuitatea serviciului meu ca preot.

Mulțumindu-Vă pentru încredințarea și pentru însărcinarea cu care am avut fericirea să fiu distins, Vă rog să primiți asigurarea înaltelor mele sentimente de loialitate, devotament și supunere.

Al Î[nalt] P[rea]s[finției] Voastre devotat fiu,
Pr[eot] Victor Mureșan

Bistrița, la 22 iulie 1927

AAS III, 1 - 927, 7237.

104

Andrei Moldovan către Nicolae Bălan

St. Mary's Roumanian Ortodox Church
Biserica ortodoxă română *Sf. Maria*

Î[nalt] P[reasfinției] S[ale]
D[omnu]l Arhiepiscop și Mitropolit, Sibiu,

În conformitate cu ordinul Î[nalt] P[rea]s[finției] Voastre 3151/1927, referitor la trimiterea unui raport detaliat despre vizita regală în colonia aceasta, St. Paul, Minnesota, cu supunere fiască îmi permit a înainta raportul de față cu observarea că în acel timp parohia aceasta era vacantă, iar subscrisul era în parohia Warren, Ohio, de unde la cererea parohienilor de aici m-am mutat la ei. Parohia fiind vacantă, așadară, au fost constrânși a-și angaja preot pentru primirea M[ajestății] S[ale] Regina, telegrafic au cerut pe pr[eotul] Victor Mureșan, adm[inistrator] p[rotopo]pesc din Chicago, carele fiind împiedicat a trimis în locul său pe pr[eotul] Moise Balea, carele a îndeplinit serviciul.

Alăturat trimit și vreo câteva rapoarte din ziarele locale americane, s-a cercat și la un alt ziar *Dispatsch*, însă nu se păstrează niciun număr. În ziarul *America* și celelalte au apărut despre vizita M[ajestății] S[ale] abia 2 rânduri. În colonia Warren, Ohio, de unde m-am permutat nu a fost M[ajestatea] S[a] Regina.

Cu supunere:
Pr[eot] Andrei Moldovan

St. Paul, Minn., la 15 aug[ust] 1927

Rezoluție

Se ia act.
10.XI.1927

T. Scorobeț

AAS III, 1 - 927, 8769.

105

Iuliu Holder către Nicolae Bălan

Înalt Preasfințite Domnule Arhiepiscope și Mitropolit,
Preavenerat Consiliu arhiepiscopesc ort[odox] român, Sibiu,

Subsemnatul Iuliu Holder preot misionar ort[odox] român în Statele Unite ale Americii de Nord, cu fiască supunere îmi permit a Vă înainta următorul:

Raport

Plecat în anul 1923 din încredințarea Înalt Preasfinției Voastre, a Veneratului Consiliu arhiepiscopesc și autorizat de Ministerul Cultelor cu misiune bisericească întru combaterea sectarismului ce acolo a prins rădăcini puternice și propășirea credinței strămoșești, am ajuns în America, găsind – spre adâncă mărturire – poporul nostru românesc într-o stare de spirit foarte agitată și foarte revoltat contra noastră și a autorităților, ce ne-au dat însărcinarea. Ne numeau agenți liberali, îmbrăcați în reverendă.

Situația în care ne găseam în fața acestor întâmpinări vitrege era cât se poate de penibilă, din care numai cu multă greutate și după aproape un an de zile de muncă și stăruință am putut să ne validităm, dovedind că suntem numai victimele acuzărilor aduse nouă pe nedrept.

Creionarea acestei situațiuni dificile se datorește în cea mai mare parte Păr[intelui] Podea prin revista sa *Sămănătorul*, care revistă nu numai că nu ne cruță pe noi cei trimiși acolo – și lăsați fără de niciun sprijin, dar nu a crutat nici numele Înalt Preasfinției Voastre și nici a guvernului de pe atunci.

Izbutând, în fine, după încercarea multor greutăți să convingem poporul de nevinovăția noastră și de buna credință a celor ce ne-au însărcinat cu sus-menționata misiune, pentru binele și păstrarea credinței strămoșești, precum și pentru prestigiul Bisericii noastre ortodoxe, la altarele căreia au ajuns să săvârșească oameni improvizați și sfințiți în schimbul câtorva sute de dolari – și să câștigăm încet încrederea care ne lipsea cu desăvârșire, în urma propagandei ce a fost făcută contra noastră.

Astfel, în aug[ust] 1924, publicându-se concurs pentru alegere de preot la biserica *Sf. Nicolae* din Alliance-Ohio, am fost ales cu totalitatea voturilor și am funcționat și funcționez ca preot în acea parohie.

Ocupându-mi postul am găsit dezordine completă, precum și o dezinteresare față de biserică și agendele ei. În fondul parohiei am găsit abia 8 dolari.

Prestând însă o muncă titanică am reușit să organizez parohia, să întronez iarăși ordinea și disciplina, să aprind în sufletele credincioșilor dragostea și respectul față de capul și autoritatea bisericească.

Am găsit de bine să înființez o școală parohială, lucru ce s-a înfăptuit, prin care am strâns copiii și fetițele de școală, propunându-le: limba română (scris și citit), religiunea, istoria, geografia și dreptul constituțional al României. Înființând această școală am reușit să redau bisericii noastre baza solidă a existenței sale.

Munca depusă în această direcție a dat roade satisfăcătoare, atât acelor pentru cari s-a creat școala, cât și părinților acestora, cari au adus cele mai recunoscătoare mulțumiri subsemnatului pe cale ziaristică.

Tot pentru păstrarea neștirbită a credinței strămoșești și a sentimentelor naționale românești, în fiecare an, după ce am instruat copiii, am umblat cu ei colindând la sărbătorile Nașterii Domnului, pe la toate familiile românești. Iar cu tinerii adulți cu care făceam lecțiuni cu subiecte din religiune și istorie am pus baza unui cor bisericesc.

În favorul fondului bisericesc se aranjează cel puțin de 4 ori pe an serbări cu producțiuni teatrale.

Dându-mi seama că activitatea mea trebuie să se întindă asupra întregului popor, pe lângă îndatoririle mele recerute de funcțiunea de preot misionar, pentru binele și folosul de obște a[l] poporului din care fac parte, am contribuit, pe cât timpul mi-a îngăduit, cu 48 de articole publicate în ziarul *America*, prin care am încercat să combat multele vicii, ce au pus stăpânire pe oamenii noștri.

În urma acestei munci, ce am depus-o pentru propășirea și înaintarea poporului nostru, am cinstea și mulțumirea să Vă comunic că mă bucur de autoritatea și condescendența ce o reclamă situațiunea de preot.

În anul 1924, când parohia ortodoxă română *Sf. Maria* din Cleveland, la stăruința și inițiativa Păr[intelui] Ilie Pop, a încercat ruperea legăturilor cu Mitropolia din Sibiu, producând prin aceasta o mare tulburare în cercurile din coloniile românești, subsemnatul, jertfind bani și timp, m-am deplasat și luat contact cu românii de prin coloniile mai apropiate și prin adunări publice am depus toată puterea întru îndreptarea răului început.

Pe de altă parte, pentru coloniile mai îndepărtate, am publicat atunci *Predica ocazională* publicată în ziarul *America*, din 15 mai 1924, care a avut un efect mulțumitor, zădărnicind planul izvorât cu multă răutate la Cleveland.

În parohia mea am bucuria să număr astăzi 300 membri, înțelegând numai capii de familie.

Sectari, până azi, nu am niciunul. Dintre toți românii din oraș sunt numai 2 feciori adepți ai curentelor bolșevice, cari însă nu se bucură de niciun fel de trecere printre românii noștri.

În timpul din urmă administrez și parohia din Niles-Ohio, a[i] cărei membri sunt buni creștini și sunt hotărâți să-și ridice acuma biserică.

În decursul acestui an a murit într-un accident preotul Grigorie Băloiu, căruia i s-a făcut înmormântarea cât se poate de impunătoare. Am servit 9 preoți de ai noștri și unul episcopal. A asistat un f[oarte] numeros public, peste 4000 de români, veniți din toate părțile.

În legătură cu aceasta, cu permisiunea Înalt Preasfinției Voastre, îmi permit să Vă comunic că cu organizațiunea protopopiatului în America stăm foarte rău.

Suntem lipsiți completamente de o organizație bisericească regulamentară. Aceasta se simte de nenumărate ori în cercurile noastre bisericești.

Preotul, fost însărcinat cu organizarea protopopiatului, fără să comunice ceva, a plecat într-un concediu în țară, de unde până astăzi nu s-a mai întors, neîncredințând Oficiul protopopesc nimănui.

Suntem astfel puși în situațiunea de a lucra fiecare după buna noastră credință. Or, această dezagregare și izolare e în dauna intereselor noastre bisericești.

Premerse acestea, rog pe Înalt Preasfinția Voastră să binevoiți a-mi da arhiereasca binecuvântare și rămân al Înalt Preasfinției Voastre și al Veneratului Consiliu arhiepiscopesc.

Prea umilit și supus fiu,
Preot Iuliu Holder,
misionar ort[odox]

Alliance-Ohio, 20 august 1927

Rezoluție

Ad acta, 10.XI.1927.

T. Scorobeț

AAS III, 1 - 927, 10.638.

106

Trandafir Scorobeț către Nicolae Tecușan

Domnului Nicolae Tecușan,
președintele Comitetului bisericesc din Youngstown, Ohio

Nr. 7603

Domule Președinte,

Cunoscând că parohul Ioan Podea și-a înaintat demisia din postul de paroh, iar Sinodul parohial dorește să fie instituit un preot destoinic, Consistoriul arhidiecezan a decis publicarea de concurs pentru ocuparea postului de paroh în acea puternică colonie religioasă din America.

Sperăm să Vă putem trimite un preot cu experiență și autoritate, capabil să Vă dea tot sprijinul și împreună să găsiți căile și mijloacele de a înălța acea parohie spre a fi model pentru toate parohiile noastre din America. Trăind departe de țară și de Biserica noastră, credincioșii din America se împrăștie și cad jertfă propagandelor religioase străine de aspirațiile noastre naționale și religioase. Singura

garanție să rămână ramuri vii ale arborelui istoric al Bisericii noastre ortodoxe naționale e alipirea sinceră față de Biserica și autoritățile legale din Patrie.

Elementul românesc din America și-a dat seama de această necesitate și de aceea cu bucurie vom face toți pașii de lipsă pentru a realiza această legătură. În decursul verii ne-au cercetat în Sibiu o seamă de prieteni din America, înalte persoane din viața bisericească de acolo, cari ne-au descris situația îngrijorătoare a credincioșilor ortodocși români din cauza preoților români și a tendințelor de înstrăinare a credincioșilor ei de la tradiția Bisericii noastre. Spre a pune stavilă acestor stări, vom căuta să trimitem un preot destoinic la acea parohie.

Să binevoiești a prezenta Sinodului și Comitetului parohial acest act, cu îndrumarea să fie în așteptarea instituirii noului preot și să nu luați alte dispoziții.

Totodată Vă înștiințăm că în vara viitoare Î[nalt] P[rea]s[finția] S[a] Mitropolitul Nicolae a proiectat să întreprindă în America o vizitație canonică spre a se convinge față la față despre situația credincioșilor ort[odocși] români. Dorim ca și până atunci afacerile bisericești să se normalizeze, măcar în coloniile vechi și cari numără printre membrii și conducătorii lor credincioși iubitori de Biserică, ordonați și în stare să înțeleagă că într-o țară a tuturor libertăților, Biserica noastră e capabilă să se înalțe către progresul adevărat religios și cultural.

Transmițând binecuvântările arhierești ale Î[nalt] P[reasfinției] S[ale] Nicolae Mitropolit al Transilvaniei, sunt al D[umi]tale,

de tot binevoitor,
T. Scorobeț

[Sibiu] 20.VIII.1927

AAS III, 1 - 927, 7603.

107

Comitetul parohial din Niles către Nicolae Bălan

Excelența Voastră,
Înalt Preasfințite Domnule Arhiepiscop și Mitropolit!

Noi, poporul românesc, dreptcredincioși creștini stabiliți și așezați în orașul Niles din Statul Ohio în U.S.A. ținând cu sfințenie la neamul, limba, legea și credința noastră strămoșească ne-am anevoit cu toții ca să ne organizăm și bisericește.

Pentru realizarea acestui scop mare și sfânt pentru noi, la 30 ianuarie 1927, am înființat aici în orașul nostru Niles, Ohio, o parohie ort[odoxă] română cu hramul *Trei Sfinți Ierarhi: Vasile, Grigore și Ioan.*

Noi, înființătorii și susținătorii acestei sf[inte] parohii până astăzi suntem în nr. de 130 de membri, fără femei și copii.

Membrii parohiei noastre în ședința extraordinară a Sinodului par[ohial], ținut la 14 aug[ust] 1927, au decis cu unanimitate și mare însuflețire ridicarea unei biserici pentru care scop s-au cumpărat la o poziție frumoasă un lot, unde să se zidească biserica cu suma de $ 1300, urmând ca încă în decursul acestui an să ne zidim biserica.

Ținând noi cu mare sfințenie la legea și credința noastră drept credincioasă creștină, prin prezenta, ne rugăm cu umilință de Înalt Preasfinția Voastră ca să vă îndurați prea grațios a ne da *binecuvântarea arhierească*, în legătură cu câteva cuvinte de îmbărbătare și încurajare. Tot cu această ocaziune, ne rugăm a ne elibera și *sf[ântul] antimis.* Spre prea înalta știre a Înalt Preasfinției Voastre ne luăm voie a Vă comunica cum că parohia noastră se administrează de preotul misionar D[omnu]l Iuliu Holder, prin carele Vă rugăm cu umilință a ne traspune binecuvântarea arhierească împreună cu sf[ântul] antimis și cuvintele de încurajare cerute.

Primește toate acestea, repetându-Vă umilita noastră cerere, am rămas al Excelenței Sale Înalt Preasfințitului Domn Arhiepiscop și Mitropolit.

Prea umiliți și supuși fii sufletești,

Ioniță V. Lungu, președinte
Moise Fleșeri, secretar
Filimon Țiței, epitrop
Ioan Albu, casier

Niles, Ohio, aug[ust] 21 – 1927

Rezoluție

Rezolvat ad Nr. 10.639.
[Sibiu] 10.XI.1927

V. Stan
T. Scorobeț

AAS III, 1 - 927, 10.640.

108

Comitetul parohial din Niles către Nicolae Bălan și către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu

Înalt Preasfinţite D[omnu]le Arhiepiscop și Mitropolit
și Preavenerat Consistoriu arhidiecezan în Sibiu!

Parohia ort[odoxă] română *Sf[inții] Trei Ierarhi: Vasile, Grigore și Ioan* din Niles, Ohio, U.S.A., prin subsemnații reprezentați, prin prezenta, ne rugăm cu umilință a dispune Librăriei arhidiecezane a ne libera pentru parohia noastră următoarele obiecte și anume:

1. Doi prapori după gustul Păr[intelui] I[uliu] Holder
2. Un rând odăjdii bisericești, asemenea, după gustul Păr[intelui] Holder
3. 12 Minee, Triodul, Penticostarul, Evanghelia și Apostolul
4. Un potir cu dinosul și steluța
5. Icoana Învierii pe pânză și Epitaful, asemenea, pe pânză. Asemenea, ceea ce Păr[intele] Iuliu Holder găsește de cuviință că mai trebuie ceva pentru parohia noastră, noi cei semnați în această cerere, fiind toți proprietari, ne obligăm ca îndată ce va ajunge Păr[intele] I[uliu] Holder aici, prezentându-ne nota de plată, noi numaidecât vă răspundem suma încă pe calea telegrafiei.

În acea nădejde că cererea noastră va fi luată în considerare, am rămas ai Excelenței Sale și a[i]

Preaveneratului Consistoriu, prea umilți și supuși fii,

Ioniță V. Lungu, președinte
Moise Fleșeri, secretar
Filimon Țiței, epitrop
Ioan Albu, casier

Niles, Ohio, august 21 – 1927

AAS III, 1 - 927, 10.639.

109

Andrei Moldovan către Nicolae Bălan

St. Mary's Roumanian Ortodox Church,
Biserica Ortodoxă Română "Sf. Maria"

Î[nalt] P[rea]s[fințite] Stăpâne și
Preavenerat Consiliu arhiepiscopesc, Sibiu

În nex cu p[rea] v[eneratele] ordine ale Consiliului arhiepiscopesc 10.775/1926, 35.108/1927, 10.585/1926 am onoarea a raporta cum că aceste ordine ne-au sosit aici prin jumătatea a II[-a] a lunii lui mai.

Peste vară aproape toată populația își caută duminicile lor de recreație, așa că ies la pescuit – căci statul Minnesota e cel mai acoperit de lacuri, având 10.000 de lacuri, așa că nici la serviciul divin nu am mai mulți ca 5 – 10 persoane în timpul de vară. Și raționează așa, că „toată săptămâna lucră și barem duminica să aibă puțină recreație" așa că pe timpul verii nu putem ținea nici adunări, nici ședințe, deci nu pot satisface deocamdată aceste ordine și colecte.

Acestea din urmă nu le-am putut îndeplini și din următoarea cauză: s-a hotărât de mai nainte a se repara biserica, care e deja sub reparare și care costă 1200 dolari, pe care sumă a trebuit s-o colectez de la popor, care deși nu e mult, totuși a contribuit cu ceea ce a putut, așa că numai prin luna lui no[iembrie] - dec[embrie] pot ca să încep colectele și și atunci pe rând.

Plecând acasă adm[inistratorul] p[rotopo]pesc V[ictor] Mureșan, ba acum și preotul Holder și și Podea, precum și pr[eotul] Gheorghe

Popa din Eparhia Moldovei, fost preot în Ellwood City, Penn., se simte mare lipsă de preoți de acasă, așa că ar fi necesar ca să se trimită cel puțin 3 preoți, cu vocațiune de preot și plini de râvnă de a ținea școala și să fie muzicali ca să instrueze coruri și de vor să posede mai multe limbi, germana pentru ușurința lor, iar cea sârbească pentru a-i ține și pe sârbi la biserica noastră, contribuind și ei la susținerea parohiilor noastre, căci multe colonii avem unde sunt și ei, și nu au preot.

Aici ni se răpește cel mai mult timp cu aranjarea de diferite producții teatrale, din al căror venit se susțin parte bisericile și se măresc fondurile de a se putea plăti preotul, ori alte expensuri, ori se fac „bazaruri", iarăși pentru fonduri, din care se suține biserica.

Apoi coruri pentru ca să-i putem atrage mai mult la biserica nostră mai ales pe cei tineri, cari stau apatici față de ale noastre așezăminte.

Altă dată trebuie să aranjăm pentru societăți, căci membri ai acelora sunt totodată și membri ai parohiilor noastre și o cer direct ca să aranjăm și pentru organizațiunea lor.

Ici colo mai avem și cluburi culturale ale tinerimii, tot cu scopul să-i facem mai cunoscuți pe tinerii noștri cu națiunea noastră și să sădim în ei simț românesc, așa prin cântece, așa prin conferințe și teatre făcându-i să joace teatre din cari li se îmbogățește limba cu cuvinte noi.

Apoi școala românească la unii n-i ocupațiunea cea mai principală, pe care o ținem după ce scapă elevii de la cea englezească, adică de la 4 – 6 p.m.; știind că numai așa putem avea și crește pe românii de mâine, cari să stăpânească aceste biserici și hăli, ori că se vor mai reîntoarce o parte din ei în țară cu părinții lor, unde de asemenea trebuie să cunoască limba mamei lor. Această muncă o desfășurăm unii alții cu vârf, fără a mai alarma lumea că ce lucrăm sau și dacă se atinge ici colo câte ceva din câte le facem pentru binele națiunii.

Un lucru caracteristic ce îi ridică pe coloniștii bănățeni e că în fiecare colonie a lor au școală și pretind ca preotul să le fie cântăreț, muzical, predicator bun și pricepător în toate, ca ei să se poată lăuda că ei sunt *fruncea*, expresia lor.

Lucrările acum merg slab de tot, căci toate acestea se simțesc în urma urmelor de război așa că se observă o stagnare generală în toate direcțiile, încât o simțim noi mai binișor, cari suntem plătiți direct de ei și gândindu-ne cum să ne facem salariul de mâine poimâine.

Cu supunere fiască, raportând acestea, sunt al Î[nalt] P[reasfinției] S[ale] și [al] P[rea]v[eneratului] C[onsiliu] arhiepiscopesc,

umilit serv,
Pr[eot] Andrei Moldovan

St. Paul, Minn., la 23 august 1927

Rezoluție

Spre știre.
10.XI.1927

T. Scorobeț

AAS III, 1 - 927, 8766.

110

Comitetul parohial din Youngstown către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu

Preavenerat Consiliu arhiepiscopesc de Alba Iulia și Sibiu,

Fiind în posesiunea scrisorii Preasfinției Sale Dr. George Proca, asesor consistorial, prin care verifică primirea scrisorii noastre trimisă în ziua de 17 iulie a[nul] c[urent], adresată Preaveneratului Consistoriu, pe lângă deslușirile date, ne recomandă pe preotul Neculae Gherghel din comuna Toarcla[47], că ar fi potrivit pentru noi și totodată fiind și în posesiunea unei scrisori trimisă din partea sus amintitului preot, care pe lângă că primește condițiunile indicate de noi, ne promite că dacă îl cerem de la Preaveneratul Consistoriu, dânsul e aplicat de a veni imediat în America pentru a ocupa postul parohiei noastre.

Vă rugăm deci a lua măsurile necesare pentru ca sus numitul preot, dacă se poate să fie denumit la postul de paroh al parohiei noastre, ca în cel mai scurt timp să poată pleca.

În speranța că cererea noastră va fi ascultată, am rămas ai Preasfințiilor Voastre fii.

[47] Comuna Toarcla, azi în județul Brașov.

Din ședința de Comitet al parohiei *St. Treime* din Youngstown, Ohio, ținut la 23 august 1927.

Niculae Tecușan, președinte
Emil Ramba, secretar

Youngstown, Ohio, la 24 august 1927

Rezoluție

Concursul s-a dat spre publicare în *Tel[egraful] Român*.

AAS III, 1 - 927, 8765.

111

Comitetul parohial din Chicago către Nicolae Bălan

De la parohia ortodoxă română
„Adormirea Născătoarei de Dumnezeu”,
Chicago, Ill.

Înalt Preasfințite Stăpâne!
Preavenerat Consiliu Arhidiecezan!

Parohia noastră ortodoxă-română din Chicago, Illinois, a devenit vacantă prin plecarea părintelui Victor Mureșan în țară și mai ales în urma hotărârii Sf[inției] Sale de a nu se mai reîntoarce la postul de paroh aici la noi. Sub păstorirea adevărat părintească a părintelui V[ictor] Mureșan, parohia noastră a progresat mult și bine în toate privințele, noi credincioșii am avut ocazia să ne convingem despre deosebirea mare ce este între activitatea acelora ce s-au făcut aici „preoți” și între activitatea ce poate dezvolta în o parohie un preot misionar, care având și pregătirea necesară își și înțelege misiunea pentru care a fost trimis aici, cum a înțeles părintele V[ictor] Mureșan. Parohia noastră va păstra recunoștința părintelui V[ictor] Mureșan și se folosește de această ocazie de a mulțumi Î[nalt] P[rea]s[finției] Voastre pentru că a-Ți trimis în persoana dânsului un vrednic misionar pe seama credincioșilor noștri de aici.

În dorința ca sănătoasa îndrumare dată vieții religioase – culturale din parohia și colonia noastră din Chicago prin activitatea părintelui V[ictor] Mureșan să poată fi continuată și dusă la cât mai bun succes în viitor, ceea ce nu va putea face decât venirea aici ca paroh a unui tot atât de bun și adevărat preot misionar, Sinodul parohial, în ședința extraodrinară din 11 septembrie, a[nul] c[urent], a decis ca:

luând în considerare că parohia noastră, care se găsește în una din marile colonii românești din America și în unul din cele mai mari orașe a[le] lumii, are nevoie de un preot misionar bine pregătit și capabil de a prezenta parohia și colonia, Biserica și neamul nostru cu vrednicie;

că puținii preoți – misionari cari mai sunt pe aici, dintre cei veniți din țară sunt toți angajați în alte parohii, unde este lipsă de munca dânșilor și de unde dacă i-am aduce la noi am face rău altei parohii,

să roage pe Î[nalt] P[rea]s[finția] Voastră și P[rea]v[eneratul] C[onsiliu] arhiepiscopesc ca luând toate cele mai sus amintite în binevoitoare considerare să binevoiască a ne trimite un preot – misionar care să ocupe postul de paroh din parohia noastră vacantă de prezent și administrată de către părintele Ioan Truția de la Garry, Ind., până la întregirea ei.

Condițiunile sau mai bine zis dorințele ce le au credincioșii noștri în legătură cu persoana noului preot sunt ca să fie preot căsătorit care să vină aici cu familia, să aibă cel puțin 3 ani de serviciu preoțesc în o parohie din țară și să aibă plăcere sau tragere de inimă pentru a face pe învățătorul, având preotul a ținea școală românească, cel puțin în o oră la zi cu copiii credincioșilor noștri. Dacă numai va fi posibil, am mai dori ca preotul să se priceapă în câtva la instruirea și conducerea unui cor și eventual să fie din dieceza Aradului, fiind cei mai mulți parohieni originari din acele părți.

Parohia noastră plătește un salariu lunar de $125.00, unasută douăzecișicinci dolari și pentru instrucția școlară separat, cvartir complet mobilat, constătător din cinci odăi, bucătărie și baie și bineînțeles stolele cuvenite de la diferite servicii religioase. Am dori foarte multe ca nou numitul preot să-și poată ocupa postul înainte cu ceva de Sărbătorile Crăciunului din acest an.

Informațiuni detaliate credem că, cu plăcere Vă va da, în orice chestiune în legătură cu parohia noastră, părintele V[ictor] Mureșan.

În speranța că Înalt Preasfinția Voastră va lua această cerere a noastră în părinteasca și binevoitoarea considerare și o va rezolva

favorabil și spre mulțumirea sufletească a noastră a tuturor și spre binele și înaintarea parohiei și Bisericii noastre și ne veți face cunoscută înalta hotărâre a Î[nalt] P[rea]s[finției] Voastre, am rămas ai Î[nalt] P[rea]s[finției] Voastre supuși fii sufletești,

în numele parohiei noastre:
Livius Nartea, președinte;
Ștefan Ghiolak, secretar

Chicago, Illinois, la 14 sept[embrie] 1927

AAS III, 1 - 927, 9889.

112

Ioan Truția către Nicolae Bălan

Nr. 21/1927 Presb.

Înalt Preasfințite Stăpâne!
Preavenerat Consiliu Arhiepiscopesc!

Subscrisul cu supunere fiască vin a Vă înainta în alăturare sub ·/· cererea parohiei noastre ortodoxe române *Adormirea Născătoarei de Dumnezeu* din Chicago, Illinois, pentru trimiterea unui preot – misionar care să ocupe postul de paroh din acea parohie, devenit vacant prin plecarea în țară a părintelui administrator protopopesc Victor Mureșan.

Odată cu înaintarea acestei cereri, subscrisul îmi iau voie a ruga pe Î[nalt] P[rea]s[finția] Voastră ca să binevoiți a lua cererea credincioșilor noștri din Chicago în părinteasca și binevoitoarea considerare și a o satisface spre mulțumirea lor sufletească prin trimiterea unui preot bun de care Biserica noastră are mare lipsă aici și mai ales în Chicago. Parohia din Chicago a publicat concurs în ziarul *America* pentru preot, dar la acel concurs nu au concurat decât preoți din cei făcuți la New York, fiind preoții, colegi veniți din țară, ocupați fiecare în alte parohii. Subscrisul am fost recercat în special de către credincioșii noștri din Chicago – parohie [pe] care o administrez de la plecarea părintelui V[ictor] Mureșan – ca să ocup postul de

paroh aici, dar asta ar însemna să las parohia din Garry, pe care o păstoresc acum de trei ani spre mulțumirea sufletească atât a mea, cât mai ales a credincioșilor noștri de acolo, lipsită de păstor și eventual pradă unuia din cei mai slabi făcuți la New York, care apoi să destrame în câteva săptămâni mult-puțina roadă a muncii mele trudite de trei ani.

Tot din aceleași motive nu-și părăsesc parohiile lor nici ceilalți colegi, deși parohia din Chicago e una din cele mai bune parohii ale noastre.

Al Î[nalt] P[rea]s[finției] Voastre, supus fiu sufletesc,

Preot Ioan Truția,
paroh adm[inistrator]

Garry, Indiana, la 14 sept[embrie] 1927

AAS III, 1 - 927, 9889.

113

Nicolae Bălan către Alexandru Lepădatu

Din șed[ința] cons[istorială] arh[idiecezană] ținută la 21.IX.1927

D[omnu]lui Alexandru Lepădatu, m[inistrul] Cultelor, București,
Domnule Ministru,

Avem onoarea a Vă aduce la cunoștință că jurisdicția canonică peste credincioșii ortodocși din Statele Unite ne aparține nouă. Majoritatea absolută a acelor credincioși a trecut în America încă înainte de război și stabilindu-se acolo au înființat biserici și s-au constituit în congregațiuni religioase, cari de la începutul lor și până astăzi au stat în legături canonice cu Arhiepiscopia noastră de Alba-Iulia și Sibiu.

Sunt în prezent 16 biserici ortodoxe române, unele având case parohiale și școli de catehizație, cari reprezintă o însemnată avere națională.

Înainte de război și după acesta am trimis preoți încredințându-le păstorirea duhovnicească a credincioșilor noștri.

Dar pe vremea războiului și până la încheierea păcii nemaiputând menține contactul cu coloniile ortodoxe, niște ierarhi ruși și greci au hirotonit mai mulți preoți ortodocși români dintre credincioșii aflători acolo, cari nu aveau pregătirea teologică prescrisă și astfel se găsește în statul preoțesc din Statele Unite și din Canada un număr de preoți de pripas, cari nu corespund misiunii religioase și bisericești.

Dar nici preoții trimiși în America nu sunt toți la înălțimea chemării lor și pentru motivul că nu sunt organizați în sensul legilor și a[l] canoanelor Sfintei noastre Biserici Ortodoxe.

Curentele vieții religioase din America exercită o influență covârșitoare asupra credincioșilor și a preoților noștri încât singuri de capul lor n-au fost în stare să păstreze cadrele consacrate de tradiție istorică a Bisericii ort[odoxe].

Noi am făcut tot ce ne-a stat în putință ca să-i salvăm de pericolul cotropirii curentelor religioase din America.

Am alcătuit un proiect de organizare administrativă bisericească în sensul actualei Constituții bisericești din țară, care le este cunoscută credincioșilor de când erau acasă.

Stăm în legătură cu preoții de acolo. Le-am sugerat înființarea de case culturale și cursuri biblice, școli de duminica etc.

Dar ne-am încredințat că de la distanță nu putem face tot ceea ce e necesar pentru salvarea lor religioasă și națională.

De o vreme încoace am experiat că biserici înfloritoare americane apreciază favorabil Biserica Ortodoxă, îi studiază principiile de credință și de organizație și caută să intre în legături strânse cu autoritățile legale ale acestei Biserici și cu credincioșii ei. Biserica anglicană din America, cunoscută acolo sub numele de Biserica protestantă episcopală, a instituit o comisie de episcopi și teologi distinși pentru încheierea de legături frățești cu ortodocșii.

Pe unii membri ai acestei comisiuni îi cunoaștem personal de la Congresul din Stockholm, iar secretarul acestei comisii, prof. Dr. Erhardt din Pittsburgh, ne-a vizitat astă vară la Sibiu.

Celelalte biserici surori ortodoxe, rusească și greacă, au și reluat aceste legături datorită împrejurărilor că au în America o mulțime de ierarhi stabiliți și organizație bisericească consolidată.

Numai credincioșii ortodocși români sunt neorganizați și expuși curentelor sectare, care se resimt și acasă.

După război a crescut importanța și prestigiul emigranților români în America.

Statul nostru are un ministru la Washington și o mulțime de oficii consulare în orașele din Statele Unite. Coloniile americane și-au zidit biserici importante în centre cu 10 – 40.000 de români. Mulți coloniști dispun de averi frumoase și au întreprinderi comerciale, fiii lor studiază în universitățile americane și sunt mulți profesori, medici, ingineri, avocați români.

Cu prilejul congreselor științifice ținute în America, reprezentanții științei și universităților din țară au cercetat coloniile americane și au fost plăcut impresionați de progresul coloniilor noastre.

Dar constatarea unanimă a acestor ambasadori culturali este că pe teren bisericesc e mult de făcut și starea actuală a vieții bisericești și religioase lasă mult de dorit.

Credincioșii și preoțimea de acolo ne-au rugat să întreprindem o călătorie misionară în America ca să cunoaștem referințele lor și să luăm dispoziții în scopul ameliorării acestor stări.

Dar până vom fi în situația de a întreprinde o astfel de călătorie, credem că e oportun să trimitem un inspector pe timp de câteva luni, care să străbată toate coloniile, să ia contact cu credincioșii și cu preoții de acolo spre a cunoaște întreg complexul de referințe religioase, culturale și sociale din America.

În acest scop, Vă rugăm, să binevoiți a lua în bugetul anului viitor sumele necesare pentru a ne sta într-ajutor ca să întreprindem o călătorie misionară în America, însoțit de un consilier al nostru, bisericesc, pentru a putea rezolva o problemă de un superior interes religios și național.

Primiți, D[omnu]le Ministru, odată cu

Nicolae,
Tr. Scorobeț

[Sibiu, 21.IX.1927]

AAS Dosar III, 1/927, 9598.

114

Nicolae Bălan către Nicole Ivan

Preasfinției Sale Nicolae Ivan, Episcop, Cluj

Nr. 7237
Ses[iunea] cons[istorială] 21.IX.1927

Preasfinția Voastră,

Avem onoarea a Vă aduce la cunoștință că Victor Mureșan, fost preot misionar în Statele Unite, ne-a raportat că se reîntoarce în patrie și l-am absolvat de slujba cu care a fost încredințat. De trei ani a condus agendele Oficiului proto[po]pesc din America cu zel și destoinicie, pentru care l-am distins cu brâu roșu.

Binevoiți a dispune să i se înmâneze certificatul de serviciu alăturat sub ·/· precum și literile dimisionale anexate ·/· spre a-i servi spre cele legale.

Cu o cale vă mulțumim că ați binevoit a ne da un preot bun pentru trebuințele religioase ale Bisericii noastre din America.

Primiți Preasf[inția] Voastră ale noastre în Hr[istos] frățești îmbrățișări.

II
Certificat

Se adeverește că Cuc[ernicul] Victor Mureșan a fost preot misionar în America din a[nul] 1922 până în prezent.

Apreciind zelul și destoinicia sa în misiunea ce i-am încredințat-o, timp de trei ani a îndeplinit agendele Oficiului protopopesc cu toată conștiinciozitatea.

Întru aprecierea serviciilor bune pe care le-a adus ca preot misionar și administrator protopopesc, i-am dat binecuvântarea de a purta brâu roșu, ca semn de distincție și încurajare, precum am arătat prin actul cu Nr. 63 din 4 ianuarie 1927. La cerere proprie l-am absolvat de funcția avută în America și-i dăm acest Certificat spre a-i servi spre cele legale.

III
Literile dimisionale de la p[reotul] Victor [Mureșan][48]

Voileanu

[Sibiu, 21.IX.1927]

AAS III, 1 - 927, 7237. (concept)

115

Nicolae Tecușan
către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu

Preaveneratului Consistoriu arhidiecezan, Sibiu,

În conformitate cu rugarea parohiei noastre înaintată Preaveneratului Consistoriu, cât și a doua scrisoare care a fost ulterior adresată Preaveneratului Consistoriu, în urma răspunsului primit împreună cu recomandarea Sfinției Sale, Dr. George Proca, asesor consistorial, pentru parohul Nicolae Gherghel, spre marea noastră mirare, aflând că sus-numitul paroh e deocamdată oprit de a ocupa postul de paroh al parohiei noastre, din motivul că unii din parohienii noștri au cerut pe parohul Oct[avian] Mureșan de paroh al parohiei noastre, un lucru ce a dat Preaveneratului Consistoriu să creadă că parohia noastră ar fi neînțelegeri și prin urmare Preaveneratul Consistoriu ar crede de cuviință să trimită poate un alt preot care să fie în stare a împăca afacerile parohiei noastre.

Preavenerat Consistoriu!

În parohia noastră e ordine și regulă, iar Părintele Oct[avian] Mureșan iară a încercat ceva cu câțiva din consătenii dânsului, nici de data aceasta nu o să reușească din motivul că acel preot nicicând nu a făcut nicio ispravă, dar prostii a făcut destule.

[48] Finalul documentului nu se mai păstrează.

Nouă însă ne pare foarte rău că Preaveneratul Consistoriu ia în considerare astfel de proceduri. Noi însă am învățat însă să-i cunoaștem și ne ferim de ei, dacă am avut nefericirea să-i avem între noi.

Atât Comitetul, cât și Sinodul parohiei noastre au decis că chiar la caz că Preaveneratul Consistoriu nu ar lua în considerare cererea noastră și am fi siliți a deschide concurs pentru preoții noștri din America, în acest caz un preot, care a mai fost paroh al parohiei noastre, să nu mai poată candida. Acum, cum s-ar putea ca Veneratul Consistoriu să ne denumească iar pe parohul Oct[avian] Mureșan, pe care l-am scos cu poliția și cu legea din biserică, costându-ne aproape una mie de dolari, pe lângă că a trebuit să mergem la tribunal ca să ne ajute pentru a-l scoate. În privința aceasta invocăm pe păr[intele] Ioan Radu, care vă poate deslusi mai bine.

De încheiere, Vă rugăm Preavenerat Consistoriu a ne împlini cererea noastră așa cum noi am crezut că va fi bine și Vă asigurăm că dacă preotul Nicolae Gherghel va fi onest și sârguincios poporul nostru nu e rău și va fi bine, dar vă rugăm a nu întârzia fiindcă noi credeam că pe timpul acesta să avem deja preot, fiind foarte greu a ținea biserica închisă un timp așa de lung.

În speranța că Preaveneratul Consistoriu va asculta cererea noastră, fără a mai întârzia mult, am rămas al Preaveneratului Consistoriu,

Nicolae Tecușan,
președintele parohiei gr[eco]-ort[odoxe] Sf. Treime

Youngstown, O., la 10 oct[ombrie] 1927

Rezoluție

Ad acta, 15.XI.1927.

T. Scorobeț

AAS III, 1 - 927, 10.489.

116

Vasile Bocșa către Consiliu arhiepiscopesc din Sibiu

Preavenerabil Consiliu arhiepiscopesc, Sibiu,

Subsemnatul preot Vasile Bocșa, locuitor în Bistrița, rog Preavenerabilul Consiliu arhiepiscopesc să binevoiască a mă numi ca preot în o parohie ortodoxă vacantă în America de Nord, promițând a-mi îndeplini misia ce mi se va da și slujba de păstor sufletesc al credincioșilor noștri duși în America cu cea mai mare conștiinciozitate și spre deplina îndestulire a superiorilor mei.

Aparținând diecezei Clujului, cartea canonică o voi prezenta ulterior.

Preot Vasile Bocșa

Bistrița, 16 octombrie 1927

AAS III, 1 - 927, 10.003.

117

Nicolae Bălan către Alexandru Lepădatu

Alexandru Lepădatu, ministrul Cultelor, București

Nr. 10.003

Domnule Ministru,

Avem onoarea a Vă aduce la cunoștință că, devenind vacant postul de paroh misionar în colonia Chicago, Ill., din Statele Unite, credincioșii ne-au rugat să le trimitem un preot statornic pentru acest post, pentru care am numit pe preotul Vasile Bocșa din Bistrița. Sus-numitul a făcut școala teologică andreiană din Sibiu și posedă calitățile necesare unui preot misionar.

Având în vedere că misiunea ce are de îndeplinit în America nu e numai de interes religios, ci și național, Vă rugăm să binevoiți a interveni și din partea D[umnea]v[oastră] la On[oratul] Minister de Externe pentru esoperarea pașaportului necesar pentru numitul preot și pentru familia sa, anume (...) .

Deoarece parohia nu poate să pună la dispoziție cheltuielile necesare de călătorie, Vă rugăm să binevoiți a-i vota un ajutor, precum și schimb favorabil, precum s-a făcut și cu alți preoți misionari trimiși în America.

Sus numitul preot e disponibil a pleca în orice moment și așteaptă votarea ajutorului de călătorie și pașaportul. Dorința credincioșilor e să aibă preot de Sfintele Sărbători ale Crăciunului, de aceea Vă rugăm să binevoiți a rezolvi cât mai urgent această cerere.

Primiți D-le Ministru odată cu binec[uvântarea] ... .

[Sibiu,] Șed[ința] 18.X.1927

II
Nicole Bălan către Nicolae Titulescu

Exc[elenței] Sale D-lui Nicolae Titulescu, M[inistrul] de Externe,
București
Exc[elența] Voastră,
Domnule Ministru,

Avem onoarea a Vă aduce la cunoștință că, devenind vacant postul de paroh misionar în colonia Chicago, Ill., din Statele Unite, credincioșii ne-au rugat să le trimitem un preot statornic pentru acest post, pentru care am numit pe preotul Vasile Bocșa din Bistrița. Sus-numitul a făcut școala teologică andreiană din Sibiu și posedă calitățile necesare unui preot misionar.

Având în vedere că misiunea ce are de îndeplinit în America nu e numai de interes religios, ci și național, Vă rugăm să binevoiți a estrăda numitului preot misionar și familiei sale pașaportul oficial spre care scop anexăm sub ·/· 3 fotografii și datele necesare de naștere (ale preotului Vasile Bocșa, [ale] soției sale Aurelia, [ale] cumnatei sale Maria Bălan și a[le] fiilor Ioan și Nicolae Bocșa); aparține familiei D[oam]na Maria Bălan spre a fi de ajutor surorii sale la creșterea

copiilor și posedă cunoștințele de limbi necesare în America, și a esopera viza Legațiunii americane din București.

Numitul preot și familia sa sunt gata de plecare și așteaptă pașaportul pe care Vă rugăm să ni-l trimiteți nouă.

Totodată Vă rugăm să binevoiți a înștiința On[orata] Legațiune a țării noastre din Washington despre trimtierea acestui preot spre a-i da tot sprijinul necesar ca să-și poată îndeplini misiunea încredințată.

Primiți D-le M[inistru] odată cu binecuv[ântarea] ... .

III
Nicolae Bălan către Livius Nartea

Livius Nartea, președintele Comitetului paroh[ial] al paroh[iei] *Sf. Maria*,
Chicago, Ill.
On[orat] Comitet parohial, Chicago, Ill.,

Vă aducem la cunoștință că, primind cererea parohiei de a institui așa paroh în postul vacant, am numit pe preotul Vasile Bocșa din Bistrița, absolvent al Seminarului andreian din Sibiu, care posedă calitățile necesare unui preot misionar.

Sus-numitul e gata de plecare și așteaptă sosirea pașaportului necesar.

Sperăm că de Sfintele Sărbători ale Nașterii Domnului va fi acolo și va lua conducerea parohiei și a instituțiilor religioase și culturale din acea colonie.

Numitul preot posedă, pe lângă calitățile teologice, și o diplomă de învățător și poate conduce și cor.

Când va sosi acolo, va aduce cu sine o scrisoare din partea noastră către credincioșii din Chicago, în care se va cuprinde dorințele noastre de a ridica acea colonie la nivelul la care ați râvnit și până acum, ca astfel colonia să poată prospera spre binele vostru și sper mântuirea sufletelor iubiților noștri fii sufletești din acea colonie.

Împărtășindu-Vă tuturor arhiereasca noastră binecuvântare sunt al vostru de tot binevoitor,

Nicolae,
T. Scorobeț

[Sibiu,] Șed[ința] 18.X.1927

AAS III, 1 - 927, 10.003. (concept)

118

Cornel Givulescu către Nicolae Bălan

Înalt Preasfinției Sale Domnului Dr. Nicolae Bălan,
Arhiepiscop și Mitropolit
și Venerabilului Consiliu arhidiecezan, Sibiu
Înalt Preasfințite Domnule Mitropolit!
Venerabil Consiliu arhidiecezan!

Vă rog, respectuos, binevoiți a lua la cunoștință dorința mea de a fi numit preot pentru parohia Youngstown, Ohio, publicată vacantă în *Telegraful Român*, nr. 70-71, din 30 sept[embrie] 1927.

Din datele mele biografice Vă comunic, pe scurt, următoarele:

Sunt născut în anul 1893, comuna Săvârșin, jud. Arad, unde tatăl meu a fost învățător confesional.

Școală primară am făcut în sat, iar liceul în Sibiu, Brașov și Beiuș.

După terminarea liceului (Beiuș, 1912) m-am înscris la Teologia din Arad, unde paralel cu studiile teologice am urmat și la Școala normală.

În anul 1915, luna iunie, am dat examenul de calificațiune la Școala normală, iar toamna cel preoțesc, calificat fiind pentru parohii de clasa întâi.

În anul școlar 1915-16 am fost aplicat învățător la școala primară de lângă Institutul teologic-pedagogic din Arad.

În anii școlari 1916-19 am studiat la Academia de muzică din Budapesta compoziția și cântarea;

în 1919-20 am studiat în Roma cântarea, în școala de cântare a maestrului Blasi,

iar în 1920-24 am studiat la Universitatea din Viena în „Musikhistorisches Institut”.

În toamna anului 1924, fiind numit profesor suplinitor la Conservatorul de muzică și artă dramatică din Cluj și tot atunci și la Academia teologică din Oradea, am ales Oradea.

Sunt căsătorit, am un băiat de 7 ani.

Anexez numai atestatul primit din partea direcțiunii Acad[emiei] teologice. Diploma de învățător poartă nr. 9/1914/15, iar cea de preot 3059/1915.

Cu supunere fiască,
Cornel Givulescu,
prof[esor] de cântare și tipic

Oradea, 26.X. [1]927

AAS III, 1 - 927, 10.389.

119

Nr. 7006/[1]927 Pres.

Carte canonică

Preotul Vasile Bocșa a funcționat din anul 1910 până la finea anului 1918, ca paroh în Ponor (tractul Aiud). Din 1919 până la 1 aprilie 1927 a fost contabil la Prefectura județului Năsăud și din 1 aprilie 1927 până la 30 iunie 1927 a revenit la biserică ca secretar protopopesc al protopopiatului din Bistrița, pe care timp a primit numai salarul de bază, având el altă slujbă la stat. La 30 iunie a[nul] c[urent] a renunțat și a rămas numai șef contabil județean, în care funcție se găsește și acum.

Cerându-ne litere dimisionale, constatăm că în timpul de 9 ani și 3 luni, cât a stat în slujba bisericii, nu a fost nici denunțat pentru fapte incorecte și nici pedepsit și așa nestând el acum în slujba Bisericii nu putem decât să-i admitem cererea de a reveni în slujba bisericească în altă Eparhie, cu recunoașterea anilor serviți la biserică, fără drepturi la fondul nostru de pensii și de ajutorare din acel fond, ori de restituire de taxe solvite până la 1919.

Dat în reședința Noastră episcopească din Cluj, la 1 noiembrie 1927.

Nicolae Ivan
Episcopul Vadului, Feleacului și Clujului

AAS III, 1 - 927, 11.090.

120

Ioan Popoviciu
către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu

Preaven[erabilului] Consistoriu ort[odox] român
de la Alba-Iulia și Sibiu, România
Preavenerabil Consistoriu
și Înalte Stăpâne,

Subsemnatul preot, Ioan Popoviciu, paroh în parohia română ort[odoxă] din colonia Erie, America de Nord, în decursul verii acestui an, aflându-mă în țară, și în decursul lipsei mele de aici s-au comis de niște răufăcători unul dintre cele mai nelegiuite furturi în biserica noastră, s-au furat până și sfintele taine dimpreună cu antimisul și mirul și totul ce s-a aflat în altar și în biserică, lăsând-o goală complet.

Revenind eu iar în postul meu și reluând activitatea mea pastorală din nou, în foarte scurt timp s-au colectat de la credincioșii români peste *una mie și cinci sute dolari*, cu care bani s-au cumpărat toate cele de lipsă pentru împodobirea sf[intei] biserici și biserica dimpreună cu toate obiectele noi s-a sfințit din nou în ziua de 9 octombrie, a[nul] c[urent]. Deci cu mare bucurie vă aducem la cunoștință că starea sf[intei] noastre biserici din Erie, PA, a devenit iar la normalitate și din nou se servește Sf[ânta] Liturghie la altarul acela care a fost pângărit de tâlhari și despodobit.

Totodată aduc la cunoștința Preavenerabilului Consistoriu că în vara trecută prezentându-mă eu la Oficiul consistorial cu cererea de a mi se acorda un credit la diferite firme din Sibiu, neavând bani îndeajuns pentru cumpărarea celor de lipsă pentru cultul nostru divin și care cerere mi s-au și acordat, așa că am cumpărat de la firma Vasile Hoza, Str. Principele Carol, veșminte preoțești în valoarea de Lei 17.000, de asemenea am cumpărat de la Librăria arhidiecezană mai multe obiecte bisericești și cărți, toate acestea Vă rog ca să luați la cunoștință că cu data de 29 oct[ombrie] s-au expediat de aici cecul în valoarea de Lei 17.000 la adresa D[omnu]lui Hoza spre achitarea datoriei ce o am făcut acolo și pentru care Venerabilul Consistoriu și-a luat responsabilitatea, iar pentru lucrurile cumpărate de la firma Librăria arhidiecezană am plătit încă până am fost acolo. Așadar, Vă

rugăm respectuos ca să luați la cunoștință despre achitarea așa după cum s-a promis din parte-mi a se face.

Despre toate acestea s-a făcut cunoscut și Oficiului protopopesc de aici.

Mulțumindu-Vă din inimă pentru bunavoință ce ați avut-o față de noi cei înstrăinați și departe de vatra strămoșească, căci cu ajutorul primit de la Preavenerabilul Consistoriu putem iarăși să intrăm în sf[ânta] casa Domnului spre a ne pleca capul și să ne rugăm în limba noastră străbună și să aducem jertfă pe sf[ântul] altar.

Salutând cu cel mai profund respect, am rămas al venerației voastre devotat serv,

Pr[eot] Ioan Popoviciu, paroh

Erie, PA, noiembrie în 1, 1927

Rezoluție

Se ia act.

T. Scorobeț

[Sibiu] 20.XII.1927

AAS III, 1 - 927, 10.965.

121

Alexandru Gogu către Nicolae Bălan și către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu

Cererea preotului Gogu Alexandru
pentru obținerea unui post de preot în America

Către Preaveneratul Consistoriu arhidiecezan, Sibiu
Înalt Preasfinția Voastră,
Domnule Arhiepiscop și Mitropolit!
Preavenerat Consistoriu arhidiecezan!

Având în vedere concursul pentru completarea posturilor de preot în America, subsemnatul cu umilință vin a Vă ruga să binevoiți a mă primi printre concurenții pentru completarea posturilor de preot

aparținătoare Arhidiecezei în America, subsemnatul supunându-mă prin aceasta tuturor ordinelor și legilor bisericești în vigoare.

În prezent nu ocup nicio funcție preoțească fiind disponibil, neprimind până în prezent nicio parohie.

În caz că cererea-mi va fi rezolvată favorabil, având și dragostea de a răspândi sfânta noastră credință ortodoxă printre românii din America și a servi prin aceasta totodată și intereselor țării și a neamului, cu umilit respect rog a mi se comunica aceasta pentru a trimite și restul de acte pe cari le-am depus la Consistoriul eparhial din Cluj.

Reînnoindu-mi umilita cerere și în speranța unui rezultat favorabil, rămân al Preasfinției Voastre,

prea supus serv,
Alexandru Gogu, preot ort[odox]

Trezenea, jud[ețul] Sălaj, la 5.XI.1927

AAS III, 1 - 927, 10.795.

122

Vasile Bocșa către Trandafir Scorobeț

Frate Părinte,

Trimit Cartea canonică primită de la episcopia Clujului pentru a fi anexată la cererea mea pentru numirea de preot în Chicago.

Te rog comunică-mi în ce stadiu e chestia cu pașaportul și dacă va fi trebuință să merg la București pentru viză sau va fi terminată gata?

Nu știu cum să-mi fixez timpul de plecare, căci voiesc, cum cer și ei, ca la sărbătorile Crăciunului să fim acolo.

Cred că ați încunoștiințat și voi Comitetul parohial din Chicago despre numirea mea.

Eu îmi aranjez afacerile așa ca până la finea lunii noiembrie să pot fi plecat.

Cu dragoste,
Bocșa

Bistrița, 7 noiembrie 1927

Rezoluția

Ad acta.

V. Stan
T. Scorobeț

[Sibiu] 25.XI.1927

AAS III, 1 - 927, 11.090.

123

Ilie Moisă către Nicolae Bălan

Înalt Preasfinției Sale, Dr. Nicolae Bălan,
Arhiepiscop și Mitropolit, Sibiu, România
Înalt Preasfințite Părinte,

Subscrisul, păstorind parohia Înălțarea Sfintei Cruci din So[uth] Omaha, Nebr., trei ani prin mari suferințe și jertfe materiale, am reușit să asigurez averea acelei parohii pentru Sf[ân]ta noastră Mitropolie din Sibiu, în al cărei sân ne-am născut. Abstractul și Contractul vi l-am trimis după Paști și încă nimic răspuns nu i s-au dat parohiei. Eu am suferit cât am putut mai mult, până s-au transferat averea, după aceea am venit la parohia de aici, unde mă voi năzui tot asemenea să fac de se va putea. Acum am primit o Epistolă de la secretarul parohiei din Omaha, unde-mi scrie că nici acum nu a primit nimic răspuns și că-s supărați chiar și acei cu cari am făcut acest lucru. Deci vă rog foarte respectuos de aflați de bine a le răspunde urgent ca să nu poată să râdă renegații, căci or contrat așa aspru predarea averii pe numele Mitropoliei, iar credincioșii Mitropoliei să rămână înjosiți.

Repetând umilita-mi rugare, cerându-vă părinteasca binecuvântare,

cu sărutări de mâini
Ilie Moisă, preot

Ellwood City, PA, 1927 noiembrie 10

AAS III, 1 - 927, 11.398.

124

Nicolae Bălan către Iuliu Holder

Nr. 10.639
șed[ința] bis[ericească] 10.XI.1927
f[oarte] urgent

Iuliu Holder, preot misionar în America, de prezent în Feldioara, Brașov
Cucernice Părinte,

Văzând cererea credincioșilor noștri din Niles, O., de a li se da binecuvântarea arhierească spre a înființa o parohie ortodoxă în acea localitate și a începe zidirea unui sfânt lăcaș de închinare, ne-am bucurat că credința în Domnul nostru Isus Hristos e lucrătoare în sufletele acelor fii și dorința de a-și avea un lăcaș de închinare e atât de stăruitoare. Le împărtășim binecuvântarea noastră arhierească și le venim într-ajutor cu rugăciunile noastre ca Dumnezeu să-i întărească și să-i învrednicească a ridica în orașul Niles o sfântă biserică spre mărirea lui Dumnezeu și spre slava sfintei noastre Biserici.

Avem toată nădejdea că cugetul cel bun [ce] l-au descoperit în scrisoarea adresată nouă de reprezentanții noii parohii, se va înfăptui cu toată însuflețirea și jertfa fiilor noștri credincioși ca un prinos al dragostei de sfânta noastră Maică Biserică spre a le fi ocrotire sfântă și apărătoare sufletelor de toate năpăstuirile vieții. Și până se va înălța sfântul lăcaș, îndemnăm pe credincioșii noștri din acea localitate să trăiască în rugăciune și în păzirea tuturor rânduirilor Sfintei noastre Biserici, în creșterea religioasă a copiilor, în păstrarea sfințeniei căsătoriei și în dragostea frățească.

Să fie cetățeni exemplari și cu bună conduită între ceilalți locuitori ai orașului și să nu-și uite de țara lor de naștere, de străduințele neamului nostru din patrie și de bunul nume al ei.

Să se cugete fiecare fiu al nostru că multă lume nu poate călători să ne cunoască vrednicia noastră și a strămoșilor noștri, ci ne judecă după purtările celor din America și arătându-se în orice împrejurare

buni creștini și buni cetățeni, contribuie prin aceasta la numele cel bun al Țării și Bisericii care i-a crescut și-i numără cu cinste între fiii săi.

Să mai împărtășești fiilor noștri din Niles, că vrând D-zeu să ne ție cu sănătate, când va fi terminată biserica lor, vom întreprinde o călătorie în America spre a o sfinți și preda misiunii sale sfinte.

Iar până atunci îi învit să ne ție în cunoștință cât mai des cu lucrările zidirii, cu jertfele ce le aduc și cu viața lăuntrică de progres a coloniei Niles.

Domnul să vă binecuvânteze și să vă facă părtași de toate darurile sale cele bogate …

Nicolae,
T. Scorobeț

[Sibiu, 10.XI.1927]

AAS III, 1 - 927, 10.639. (concept)

125

Nicolae Bălan către Roman Ciorogariu

Nr. 10.389
Confidențial

P[rea]s[finției] Sale, Roman Ciorogariu, Episcop ort[odox], Oradea Mare

Preasfinția Voastră,

Avem onoarea a Vă aduce la cunoștință că la postul de preot misionar în Youngstown, Ohio, din Statele Unite, și-a înaintat cerere de concurs și D[omnu]l prof[esor] Cornel Givulescu, profesor de cântare și tipic bisericesc la Academia teologică din Oradea mare. Sus-numitul s-a prezentat zilele trecute la noi solicitând numirea sa în numitul post. A făcut o bună impresie acest tânăr profesor și n-am voi să-i refuzăm cererea, dar în același timp ne-am cugetat că pentru un preot misionar în America se cere o experiență pastorală și cunoașterea metodelor moderne de păstorire, fără de care ar fi con-

damnat să întâmpine cele mai crude deziluzii. Stabilitatea în posturi a preoților misionari nu e garantată deoarece parohiile din America stau sub regimul asociațiilor religioase care prevăd angajamente pe 1 – 5 ani și în toate cazurile preoții trimiși de acasă au fost expuși să schimbe parohiile din an în an. Din acest motiv s-au și reîntors trei din preoții trimiși înainte cu 3 ani, neputând expune familiile lor la pribegii dintr-un loc în altul. Nu știm întrucât de Givulescu, care n-a fost la păstorire, se poate încumeta să treacă prin toate aceste experiențe costisitoare, iar cât pentru idealul său de a se cultiva mai departe în domeniul muzicii și cântării bisericești, îl prevenim că nu va găsi mediul dorit, deoarece abia se găsește câte un cantor pentru slujbă, iar coruri bisericești nu a putut înființa niciun preot, deși unul din preoții trimiși în America, Oct[avian] Mureșan e mare cântăreț și compozitor și, neputându-se validita cu talentul său în bisericile și parohiile noastre, a trăit multă vreme în calitate de cântăreț la bisericile protestante spre a nu pieri de foame cu soția sa.

Aceasta fiind situația Vă rugăm să binevoiți a ne comunica opinia P[rea]s[finției] Voastre înainte de a lua o decizie relativă la cererea D[omnu]lui profesor Givulescu.

Primiți P[rea]s[finția] Voastră ale noastre întru H[risto]s frățești îmbrățișări.

Nicolae,
T. Scorobeț

[Sibiu] 11.XI.1927

AAS III, 1 - 927, 10.389. (concept)

126

Comitetul parohial din Youngstown către Consistoriu arhidiecezan din Sibiu

Către Preaveneratul Consistoriu arhidiecezan, Sibiu, România
Preavenerat Consistoriu!

Au trecut patru luni de când parohia gr[eco]-ort[odoxă] *Sfânta Treime* din Youngstown, Ohio, America, au înaintat o rugare către

Preaveneratul Consistoriu pentru a ne trimite un preot bun pentru ocuparea postului de paroh care a rămas vacant prin plecarea Păr[intelui] Ioan Podea în patrie.

Atât Comitetul parohial, cât și Sinodul parohial în bună înțelegere au decis cererea unui preot de acasă, crezând că așa parohia noastră va merge așa bine și vom fi scutiți de intrigi și partide pe care o parte din preoții aflători în America așa de bine știu să le înfigă în poporul nostru, care tot el pe urmă trebuie să le plătească cu bani și cu rușinea față de străini.

Am trimis a doua rugare către Preaveneratul Consistoriu în care am cerut că, dacă se poate, să ne trimiteți pe Păr[ntele] Nicolae Gherghel din Toarcla. Am primit însă o scrisoare sau mai bine zis o singură scrisoare cu data de 3 septembrie a[nul] c[urent] și purtând Nrul 7603 care ne-a cauzat o mare bucurie, înțelegând că Preaveneratul Consistoriu va face tot posibilul și ne va trimite un preot harnic, care să ocupe postul de paroh al parohiei noastre. De atunci au trecut însă aproape două luni și jumătate și nu am mai primit nicio știre și prin urmare poporul nostru începe a se neliniști și a se întreba dacă de fapt Preaveneratul Consistoriu s-a interesat în cauza noastră?

Neliniștea în poporul nostru o cauzează și zvonul că Preaveneratul Consistoriu ar fi denumit pe Părintele Octavian Mureșan, de prezent în Warren, Ohio, de protopop și paroh al parohiei noastre.

Nouă nu ne vine a crede că Preaveneratul Consistoriu ar fi făcut o astfel de greșeală față de noi, aceasta din motivul că Preaveneratul Consistoriu știe tocmai cum știm și noi cine e Mureșan, și noi încă nu am uitat de acum 5 ani când am spezat aproape una mie dolari ca să scăpăm de el.

Am auzit că cineva din parohia noastră ar fi trimis Preaveneratului Consistoriu o rugare pentru Păr[intele] Mureșan și am mai auzit că acum de curând ar fi adus Preaveneratului Consistoriu o scrisoare, personal, tot pentru Păr[intele] Mureșan. Noi credem însă că astfel de scrisori nu vor fi considerate de către Preaveneratul Consistoriu, fiind numai trucuri de care numai un preot de teapa Păr[intelui] Mureșan știe să facă.

Noi rugăm însă Preaveneratul Consistoriu a ne trimite, dacă se poate, pe preotul cerut de noi, iar dacă nu, a ne trimite un preot vrednic, conform cererii noastre și conform actului mai sus arătat Nr. 7603.

În speranța că vom fi ascultați am rămas ai Preaveneratului Consistoriu, plecați fii, pentru parohia gr[eco]-ort[odoxă] *Sfânta Treime* din Youngstown, Ohio, America.

Niculae Tecușan, președinte
Ioan Gherghel, controlor

Youngstown, Ohio, 11/15 [19]27

AAS III, 1 - 927, 11.829.

127

Pavel Handa
către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu

Către Preaveneratul Consistoriu arhidiecezan, în Sibiu, România,

Subsemnatul vin și eu cu rugare a ni se împlini cererea Comitetului și cu aprobarea Sinodului pentru locul vacant a[l] parohiei noastre *S[fân]ta Treime* din Youngstown, Ohio. Și anume, la dimisionarea Părintelui I[oan] Podea din serviciul bisericesc, Comitetul a decis și denumit de preot pe Părintele Nicolae Gherghel din Toarcla și aducând deciziunea pe tapet în fața Sinodului, Sinodul a aprobat deciziunea Comitetului și s-a trimis la Sibiu pentru a ni se împlini cererea.

Dar până acum n-am primit niciun răspuns favorabil cererii noastre.

Vă rugăm să nu gândiți că aci, în biserica noastră, ar fi neliniște. Până acum suntem destul de liniștiți, să mulțumim Tatălui ceresc.

După cum a scris și D[omnu]l N[iculae] Tecușan, președintele Comitetului parohiei noastre, n-am dori ca să mai aducem poliția în biserica noastră, ca în timpul păstoririi Părintelui O[ctavian] Mureșan, căci ar fi un păcat strigător la cer să ne mai știe și alte națiuni străine. De când ne-am scăpat de Părintele O[ctavian] Mureșan am scăpat și de multe alergări acoperite cu sume frumușele, dar am scăpat și de multe, foarte multe rușini, care ni le-a cauzat P[ărintele] O[ctavian] Mureșan.

Ne rugăm de Veneratul Consistoriu a nu ne respinge cererea și cât mai curând să ni se trimită preotul cerut de Comitet și de Sinod.

În speranța că Preaveneratul Consistoriu nu ne va da uitării, am rămas fii plecați,

Pavel Handa, epitrop prim

[Youngstown, Ohio, 11/15 1927]

AAS III, 1 - 927, 11.829.

128

Ministerul Afacerilor Externe către Nicolae Bălan

Ministerul Afacerilor Străine,
Direcțiunea protocolului și Cancelaria ordinelor
Nr. 65.706

Înalt Preasfinției Sale,
Domnului Bălan Nicolae, Arhiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Sibiu

Înalt Preasfințite,

Drept răspuns la cererea ce ați binevoit a-mi adresa sub Nr. 10.003/[1]927, am onoarea a Vă face cunoscut că am dispus eliberarea unui pașaport special pe numele Cuviosului preot Vasile Bocșa din Bistrița și a familiei sale și nu am lipsit de a trimite zisul pașaport spre vizare Legațiunii americane.

Legațiunea însă a trimis pașaportul spre vizare Consulatului, iar titularul Consulatului american, domnul Charles, a venit personal la Minister să se scuze că nu poate acorda viza gratuită pe acel pașaport, deoarece Părintele Vasile Bocșa nu este funcționar al statului român. La răspunsul nostru că Părintele Bocșa are o misiune oficială, consulul american ne-a cerut să-i confirmăm în scris că Domnia Sa este retribuit de statul român în această calitate (de paroh al bisericii române din Chicago).

Chiar în acest caz, a adăugat domnul Charles, nu se va putea acorda viza de intrare gratuit decât preotului Bocșa și familiei sale (soția și copiii minori), în niciun caz cumnatei sale.

Al Înalt Preasfinției Voastre, prea plecat și prea supus fiu sufletesc,

Ministrul Afacerilor Străine[49]

București, 18 noie[mbrie] 1927

AAS III, 1 - 927, 11.090.

129

Nr. 10.003

În baza declarațiunii verbale a preotului Vasile Bocșa și la ordinul verbal al Î[nalt] P[rea]sfinției Sale Mitropolitului Nicolae se eliberează acest certificat.

Certificat

Se certifică că preotul Vasile Bocșa, născut la anul 1882 în comuna Caila, județul Năsăud, a primit retribuțiunile de la stat legale, ca secretar al Oficiului protopopesc ort[odox] rom[ân] din Bistrița, jud. Năsăud.

Numitul, fiind funcționar al statului român, a fost retribuit din partea statului.

Numitul este trimis ca preot pe seama parohiei ortodoxe române din Chicago, Statele Unite, unde are de îndeplinit misiune oficială și unde, emigrând cu 1 aprilie 1927, va fi retribuit din partea parohiei sus-numite.

Drept ce i s-a liberat acest certificat spre a-i servi la esoperarea vizei pașaportului.

Nistor

Sibiu, 20.XI.1927

[49] În perioada în care e datat documentul, respectiv 18 noiembrie 1927, ministru de externe era Ion I. C. Brătianu, care a ocupat această funcţie în perioada 21 iunie – 24 noiembrie 1927. Semnătura de pe document, care este de altfel indescifrabilă, nu aparţine titularului portofoliului.

II
Nicolae Bălan către Vintilă Brătianu

D[omnu]lui Vintilă Brătianu,
Ministru de Finanțe, București
Domnule Ministru,

Pentru trebuințele sufletești ale credincioșilor noștri din Statele Unite (America), cari stau sub jurisdicțiunea Noastră ne-am îngrijit a le trimite preoții necesari, în urma diferitelor cereri ale parohiilor de acolo. Cerându-ni-se un preot pe seama parohiei Chicago din America, am designat pe preotul Vasile Bocșa, fost secretar protopopesc în Bistrița, care are să plece la parohie în zilele acestea.

AAS III, 1 - 927, 10.003. (concept)

130

Roman Corogariu către Nicolae Bălan

Nr. 47/[1]927.Pres.
Confidențial

Înalt Preasfinției Sale,
Arhiepiscop și Mitropolit Dr. Nicolae Bălan, Sibiu

Înalt Preasfințite,

Cu smerenie Vă rog a primi următoarele informații asupra comunicatului de sub Nr. 10.389.

Protodiaconul nostru Cornel Givulescu, profesor de cântare și tipic, e un distins muzical și ireproșabil din punct de vedere moral, ca atare vrednic de a împlini misiunea culturală în America.

El crede că în America va afla o situație mai bună pentru validitarea calităților sale muzicale și în vederea nădejdilor legate de mai buna situație materială decât îi putem oferi noi, se bizuie pe

puterile de a învinge și greutățile ce-l așteaptă în noua situație din America.

Eu din partea mea țin seama de dorința sa insistentă și îi dau binecuvântarea mea la misiunea americană.

Primiți, Vă rog, Înalt Preasfințite, ale mele întru Hristos frățești îmbrățișări.

Roman, Episcop

Oradea, la 28 noiembrie 1927

AAS III, 1 - 927, 11.405.

131

Ioan Gherghel
către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu

Către
Preaveneratul Consistoriu arhidiecezan, Sibiu, România
Preavenerat Consistoriu!

Din partea parohiei noastre gr[eco]-ort[odoxe] *Sf[în]ta Treime* din Youngstown, Ohio, America, am înaintat o cerere pentru un preot bun ca să ni se trimită de către Preaveneratul Consistoriu, rămânând parohia noastră vacantă în urma plecării Părintelui Ioan Podea acasă în patrie. Curând după prima cerere, am aflat de Părintele Niculae Gherghel că e aplicat să vină la noi ca preot și învățător, dacă Preaveneratul Consistoriu îi dă voie. Noi aici am avut adunare de Comitet, unde s-a adus lucrul cu Părintele Niculae Gherghel în ședință, unde Comitetul a hotărât, cu unanimitatea, ca să trimitem o cerere imediat pentru Păr[intele] Niculae Gherghel la Preaveneratul Consistoriu ca să ne trimite de preot pe Părintele Niculae Gherghel, care știam că e omul care ni se potrivește dorinței noastre, un om căruia îi știm trecutul și munca cinstită depusă pentru națiune. Vorbesc faptele omului cinstit și vorbesc oamenii într-a căror comună a servit, de pildă e Săsăușul,

cari și azi le pare rău după acea persoană. De aceea ne-am bazat la cererea noastră către Preaveneratul Consistoriu că ne va trimite pe omul cerut de noi, care știm și ne dăm seama față de copilașii noștri, care deși suntem departe de patria noastră mamă, dar ne muncim ca să păstrăm credința și obiceiurile strămoșești și să le sădim și în inimile copilașilor noștri, ca să nu se înstrăineze de neamul românesc. Cu durere vedem că lucrurile s-au amânat atât, încât Biserica noastră a pier[du]t foarte mult în timpul acesta fără preot, care la bisericile noastre de aici este numai o singură cale de venite pentru susținerea bisericii, discul, și pe lumini ce iese duminica, așa că dacă Preavenerat Consistoriu ne împlinea cererea noastră, noi eram cu preot la finea lunii septembrie, așa că erau toate puse la cale pe ogașia cea bună, aveam și bani la Biserică și copilașii noștri liniștiți.

Rog Preaveneratul Consistoriu ca să nu ia în nume de rău această scrisoare, pentru că nu am făcut cu intenții revoltătoare, fără, văd, că am pier[du]t atâta și pierdem, din zi în zi ce merge, tot mai mult. De aceea, rog Preaveneratul Consistoriu ca să ne trimită cât mai în grabă pe preotul cerut de noi, după cum au scris și D[omnu]l președinte și D[omnu]l epitrop, în trecut, că aici la noi e liniște în parohia noastră, apoi ce o fi într-alte orașe nu ne privește.

În speranța că Preavenerat Consistoriu, ne va împlini dorința noatră, baremi la al 11-lea ceas,

am rămas suspus fiu,
Ioan Gherghel,
șef controlor

Youngstown, Ohio, la 28 no[iembrie] [1]927

AAS III, 1 - 927, 11.829.

132

Ministerul Cultelor și Artelor către Nicolae Bălan

Nr. 52.949
Ministerul Cultelor și Artelor
Direcțiunea Contabilității, Bunurilor, Inventarierii, Tehnicului și Contenciosului

Î[nalt] P[rea]sf[inției] Sale,
Î[nalt] P[rea]sf[ințite] Mitropolit de Alba-Iulia și Sibiu

Înalt Preasfințite,

Răspunzând adresei Î[nalt] P[rea]sf[inției] Voastre, Nr. 10.003/[1]927, avem onoarea a vă încunoștiința că am intervenit la Ministerul Afacerilor Străine cu rugămintea de a înlesni eliberarea pașaportului necesar C[ucernicului] Preot Vasile Bocșa din Bistrița și familiei sale.

În ceea ce privește ajutorul bănesc, Ministerul i-a acordat suma de lei 10.000 care se trimite cu alăturatul ordin Nr. 8312/[1]927 cu rugămintea de a dispune să i se înainteze sub luare de adeverință.

Primiți, vă rugăm, Înalt Preasfințite, asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

Ministru Alexandru Lepădatu
Director General, C. Negoescu

București, 10 decembrie 1927

Rezoluție

Primit Ordinul de plată.

R. Perian

AAS III, 1 - 927, 11.752.

133

Nicolae Bălan
către Consiliul parohial din Youngstown

Nr. 11.545
Cop[iat] și exp[ediat] foarte urgent

D[omnului] Nicolae Ticușan,
preș[edintele] Consil[iului] parohial, Youngstown, O.
On[orat] Consiliu parohial,

Vă aducem la cunoștință că spre completarea actului nostru cu Nr. 7603 prin care v-am avizat despre căutarea unui preot destoinic, am publicat concurs și am ales un preot vrednic pentru parohia Youngstown.

Deoarece cheltuielile de transport ale preotului și ale familiei sale sunt mari și pe cheltuială proprie nu poate călători, am intervenit la On[oratul] Guvern să-i dea un ajutor de călătorie. Întrucât și parohia ar fi aplicată să trimită un ajutor care i s-ar detrage în rate lunare, preotul numit ar putea pleca mai curând.

Spre liniștirea credincioșilor, Vă mai comunicăm că preotul Oct[avian] Mureșan n-a cerut să fie numit la Youngstown, iar despre preotul capelan Nicolae Gherghel vă înștiințăm, că fiind ales capelan pe lângă un preot bătrân și neputincios, nu poate fi strămutat din comuna unde se află în prezent.

Cu arh[ierești] bin[ecuvântări],

Nicolae,
T. Scorobeț

[Sibiu] 10.XII.1927

AAS III, 1 - 927, 11.545.

134

Aurel Roman
către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu

Către Preaveneratul Consistoriu arhidiecezan, Sibiu

Subsemnatul Aurel Roman, fost paroh în Branișca, cu filia Bicău, și administrator al parohiei Ilia, în timpul luptelor cu trupele unguREști de la Mureș m-am refugiat în Deva, la părinți, și imediat mi-am depus serviciile Consiliului Dirigent, care m-a însărcinat cu aprovizionarea județelor lipsite de cereale și pe urmă am trecut la Direcțiunea CFR din Cluj, unde funcționez și astăzi.

Cum din motive cardinale doresc să îmbrățișez din nou cariera preoțească, rog cu insistență să binevoiți a mă trimite ca preot la America de Nord.

Mă bazez pe calitățile mele personale sădite în suflet de părinți, studiu și școala vieții și cunoștințe de arta muzicii, prin cari simt tăria că voi putea propovădui adevărul creștinilor din Statele Unite, setoși de hrană sufletească.

Supus fiu,
Aurel Roman, preot

Cluj, la 11 decembrie 1927

Rezoluție

Vezi Nr. 10.795, șed[ința] bis[ericească] 17.I.1928.

T. Scorobeț

AAS III, 1 - 927, 11.958.

135

Nicolae Bălan către Vasile Bocșa

Nr. 11.752
Urgent
Se va trimite în scrisoare recomandată

Vasile Bocșa, preot, Bistrița
Cucernice Părinte,

On[oratul] Minister al Cultelor ne înștiințează, prin adresa cu Nr. 52.949, din 10 decembrie a[nul] c[urent], că ți-a acordat un ajutor de Lei 10.000, pe care-l vei putea ridica de la administrația financiară a județului Năsăud, în baza ordinului de plată cu Nr. 8312 în cazul că vei îndeplini misiunea ce ți-am încredințat în parohia Chicago din America.

După ce vom avea răspunsul afirmativ al Cucerniciei Tale îți vom trimite numitul ordin de plată, deodată cu răspunsul ne vei trimite și o adeverință de primire a ordinului de plată.

Nicolae,
T. Scorobăț

Pentru referent, ordinul de plată trebuie să-l trimitem – cum ne obligă Ministerul – sub luare de adeverință, deci referentul va executa întocmai ordinul ministerial.

N[icolae]

[Sibiu] 12.XII.1927

AAS III, 1 - 927, 11.752. (concept)

136

Nicolae Bălan către Aurel Roman

Nr. 10.795
Recomandat

Aurel Roman, Cluj
Cucernice Părinte,

Cererea C[ucerniciei] Tale din 11 dec[embrie] 1927 de a fi numit preot misionar în America de Nord, nefiind înaintată în termen nu s-a putut încuviința.

Documentele depuse la cerere se restituie sub ·/·.

Întrucât C[ucernicia] T[a] dorești să te reîntorci la activitatea pastorală vei urmări concursele ce se publică în organele oficiale bisericești spre a ocupa un post, conform pregătirii ce o ai.

II
Nicolae Bălan către Alexandru Gogu

Alexandru Gogu, Treznea, jud[ețul] Sălaj
Cucernice Părinte,

Cererea C[ucerniciei] Tale din 5.XI.1927 de a fi numit preot misionar în America, nefiind înaintată în termen, nu s-a putut lua în considerare.

Dar n-am putut-o încuviința nici din cauză că n-ai înaintat niciun document spre a ne putea orienta în privința pregătirii și a destoiniciei pastorale.

V. Stan
T. Scorobeț

[Sibiu, 18.I.1928]

A.A.S. III, 1 - 927, 10.795. (concept)

137

Nicolae Bălan către Alexandru Lepădatu

Nr. 3114/[1]928

D[omnu]lui Alexandru Lepădatu,
M[inistrul] Cultelor, București

Domnule Ministru,[50]

Prin adresa cu Nr. 9598 din 21.IX.1927, cu onoare arătam necesitatea întreprinderii unei vizitații canonice la credincioșii noștri din America și Vă rugam să binevoiți a vota un ajutor spre acest scop.

Vestea că fiii Sfintei noastre Biserici vor fi cercetați de către noi, a stârnit multă bucurie și de pretutindenea ne întreabă când vom pleca la drum.

Considerând însemnătatea religioasă și națională a vizitației canonice, așteptate în America, credem că veți binevoi a rezolva cererea noastră pentru votarea ajutorului necesar pentru ca să nu mai amânăm de pe un an pe altul o datorință față de acei fii ai Sf[intei] noastre Biserici, cari sunt mai expuși a-și pierde credința.

Primiți, D[omnu]le Ministru ...

Tr. Scorobeț

[Sibiu] 10.III.1928

Rezoluție

Ad acta.
[Sibiu] 4.IV.1928

T. Scorobeț

A.A.S. III, 1 - 927, 3114. (concept)

---

[50] Scrisoarea a fost ulterior tăiată cu o linie roșie.

138

Contabilitatea Tipografiei și Librăriei arhidiecezane către Consistoriul arhidiecezan din Sibiu

Preaveneratului Consiliu Arhiepiscopesc, Sibiu,

Cu reverență raportez că din ordinul Î[nalt] P[rea]s[finției] Sale (prin D[omnu]l Consilier Scorobeț) s-a creditat On[oratul] Oficiu parohial din Niles, Ohio, Părintelui Holder, la 1 decembrie 1927, diferite odoară și cărți în valoare de 40.200 Lei.

Marfa aceasta a fost trimisă la adresa de sus la America, iar suma a fost urgitată de două ori.

Deoarece se apropie un jumătate de an de când s-a trimis marfa, care până în prezent a rămas neachitată, rog Preavenerat Consiliu Arhiepiscopesc să binevoiască a interveni la adresa de sus, pentru a se achita suma de 40.200 Lei.

Cu profund respect, [...][51]

Sibiu, 8 mai 1928

A.A.S. III, 1 - 927, 5316.

139

Nicolae Bălan către Consiliul parohial din South Omaha

Nr. 11.398

Alexe Morariu,
secretarul parohiei ort[odoxe] So[uth] Omaha, Nebr.,
Onorat Consiliu parohial,

Adunarea arhiepiscopească în ședința din 15 mai a[nul] c[urent] a luat la cunoștință cu bucurie că parohienii ort[odocși] din colonia

[51] Urmează semnătura care însă este indescifrabilă.

S[outh] Omaha, Nebr., au transcris pe numele Mitropoliei ort[odoxe] a Ardealului lăcașul divin și averea imobilă a parohiei S[outh] Omaha.

Când Vă aducem la cunoștință această hotărâre,Vă îndemnăm să vă alipiți cu toată căldura de sfânta credință strămoșească, păzind obiceiurile religioase cu sfințenie și ca o dovadă a acestei alipiri să arătați toată dragostea unul către altul, ajutându-Vă și trăind în pace și bună înțelegere. Fapta voastră o vom aduce la cunoștință tuturor coloniilor îndemnându-le să urmeze exemplul vostru. Sfintele lăcașuri ridicate în America din rodul sudorii fiilor noștri, mult pecetluite de dragostea pentru legea strămoșească, ele vor putea rămâne în slujba sfintei credințe strămoșești câtă vreme vor fi asigurate prin transcrierea pe numele Mitropoliei, căci mulți din membrii fondatori nu rămân în America în aceeași colonie ca să se îngrijească de biserică, ei sau vin acasă, sau se așază în alte centre și rămân în colonie să stăpânească astfel de persoane cari n-au cunoscut greutățile înființării. Deoarece fostul preot, Ilie Moisă s-a mutat de acolo, Consiliul e poftit să ne raporteze cine îndeplinește slujba preoțească, în ce stare se află sfânta biserică și averea ei, cine sunt în Comitet și numele tuturor membrilor parohiei cu familia lor și cu locul de naștere din patrie.

Vă cerem aceste informații spre a Vă trimite un dar de cărți pe seama copiilor voștri și a elevilor de școală spre a cunoaște învățătura Sfintei noastre Biserici. Noi avem dorința să Vă cercetăm în acele locuri îndepărtate, dar și până vom veni fața la față rugăm pe Bunul Dumnezeu să vă ocrotească și să binecuvânteze munca și viața voastră, a familiilor voastre și întreg avutul vostru.

De tot binevoitor,

Tr. Scorobeț
Voileanu

[Sibiu] 15 mai 1928

A.A.S. III, 1 - 927, 11.398. (concept)

140

Nicolae Bălan către Roman Ciorogariu

Preasfinției Sale, Roman Episcop ort[odox] în Oradea Mare
Preasfinția Voastră,

Referindu-ne la adresa cu Nr. 47 P. din 28 noiembrie 1927 în chestia angajării Cuc[ernicului] Cornel Givulescu ca preot misionar în America, cu onoarea Vă aducem la cunoștință că e vacant postul de preot în colonia Chicago, Ill., de unde a plecat fostul administrator protopopesc. Întrucât sus-numitul protodiacon stăruie și azi să plece în America, noi vom aviza Consiliul parohial al coloniei, spre care scop am dori să avem o declarație în cât timp se poate pregăti de drum.

Colonia vacantă este într-un mare centru industrial și cultural, unde ortodocșii ruși și greci au episcopi și am dori ca preotul nostru să fie capabil a ne reprezenta cu toată demnitatea.

Primiți Prea Sf[ințite] ale noastre în H[risto]s frățești îmbrățișări.

Nicolae,
T. Scorobeț

[Sibiu, 28 mai 1928]

A.A.S. III, 1 - 927, 11.405. (concept)

141

Consistoriul arhidiecezan din Sibiu către Iuliu Holder

C[ucernicului] Iuliu Holder, preot misionar, Alliance, O[hio]
Cucernice Părinte,

Administrația Librăriei arhid[iecezane] ne-a arătat că datorești Librăriei suma de Lei 40.200, prețul diferitelor obiecte procurate în toamnă și scadent la 1.XII.1927.

Tot asemenea a arătat și negustorul I. Hoza din Sibiu că datorești o sumă de 19.500, prețul ornatelor bisericești luate în credit de acolo spre a le solvi la 1.XII.1927.

Ești invitat fără de altă provocare a regula datoriile arătate în posibilă grabă.

T. Scorobeț

[Sibiu] Șed[dința] bis[ericească], 29.V.1928

A.A.S. III, 1 - 927, 5316. (concept)

Cuprins

Transformări identitare și cristalizarea opțiunilor administrative. Avatarurile consolidării vieții bisericești a românilor ortodocși din Statele Unite ale Americii 5

I. Transformări identitare 5

I.1. Generația „Mia și Drumul”(~1895-1924).. 6

I.2. Etapa devenirii întru români-americani (~1924-1948) 10

II. Cristalizarea opțiunilor administrative...11

II.1. Protopopul Ioan Podea și criza de autoritate...................................... 12

II.2. „Preoții de nevoie” 22

II.3. Episcopia virtuală 41

Notă asupra ediției 65

Index 67

Documente 75

„Mulțumesc înainte de toate lui Dumnezeu, iubiților fii sufletești, pentru că v-a întărit, ca să vă păstrați râvna și credința voastră cea neclintită către Sf[ânta] noastră Biserică Ortodoxă Română, cum și a voastră nețărmurită dragoste către pământul României, de-a pururi întregite; către acest pământ, care v-a născut și unde zac osemintele părinților, moșilor, strămoșilor voștri. Apoi vă trimit prin scrisoarea aceasta și vă dau, în numele Domnului al cărui slujitor suntem, binecuvântarea Noastră arhipăstorească, pentru ca viața voastră să o petreceți în tihnă și dragoste, în bucurie și frățietate, în mângâiere și bune sfaturi. Casele voastre, ale fiilor și fraților să fie de-a pururi pline de tot belșugul pământesc și duhovnicesc, iar feciorii voștri, cei născuți aici și acolo, privind la viața voastră curată și la dragostea voastră de neam și lege, să ia pilde de întărire în greutățile zilnice, de curaj în fața nevoilor și de rezistență hotărâtă înaintea celor ce i-ar silui, să-și lepede credința și să-și tăgăduiască neamul și toate comorile sufletului său.

Să fiți cu crutare, căci acolo, în lumea banilor mulți, trebuie să vă gândiți și la nevoile ori datoriile lăsate acasă. Deci, nutrindu-vă binele, ca să puteți învinge munca grea, să puneți zilnic deoparte ceva din câștigul vostru, ca, reîntorcându-vă acasă, să puteți spori moșia și moștenirea părintească, lăsând urmașii voștri în stare mai mulțumitoare. Iară cât privește hrana sufletului vostru românesc, căutați să trăiți acolo în grupuri mai mari, formând o familie puternică, încât în ceasurile libere să se cerceteze unii pe alții, să vorbească dulcea limbă de acasă, să practice aceleași datine, obiceiuri, să citească cărți bune de acasă, să cerceteze biserica lor, unde se cultivă credința strămoșească, care vă învață și îndeamnă, să vă iubiți ca frații, să vă ajutorați în necazuri, să vă cruțați și mângâiați la cazuri de boale, să vă închegați într-un mănunchi românesc încât să nu vă pierdeți în marea numeroaselor popoare de acolo.

Feriți-vă de apucături rele, de patimi; din contră învățați de la străini numai cele bune, cele practice, cele de folos, ca, reîntorși acasă, să puteți fi mai învățați, mai practici la lucru, mai isteți și mai de folos, atât pentru voi, cât și pentru familiile și întreg poporul de acasă, care se gândește la voi ca la niște frați răsleți, îndepărtați, dar și cu drag așteptați în țara, acum liberă pretutindenea și încăpătoare pentru toți fiii ei”.

Miron Cristea

ISBN: 978-973-610-696-5
ISBN: 978-606-37-0968-5